

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Vets'ōreayk'

George (the
Pisidian.), At'anas
Tiroyean

~~OL 42183.31~~

OL 41934.980.12

Harvard College
Library

FROM THE BEQUEST OF
JOHN HARVEY TREAT

OF LAWRENCE, MASS.

CLASS OF 1862

Cover

**ՎԵՑՕՐԵԱՅՔ
ԳԷՈՐԳԱՅ ՊԻՍԻԴԵԱՅ**

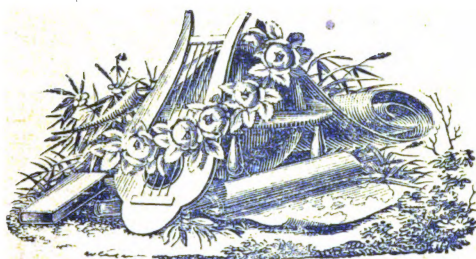
ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԻ

ՏՊԱԳՐԵԱԼ ՀԱՆԴԵՐՋ ՅՈՅՆ ԲՆԱԳՐԱԻ

ԵՒ ԼՈՒՍԱՔԱՆԵԱԼ

Ի Հ. ԱԹԱՆԱՍ Վ. ՏԻՐՈՅԵԱՆ

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

1900

ՎԵՑՕՐԵԱՅՔ

ԳԵՈՐԳԱՅ ՊԻՍԻԴԵԱՅ

ՎԵՑՕՐԵԱՅՔ

ԳԵՈՐԳԱՅ ՊԻՍԻՂԵԱՅ

ՎԵՑՕՐԵԱՅՔ ԳԵՈՐԳԱՅ ՊԻՍԻԴԵԱՅ

✓

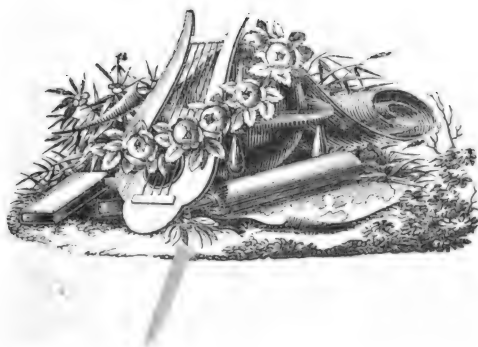
ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԻ

ՏՊԱԳՐԵԱԼ ՀԱՆԴԵՐՁ ՅՈՅՆ ԲՆԱԳՐԱԻ

ԵՒ ԼՈՒՍԱԲԱՆԵԱԼ

Ի Հ. ԱԹԱՆԱՍ Վ. ՏԻՐԱՅԵԱՆ

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

1900

~~OL 42183.31~~

~~OL 42716.5~~

OL 41934, 980.12

Treat fund

Georgius. Tisita

Կ Ա Ն Խ Ա Ք Ա Ն

ՅԱՄԻՆ 1836 հրատարակիչը «Նոր բառագրոց Հայկազեան լեզուի» 'ի Նախադրունս անդ նորին' 'ի շարս մատենագրաց յիշատակելոց՝ կարգեն և զՊիսիդ (էջ 13), գրելով՝ զի այնու իմանան «զՀատուած քերթուածոց Գէորգեայ Պիսիդեայ յոյն սարկաւազի և քարտուղարի՝ յաւուրս Հերակլի կայսեր 'ի վերայ վեցօրեայ արարչութեան. յեօթներորդ դարու արդեօք յեղեալ 'ի հայ բարբառ արձակ շարագրութեամբ, պահելով քաջ գյունական ոճն զոյգ ընդ հոյակապ հայկաբանութեան» : Յաւելունն անդէն զի «Ի հին մատենի ևեթ միում ունիմք զայս հատուած ընդ վերնագրովս Պիսիդեայ և պատասիկս : Իցէ թէ ամբողջն 'ի վեր երևէր» : Զիք մեր գտեալ զպատեհ տեսանելոյ զյիշեալն 'ի վերոյ զհին մատեն, առ 'ի ծանօթս տալ զբովանդակութենէ մատենին, զԺամանակէ գրութեանն, այլովքն հանդերձ. չգտանիմք ևս զայսցանէ տեղեկութիւն ինչ նաև 'ի յօդուածի ուրեք Հ. Արսենի Սուքրեան, տպագրելոյ 'ի Բազմավիպի (1875, էջ 124), որոյ զպատասիկն զայն (ընդ ամենայն՝ տողս 186) հրատարակեալ՝ բաղդատութեամբ յոյն բնագրին, յայտնէ զկարծիս իւր աներկբայաբար 'ի տաաներորդ դարու լինելոյ թարգմանութեանն 'ի յունականէն ի հայ : Յետ ամաց ինչ 'ի վերայ անցանելոյ՝ յայտնեալ ծանուցաւ զի ամբողջ թարգմանութիւն Վեցօրէից Պիսիդեայ՝ յարգեալ պահէր 'ի

մատենադարանի Մեծ . Անտոնեան Հարց 'ի Միջնագեղջ Կոստանդնուպոլսի . որոց քաջ ամօք յառաջ՝ յօժարակամ սիրով հրատարակութեան նորին առ 'ի մէնջ՝ զիջեալ առ խնդիր Աբրահօր վանացս՝ շնորհեցին մեզ զօրինակութիւն նորին :

Յամին 1890 կրկին տպագրութիւնք, կամ լաւ ևս՝ փորձք տպագրութեան եղեն Վեցօրէիցդ՝ գրեթէ 'ի նմին ժամանակի . կանխագոյնն 'ի Բագմալիպի (Հտ. ԽԸ. 1890, էջ 109, 144, 220), և հետևորդն 'ի Պատկեր ամսագրի . այլ երկրորդն ևս՝ յետ հարիւրեակս ինչ տողից (գուցէ իբր առ 'ի ճաշակ իմն), յետս կասեցան 'ի շարայարութենէն : Անգէտ երկրորդին՝ զառաջնոյն պատճառ յայտնեմք զհպատակութեան պարտս վեհագոյն հրամանի, որով 'ի կէս ուղւոյ թուեալ զգործն՝ զամս ձիգս 'ի հեռաւոր սահմանս հայրենեաց մերոց՝ պարապեցաք 'ի դաստիարակութիւն ժողովրդեան և մանկանց ազգիս . յորմէ խնամատարութենէ ազատ մնալով այժմիկ, վերստին բուռն հարկանեմք զընդհատելոյ տպագրութենէն, զլրութիւն նորին յայս առանձինն ամփոփելով հատոր, և զոյգ ընդ բնագրին տպագրելով, հանդերձ կարևոր լուսաբանութեամբք և բաղդատութեամբք . յորս յաւելումք նաև զտարբերութիւնս քանի մի հատակոտոր բանից թարգմանութեան Վեցօրէիցս՝ յերիւրելոց 'ի շարս անդ խօսից իւրոց զարարչագործութենէ 'ի Վարդանայ վարդապետէ 'ի « Մեկնութեան Արարածոց », որոյ ձեռագիրք չորք պահին 'ի գրադարանի Վանայս ընդ թուանշանօք 999 և 155 (բոլորապիւրք միջին), 503 և 552 (նօտրագիրք) :

Զվարուց և զգրութեան Պիտիդեայ մարթ է ծանօթս ունել փափաքողաց 'ի յառաջաբան տեղեկութեանց տպագրութեան գործոց նորին 'ի Փրեզերիկէ Մորելլեայ (1584), 'ի Քուէրչեայ (1777) և 'ի Միյնէ (1865) . այլ մեզ աստանօր ախորժելի է յեղու 'ի հայ՝ զոր ինչ բանիբուն և բազմալեզու հայագէտ բարեկամ մեր Էմիլիոյ Տեզա իտալացի, 'ի ժամուս Ուսուցչապետ Դպրութեանց 'ի Համալսարանին Պա-

տաւիոնի, գրէ 'ի հրատարակելոյ մատենկան իւրում Del-
l'Essaemero di Giorgio Piside, secondo la antica ver-
sione armena (1893, Roma). « Յովսէփ Մ. Քուէրչի,
Փլորենտացի ¹, ընտիր տպագրութեամբ հրատարակեաց զեր-
կասիրութիւնս Պիսիդէայ, հանդերձ խնամոտ տեղեկու-
թեամբք զվարուց նորա: Գէորգս այս Պիսիդէս ² սարկաւագ
լեալ է եկեղեցւոյն Կոստանդնուպոլսի, միանգամայն և պա-
հարանապետ (σχευοφύλαξ)... որ ոք անուանէ՝ զնա դիւա-
նագլիր (καρτοφύλαξ) կամ քարտուղար (referendarius)
սխալէ... որպէս վրիպի ոք եթէ շփոթեացէ զնա ընդ այ-
լում ումեք Գէորգայ՝ եպիսկոպոսի Նիկովդացւոյ: — Գէորգս
այս ընտանի ոք է Սարգսի՝ պատրիարքին Կոստանդնուպոլ-
սի, որպէս և կայսեր Հերակլեայ ³, զորոյ զյաղթութիւնն
ընդդէմ՝ Պարսից նուագէ իբր քերթող: — Ի մանրաթիւ
գրուածոց անտի նորա ոչ բազմաց՝ յարգելի է առաջիկայս
Վեցօրէիցն քերթուած: « Աւաջին հրատարակող սորին եղև
Փր. Մորէլլի (յամին 1584, 'ի Պարիս քաղաքի), որ և թարգ-
մանեաց զնոյն չափեալ ոտիւք 'ի լատին լեզու. և սոյն այս
թարգմանութիւն նորին վերստին տպագրեցաւ, նախ՝ ընդ
յոյն բնագրին 'ի 1596 ամի ('ի Հայտելքերգ), իսկ միայնակ
առանձինն 'ի 1618, և ապա բազում անգամ ևս զկնի,
բայց ոչ լոկ առանձինն՝ այլ 'ի կարգի հաւաքածոյ գրու-
թեանց զանազան Հարց: — Առանց յանդիման աչաց ու-
նելոյ զթարգմանութիւն Մորելլեայ՝ Բրունելլի ևս հրա-
տարակեաց (1590) զթարգմանութիւն Վեցօրէից » ...: Բայց

1. Քուէրչի մեռաւ յամին 1773, յառաջ քան զհրատարակել բովանդա-
կելոյ գործոյն, որ զկնի ամաց ինչ (1777) եկն 'ի լոյս խնամօք քա-
ղաքակցի իւրոյ՝ Պետրոս Փր. Յովլիսիի 'ի Հռոմ:

2. Պիսիդէս կամ Գէորգ Պիսիդացի կոչմանն պատճառք՝ զի ծնեալ է
յԱնտիոք Պիսիդացւոց:

3. Չնայն քաջայայտ հաւաստէ և Քուէրչի 'ի Կոնստանտնուպոլսի անդ
իւրում թարգմանութեան Պիսիդէայ Վեցօրէիցն. (Հայրաբոս. Յու-
նական. Մէլքը, Հար. ՂԲ. Էջ 1163-4):

ընտրեալագոյն քան զնոսին՝ վերստին եյեղ 'ի լատին՝ արձակ բանիւք վերոյիշեալն Քուէրչի: «Յամին 1865 Միյնը տպագրեաց զբովանդակն 'ի ՂԲ հատորի Յռնական Հայրախօսութեան...: Քուէրչի գովէ զուղիղ վարդապետութիւն Եկեղեցւոյ՝ զոր ունի Գէորգ, որ թէպէտ և պաշտպանեալ էր Սարգսի պատրիարքի և սքանչացող ընդ վարս նորա, այլ ոչ մոլորէր զկնի միակամեայ խոտորման նորին, որ 'ի հայրապետական յաթոռոյ անտի ջանայր հնարիւք և նենգամբտութեամբ տարածել զվարդապետութիւն Միակամեայց, 'ի գծնդակ մրցմունս անդ աստուածաբանական վիճաբանութեանց...: Պիսիդէս՝ զբուրվառն 'ի ձեռին ունելով հանդերձ՝ յազատութեան ունի սակայն զմիտս և զեզու իւր. պատուէ զպատրիարքն, այլ օտարանայ 'ի վարդապետութենէ նորին»։ — (էջ 5-9)։ Եւ պատճառք այս են, ըստ բանից Միյնի, զի թէպէտ և «Ոչ ումեք երկրայելի կարէ լինել թէ չիցէ նոյն ինքն Սարգիս՝ պատրիարք Կոստանդնուպոլսի՝ զոր նշանաւոր ոք 'ի բարեպաշտութեան ցուցանէ մեզ Պիսիդէս 'ի սկիզբն և 'ի վերջ կոյս Վեցօրէից իւրոց, այլ և անժրեւ տելի է զի պատրիարքն այն անստերիւր վարդապետութեամբ էր դեռ ևս 'ի ժամանակի գրութեան Վեցօրէիցս, յորում Հերակլ յաղթեաց Պարսից (յամին 628), և չև ևս զմիոյ կամաց զամբարիշտ ուսումն զՔրիստոսէ 'ի վեր հանեալ էր նորա, բայց միայն գուցէ ծածկաբար առ սակաւս ոմանս 'ի բարեկամաց իւրոց»։

Նպատակ Վեցօրէից գրութեան Պիսիդեայ թուի լինել պաշտպան կալ Մովսիսական վարդապետութեան յարաւազործութեան աշխարհի՝ ընդդէմ առարկութեանց և սկըզբանց իմաստասիրաց ոմանց իւրումն ժամանակի, (և առանձին իմն թուի՝ Փիլոպոնի արիստոտէլեան իմաստասիրի, որ գրեաց զարարչութեան աշխարհի), որք զնիւթն յաւիտենական լինել բարբառնլէին, և զհանդերձեալ կեանս և զմեռելոց յարութիւն, այլովքն հանդերձ, ուրանային։ Ուրեք

ուրեք ուղղէ յատկապէս զքանս իւր ընդդէմ Պրոկլի նէոպլատոնական իմաստասիրի և հետեւողաց նորին: Խօսի ևս երբեմն ընդդէմ կարծեաց ինչ մեծին Արիստոտելի, այլ առանց ընտրելագոյն ինչ կարծիս քան զնորայն 'ի մէջ բերելոյ զորոց վիճէն:

Գիտնական արժէք վարդապետութեան Պիսիդեայ զօրինաց բնութեան և արարածոց՝ արդարեւ ծաղրական իմն դատեսցին առ զարդացմամբ բնական գիտելեաց մերոյ ժամանակիս, այլ գուցէ ոչ մեծի ինչ գովութեան հանդիպեացի այրն 'ի քննադատից՝ նաև 'ի համեմատութիւն ձգեալ ընդ այլ իմաստասէրս ոմանս եօթներորդի դարուն: Սիրող է նա յաւէտ խորհրդական դրութեան, յուրվ ուրեք նաև զնչին ինչ իրս և զյայտնապէս բնականս՝ յայլակերպիկ իմաստս վերածելով մեկնէ և ընդլայնէ:

Յաւանդութիւնս գիտնականս ('ի բնաբանականս և 'ի բժշկականս, և այլն) հետեւող է ընդհանրապէս Հիպպոկրատեայ և Գաղենոսի, յիմաստասիրականսն՝ Պլատոնի և պլատոնականաց, յաստուածաբանական վարդապետութիւնս ըզհետ գնայ (բաց 'ի Ս. Գրոց, որպէս նշանակեմք 'ի ծանօթութիւնս մեր) Ս. Բարսղի, Ս. Գրիգորի Նստզիանզացւոյն և անուանակցի նորին Նիւսացւոյն, յուրվ ուրեք զբանս նոցա քաղուածոյ ամփոփելով յիւրսն: — Ի տպագրութեան աստ մերում ոչինչ փոյթ կալաք զՊիսիդեայ բանսն բաղդատել ընդ բանից վերոյգրելոցդ (որք մանրամասն եղանակաւ գտանին առ Միյնի), զի ուշ կալեալ է մեր զհայ թարգմանութիւնն պարզաբանել և ոչ եթէ զքերթուածն Պիսիդեայ քննել բանասիրաբար:

Սուղ ինչ և զհայ թարգմանութենէն ասասցուք: Անծանօթ է թարգմանիչն, այլ ծանօթ ժամանակն՝ յոճոյ թարգմանութեանն: Ի վերոյիշեալ Պատկեր ամսագրի՝ Սեբէոսի ընծայի թարգմանութիւնդ, այլ առանց ինչ հաւանեցուցիչ պատճառաց, բայց միայն գուցէ զի հանգոյն Սե-

բէսի նաև Պիսիդէս գրեաց քերթողարար զարշաւանաց
 Հերակլեայ կայսեր: Այլ որ միանգամ յակն արկցէ զգանա-
 զանութիւն հայերէն լեզուի նորին 'ի սմանէ՝ ոչ ինչ երկ-
 բայիմ եթէ անհիմն գտցէ զկարծիսն: Մեր առաջի արա-
 բեալ էր 'ի Բագմալիպի (ԽԸ. 119) զՍիւնեցին Ստեփանոս՝
 զթարգմանիչն Նեմեսեայ, և յայս կարծիս հաստատեալ
 կամք նաև այժմիկ, հայելով 'ի մերձաւորութիւն յունարան
 ոճոյ երկոցունց թարգմանութեանցն, այլ և 'ի վրիպակ փո-
 խարերութիւնս ինչ յունական բառից ոմանց՝ համանման
 յեղլոց 'ի հայ յերկոսին ևս գրութիւնսն: Եղեն ևս որք զա-
 նուն Սարկաւազայ վարդապետի հաճեցան յօղել ընդ թարգ-
 մանութեան Վեցօրէիցս (Մատենադար. Հայկ. Թարգմ. էջ
 655, տպ. 1889, Վենետիկ), որպէս և այլք՝ որք մինչև
 ցեօթներորդ դար վերածեալ իմն հանին զայն, զոր և 'ի
 սկզբան անդ կանխաբանութեանս յառաջ բերաք, կոչելով
 և զհայերէն ոճ թարգմանչին հոյակապ հայկաբանութիւն,
 ուր ասելի էր մանաւանդ՝ հոյակապ յունաբանութիւն, կամ
 ճշգրտագոյն ևս՝ ձուլումն հայկական և յունական լեզուաց՝
 'ի մի, դրոշմելով զյունականն բարբառ հայկական բառիք.
 այնպէս զի անհնարին համարիմք անգէտ եղելոց յունարենի՝
 իմանալ զիմաստս հայերէն թարգմանութեանն. զի ոչ կազ-
 մութիւն ևեթ բառից ըստ հոլովոց և խոնարհմանց և թուոյ,
 այլ և բովանդակ նախադասութիւնք և ողջ պարբերութիւնք՝
 են նիւթական իմն հետևողութիւնք յունական բարբառոյ,
 որպէս է տեսանել յընթացս գործոյս 'ի լուսաբանութիւնս
 անդ առ երի բնագրին: Յունագիտաց ևս՝ լոկ թարգմանու-
 թեամբդ սակաւ ինչ 'ի բազմաց հասկանալ կարծեմք. ուստի
 պատշաճ համարեցաք նաև զյոյն բնագրին հանդէպ հայ-
 կականին տպագրել, վերածելով զարձակաբան՝ զմիայար

1. Սոմալեան զթարգմանութիւնս զայս կոչէ *ترجمه آزاد* (tradotta
 in verso sciolto) 'ի Յուդակի անդ Իւրում (Խաւերէն) Հայկական
 հին թարգմանութեանց (Quadro delle opere di vari autori an-

Թարգմանութիւնն հայերէն 'ի տողս տողս՝ ըստ չափու համա-
ձայնութեան յունական չափեալ տողից, զորս թուանշանօք
'ի համար արկաք՝ հետեւելով տպագրութեան Միլնի, գտար-
բերութիւնսն այլոց ևս տպագրութեանց (մանաւանդ զըն-
տիրն՝ զՀէրլէրի բովանդակօրէն) նշանակեալ ուր ուրեք գու-
գութիւն կամ տարաձայնութիւն ուրուք 'ի նոցանէ ընդ
հայկական թարգմանութեանս երևէր:

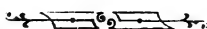
Թարգմանիչն՝ ոչ կարի աղքատաբան տեսանի 'ի ճոխու-
թիւնս հայերէն բարբառոյ մերոյ, բայց և ոչ այնքան քա-
ջահմուտ յունական լեզուի, ոչ սակաւ ուրեք շփոթելով
զնմանաձայն բառից զիմաստս ընդ իրեարս, մինչև զյատուկ
զանուանս ևս վերածել 'ի հասարակաց անուն գոյացութեան
կամ յածականս, զորս 'ի լուսաբանութիւնս անդ է տեսանել:

Որպէս երևի ի հրատարակութենէ աստի՝ պակասաւոր
է օրինակ թարգմանութեանն՝ ոչ 'ի սկիզբն միայն՝ այլ և 'ի
միջավայրսն ուրեք ուրեք, և 'ի վերջ կոյս քերթուածոյն.
այնպէս զի միահամուռ տողք յունականք * չորեքհարիւր
թուով՝ պակասեն 'ի հայումս, զորս աշխատութիւն յանձին
կալաք յեղուլ 'ի հայ՝ շեղագիր տպագրութեամբ որոշելով
զնոսին 'ի հին թարգմանութենէն, զի հաճոյագոյն ևս ըն-
ծայեսցի տպագրութիւնս՝ լրութեամբ Պիսիդեայ իմաստիցն՝
առ բանասէրս ազգիս, որոց՝ հանդերձ ամենայն թերու-
թեամբք թարգմանչին՝ շնորհակալու սրտիւ պարտ է ըն-
դունել զնորին զայս լումայ՝ 'ի յունական գանձարանէ դպրու-
թեանց, 'ի սիրայօժար բարի կամաց նուիրեալ՝ առ 'ի ճո-
խացուցանել զգանձանակ հայկական մատենագրութեանց:

ticamente tradotte in armeno, Venezia, 1825. pag. 32). ան-
շուշտ ոչ իմանալով արձակ լեզուի արդիւն, այլ արձակութեան արդիւն՝
զչափեալ տողսն յունականս. զի հետք անգամ չափուց չնշմարին 'ի
հայերէն թարգմանութեանս:

ՎԵՅՕՐԵԱՑՔ ԿԱՄ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՈՐԳԱՑ ՊԵՍԵՆԵԱՑ*

1. Ո՛հ համայն իրաց և աստուածախօս բանի
Ե՛ւ լեզու և՛ միտք և՛ սնունդ և՛ սիրտ,
Չոռոյիս երկնքն արցիկ քոց բանից
Հէ՛ղ 'ի սիրտ իմ չորացեալ.
5. Քանզի ահա հարեալ յանցրդոքեան խառարի՝
Բանոքեալք հանրացեալ կայ քերան իմ,
Ի խնոյ անդ փողոյ բարբառոյ:
Չի ոչինչ՝ հանգոյն ամպոյ վարանման՝
Յարոջանէ գմբդիկ և գիւրդիկ խորհրդոց,
10. Եւ մթազնէ զարեզակն մտաց,
Եւ գործէ գիշեր իմանայի կոշորքեան,
Եւ զբանականին ստոռնրացոյցանէ զաստեղս,
Ի ներքս անդ միգաւ տագնապմանց բովանդակ
Եւ իմացոքեան շամանդադօք պաշարի.
15. Եւ խնոց զպատռհան տեսոքեան մտաց,
Յորմէ զքեքեակի շարժմունս բանին
Դիտեն միտք գործարանօք ձանաչողոքեան:

* Ի գլուխ հայ թարգմանութեան կարգեալ կայ զօրէն ընաբանի
«Ո՛րպէս զի մեծ են գործք քո, Տէր»։ — Սղմ. ՃԳ. 24. յոր երկիցս
և երեցս ակնարկեն նաև տողք Պիսիլեայ յընթացս բանին. (տես 'ի 53,
55, 500, 759, 1910)։ — Ընդհանուր վերնագիր գրոցս՝ Վեյցերէյտ Գեոր-
գայ Պիսիլեայ Իմաստներէ ելաւ 'ի մէջը. իսկ տպագրութիւնք Մորելլեայ
և Միլնի ունին «Գեորգայ Պիսիլեայ Վեյցերէյտ կամ Աշխարհակազ-
մութիւն», ըստ որում կարգեցաք և մեք զխորագիրս։ Զվերջինս զայս
կոչումն պատշաճագոյն արդեօք նամարեաք և 'ի կիր առնուաք՝ յընթացս
բանից Պիսիլեայ հայերով (զի ոչ եթէ արլարե զմիոյ միոյ անուրց արար-
չութեան խօսի քերդոյն, այլ զամենայն մասանց միահամուռ ստեղծու-
ածոց), եթէ ոչ Վեյցերէյտ կոչումն առ բանասէրս ընկալեալ էր և քաղ.

ΕΞΑΗΜΕΡΟΝ Η ΚΟΣΜΟΥΡΓΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΙΣΙΔΟΥ

1. Ὡ παντὸς ἔργου καὶ θεηγόρου λόγου
Καὶ γλῶσσα, καὶ νοῦς, καὶ τροφή, καὶ καρδία·
Τὰ ρεῖθρα τῶν σῶν οὐρανοδρόμων λόγων
Εἰς τὴν ἀνικμον ἐμβαλοῦ μου καρδίαν·
5. Αὐχμῶ γὰρ ἤδη τοῦ κατασχόντος ζόφου
Ἄφωνον εἶχον ἐξ ἀνάγκης τὸ στόμα,
Τῆς τοῦ λόγου σάλπιγγος ἐμπεφραγμένης.
Οὐδὲν γὰρ οὕτως ὥς ἀθυμίας νέφος
Χειμῶνα γεννᾷ, καὶ νοσημάτων ζάλην,
10. Καὶ συσκιάζει τοῦ λόγου τὸν ἥλιον,
Καὶ νύκτα ποιεῖ γνωστικῆς ἀδλεψίας,
Καὶ τοῦ λογισμοῦ συνθολοῖ τοὺς ἀστέρας·
Ἔσω δὲ πᾶσαν τὴν ἀχλὺν τῶν φροντίδων,
Καὶ τὴν ὀμυχλὴν τῶν φρενῶν ἐπιστρέφει,
15. Καὶ τῆς διόπτρας τὴν ὀπὴν ἀντιστρέφει,
Δι' ἧς τὰ μικρὰ τοῦ λόγου κινήματα
Ὁ νοῦς θεωρεῖ γνωστικῶν ἐξ ὀργάνων.

ἑρμηνευτὶς· (σὺν 'τ' Ζωύκῃ· Βασιλεῖς, Ὑ. Ζω. Ὑ-τ-τ-τ-τ-τ-τ, ἐλ 18, κ
τ' Βασιλ. 1878, ἐλ 123· 'τ' Ζωύκῃ· Βασιλεῖς, ἐλ 1880,
ἐλ 64 κ. αἰ. αἰ. αἰ.)

1. Ὡ παντὸς ἔργου καὶ θεηγόρου λόγου
καὶ γλῶσσας, καὶ νοῦς, καὶ τροφή, καὶ καρδία.
Τὰ ρεῖθρα τῶν σῶν οὐρανοδρόμων λόγων
εἰς τὴν ἀνικμον ἐμβαλοῦ μου καρδίαν·

ՎԵՅՕՐԵԱՅՔ ԿԱՄ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ

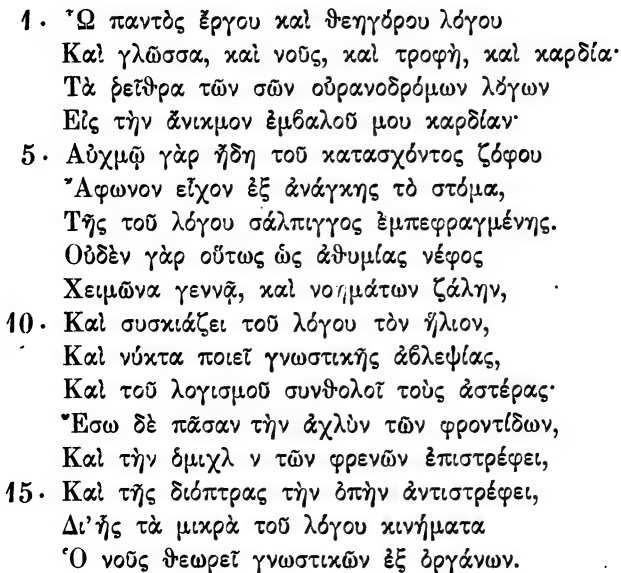
ԳԵՈՐԳԱՅ ՊԵՍԻԳԵԱՅ*

1. Ո՛ր համայն իրաց և աստուածախօս բանի
Ե՛ն լեզուն և՛ միտք և՛ սնունդ և՛ սիրտ,
Չոռոյիս երկնքն արցիկ քոց բանից
Հէ՛ղ 'ի սիրտ իմ չորացեալ.
5. Քանզի ահա հարեալ յանջրդոշքենե խառարի՝
Բանոշքեամբ հանրացեալ կայ քերան իմ,
Ի խնոշ անդ փողոյ բարբառոյ:
Ձի ոչինչ՝ հանգոյն ամպոյ վարանման՝
Յարոշքանե գմբիկ և զփոքորիկ խորհրդոց,
10. Ե՛ւ մթազնե զարեգակն մտաց,
Ե՛ւ գործե գիշեր իմանայի կոշրոշքեան,
Ե՛ւ զբանականին ստոշերացոշքանե զաստեղս,
Ի ներքս անդ միգաւ տագնապմանց բովանդակ
Ե՛ւ իմացոշքեան շանանդաղօր պաշարի.
15. Ե՛ւ խնոշ զպատոշհան տեսոշքեան մտաց,
Յորմե զքերեակի շարժմունս բանին
Դիտեն միտք գործարանօր ձանաչողոշքեան:

* Ի գլուխ հայ թարգմանութեան կարգեալ կայ զօրէն բնաբանի
«Ո՛րպէս զի մեծ են գործք քո, Տէր»։ — Սղմ. ՃԳ. 24. յոր երկիցս
և երկցս ակնարկեն նաև տողք Պիսիլեայ յընթացս բանին. (տես 'ի 55,
55, 500, 739, 1910)։ — Ընդհանուր վերնագիրը գրոցս՝ ՎԵՅՕՐԵԱՅ ԳԵՐ-
ԳԱՅ ՊԵՍԻԳԵԱՅ ԻՄԱՍԿԱՆԵՐԷ ԵՂԱՆ 'Ի ՄԷՆՂ. Իսկ ապագրութիւնք Մորելեայ
և Միլոնի ունին «Գեորգայ Պիսիլեայ Վեցօրեայք կամ Աշխարհակազ-
մութիւն», ըստ որում կարգեցաք և մեք զխորագիրս։ Զվերջինս զայս
կոչումն պատշաճագոյն արդեօք նամարեաք և 'ի կիր առնուաք՝ յընթացս
բանից Պիսիլեայ հայերով (զի ոչ եթէ արլարե զմիոյ միոյ աւուրց արար-
չութեան խօսի քերդողն, այլ զամենայն մասանց միահամուռ ստեղծու-
մոց), եթէ ոչ ՎԵՅՕՐԵԱՅ կոչումն առ բանասերս ընկալեալ էր և քաղ.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΙΣΙΔΟΥ

4. **Հայերի քաղաքացիական բանակը 1-80 ուղղին առ Սարգսի պատրիարք Կոստանդնուպոլսի, առաջնորդ Միակամեայց. բայց որպէս կանխեցք ասել 'ի յառաջաբանի գրոցս' 'ի ժամանակի գրութեան Վնցօրէիցս չի հա էր 'ի վերջ հանեալ նորա զխոտորուսումն վարպպետութիւն իւր զԳրիտտուհ. հ ոչ 'ի Պիսիդեայ եւթ, այլ հ 'ի ժամանակակցաց անտի նորա' զովստութե յէշտանակի նախկին բարեպաշտութիւն Սարգսի, որում ոչ ասուցք ինչ արդեօք արժանեաց հաւատացեալ էր վսեմական հ ժանդարդոյն պաշտօն մեծի աթոռոյն:**

- Զի և աշխարհաշոյս քոյովդ ջահիւ
 Փարատեցաւ գիշեր, և 'ի վերայ հասեալ ոգոյդ՝
20. Եւ ինչեաց ընդդէմ ամպոյ մոսաց,
 Եւ փայլեաց ի մեզ գրոյս խաղաղաշէտ.
 Քանզի սնուցանես միշտ զմեզ մոսաց խորհրդովք,
 Եւ հոգևոր ուղիւ կաս բանից նուաղեցոց.
 Գերբնաբար շօշափես զԺածուկս խորոց,
25. Եւ զկրօնցեալ գիտութիւն մոսաց՝
 Քոյովդ սրբես ամենագէտ քաւչոտրեամբ.
 Եւ խմաստուն և խօսուն դեղովդ դարմանոյ՝
 Զերմացոյցանես զերակս և զմկանունս գրոց,
 Խոսկելով ի մատենան զգաղտնիս խորհրդոց.
30. Եւ քաղցր և հանդարտ բանիւ քոյով՝
 Ոգևորես զխօսս՝ իբրև զեռացոռն մրջնոց:
 Եկի՝ բերելով քեզ յանապատէ սրտէ
 Պտուղս՝ մշակեալս 'ի քոյոյդ ցօղոյ.
 Քանզի ոչ էր 'ի դէպ՝ փշօք զանգելոյ
35. Անձին՝ մշակել խորհրդականի բանի հասկ.
 Եթէ ոչ հատեալ քո զփշոցն աղտեղութիւնս՝
 Հաներ կամ խլեցիր, և կամ սրագունիւ
 Քոյոցդ աղօթից խապանացուցեր սրով:
 Այլ ո՛վ երկրագործդ վիմաց և մորենեաց.
40. Զի սերմանես դու և 'ի վերայ վիմաց յուրվակի,
 Եւ զաւակս ծնանել բռնադատես զփուշս,

20. Հերբեր. Τῷ τῆς μερίμνης ἀντεφύσθησεν νείφει.

24. Զեր այս տող 'ի տպագրին Հերբերի յայսմ վայրի, այլ կարգի
 զկնի 28երորդ տողի՝ փոփոխութեամբս 'Υπερφύως γὰρ ψηλαφᾷς
 τὰ τοῦ βᾶθους.

26. Ընդ մէջ 23 և 26 տողիցս կայ 'ի Հերբեր տող մի ևս. Καὶ τῆς
 διόπτρας τὴν ὀπθὴν ἀντιστρέφω.

29. Հերբեր. Ταῖς ἀφ᾽ αἰς τῶν θογμύτων.

31. Յոյն. Μυρμηκιῶντας ἐξεγείρεις, որ է՝ 'Բէնեաց զԲեռնացանեւ
 կամ Բրբեւ (զբանս):

32. Յոյն. Գ... Բերելով քեզ. յառաջ վարե զարձեալ զբանս առ
 Սարգիս պատրիարք, որում նուիրե և զառաջիկայս քերդուած
 երբև որում 'ի նման ինչիւն սրբի:

34. Յոյն՝ Գ... Զանգիւ հոգս: — Հերբեր. τὴν βάτω

35. Յոյն՝ εὐφορώτατον (ամենաբեղուն հոգս). այլ սլաւերէն Թարգ.

- Ἐπεὶ δὲ τῇ σῇ φωτοκόσμῳ λαμπάδι
 Παρῆλθεν ἡ νύξ, καὶ τὸ πνευμά σου φθάσαν
20. Τῷ τοῦ λογισμοῦ ἀντεφύσησεν νέφει,
 Ἐλαμψε δ' ἡμῖν τὸ πρὸς εἰρήνην σέλας·
 Ἀεὶ γὰρ ἡμᾶς τοῖς νοήμασι τρέφεις,
 Καὶ ψυχαγωγεῖς ἀσθενοῦντας τοὺς λόγους·
 Ὑπὲρ φύσιν δὲ ψηλαφᾷς τὰ τοῦ βάθους,
25. Καὶ τῶν φρενῶν τὴν γινῶσιν ἡτονημένην
 Τῷ σῷ καθαίρεις γνωστικῷ καθαροσίῳ·
 Καὶ τῷ σοφῷ σου, καὶ λαλοῦντι φαρμάκῳ
 Τὰ νεῦρα θάλλεις τῶν γραφῶν, καὶ τοὺς τόνους,
 Ζητῶν τὰ κρυπτὰ ταῖς γραφαῖς τῶν δογμάτων·
30. Καὶ τῷ προσηγεῖ καὶ γαληνῷ σου λόγῳ
 Μυρμηκιῶντας ἐξεγείρεις τοὺς λόγους·
 Ἦκω φέρων σοι τῆς ἐρήμου καρδίας
 Καρπούς γεωργηθέντας ἐκ τῆς σῆς δρόσου·
 Οὐκ ἦν γὰρ εἰκὼς, τὴν βάτων πεφυρμένην
35. Ψυχὴν γεωργεῖν εὐφορώτατον στάχυν,
 Εἰ μὴ φθάσας σὺ τοὺς ἀκανθώδεις ῥύπους
 Ἀνείλες, ἢ καθεῖλες, ἢ τομωτάτῳ
 Τῆς σῆς προσευχῆς ἐξεχέρσωσας ξίφει.
 Ἄλλ' ὦ γεωργὲ τῶν πετρῶν καὶ τῶν βάτων·
40. Σπείρεις γὰρ αὐτὸς κατὰ πέτρας πολλάκις,
 Καὶ τεκνοποιεῖν ἐκδιάζῃ τοὺς λίθους,

*մանութիւն մի վերցրելիցս 'ի 1585 ամի (անս E. Teza, Dell'Es-
 saemero di G. Piside, 1893) ունի համաձայն մերումս օրինակի
 Խորհրդիւն Բանի հասկ:*

36. Յոյն՝ φθάσας, հ-տ-ւ-լ. և ըստ այսմ մարթ է ուղղել զընթեր-
 ցումսն. « Եթէ ոչ հասեալ քո ('ի վերայ), զգլխոյն աղտեղու-
 թիւնս հաներ, կամ խլիցեր », և այլն:
39. Անարդի է յառակ սերմանացանին. (Մարթ. ԺԳ. 3-9): — Մ-ր-
 ն-ւ-յ. Իմա ընդհանրապէս զմացաւային բոլորս գծածոս, զոր 'ի վեր
 անգր և 'ի վայր քաղ- թարգմանէ (տող 34):
40. Հերբեր. կառնաւ լիթրոն
41. Ըստ յունին ուղղելի է ընթերցումսն. « Եւ զառակս ծնանել
 բռնադատեալ զապառաժս, բուսուցանել պտուղս արժանաւորես և
 զփուշս », որպէս և իմաստք բանին պատահին:

- Բուսուցանել պտուղս արժանաւորես և՛ զապառաժս .
 Եւ 'ի Թռչնոց՝ անյայտից Թռուցելոց ոչինչ՝
 Ի քոյոց աստուածայնոց սերմանց քաղեսցէ :
45. Արդ, ոռոգեա զմեզ հոսմամբ արտասոււաց,
 Թերեա լիցի զաւակ ի յամլոյ դարձեալ,
 Եւ պտուղ իմաստուն յանպտուղ սրտէ : (Լանաց,
 Եւ վասն զի փախչիս 'ի գովեստից՝ իբր ի պարսա-
 Ըստ դիտմանս զակնարկութիւնս ձկտեալ՝ ասացից ,
50. Ի քոյսդ յուսացեալ աղօթից տէգս :
 Արդ, աղբիւր բնաւորեցաւ բանի՝ մի,
 Բայց երակք բազումք անյայտից ականց .
 Որովք Դաւիթ ոռոգանէ զամենայն միտս ,
 Զայստիկ Պրոյ բղխելոյ հոսմունս :
55. Ո՛րպէս զի մեծ է Աստուծոյ ստացուածոցս
 Արարչագործ և իմաստուն ամենագլխածութիւն :
 Ո՛վ մեծագանձ անդռնեղ իմացոյցեանց,
 Որ ճայնես՝ առ որս 'ի վեր քարշել կամիցիկ զբանս
 Որչափ և բառական գոցիկ տանել, ոչ որքան դռ կրես :
60. Այլ ով իմաստակդ Պրոկէ վայրաքարչ բանից ,
42. Հէբբեր. καρπὸν.
43. Եւ եկն Թռչուն երկնից և եկեր զնա (Մտթ. ԺԳ. 4: — Մարկ. Դ. 4): — Եւ Թռչունք երկնից կերան զնա (Ղուկ. Ը. 5): Փռ-
 խանակ ուլն (οὐδὲν) ժխտողականիդ՝ ընթերցիր ըստ յունիս՝ ու
 «+ ('ի Թռչնոց անյայտաբար Թռուցելոց՝ կերիցէ զաստուածային
 քո զսերմն):
45. Աննայի ոչ զոյր որդի... և տրամեալ էր վասն այնորիկ՝ զի փա-
 կեաց Տէր զարգանդ նորա... և տրամէր և լայր... ցաւազին ան-
 ձամբ եկաց յաղօթս առ Տէր, և ելաց լալով... և յիշեաց զնա
 Տէր, և յղացաւ... և ծնաւ որդի (Ա. Թագ. 4-20):
48. Յոյնն՝ ի հովիտից և 'ի պարտաւանց. այլ 'ի տպագրութեան Մո-
 ռելիայ նշանակի 'ի կարգի տարբերութեան յոյն ձեռագրաց հա-
 մաձայն մերումս և ուղիղ իմաստից նաև ὧς ψόγους, ըստ որում
 ունի նաև Հէբբերեան տպագիրն :
49. Իմա՝ յառաջեկալ նպատակ բանիցս փութալով՝ ասացից. չիք 'ի
 յոյնն --ուցից, այլ պարզաբար՝ « ձկտեալ ունիմ զաւր Դոսցս » (τὸ
 πνεῦμα) 'ի նպատակ անլր՝ . գուցէ ըստ ասելոյ Է. Տեղայի՝
 հայ Թարգմանիչն 'ի բնագրին ընթերցեալ է ձրմ փոխանակ ἔχοντες
 — Հէբբեր. τὸ πνεῦμα.
50. Աղօթիցդ Դիմ մեկնութիւն իմն է յունականին, որ ունի Իրհնդդ-
 ան Դիմ :

- Φύειν τε καρπούς ἀξιοῖς καὶ τὰς βάρους,
 Καὶ πτηνὸν οὐδὲν τὸν σὸν ἐνθεον σπόρον
 Ἐκ τῶν ἀδῆλων βόσκεται πετασμάτων.
45. Ἀρδευσον ἡμᾶς τῇ ῥοῇ τῶν δακρύων,
 Ἴσως γένοιτο τέκνον ἐκ στείρας πάλιν,
 Καὶ καρπὸς ἔμφρων ἐξ ἀκάρπου καρδίας·
 Ἐπεὶ δὲ φεύγεις τοὺς ἐπαίνους καὶ φόγους,
 Πρὸς τὸν σκοπὸν τὸ πνεῦμα συντείνας ἔχω,
50. Τοῖς σοῖς πεποιδῶς μουσικοῖς ἀκοντίοις.
 Πηγὴ μὲν οὖν πέφυκε τοῦ λόγου μία,
 Φλέβες δὲ πολλαὶ τῶν ἀδῆλων ὁμμάτων,
 Δι' ὧν ὁ Δαβὶδ πᾶσαν ἀρδεύει φρένα,
 Ταύτης τὰ ρεῖθρα τῆς Γραφῆς ἀναδρύων,
55. Ὡς ἐμεγαλύνθη τῶν σοφῶν σου κτισμάτων
 Ἡ δημιουργὸς καὶ σοφὴ παντουργία.
 Ὡς πλουσίαν ἄβυσσος ἐννοημάτων,
 Βοῶσα τοῖς θέλουσιν ἀντλῆσαι λόγους,
 Ὅσους λαβεῖν χωροῦσιν, οὐχ ὅσους ἔχεις.
60. Ἀλλ' ὦ σοφιστὰ Πρόκλε τῶν κάτω λόγων,

52. Հէրբ. τῶν ἀδῆλων νημάτων

54. Գործնական մարթ է ընթերցումը նաև համար. իսկ յոյնն՝ «βερ-
 γητική γραμμάτιον Ὑποκρίτου ὑποκριτή»· և Մատթ. Իմանայ ան-
 շուշտ գգիրս Սահմանացն:

55. Ստորագրոյն, իմա արարածոյն համար արարած. այսպէս և ի
 բազում այլ ուրիշ յընթացս զբոցս, որ նոյն է ըստ նմանա-
 ձայնութեան յունական բառիցն Կտիսից (ստացումն, ստացում)
 և Կտիսից (արարչութիւն, արարում): — Ահնարիչ է ի բան Սաղ-
 մոսին ճԳ. 24, որոյ վերնագիրն է ի վերայ աշխարհագրոց արա-
 րածոյ, որոյ ընդլայնումն է ողջոյն այս քերթումս Պիտիեայ: —
 Յոյնն ունի. «Πρωτα γη δεξ է իմաստուն արարածոց քո» արա-
 րարո՞ք և իմաստուն ամենագործութիւն», սակայն օրինակը ինչ
 (ըստ ապագրին Մորեղեայ) յունականք՝ ունին ըստ մերումս տօ՞
 Յեօսի տօն Կտիսմատոն (Ստուծոյ արարածոց):

58. Ἀντλῆσαι ունի զնշանակութիւն հանելոյ (շուր) ի ջրհորոյ համ
 յաղբերէ:

60-80. Ոմանք ասացին ընչ անուամբ Պրոկլի մարառի Պիտիեայ
 աստածոր ընդդէմ եռաստումեան հերետիքսին Յովհաննու Փի-
 լոպոնոս (Աշխատասէր) հոշեցելոյ, (մեռեալ ի 660 ամի). այլ
 Մկնր իրաւամբ մերժէ զհարձուք, մանաւանդ այնու՝ զի Փիլո-
 սոփոսս քրեաց անդադոյն ընդդէմ Պրոկլի վարդապետութեան
 զիսիդ.

Ո՛վ րազմորտող 'ի շեղագնաց յամպոց,
 Ո՛վ ընդվայրագու ծփանք խորհրդոց մտաց,
 Ո՛ կարի պանծացողդ գյաշիտենականոքենեկ նիւթոյ,
 Որ տոռծեսդ իսկ զվնաս՝ նախ քան զըրոսմն դատասւ,
 (տանիմ,

65. Լո՛ւր զմեծամեծ զօրոքիւն վանկիցս մանունց:
 Քանզի և զքէն պատմեն զարմացեալ երբեմն ընդ այն
 Այլ թողեալ զբանսն ականջացդ և եր 'ի յոշր,
 Քանզի զխորհրդոց մտացդ խորոքիւն բացայայտել՝
 Անելովդ և հակասելով և դեղևելով՝ յետս կացեր,
 70. Ընդունայն խոստումարք զփրացումնդ բորբոքելով:
 Ոչ անգես էիր արդեօք, ո՛վ քաջամարտդ իմաստից
 (գրող,
 Զի եթէ և զմծդուն անգամ յիշատակել յանդգնէիր՝
 Նա ինքն զքեզ ահաբեկեր խայթելով և բզզալով:
 Եւ մի սնապարծիր դու առ մեօք՝ իբր ի պարծանաց
 (քափոռս .

75. Երբ զայսցանեկ ձառնդ դանդաղիցի Պրոկի և դողայցի,
 Սակայն հաշատք խրախոշսն (զմեզ) 'ի խօսել և 'ի
 Աւդ, ո՛վ իմաստունդ օտարասերմն բանից՝ (գրել:
 Լո՛ւր, Պրոկդ, և մի ճոխաբաներ, զի
 Ի քո պատճառ դիտմանդ տալոյ,

80. Լո՛ւեացեն Պրոկեդք, և խօսեսցին վայրաբնակք:
 Ո՛ր զանքնենելիդ զոր ոռնիս զրնոքիւն՝
 Բօղարկես 'ի միգի և մառախլապատ ժածկես .

Հյաւիտենականութենէ աշխարհիս 'ի հոմանուն երկասիրութեան,
 Իւրում ճառ հյաւիտենականութենէ աշխարհի (տպ. 'ի Վենետիկ,
 1537): — Պայքարումն Պիտիդեայ ձգի ուղղակի ընդդէմ Պրոկի և
 հետեողաց նորին, (տէս և 'ի տողսն 77-80): Պրոկ (412-483)
 ծնեալ 'ի Կոստանդնուպոլիս՝ առաջնորդ եկաց յԱթենական վար-
 ժարանին զկնի Սիւրբանոսի ('ի 450). հետեւիւր նշույլատուական
 գրութեան, հռչակաւոր գրով յոյժ յիմաստասիրութեան և 'ի
 չափաբանական ուսմունս. հետեոյ ըստ ամենայնի Պլուտինեայ,
 Յամբլիկոսի և Սիւրբանոսի, պաշտպան եկաց հեթանոսական
 պաշտամանց և յաւիտենականութեան նիւթոյ, յայլաբանական
 իմաստս մեկնելով զկրօնս հեթանոսաց ամենայն ազգաց: Եթող
 գրեանս ոչ սակաւս՝ լի հմուտ գիտնական տեղեկութեամբք, այլ
 և ամբարիշտ ուսմամբ:

ᾧ πολλὰ βροντῶν ἐκ νεφῶν λοξοδρόμων,
 ᾧ πτωχόκομπος τῶν νοημάτων σάλος,
 ᾧ πολλὰ τολμῶν εἰς ἄτδιον κτίσιν,
 Διδούς δὲ ποινὰς εἰς ἀπλήρωτον κρίσιν,

65. Ἄκουε μικρῶν συλλαβῶν κράτος μέγα.
 Καὶ πρὶν σε γὰρ λέγουσι ταῦτα θαυμάσαι
 Τοῖς ὧσιν ἐκλείψαντα τοὺς λόγους μόνον·
 Τὸ τῶν νοημάτων γὰρ ἐκφράσαι βάθος,
 Εἰπὼν, ἀπειπὼν, ἀστατῶν ἀνετράπης,
 70. Θάλπων τὸν ὄγκον εἰς κενὰς ὑποσχέσεις.
 Οὐκ ἡγνῶεις γὰρ δεινὸς ὢν λογογράφος,

ᾧ εἶγε κἄν κώνωπα τολμήσης φράσαι·
 Αὐτὸς σε νύξας ἐκφοθήσῃ σαλπίσας.
 Καὶ μηδὲν ἡμῖν, ὥς ἀκόμποις, κομπάσης·

75. Εἰ ταῦτα φράζει Πρόκλος, ὀκνεῖ καὶ τρέμει·
 Πίστις δὲ θαρρῇ καὶ λαλεῖν καὶ συγγράφειν.
 Ἄλλ' ὧ σοφιστὰ τῶν ξενοσπόρων λόγων
 Ἄκουε, Πρόκλε, μηδὲ κομπάσης, ὅτι
 Σοῦ τὴν ἀφορμὴν τοῦ σκοποῦ δεδωκότος,
 80. Σιγῶσι Πρόκλοι, καὶ λαλοῦσιν ἀγρίται.
 ᾧ τὴν ἀνεξεύρητον, ἣν ἔχεις, φύσιν
 Κρύψας δμίχλη, καὶ περιστείλας γνόφῳ,

64. Զիք տողս 'ի տղաքերն Հերբերի:

67. Հերբ. տո՛ւս օսն ընթլիփանտա.

75. Հերբ. փրճէւն

78. Հերբ. Ἄκουս Լուսնոն, միջէ.

79. Մթին էն Բմասք բնաքերն ևս. գուցէ առկի կամերի՝ թէ մինչ-
 դեռ պատահաւ բնծայիս հասանելոյ առ դիտուածի: — Ի և ուր-
 ան, աւելորդ թուի ի նախդերի, գուցէ կրկնեալ առաւ և ձեռա-
 քերն՝ 'ի նախբնթաց զէ վանկէ: — Յընդօրինակութեան Անտո-
 նեան Հարցի՝ 'ի լուսանցսն դրոշմի կարմրադերձի. «Գիտելի է
 թէ առ Պրոկի ո՞ն յարտաբերն Բմաստաբարացն ձգուի»:

Ὅπως μάθοιμεν πῶς αἰ κεκρυμμένη

Ἐκ τῶν ἑαυτῆς φαίνεται ποιημάτων.

85. Ὡ τὴν αἰκίνητον οὐρανοῦ στέγην
 Τῷ σφαιρομόρφῳ τῶν σοφῶν εἰλημάτων
 Ὑψει πλατύνας, καὶ τσαύτῃ συντάσει
 Βάθρον τεθεικῶς μηδαμοῦ πεπηγμένον.
 Ὡ δέβριν ὥσπερ ἑξαπλώσας τὸν πόλον·
90. Ὁ σὸς γὰρ Ὀρφεὺς τὴν θεόφθογγον λύραν
 Κρούων ὁ Δαβὶδ δέβριν εἶπε τὸν πόλον.
 Ὡς ἐκταθείσης πρὸς τὰ μήκη καὶ βάρη
 Τῆς ἀπλότητος τῶν ἐν ὕψει σωμάτων.
 Ἐῖ καὶ καπνοῦ δὲ τοῦτον ἐμφάσεις ἔχειν
95. Προβλεπτική τις εἶπεν ὀξυδερχία,
 Κενεμβδατούσης τῆς φερᾶς τῶν ὀμμάτων
 Πρὸς τὴν ἀμυδρὰν τῆς ῥοπῆς θεωρίαν.

(552. 'ի լուս. ԻԻԳԻ) օրհնական, 'ի ներքուստ կուսէ այլ երեւի թաղուցեալ (505. 999. այլ և 'ի թաղուցեալ)։ կայիւք փախչի և շարժիւք կայ և միայ. (505. 'ի լուս. Գուհի կհասկառուր հեցի. «կայիւք փախչի յեղեալ կիսին շարժական բնութիւն»)։ Ոչինչ է սորա շափ, բայց անշափութիւն. մեծին Աստուծոյ՝ փոքրիկ աթոռ. զնալով ոչ գաղարէ, մինչև զալարեցէ բան՝ որ կառուց զնա. (552. գալարեցէ զվրան. — 155, և «չլ ընթերցան» 'ի լուս. 552ի. գալարեցէ զնա բանն)։

89. Զգեցիր զերկինս որպէս խորան (Սղմ. ՃԳ. 2). — Որ կանգնեաց զերկինս բերե զկամար և ձգեաց բերե զխորան (Ես. Խ. 22)։
92. ԶԽԻՐԱՅԻՆ՝ սխալ գրչազրի համարիմ, զոր պարտ է ուղիղ ընթեանու ըստ ԽԻՐԱՅԻՆ. ըստ յունին՝ որ ասէ. «Պրկեալ կամ ձգեալ իմ յերկայնութեան և 'ի խորութեան՝ պարզութեան մարմնոցն՝ որ 'ի բարձունս», այսինքն է՝ ըստ երկայնութեան և ըստ խորութեան պարզելոյ տարածելոյ երկնային մարմնոց։ — Հէրբէր. տա միջի և լատի.
95. Յոյնն՝ «բար» ասէ։ Անարկէ 'ի բան Եսայայ մարգարէի. «Երկինք բերե զծուխ հաստատեալ են»։ (ԾԱ. 6)։ — Հէրբէր. օքս-ծօրքիա.
97. ԱԽԻՐԱՅԻՆ. յոյնն տից րօպից, որ է քառանկան, ԽԻՐԱՅԻՆ. և իմաստը բանին են՝ «որով յայտնեաց» եթէ ընդունայն են ճիշդ աշխ» որք ձգին 'ի տեսութիւն աղօտ կամ հեռաձգե թաւալումանն)։

- Կամ գունդ կիսակտուր՝ հեցի օրինակաւն՝
 Բարձրացեալ 'ի վեր կոյս և կորացեալ,
 100. Կամ ըստ նմին ի վայր բերմանն.
 Յանձանօթաբար շարժութեանցն,
 Ի ներքուստ կուսէ այլ երևի թաքուցեալ.
 Սակայն ունի հաստատութիւն զառ ի քէն խարխիւն,
 Ի վերայ անհաստատ հիման հաստատեալ:
 105. Քանզի 'ի վեր ամբառնայ և խորանայ 'ի վայր,
 Եւ պարզի ըստ ձորութեան 'ի լայնութիւնն,
 Հաւասար շուրջանակի զմեկուսութիւնն ունի:
 Կայիւք փախչի, և շարժիւք կայ մնայ,
 Կայս զշարժութիւնն ունի անճառաբար:
 110. Ընթանայ հանդերձ ամենայնիւ զհակառակն,
 Որպէս զի մի զոյգ շարժութիւն վարուցն
 Միո՞ւմ ինչ կրելով՝ 'ի վայր կործանեացի 'ի կարգէն:

98. Յոյն՝ ըստ օրինակի Յիւլիանոս կամ Գրիգորի կամ Կոստանտինոս (ձփլց):
 Է. Տեղա կասկածէ թէ գուցէ հայ թարգմանչին ընթերցեալ էր
 'ի բնագրի իւրում ἄπιστος (հեց կամ ունի կամ պալ առաջ):
 100. Յոյն՝ 'ի Լույս Բերեալ իմա՝ բերեալ կամ ձգեալ առ միւս կիսա-
 կտուր գունդն որ 'ի վայր կամ 'ի ստորեւ է:
 101. Դարձութեանց չիք յօրին. Հարց Անտոնեանց, այլ գոյ յօր. վա-
 նացս և 'ի յոյն (καλισματων). — Յանձանօթաբար. յոյնն ունի
 է Կրիստոս կամ յարութիւն (շարժմանց). հայ թարգմանչին
 ընթերցեալ է Կրիստոս փոխանակ Կրիստոսին: Էմ. Տեղա
 իրաւամբք պահանջէ ընթերցուլ յա... յանձանօթաբար, յայտնելով
 զի չկարէ գուշակել զյապաւեանն բառ յընդօրինակոյն, զոր ևս
 համարեմ լինել յանոստ (Εκ τῶν ἄνω...), որով լրացուցանել
 զստոյն Յանոստոս Կանգնեալ շարձութեանց, այսինքն է
 «Քանզի անկասին 'ի հոլովմանց անտի ծանուցելոց» միւս այլ
 գունդ կիսակտուր թաքուցեալ երևի 'ի ստորեւ (κατωθεν):
 103. Եւ հաստատեցի զսիւնս նորա (Երևի. Սղմ. ՀԳ. 4). — Հաս-
 տատեաց զաշխարհ՝ զի մի սասանեացի (Սղմ. ՂԲ. 2): Յոյն՝ ա-
 դիս ունի (ὅπως), այլ լաւ ևս 'ի հայումս, սակայն ունի (ὅπως),
 ըստ այլ յոյն ձեռագրաց: — Հերբեր. ὅπως ἔχει.
 104. Զայնակաւնն βάθος (հիմն) թարգմանէ Էմ. Տեղա յիտալականն
 abisso (անդունդ), ընթերցեալ թերեւս βάθος (անդունդ, խոր):
 — Հերբեր. ἐσθητοί.
 105. Յօր. վանացս Կոստանտինոս:
 106. Ըստ Կրիստոսի կարծեմ ուղղելի ըստ Կրիստոսի, զի յոյնն χαίμα
 նշանակէ Կիւր, Կոստանտին, Կրիստոս կամ զԿիւրիստոս և իմաստըն

- *Η σφαίραν ἡμίτιμητον ἀψίδος δίκην
 Ὑψουμένην ἄνωθεν, ἣ κυρτουμένην,
 100. *Η καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν κάτω φορουμένην.
 Ἐκ τῶν ἄνω γὰρ γνωστικῶν κυλισμάτων,
 Κάτωθεν ἄλλη φαίνεται κεκυρμένη·
 Ὅπως ἔχει στήριγμα τὴν ἐν σοὶ βάσιν
 Εἰς βάθρον ἀστήρικτον ἐστηριγμένη.
 105. Ἄνω γὰρ ἦρται καὶ βαδύνεται κάτω,
 Ἐκτείνεται δὲ πρὸς τὸ χάσμα τοῦ πλάτους,
 Ἴσας δὲ κύκλῳ τὰς ἀποστάσεις ἔχει·
 Ἐστὼς δὲ φεύγει, καὶ διάττων προσμένει·
 Στάσιν δὲ τὴν κίνησιν ἀβρόχως ἔχει.
 110. Τρέχει δὲ τῷ σύμπαντι τὴν ἐναντίαν
 Μήπως τὸ συγκίνημα τῶν ἐλασμάτων
 Ὡθημα πάσχον ἐκραγῇ τῇ συντάσει.

են՝ զի երկինք պարզեալ ձգին ըստ խորութեան տարածութեան,
 հանդոյն բոլորակի՝ զմէն մի կէտ գմբեթաձեւին հաւասարապէս՝
 հետք ունելով 'ի կեդրոնէն կամ 'ի խարսխէն, որ (ըստ ասելոյն
 'ի վեր անդր) յԱստուած ունի դաստաստութիւն իւր:

107. Հերբեր՝ տճս նորոտճս:

108. Թոր. վանացս՝ խոյստ լուրճի՝ — Գունաբանութիւն. իմա՝ 'ի կալ
 դադարել անդ իւրում՝ շարժի, և 'ի շարժելն՝ կայ մնայ:

109. Գոյնն՝ Ե իւր զկալն սքանչելապէս շարժումն ունի, Ե, այսինքն՝ և՛
 զկալ մնալն և՛ շարժումն՝ ունի սքանչելաբար. կամ, զկալ մնալ
 իւր՝ իբր առ շարժումն ունի անճանելի եղանակաւ:

110. Զգոյն բառն տօ սօմպան (ամենայնն, համադոյք) մտկեայաբար յե-
 դու թարգմանիչն հանդերձ՝ անհայտ. մինչդեռ պարտ է ասել ու-
 ղիդ՝ ընթանայ զհակառակն (ընթացս) համայն եղիւլոյն կամ համ-
 փոյն կամ րիւքիւրոյ:

111. Զոյք լուրճանութեան վարոյն, իմա՝ համալուրճանութեան ընթացին. 'ի
 վարժ՝ բայէ յօրինէ թարգմանիչն զգոյականն վարժ (իբր վարժան),
 որ չիք 'ի հայումս այդու նշանակութեամբ: Աստ զնորածայն վա-
 րոյն բառը 'ի կիր անու. (սոյնպէս և 'ի տողի 236) առ 'ի թարգ-
 մանել զյունականն ձևաչափէս, (արշաւանաց, ընթացից), այլ սուղ
 ինչ զկնի՝ 'ի տողն 115 երորդ՝ նովին բառի յեդու 'ի հայ նաեւ
 զկուլիսմատն (հոլովմանց), զոր յետոյ հաւելն թարգմանէ ուղ-
 դապէս 'ի տողն 235:

112. Ի վայր խրճանից 'ի խրճի. յոյնն ունի՝ Լուրճանից 'ի յփո-
 ճի. Թուի շփոթեալ թարգմանիչն զճշտ (հորճանել, խորտա-
 կել) ընդ ձորն (ի վայր հոսել, 'ի վայր անկանել կամ հորճա-

- Քանզի հակառակն ընթացիցն՝ վայելչաբար,
Երազութեամբ և շուրջ ընդդիմացեալ՝
115. Ունի զպնդութիւն վարուցն,
Դեպ յոռիդ ձգտումն ընթացիցն:
Զի մի գուցէ 'ի վայր եկեսցէ բերմանն ուժգնութիւն
Թափմամբ սուր ընթացիցն.
Այլ որպէս շողկապ ինչ ընդդէմ պնդեալ՝
120. Հակառակ հոլովիւքն՝ շարակալեալ լինի վաղվաղ-
(մամբն,
Հիմամբ ընթացիւք և բերման կառուցմամբ:
Է ամենայն ծայրագունից ծայրագոյն,
Սահման է ամենայն սահմանաց,
Մեկուսի է ամենայն մեկուսեաց.
125. Ոչինչ է սորա չափ՝ բայց անչափութիւն:
Յայսմանէ հրաշացեալք ընդ սա հինքն՝
Որպէս ընդ արձակ, որպէս ընդ անբովանդակելի և
(ընդ ամբարձեալ,
Առասպելս իմն ստեղծին բանդագուշեալ աշխատու-
(թեամբ՝

հիւ)․ որպէս և զԴՊ ՍՄՄԺՍԷ ('ի ձգտմանէ, 'ի բռնութենէ) ըն-
թացեալ ԴՊ ՍՄՄԺՍԷ ('ի կարգէ)․ եթէ ոչ յայն օրինակին 'ի
կիր ածելոյ 'ի նմանէ՝ սեփական զբեացուք զտարածայնութիւնսդ.
այսպէս և այլ բազում ուրիշ, եթէ կամք լինիցին անբասիր առ-
նել զթարգմանիչն:

- 113-121. Յոյնն ունի․ « Քանզի 'ի հակառակ ընթացսն անդ՝ վայել-
չաբար՝ ձգտումն երազութեան ընդդէմ մղեալ՝ ունի զպնդութիւն
հոլովմանն՝ ուղղութեամբ մղմանն․ այնպէս զի մի՛ ուժգնութիւն
բերմանն ղիմեսցէ յարադախաղաց ընթացս անդ ունայնութեան,
այլ իբրեւ 'ի ղարձաղարձ շրջանացն կապիւք պնդեալ՝ շարակալեալ
կացցէ, յընթանալ անդ հիմանն և 'ի զկայ ունել բերմանն »: Այլ
սակայն մթին են և իմաստք ընադրին, իսկ անիմաստ յունա-
խօսութեամբ հայ թարգմանութիւնն: Ասել կամի՝ զի հակառակ
ընթացք երկրի առ այլովք երկնային մարմնովք՝ վայելչաբար հաս-
տատեալ են, քանզի երազութիւն միոյն՝ ընդդիմացեալ բռնու-
թեան երազութեան միւսոյն՝ հաստատուն կապ լինի շրջանաւոր
ընթացից, որով ոչ զուդիդ գիծ ընթանան մարմինք՝ ձգեալք 'ի
սկզբնաշարժ մղմանէն. ապա թէ ոչ՝ 'ի թափոյ սրբաշաւ ընթա-
ցիցն՝ արտաքս քան զշրջանաւոր սահմանն արդեօք ձգէին մարմինք
երկնաւորք:

- Երկայն ինչ 'ի ներքուստ հաստատեալ սիւնս .
130. Թերեա երկայն խորութիւն անյայտութեանն՝
Սիւնս ինչ անյայտս տպաւորեալ ստեղծութոց :
Քանզի մեծ է՝ որպէս Աստուծոյ փոքր աթոռ .
Կամ զնացս յարուցեալ, որոյ յոգնումն ոչ գոյ,
Մինչև զալարեսցէ՝ որ կառոյցն զնա՝ բան :
135. Զգենու զպատմութեանն մեծ՝
Զօդ, կըկեալ կըկոցաւ սքանչելեալ .
Հեղեալ, ճանանչեղ և նուրբ հոսմամբ,
Սահեալ մտեալ յամենայն մարմնեղէնս :
Յառաջ գայ փեսայաբար պսակեալ,
140. Առեալ մարգարիտ պայծառ՝ զաստեղս ,
Ունի և 'ի լանջսն կարկեհան մի,
Որպէս հուր փայլակեալ առ տիւ .
Իսկ այլ սպիտակ հրատեսակ՝ առ ոտսն կոյս ,
Յուցանելով սպիտակ ամենայն ուրեք զգիշերն :
145. Արգելեալ ունի զամենայն՝ որպէս 'ի բանտի,
Պահէ պարսպեալ զտարերս ամենայն ,
Ծոց լինի ամենայն շարժեցոյս .
Հասանէ ամենայն շարժմանց, ընդ նմին շարժելով
(զամենայն :
129. Յոյն. Կեցուկ իմն ունել երկայն սեանց :
131. Յոյն. « Տպաւորեալ 'ի պատկեր անխարխիս սեանց » : — Գուցէ
Թարգմանչին ընթերցեալ է 'ի յոյն բնագրին ἑμπροσθεν (սորոսանք,
և յեղեալ զայն 'ի սորոսանք՝ որպէս յուրով ուրեք զերկոսին ա-
նուանող շփոթէ) փոխանակ μεσθεν (պատկեր, երկայթ) բառի :
132. Երկինք աթոռ իմ են, և երկիր պատուանդան ոտից իմոց (Գործ.
Է. 49) :
133. Կա՛ Բնացոյց յարուցեալ. յոյնն ասէ յարգանս՝ 'ի ձերութեան անդ
(գուրով), այսինքն՝ անձերութեան անդ (գուրով) . Թուի Թարգ-
մանչին ընթերցեալ 'ի բնագրի իւրում ἡ ὁμάδου ἐγείρων (կամ
զնացս յարուցեալ) փոխանակ ἡδὲ θὲ γῆρῶν (ժիր գուրով 'ի ծե-
րութեան) :
134. Իւ գու Տէր իսկզբանէ զերկիր հաստատեցիր, և զորձք ձեռաց
քոց երկինք են... զալարեսցես զնոսս իբրև զհանդերձ, և զա-
լարեսցին (Եբր. Ա. 10, 12) : — Հէբրէր. עלִלְעֵי.
136. Յոյն. κεραιὲ ξένῃ (նորանշան կկոցաւ) :
137. Եւ նաւբ հաստատեալ չէք 'ի յոյն շաղկապի և, այլ λεπτὸν, ἡρωα-
μένον, որ է՝ նաւբ. անուր. հայ Թարգմանն յեղեալ է զիբրայի

- Ի միջի բերէ զերկիր՝ իբրև զկէտ մի,
150. Ի վերայ ոչինչ կառուցման կառուցեալ,
Կրէ զքեռեռն փոքրիկ՝ որ վարե զայնարհ:
Պատէ զանդունդս՝ որպէս ՚ի խանձարուրս.
Շաղի զամենայնիւ՝ որպէս զուռկանաւ.
Պնդէ զամենայն՝ ընդ ինքեան ունելով միայն.
155. Որ զայսքան աշխարհս արգելեալ ՚ի ներքս,
Արտաքուստ կուսէ ինքն լինի պնդեալ լայնութեամբ.
Քանզի չափ երկնի՝ անչափութեամբ,
Եւ առ Քեւ՝ կէտ մի է անձուկ,
Որպէս առ Արարչագործ և Ստեղծող ամենայնի ի
(մաստոռքեամբ):
160. Ո՛ր հնարագործդ բազմաշուրջ յարկիդ,
Զի սքանչելի վայելչութեամբ զծագրեալ զձեղունն,
Քո արուեստիւդ յարկես զստորինսս,
Եւ զպանդուխտս ընդ երկնի յարկաւ,
Զեռուցանելով և խարուկելով զօդս.
165. Սակայն ոչ կիցեալ ջերմութեամբն զարարածս.
Այլ որպէս թուեցաւ քեզ պատշաճել զամենայն բնու-
Եւ զանյայտ էութիւն հրեշտակաց, (թիւն:
Կամ հոգիացուցեալ, կամ սրագոյն բոց,
Զջերմութիւն նոցա և զսրութիւն տրամագրեալ.
149. Յօր. վանացս. Ի միջի բերելով զերկիր՝ որպէս զկէտ մի:
150. Յօր. վանացս. Ի վերայ ոչինչ:
154. Յօյն. Պնդէ զամենայն՝ ՚ի Քէն (յԱստուծոյ) միայն պնդեալ կամ
վարեալ զուով: Թուի հայ թարգմանչին փոխանակ σοι κρατού-
μενος μόνω (որպէս ունին օրինակք ինչ յունականք) ընթերցեալ
συγκρατούμενος μόνω, այսինքն՝ ՚ի Դասին ունելով Դասիս. որպէս
տեսաք և ՚ի վեր անդր (տող 148) εσυν կամ εσυγ (ընդ, ՚ի միա-
սին) յունական՝ թարգմանէ ընդ իմն և աստ ընդ թոխն, որպէս
և այլ ոչ սակաւ ուրեք: — Հէրէք. κρατούμενα μόνω.
155. Յօյն. Որ զայսքան Է-իս (δύχον). օրինակ վանացս ունի Է-
չ-յո-ս-ան:
156. Լատին. լատին (τεῖ πλάτει) իմա աստանոր ընդարձակութեամբ ան-
ծիր սահմանաց երկնից:
157. Օրինակ մեր համաձայնագոյն յոյն բնագրին՝ Զի լատին երկն. կա-
մեցի ստեղ զի թէպէտ և անչափ են երկինք, այլ կէտ մի է առ
անբովանդակելի մեծութեամբ Աստուծոյ:
158. Յօր. վանացս. Եւ ոչ ինչ ինչ է մի անչափ:

- Στιγμὴν δὲ τὴν γῆν, ὥσπερ ἐν μέσῳ, φέρει.
 150. Ἐπ' οὐδενὸς δὲ πηγμάτων πεπηγμένους,
 Τὸ κοσμογῶγον ἀντερεῖδει κεντρίον·
 Συνδεῖ δὲ τὴν ἄδυsson, ὡς ἐν σπαργάνῳ·
 Κυκλοῖ δὲ τὴν σύμπασαν, ὡς ἐν δικτύῳ·
 Σφίγγει δὲ πάντα σοὶ μόνῳ κρατούμενα·
 155. Καὶ τὸν τοσοῦτον ὄγκον ἐγκλείσας ἔσω,
 Ἐξῶθεν αὐτὸς τῷ πλάτει συσφίγγεται·
 Μετρομένη γὰρ οὐρανῶν ἀμετρία
 Ὡς πρὸς σὲ στιγμὴ γίνεται στενουμένη,
 Ὡς Δημιουργὸν, ὡς κτίσαντα πᾶν σοφῶς.
 160. Ὡ μηχανουργὲ τῆς πολυστρόφου στέγης·

Διαγράφεις γὰρ πᾶσαν, ὡς θέλεις, φύσιν
 Τῇ σῇ διόπτρᾳ, καὶ στεγάζεις τοὺς κάτω,
 Καὶ τοὺς παρόικους, εἰς ὑπαίθριον σκέπην,
 Διαφλέγων μὲν καὶ πυρῶν τὸν αἰθέρα·
 165. Πλὴν μὴ φλογίζων τῇ πυρώσει τὴν κτίσιν,
 Ἄλλ' ὡς δοκεῖ σοὶ πᾶσαν ἀριόζων φύσιν.
 Ὡ τὰς ἀδύλους οὐσίας τῶν ἀγγέλων,
 Ἡ πνεῦμα δεικνὺς, ἢ πυρίστομον φλόγα,
 Τὸ θερμὸν αὐτῶν, καὶ τομὸν διαγράφων·

159. Այս տող չէր 'ի առ. Հերբեր:
 160-197. Յաղագս զիբց տիեզերաց, այլ և զհերշտակաց և զհերբարբ-
 բեան փառաբանութենէ նոցին:
 161-163. Յոյն. Քանզի զծագրես զբովանակ ընութիւն, որպէս և
 կամեթիւ, արամադիտաւ (Դիօպտրա) քով, և յարկես զտարինս և
 զպանդուխտս ընդ բարցութեայ յարկաւ: Այլ ձեռագիրք յունաց
 առ Միլլիէնայ ունին քնոքաբեպօս զար տին փոյն զագրագիւց (Զի
 սրանչիւարար զծագրես զընութիւն) մերձաւոր չարկէն թարգմա-
 նութեանս:
 165. Հերբ. ոս փլոցիլցոյն.
 166. Յոյն. Այլ զբոյս հանոյ Բուի Ժեւ զարգիւնի զամեայ Բուսիւն:
 167. Յոյն. Ո՛ր զանոյս, և այլն:
 168. Օրինակ վանացոյ՝ համաձայն ընդ յունին զնէ՝ հոգի ցոցեալ: Յոյն
 իւր հրեբեբան Բոյ. թուի կայ թարգմանիլի զպուրիստոմոն (կամ
 պուրիստոմա) ընթերցեալ պուրիստոմոն:
 169. Յօրինակին արամադրեալ, ուղղեցաւ ըստ յունին: — Հերբեր.
 զագրագոյն.

170. Կամ չորեքկերպիսն ձեռով կենդանի պատկեր՝
Զկարծութիւն նոցա կենդանագրելով և զզանազա-
կամ զբազմութիւն աչաց նոցա բացելոց, (նութիւն,
Որպէս զի զլոյսդ յայտնագոյնս տեսցեն,
Եւ մի՛ զանխլանալ 'ի ստորինս շարժելոցս :

175. Քանզի քեզ մատուցանեն զերգս՝ որպէս յաղթողի,
Քերովբէք և Պետութիւնք և զինուորութիւնք Աթո-
(ռոց.

Եւ ամենայն Սերովբէք անշարժ երագութեամբ

Կայիւք թռչին, և կառուցմամբ ընթանան.

Եւ երկուքին թեօք՝ զերեսայն

180. Ծածկեն տեսութիւն, իսկ երկուք զոտս,

Եւ երկուքն 'ի բարձունս թռչին մեծս :

Եւ զերեքլուսեան սրբութեանն երգս

Միոյ տէրութեանդ պատշաճեն պաշտօն.

Յուցանելով բարւոք ժողովումն որոշմամբ

185. Եւ ժողովմամբ տեսանելոյ Բանին՝

170. Յոյն զեւ. Կամ 'ի աստուծոյ իբրեւորութեամբ պարհիւր. շփոթեալ է
Թարգմանչին զդերբայն ԵՀՊԱՏԻՇՅՈՎ ԵՆԴ ԵՀՊԱՏԻ ՇԾՈՎ ԲԱՌԻՅ : —
Եւ շորից կենդանեացն էին միոյ միոյ 'ի նոցանէ վեց թեք շուր-
ջանակի, և 'ի ներքոյ լի էին աշօք (Յայտն. Դ. 8) :

172. Հէրք. ածուց.

173. Օրինակ վանացս ունի գլխաւոր :

174. Իմա և մի՛ ինչ զանխլանայն. օրինակ վանացս գեւե Եւ զլանխլան-
'ի ասորին, և պլին :

175. Եւ ամենայն հրեշտակք կային շուրջ զաթոռոյն... և երկիր պա-
զանէին Աստուծոյ ասելով. Ամէն. օրհնութիւն և քառք և իմաս-
տութիւն և զոհութիւն և պատիւ և զօրութիւն և շնորհք տեսան
Աստուծոյ մերոյ (Յայտ. Է. 11. 12) : — Օրհնեցէք զնա ամենայն
հրեշտակք նորա, օրհնեցէք զնա ամենայն զօրութիւնք նորա (Սղմ.
ձեմ. 2) : — Թօր. մերում չիք ասել :

177. Օրինակ մեր անշարժութեամբ. իսկ յօր. Անա. Հարց որչափ կամ
որչափ էր Եւրոպայի. ուղղեցաւ ըստ յունիս՝ համաձայն մերումս
օրինակի :

178. Նոյն յունաբանութիւն է՝ զոր 'ի վեր անդր տեսաք (տող 121),
պոսիւնք՝ ի կալ անդ թռչին և 'ի դադարելն ընթանան :

179. Եւ սերբէք կային շուրջ զնովաւ. վեց թեք միոյ. երկուքն ծած-
կէին զերեսս իւրեանց, և երկուքն ծածկէին զոտս իւրեանց, և
երկուքն թռուցեալ (Ես. 2. 2) :

182. Աշաղակէին մի առ մի՝ և ասէին. Սուրբ, սուրբ, սուրբ. տէր զօրու-

170. Ἡ τετραμόρφῳ σχηματίζων εἰκόνη,
Τὸ στεῖρρόν αὐτῶν ζωγραφῶν καὶ ποικίλον,
Ἡ πᾶσι θεοῖς αὐτῶν ἐξαπολύγων ὁμμάτων,
Ὡς καὶ τὸ σὸν φῶς ἐμφανέστερον βλέπειν,
Καὶ μὴ λαθεῖν τι τῶν κάτω κινουμένων.
175. Σοὶ γὰρ φέρουσιν ὕμνον, ὥς νικηφόρῳ,
Χερουδίμ, Ἀρχαί, καὶ Θρόνων στρατεύματα,
Καὶ πᾶς Σεραφίμ εἰς ἀκίνητον τάχος
Ἔστως πεποῦται, καὶ πεπηγμένος τρέχει·
Καὶ ταῖς δυοῖς μὲν τοῦ προσώπου τὴν θέαν
180. Σκέπει πτέρυξι, ταῖς δυοῖς δὲ τοὺς πόδας,
Καὶ ταῖς δυοῖς πρὸς ὕψος ἵπταται μέγα.
Καὶ τὸ τριφεγγὲς τῆς ἀγιστίας σέλας
Εἰς ἓν συναρμόζουσι Κύριον σέβας·
Δεικνύντες εὐσύνοπτα τῇ διαιρέσει,
185. Καὶ τῇ συνέξει τοῦ θεορῶτου Λόγου

- թեանց զի է ամենայն երկիր փառք նորա (Եւ. 2. 3)։ — Սուրբ, սուրբ, սուրբ. արք. Աստուած ամենակալ, որ էն է ես է որ դաւոց ես (Յայտն. Գ. 8)։ — Երեւոյն իմ իմ կոչէ զԵրբորդութիւնն Սուրբ, զի « Լոյսն առաջին Հայր կոչի, և յետ նորա որ 'ի կարգի » (Երեւ.)։ — Յոյն ունի. Սրբոյն իմ լուսն (տից ագիստիաս սէլաս). բայց արքերութիւնը ձեռագրաց առ Մարգարէայ նշանակեն համաձայն հայ թարգմանութեանն տից ագիստիաս մէջ, որ է Սրբոյն իմ երբ։ — Հերթը. ագիստիաս.*
183. *Յօր. վանացս գնի 'ի պաշտօն պաշտօնն։ — Ե. Տեղա զյուսնականն Κύριο. ընթեանուլ կամի մύριον, թարգմանելով « բաւարբիւր զուգայարմարեն 'ի միակ պաշտօն » . այլ Κύριοն ուղիղ ունի զմիտս բանին, իբր զի երբցս անգամ «սուրբ կոչմամբ» յայտնեն զերես անձինս որոշեալս Սրբոյ Երբորդութեան, այլ միով տից կամ Աստուած բարեւ՝ սահմանեն զուգահաւասար պատիւ և պաշտօն՝ միակ տէրութեան կամ աստուածութեան մասնացանելի։*
184. *Յոյն՝ Ժեւկնոնտէս εὐσύνοπτα (ցուցանելով «ն յանդիման»). տեսանի զի յօրինակի իւրում ընթերցեալ է թարգմանչիքն εὐ συνάπτα (բարեւոք ժողովեալ)։*
185. *Յօր. վանացս տիցիւր Բանն. այլ թուի թարգմանչին կամ առ սխալագիր բնագրին և կամ թիւր ընթերցմամբ շինթեալ զԹեօրծութու (յաստուածուստ հեղիւյ կամ հոսեցելոյ) ընդ չօրատոն (տեսեալ, տեսանելի) բայի. որով պարտ է ուղղել զընթերցուած տողեր 184-186 պատշէս. « Յուսանելով յայտ յանդիման » յորոշել անդ « 'ի ժողովել զբանն աստուածահոս » անջատաբար պաշտել*

- Անշատաբար դառանձնաւորութիւնսն պաշտել,
Եւ միաւորութեան երկրպագութեանն.
Յայտնաբանական յստակեալ զուղղափառութիւն,
Զորդիութիւն Բանին մարմնացեալ՝
190. Ոչ սահել 'ի յայլացեղ չորրորդութիւնն.
Այլ մի դէմ, և աստուածպետութիւն մի,
Եւ նախ քան զմարմինն օրհնել և մարմնով՝ զբանն,
Զնոյն՝ մարդ և Աստուած բնութեամբ.
Ոչ յաւելուածով շփոթեալ և ոչ անշատամբ.
195. Սակայն չարչարեալ, այլ ոչ փոփոխեալ շփոթմամբ,
Կրկին զմեկին, առանց խառնակութեան,
Քանզի Քրիստոս է կրկնակի բնութեամբ՝ մի:
Ո՛ր առ գեղեցկութիւն 'ի բարձունս ստացուա-
թուրաստան տնկեալ աստեղաց բազմաց, (ծոցն՝
200. Զգիշեր զարդարեցուցեալ և զգեցուցեալ զտիւ,
Զլոյս մաքրեալ և թխացուցեալ զերեկ.
Հուր մշակեալ և սերմանեալ ջուր,
Զհասարակաց պիտոյիցն դանձարան:
Ո՛ր որ նրբամարմին եհեղ զօդ,
205. Քանզի առ նոյն դառնամ անդրէն,

դառանձնաւորութիւնս, իսկ միութեամբ ('ի միասին առեալ զերիս
անձինս) երկրպագել էութեանն և (աստուածութեան): Թուի յըն-
գօրինակողէ զբազրին անփութութեամբ յապաւեալ զերկրա-
փել եսթեան 'ի երկրա-թեանն: — Օրինակ վանացս ունի Եւ Քա-
ւորապետ երկրա-թեանն, ուստի զհետ զայ չնութիւն յապաւ-
մանդ:

188. Յոյնն. Յայտնութեան և զգալութեան Բացայայտելով: Օրինակ
վանացս դնէ յաթալել:
189. Յօրինակս հայ Թարգմանութեանն զբաթալել Բանն. ուղղեցաք
բոս յունին և բոս պահանջելոյ իմաստիցն:
192. Օրինակ Անտ. Հարց ունի օրհնեալ. իսկ մերս դնէ Եւ Նախ քան
զմարմինն, և յետ մարմնով, և այլն: — Հէրքէր. καὶ μετὰ σαρκός.
195. Զիք 'ի յոյնն ասիւն չարութեալ. այլ ասէ. « Եւ ոչ անշատամբ
բաժանուան կրելով, և ոչ փոփոխեալ շփոթմամբ »: Τὸ μὲν πα-
ρόντα (որ սակայն կրեալ, չարչարեալ) ընթերցեալ է Թարգմանչիս
εἰς τοῦτον (բաժանուան): — Ի տողսն 190-197 հերքէ Պիսիդէս զմո-
լար ինչ կարծիս հերեսիովոց զմարմնաւորութենէ Բանին Աստու-
ծոյ, այսինքն՝ զչորրորդականացն, զնստորականն և զլուսեղբայն
բարբանջմունս, այլ և զաստուածաչարչարիցն, որք շփոթէին խառ-

- Διαιρετῶς μὲν τὰς ὑποστάσεις σέβειν,
 Ἦνωμένως δὲ προσκυνεῖν τὴν οὐσίαν·
 Ἐκφαντικῇ τρανοῦντες ὁρθοδοξίᾳ,
 Τὴν υἰότητα τοῦ Λόγου σαρκουμένην
190. Εἰς ἀλλόφυλον μὴ ῥυθῆναι τετράδα,
 Ἄλλ' ἐν πρόσωπον, καὶ θεαρχίαν μίαν,
 Πρὸ σαρκὸς ὕμνεῖν, καὶ κατὰ σαρκὸς λόγον,
 Τὸν αὐτὸν ἀνθρωπὸν τε καὶ Θεὸν φύσει,
 Μὴ προσθέσει χυθέντα, μὴ διαιρέσει
195. Τομὴν παθόντα, μὴ τραπέντα συγχύσει,
 Διπλοῦν τὸν ἀπλοῦν, μηδαμοῦ πεφυρμένον,
 Χριστὸς γάρ ἐστιν ἡ διπλῇ μόνῃ φύσις·
 Ὡς πρὸς τὸ κάλλος τῶν ἐν ὕψει σωματίων
 Λειμῶνα πολλῶν ἐμφυτεύσας ἀστέρων,
200. Καὶ νύκτα κοσμῶν, καὶ στολίζων ἡμέραν,
 Καὶ φῶς καθαίρων, καὶ μελαίνων ἐσπέραν,
 Καὶ πῦρ γεωργῶν, καὶ κατασπείρων ὕδωρ,
 Τὰ κοινὰ τοῖς χρήζουσι θησαυρίσματα.
 Ὡς λεπτόσωμον ἐκχέων τὸν ἀέρα·
205. (Πρὸς γὰρ τὸν αὐτὸν ἀντανέρχομαι πάλιν,

Կաթողիկոս Եւսեբիոսի՝ զերկրորդ (չորի՞ն) բնութիւնն՝ զստուա-
 ծային և զմարդկային՝ բանին մարմնացելոյ՝ ընդ միայնոյ (Գրիգորի)
 առին աստուածութեան, որով յԵրեւոյթեան Փառաւորութեան
 (զորմէ բանք են աստանօր) յաստուածութիւն առը դերաբերելին
 զ«Որ Ի-Վ-Յ-Ն» :

197. Այս տող պահաւ որպէս 'ի հայուսմ' նշանակէ և 'ի Հերբերեան
 օրինակի. այլ սակայն դասակ 'ի սպառնութեան փոփոխեալ կամ
 Մկնի :
198. Ստացումն իմա՝ «բարեպաշտ» ըստ ծանօթութեան 'ի տողն 88-
 երորդ : Յոյն ունի աստանօր օրհանգստի, որ է՝ Բարեպաշտ, այլ Մկն-
 լինի 'ի տարբերութիւն յունական գրչապատկերէ և զպատկեր-
 ան (արարածոց) :
201. Երկրակի մերում. Ձեռն Բարեպաշտ և Պաշտօնաւոր Վերին :
202. Իմա՝ զհոյս մշակելով և զհոյս սերմանելով. կամ (զերծ 'ի յու-
 նաբանութենէ) զհոյս խնամելով և զհոյս բերեցողանելով, զորս
 և զանձն անուանէ առ 'ի պէտս հասարակաց :
- 204-216. Յաղագս օղոյ (սէս 'ի ծանօթութեան 88-երորդ տողի) : —
 Յոյն Չ՝ ընչեաց, այս է՝ Ո՞ր որ հեղուս կամ լաւ ևս Բարեպաշտ-
 ան օրդ :

Պիսիղ .

- Եւ յաւէտ այժմ՝ զսա կլանելով խօսիմ.)
 Զամենայն ուրեք սահեալն և մածեալ,
 Զբարեկշիռ կշռողն շնչոյս,
 Զառատն հեղումն, զանարծաթ զտուրսն.
210. Զի ոչ մեծատուն և ոչ տնտնկ յափշտակէ
 Շնչոյ աւելագունի 'ի նմանէ քարշումն.
 Այլ ամենեցուն առաջի արկանէ զհաւասարն շնորհ.
 Եւ ամենեցունց պարզ երևի և զանազան.
 Անհատ՝ հատիւք, և հոսմամբ անշփոթիւք.
215. Ի բաժանել զշունչն միաւորապէս՝
 Առաջի հեղեալ ամենայն ուրեք զուգապէս:
 Ո՞ր զսկայս զայս զարեգակն ստացաւ,
 (Քանզի ճեպիմ զամանէ խօսել դարձեալ,
 Հայելով անյագաբար և զրելով զարեգակնն),
220. Զհասարակաց ակն, զգեղեցիկն բիր,
 Զամենայնի կերակրիչն հուր. յորժամ 'ի ներքոյ
 (երկրի է՝ գիշեր,
 Իսկ գեր՝ի վերոյ քան գերկիրս՝ մշակ տուրնջեան.
 Զաշխարհականն հայելի, և կամ մանաւանդ
 Զերևելի կայծակնն, արտաքուստ ծագումն,
225. Կամ առնթեր ծագումն, կամ հրաշալի հեղումն
 Ներքս մտիւք՝ արտաքս ընդունելութիւնս առնելով:
206. Յոյնն՝ զնշն շնչի՝ Խօսելով:
 208. Յօր. վանացս Բարեկիւնն:
 209. Յօր. մերում զարարն հոսումն:
 210. Ի մերում օրինակի զոր ոչ Դիւրաւն փոխանակ Դանիէլ յոյնն
 ասէ հզօր կամ Իլիան (Θύγαττης). զուցէ յօրինակի Թարգմանիին
 գտանէր ἄδύνατος կամ ἄδύνατος (տկար, անզօր):
 214. Յօրինակի վանացս և անշնչի հոսումն. այս է, հատանելով՝ ան-
 հատանելի մնայ. և հոսելով՝ ոչինչ չփոթի:
 216. Առաջի հիշումն բառացի Թարգմանութիւն և յունական προχρισθαι
 բառի, որ նշանակէ աստուծոյ Գործանելով, սփռելով: Դարձեալ
 և ὑσπνύμενος (միաւորեալ, զուգաւորեալ) ընթերցեալ է Թարգ-
 մանիին յօրինակի իւրում մակբայաբար (συννύμενος).
 217. Յնծայ նա որպէս սկայ յընթանալ զհանապարհս իւր (Սղմ.
 ԺԸ՝ 6): — Ստացաւ, իմա՝ Գործի (տես 'ի ծան. ՅՅերորդ տողի):
 — Յաղաքս արեգակն 217-241 (տես 'ի ծան. ՅՅերորդ տողի):
 219. Իմա՝ Նկարագրելով զԳործարարն:
 220. Յոյնն. զԳործարարն կամ զԳործարարն բիբն:

- Οὐδὲν γὰρ αὐτοῦ τῆς φορᾶς ἀπεκρύβη·
 Ἄρχει δὲ πᾶσι τῇ ῥοπῇ τῆς ἀκτίνος·
 Φθάνει δὲ μέχρι τοῦ βάρους τῶν τερμάτων·
 230. Φωτὸς δὲ πηγᾶς κοσμοκινήτους ἔχει·
 Ἔστι δὲ κοινὸς ἐργεπείκτης τῶν κάτω.
 Τρέχει δε τῇ σύμπαντι τὴν ἐναντίαν·
 Ὅπως ἀκλινῆς τῆς φορᾶς ἡ σφοδρότης
 Ἐξ ἀντιπλεύρων σφίγγεται καταδρόμων
 235. Καὶ μὴ ῥαγῇ τὸ σφύγμα τῶν κυλισμάτων,
 Ἐν τῇ κατ'εὐθὺ τῶν ἐλασμάτων τάσει.
 Ἄλλ' ὥσπερ εἰς σύνδεσμον ἀντεσφιγμένος
 Τοῖς ἀνθελιγμοῖς συγκρατεῖται τοῦ τάχους,

- Βάσει τρεχούσῃ, καὶ φορᾷ πεπηγμένη.
 240. Εἰ μὴ γὰρ ἦν εὐτακτος, ἀλλ' ἐξετραπῇ,
 Τὸν κόσμον εἶχεν ἐν ῥοπῇ καταφλέγειν.
 Ὡ τὴν ἀμυδρὰν τῆς σελήνης λαμπάδα
 Ἐκ τοῦ πυραυγοῦς ζωπυρώσας ἡλίου·
 Κιχ ᾧ γὰρ αὐτῇ γλαυκὸν ἐξ αὐτοῦ σέλας
 245. Οὐκ οἶδα πῶς λέγουσιν, ἀλλ' ὅμως τάχα

և զամբերութիւնսն 'ի յոյն բնադրէն: Ամբերութիւնսն (շէթերեր
 -միւսն) նոյն է ընդ հանդիսն -միւսն 'ի առիւ 110:

233. Որդեւ զ (Օπως), համբ առիւ -միւսն զ:
 234. Յոյն. Ի դիւրեպիտ համ յըդդիտ-ւոյ իւրիւ ընթացիւ դիւր:
 235. Յոյն. զ Գիւր-միւսն: Հաւիտ (կուլում տա), զար-միւս (էլաս-
 մատն). ահա 'ի ծանօթութեան 111 երորդ առիւ:
 236. Շո-ւոյ (τάσει). Իմա 'ի հիւսն, 'ի յիւսն:
 239. Տէս 'ի ծանօթութեան 121 երորդ առիւ:
 240. Թորիսիւնի բոս-րի, ուղղեցաք ըստ յունիս:
 242-258. Թոր. Ահա. Հարց դիւ երբ խորագիր Յաւ-տա լաւիւ. ահա
 'ի ծանօթ. 85 երորդ առիւ: Չարտ զ-հ հոյէ զլուսինն՝ հետեւելով
 հարեանց ոմանց 'ի նախի բմասանոց՝ երբ թէ լուսնի գուցէ թի-
 թիւ իմ լոյս առ 'ի յիւսնէ, որիչ յայնմանէ՝ զոր ընդունի յա-
 րեւէ. որում համաձայնի բնագոյն և հոյսունք Ս. Գրոց «զլու-
 սաւորն մեծ... և զլուսաւորն փոքր»:
 244. Հէրթ. Կիւրթ.
 245-249. Ս-իւն -ուրիւ, յոյն -իւն հոյսն: Իմա, ոչ գիտեմ որով
 օրինակաւ այդմ լինել առիւն... քայց եթէ գուցէ հարց թիւ
 դիւելով արարածոց, և այլն: Տէս 'ի ծան. 85 առիւ:

- Ոչ իբր թէ կարօտ գորով լուսոյ օտարի,
(Քանզի դու զլոյս և նախ քան զարեւ բղխես)。
Այլ որպէս զի կարգ դնել ստացուածոցս
Գեղեցիկ կարեաց և իմաստուն իշխանութեան.
250. Զոմն լինել կարօտ ջահին՝
Զխոնաւարար պաշտպանութիւնսն ածել 'ի ներքս.
(Քանզի կարօտ է խոնաւուտ բաղկացութեանն՝ ջեր-
Զի ջեռուցիչ բոցոյն հեղումն) (մութիւն).
Ի ներքս եղեցելովքն հիւթովք խոնաւեցուցէ.
255. Որպէս զի լիցի խառնումն ինչ՝ որպէս յամուսնու-
(թեան,
Եւ լծակցեալ՝ առ 'ի ծնանել երկոցունց,
Գեղեցիկ ծնունդս ցուցցէ զսերմանելոցն տղայս,
Առեալ լուսնի ջերմն փեսայ:
Որոյ ոչ թշնամի և կամ առ 'ի մարտ ինչ արարեալ,
260. Այլ որպէս զքորս՝ տանուտէր և հայր՝
Խաղաղացուցեալ զհակառակ բնութիւնսն,
Կարգ ցուցանելով անկարգ չորրորդութեանն.
Որպէս զի աշխարհս այս՝ որպէս տո՞նք մեծ՝
Անխախտ ցուցցի, չորից սեանց օրինակաւ,
265. Առեալ 'ի ներքուստ հաստատութիւն ընդդիմանե-
(ցուկ:
247. Քանզի յառաջեամ տուր ստեղծաւ լոյսն և ապա արեգակն-
բառ որում երգէ և Շնորհալին. « Լոյսն որ անեղ արարեալան՝ ա-
սաց լինել լոյս եղապան. զոր և ծագեաց յօրն առաջին... Լոյսն
այն պայծառ՝ յօր չորրորդին յարեգական երթ հաւաքեալ. լու-
սինն 'ի տիպ լուսոյ ստեղծեալ » (Ժամագ.):
250. Յունաբան են իմաստքն. իմա՛, կարգ դնելով միութեան (լուսնի) կա-
րօտ լինելոյ ջերմութեան, և միւսութեան (արեւու) խոնաւութեան: —
Պաշտպանութեան, այս է՝ օրնաւանութեան, զբաղմուն:
251. Յօրինակի մերում՝ աշխարհ:
253. Հէբ. תֵּשֶׁבֶת פֶּלֶאֶלֶת תֵּשֶׁבֶת פֶּלֶאֶלֶת
254. Յօր. մերում՝ խոնաւացանք: Ասել կամի. Եւ զյերին բոցոյ շո-
ղացումն (արեգական) մեղմեցէ խոնաւութեամբ հիւթոց, զորս
կրէ յինքեան (լուսինն): — ՎԱՐԳԱՆ. Որպէս զի լիցի սոցա եղու-
լիցն խառնումն ինչ, որպէս յամուսնութեան (852. ամուսնու-
թեան), ծնանել և սնուցանել զսերմանեացն տղայս:
256. Հէբ. תֵּשֶׁבֶת תֵּשֶׁבֶת
257. իմա՛. Սերմանողացն երկոցունց՝ բարեծնունդ որդիս երեւեցուցէ,

Οὐχ ὥς δεηθεὶς φαύσεως ἀλλοτρίας,
(Τὸ φῶς γὰρ αὐτὸς καὶ πρὸ ἡλίου βρύνει·)

'Αλλ' ὥστε ρυθμὸν ἐντεθῆναι τῇ κτίσει.

Καλῆς ἀνάγκης, καὶ σοφῆς ἐξουσίας·

250. Καὶ τὴν μὲν οὖσαν ἐνδεῇ τῆς λαμπάδος,

Τὰς ὑγραποιοῦς ἀντιλήψεις εἰσάγειν·

(Δεῖται γὰρ ὑγρᾶς συμπλοκῆς ἢ θερμότης·)

Τὸν δὲ ζέοντα τῆς φλογὸς διεκχύσει

Τὰς ἐντεθείσας ἐκνοτίζειν ἱκμάδας.

255. "Οπως γένηται μῆξις, ὥσπερ ἐν γάμῳ,

Καὶ συζυγέντων πρὸς τὸ τίκτειν τῶν δύο,

Εὐτεκνα δείξει τῶν σπαρέντων τὰ βρέφη,

Λαβοῦσα θερμόν ἢ σελήνην νυμφίον.

⁷Ὁ μηδὲν ἐχθρὸν, μηδὲ πρὸς μάχην κτίσας,

260. 'Αλλ' ὡς ἀδελφὰς οἰκοδεσπότης πατήρ

Ε? τὰς ἐναντίας φύσεις,

Τὸ ἐνὸς τῆς ἀτάκτου τετράδος·

ὁ οὗτος, ὁ μέγας,

* Ἀρρ, τεττά, ν δέκην,

65. Λαβὼν τὴν ἀντι

- Այսպէս բաղկացուցանես զանդէպ բնութիւնսն,
Հաւանեցուցանելով զնոսա 'ի միում տան բնակել,
Ի մի կամս զուգափշման մարտին. (Թացսն.
Որպէս զի յայնմհետէ հասարակաց գոյ նոցա զըն-
270. Եւ զտվորականն կատարել զպաշտամունս:
Եւ ումեմն գործ՝ օգառէջ մանելով նիւթ նուրբ՝
Ձտուրեւառ շնչոյ կենցաղոյս.
Իսկ այլ ոմն ազբունս հրոյ նիւթելով անկտրելիս,
Պատմուճանս հենեալ անկանի՝ առ 'ի ջեռուցանել
(գրնութիւնս.
275. Եւ ումեմն բերեալ պատրաստ ջուր՝ ըստ սովորու-
(թեանն,
Զի մի՛ գուցէ ջերմութիւնն խարուկեալ եռանդի.
Առնէ զերկիր պատրաստել տուն,
Ձամենեսին զմեզ կերակրել օր ըստ օրէ:
Այսպէս գերագոյն քան զմիտս գործեաց զէութիւնս՝
280. Կարծեօք մարտի՛ միաւորեալս:
Եւ հնձոց կիզող ծայրութիւնն
Ոչ փութանակի 'ի ձմեռն զջերմութիւնն յեղու,
(Քանզի յանկարծակի փոխադրութիւնք՝ փնասակարք
Այլ 'ի յաշունն, և խառնուածով միջակ (են),
285. Քաղթութեամբն զցրտութիւնն ապահովեցուցանէ.
Եւ աստուստ փութանակի 'ի ծայրագոյնն ջերմու-
Այլ 'ի գարունն կոխէ, և մոռացուցանելով (թիւն,
266. Զանդէպ իմս զաններդաշնակ, զանմիաբան:
268. Բառք զսփառչան (σύμπτουα) փոխաբերաբար ունի զմիտս բա-
նին 'ի յոյն բնագրին, որով նշանակէ զմիութիւն կամաց կամ
զգացմանց. որով 'ի դէպ է իմանալ. Յայտմ եւեթ միաբանեալ
կամաւ 'ի մարտ՝ զի ամենեցուն (մէն միում տարեբաց) հուսկ
ուրեմն մի միակ իցեն ելք ընթացիցն և դիտումն վախճանի, իւ-
րաբանչիւր ուրուք զսեփական պաշտօն իւր կատարելով:
270. Այս տող չիք 'ի տպ. Հէրքէրի:
271. Ումեմ, այն է՝ օղոյ:
275. Այլ - ն, այն է՝ հուր:
274. Յօր. պարտաճանի, եղաք ըստ յունին:
275. Եւ սփառչան զիւր: — Պարտաստ ջուր, յոյնն ունի անդիւսայ
կամ անդիւսային. գուցէ զսփառչան վառ հայ բնագրին՝ այսպէս
խանգարեալ է յընդօրինակողէ գրչագրին:
276. Եւստի. ասել կամի՛ այրիցի, կիզի, բորբոքեսցի:

Οὕτως συνάπτεις τὰς ἀσυμβάτους φύσεις,
Πείθεις δὲ ταύτας ἐν συνοικίᾳ μένειν,
Εἰς ἐν θέλημα συμπνεούσης τῆς μάχης,
Ὡς λοιπὸν αὐταῖς κοινὸν εἶναι τὸν δρόμον.

270. Καὶ τὰς συνήθεις ἐκτελεῖν λειτουργίας.
Καὶ τὴν μὲν ἔργων ἀερόστημον πλέκειν,
Ἵψασμα λεπτὸν εἰς ἀναπνοὴν βλου.
Τὴν δ' αὖ πυρὸς νήθουσαν ἀρραγεῖς μίτους,
Χιτῶνα ποιεῖν εἰς τὸ θάλλειν τὴν φύσιν.

275. Τὴν δ' αὖ φέρειν ἔνομβρον ἐξ ἔθους ὕδωρ,

Μήπως τὸ θερμὸν φθαρτικῶς ὑποβράσῃ·
Τὴν γῆν δὲ ποιεῖν εὐπρεπῇ τὴν οἰκίαν,
Καὶ πάντας ἡμᾶς ἐστιᾶν καθ' ἡμέραν.
Οὕτως ὑπὲρ νοῦν εἰργάσω τὰς οὐσίας,

280. Ἐν τῇ δοκῇσει τῆς μάχης ἠνωμένους.
Καὶ τοῦ θέρους μὲν ἢ φλογώδης ἀκρότης
Οὐκ εὐθὺς εἰς χειμῶνα τὴν θερμὴν τρέπει,
(Αἶ γὰρ μετάρσεις βλαπτικαὶ τῶν ἀθρόων)
'Αλλ' εἰς τὸ μετόπωρόν τε καὶ κράσιν μέσσην

285. Τῷ μαλθακῷ τὴν ψῶξιν ἡρέμα τρέφει.
Κάντεσθην εὐθὺς οὐ πρὸς ἀκρατον ζέσιν,
'Αλλ' εἰς ἕαρ μέτεισι, καὶ λεληθότως

277. Ձերէր՝ առնու առա՝ի կիր փոխանակ չորայ: Ջրունականն եւ-
պրեպի (գեղազարդել) թուի ընթերցելու թարգմանիկն եւտրեպի
(պատրաստել): — Հերբեր. եմպրեպի.

280. Թունաբանութիւն անիմանալի. ասել կամք՝ Ջրեղդիմամբար թու-
ցեալսն իրերաց՝ միաբանելով:

- 281-358. Յաղազ չորից եղանակաց տարւոյ: — Հնանդք՝ բմանայ դա-
մանն:

282. Թօր. Վճիռն, ուղղեցաւ ըստ յունիկն:

285. Յոյնն. զքրտութիւնն մեղմիւ անցուցանէ կամ տառէ (ἡρέμα
τρέφει).

286. Իմա՝ ոչ յեղա՝ ի ծայրագոյնն շերմութիւն, ըստ որում ի վեր
անդր (տող 282):

287. Գուցէ քիտի (ի գարունն). յոյնն՝ փոխադրի, անցանէ (մέτεισι).
Մասնաշաղկապով իմա գաղտնաբար:

- Զցրտութիւնն մղէ և զտօթն ժողովէ:
 Եւ զամենայն առնեն փոխադրութեան ընթացիւք.
290. Աղջեկանց նմանութեամբն պարելով համանգամայն,
 Եւ խառնեալ ընդ միմեանս զմատունս՝
 Որպէս զի պար յարդարեացեն բարեկարգ կենցաղոյս.
 Որպէս զի մեծացի յիմաստուն ստացուածոց քոց
 Ամենայնիւ յայտնի իշխանութիւնդ:
295. Ժամանակ ձմերայնոյ, և ծառք վաղվաղակի
 Ի հրաբեր ցրտութենէն թառամին.
 Խամբի գեղեցկութիւնն, տկարանան ոստքն,
 Թափի տերեւն՝ իբր մեռելոյ մազ:
 Եւ յիտ փոքու ինչ՝ զապականութիւն 'ի բաց դնէ,
300. Ի գեղեցկութիւն դարձեալ, և բերէ նոր մազ,
 Բողբոջք զգեղեցկութիւն, և տերեւն՝ հեր.
 Եւ յանյայտիցն յառնեն գերեզմանաց՝
 Ըստ սովորական յարութեան ազգին:
 Իսկ հնձոց ժամանակ՝ ոչ ունիմ ասել թէ ո՞րպէս
305. Եւյն ինքն կիզիչ արեգակն;
 Ի նմին ժամանակի և 'ի շրջանի ընթացից՝
 Երբեմն թխացուցանէ զգոյնան կիզմամբ,
 Եւ երբեմն սպիտակացուցանէ զմարմինսն.
 Եւ զոր ծնանի զսերմանեացն մանկունսն,
310. Գէճ գործէ զմրգոցն հիւթս:
 Զի խառնես զնոսա առ օդ ընթացիւք,
 Զջերմն ընդ խոնաւին շարամանեո ճանապարհակցի.
 Որպէս զի խառնեացի միջնորդի յանկութեամբ՝
 Որ 'ի նոսա պարարութեանցն ծայրութիւնն.

288. Իմա՝ զցրտութիւնն 'ի բաց հալածէ:

289. Աստիճան է՝ փոփոխակի ընթացիւք գործեն զայսոսիկ:

290. Յօր. Աւելւանցի:

292. Հէրք. εὐρυθυς.

293. Տես 'ի ծանօթ. ՅՅերորդ տողի:

298. Յոյնն՝ որպէս 'ի մեռելոյ մազք:

300. Հէրք. τριχας φ'ει.

301. Յոյնն. Բողբոջքն զգեղեցկութիւն (ասան): — Յօր. Բողբոջք:

304. Այս է՝ յամարան. ասն և 'ի տողն 281:

309. Մանկունս իմա՝ զսերունդ:

- Τὸν κρυμὸν ὠθεῖ, καὶ τὸ καῦμα συλλέγει.
Καὶ ταῦτα δρῶσιν ἐξ ἀμοιβαίου δρόμου·
290. Κόραις ὁμοίως συγχορευούσαις ἅμα,
Καὶ συμβαλούσαις τοὺς ἑαυτῶν δακτύλους,
"Ὅπως χορὸν πλέξωσιν εὐρύθμου βίου.
"Ὡς ἐμεγαλύνθη τῶν σοφῶν σου κτισμάτων
"Ἡ παντοποιοὺς ἐμφανῶς ἐξουσία.
295. Χειμῶνος ὥρα· καὶ τὰ δένδρα συντόμως
Ἐκ τῆς πυράγρας τοῦ κρύους μαραίνεται,
Φθίνει τὸ κάλλος, ἀσθενοῦσιν οἱ κλάδοι,
Ἐκρεῖ τὸ φύλλον, ὥσπερ ἐκ νεκροῦ τρίχες.
Καὶ μικρὸν οὕτω τὴν φθορὰν ἀποξέει,
300. Καὶ κάλλος αὖθις καὶ νέας τρίχας φέρει,
Βλαστοῦς τὸ κάλλος, καὶ τὰ φύλλα τὰς τρίχας,
Καὶ τῶν ἀδῆλων ἐξεγείρεται τάφων
Πρὸς τὴν συνήθη τοῦ γένους ἀνάστασιν.
- Θέρους ὁ καιρὸς· οὐκ ἔχω λέγειν, ὅπως
305. Ἐκείνος οὕτως ὁ φλογώδης ἥλιος
Ἐν ταυτότητι τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τρόπου
Πῇ μὲν μελαίνει τὰς χροὰς ὑποφλέγων,
Πῇ δ' αὖγε λευκὰ δεικνύει τὰ σώματα.
Καὶ ξηρὰ μὲν δρᾷ τῶν σπαρέντων τὰ βρέφη,
310. Ὑγρὰς δὲ ποιεῖ τῶν ὀπῶν τὰς ἱκμάδας·
Κιρνᾷ γὰρ αὐτάς τῃ πρὸς ἀέρα δρόμῳ,
Καὶ θερμὸν ὑγρῷ συμπλέκει ὁδοπόρῳ,
"Ὅπως κερασθῇ τῇ μεσαζούσῃ σχέσει
"Ἡ τῶν ἐν αὐτοῖς ποιότητων ἀκρότης·

310. Յոյնն՝ զիւսմանս զիւսմանս (τῶν ὀπῶν) և ոչ զիւսմանս (τῶν ὀπω-
 ρῶν). աղաւթս և ալ ուրիշ ուրիշ, զոր օրինակն 'ի առիւն 332,
 և ալ իւր — Տէս և 'ի ծանօթ. 320 հրաւրէ առիւն:

311. Յոյնն՝ զի իւսմանս... շարժմանս, յերբորդ զէմս, որպէս և միտք
 բանին պահանջին. ալ 'ի ձեռնադրի միտք՝ յիշատակելոյ 'ի Միկիէ,
 զիւր չափանայն չափ թարգմանութեան՝ յերբորդ զէմս, երբ ևս
 արեւազն ուղղելով զբանս: Փոքրութեան զիւսմանս առ Պիտիւնայ
 ոչ առիւն ուրիշ առիւն յիւթացս քերթուածոյս: — Հերբեր.
 քիրնէս գար զստոն.

313. Յոյնն՝ միջոցի յարարեցութեամբ:

315. Զի մի կիզցէ ըմբռնմամբ ջերմութիւնն,
Ոչ գողով 'ի նմա խոնաւուտ հիւթոյ.
Եւ ոչ դարձեալ 'ի ծայրագոյնն սահեսցէ հեղուան,
Խոնաւութեանն բերուան ողողեսցէ.
Այլ որպէս 'ի մի գործ՝ մշակք երկու,
320. Ծնանի հիւթ, և առաջի արկանէ զպարարտութիւն,
Եւ միգոցն հում ծնանի զտղայսն.
Չորս պատէ բազում նոսր լուսնօք,
Զի մի ծանրասցի խոնառոտիւն հեղկացն,
Կամ 'ի բռնոտքենէ ձեռնան նեղիցի այնքան՝
325. Միւսն հիւթ պտղոցն արտաքս հոսեսցի,
Եւ վասն զի պիտոյ է պնդութիւն՝ դալարոյն,
Եւ թուութիւն՝ միգոցն կարծրութեան,
Մի ջերմութիւնն՝ հանդիպեալ երկոցունցն՝
Չոմն պնդէ և զոմն թուլացունցանէ հրաշալի բոցոյն.
330. Եւ ընտ զպակասութիւնն հակառակ պարգեւօքն.
Դալարւոյն՝ արմատ հաստատուն բուսուցանէ,
Եւ նուրբ իմն թանձրացուցեալ զմիգոսն ջերմու-
(թեամբ,
Կերակուր մարմնեղէն իմն համեմէ ցօղով:
Որպէս զառ 'ի մէնջ սրտի հմութիւն,
335. Ճառագայթ իմանալոյ արեգականն ծագեալ՝
Ջեռուցանէ, փափկացուցանէ, զարգացունցանէ եւ
(սնուցանէ,
Եւ պտուղ դնէ 'ի նմա յանպտղութենէ:
Ո՛ր չորեքերիվարեան որպէս կառաց դիր
Ջտարերս դասելով և կառավարելով զժամանակս՝
315. 809. 159 Կ... Երբ-Յի-Կ... ուղղեցաւ ըստ յունիս (φλέξει). զի
միայն բանին էն, մի գուցէ ջերմութիւնն սաստկութեամբ իւրով
կիզուցու (զմիգոս): — Զայս մակըայն θραυστός (սաստկա-
բար, անդաբար) յեղու թարգմանին ըմբռնմամբ՝ առեալ 'ի θράσ-
σομαι (ըմբռնեմ, ձերբակալեմ) բայէն: — Հերքեր. Καί μήτε
φλέγῃ.
317. Ընդ մէջ պար առդի և յալորդին 'ի հայ թարգմանութեան կարգի
և առդս. « Եւ ոչ 'ի չեռուցմանէն որք փացեալ », զոր իբր բա-
ցառութիւն իմն համարեմ մթին իմաստից յայն բնագրին, որ
ասել կամի՝ Զի մի 'ի ծայրայեղ հեղուան բերեալ հիւթոյն՝ ար-
տաքս հոսիցի, եթէ զուրկ փացէ 'ի ջերմութենէ:

315. Καὶ μήτε φλέξει δραστικῶς ἡ θερμότης,
 Ὑγρᾶς ἐν αὐτῇ μὴ παρούσης ἱκμάδος·
 Μήτε πρὸς ἄκραν ἐξολισθήσῃ χύσιν,
 Τῆς ὑγρότητος ἡ φορὰ μονομένη.
 Ἄλλ' ὥσπερ εἰς ἓν ἔργον ἐργάται δύο,
 320. Τέγγει μὲν ἱκμάς, καὶ παραβάλλει τὴν πόαν,
 Καὶ τῆς ὁπώρας ὠμὰ τίκτει τὰ βρέφη,
 Ἐν οἷς τὰ πολλὰ λεπτὰ τείνει σπαρτ'· α,
 Μήπως βαρυνθῇ τῶν ὀπῶν ἡ χαυνότης,
 Καὶ θλίψιν ἔξει τῇ δέσει τοῦ σφίγματος,
 325. Κάντεϋθεν ἱκμάς τῆς ὁπώρας ἐκπέσῃ.
 Ἐπεὶ δὲ δεῖται πῆξεως μὲν ἡ χλόη,
 Χαυνώσεως δὲ τῶν ὀπῶν ἡ στερρότης,
 Θέρμη συναντήσασα ταῖς δυοὶ μία,
 Χαυνοῦσα, καὶ σφίγγουσα τῷ ξένῳ λόγῳ,
 330. Πληροὶ τὸ λείπον δωρεαῖς ἐναντία·
 Καὶ τῇ χλόῃ μὲν ῥίξαν ἐδραλαν φύει·
 Λεπτῇ δὲ χυλώσασα τοὺς ὀπούς ζέσει,

Τὴν βρώσιν ὥς ἐνσαρκον ἀρτύει δρόσῳ.

Ὡς καὶ παρ' ἡμῖν ὁμότητα καρδίας

335. Σπινθὴρ νοητοῦ προσβαλόντος ἡλίου.
 Θάλλει, μαλάττει, καὶ πεπαίνει, καὶ τρέφει,

Καὶ καρπὸν ἐντίθησιν ἐξ ἀκαρπίας.

Ὡς τετράπωλον ὥσπερ ἄρματος θέσιν,

Στοιχεῖα τάττων, ἡνιοχῶν δὲ τοὺς χρόνους

320. Յոյն. Ոռոգէ զհիւթ և յառաջ ածէ զբոյսս, և ծնանի զսկսս սերմանս աշխարհի: Օπώρα նշանակէ փոխաբերաբար նաև զպոռուզս աշխարհայինս առնասարակ, ապապի առաջնոր քստ ստիբրական իմաստիցն զաշխարհային ցուցանէ զժամանակ:

329. Յոյն. Իրաշարի բանիւք կամ եղանակաւ որպէս երեսի՝ յունաբն օրինակ թարգմանչին ունէր Էնփ փλόցփ (աշխարհի բոցոփ):

332. Յոյն. շիւթն (տօն օթօն). Յօր. Բարդաշաշն շիւթն, որ զիւրակ թուի ընդօրինակողին. ուղղեցաւ քստ յունին:

335. Հէրք. Ծրօսոն.

334. Իմա առնաւթն, լըրնթն, պիտաթն (սրտ):

338-369. Յաղաքս չափոյ և բաժանման ժամանակաց աւուրք և ամսոյ:

340. Եօթն շրջագայիւք աւուրց՝ շուրջ ընթացիւք,
Անցուցանել զկենցաղոյս սեռն
Առեղսւ սովորականաւ և անուաւ անցուցանելով.
Եւ ընդ նմին պահելով զմիահամուռ դրունսն,
Զի՛ մի՛ գուցէ կառքն 'ի սովորութենէն արտաքս
(ընթացին,
345. Եւ խանկարումն առաքեպցէ և խռկեսցէ զտեսութիւնն,
Եւ ապականիչ պատերազմն ամբոխին արկցէ աղմը-
(կելով.
Այլ որպէս զի ամենեցունց ըստ կարգի լինիցի ըն-
Եւ ոչինչ զմեզ անձընտէր տեսանել, (Թացքն,
Այլ հասարակաց զարարածս՝ ծառայս քո գոյ,
350. Եւ ոչ չարձեալ անցանել ըստ հաստատեալ սահմանսն,
(Բայց միայն զի զյեղումն առնիցես դու,
Քանզի պատեհ համարեցար նախադիտմամբ զօգ-
Քոց մեծ ձեռագործաց արարածոցս. (տակարան)
355. Ոչ յեղուլ ամենազգի չփոթմամբ
Աշխարհակործան յեղումն ապականութեան 'ի վե-
(րայ ածել.
Եւ ոչ զարձեալ մնալ առանց յեղման, այլ գոյ սահ-
(մանս
Ի կարևոր յեղանակէն, ոչ զանխախալ ժամանակին,
Աստուած Թուեցաւ տեսողացն արարածքս:

342. Հէքք. ըսմք.

345. Թօրինակի մերում. Եւ Խնդրեալ Խնդրեալ Կրօնական, Խմա՝
խառնակեցէ, չփոթեցէ զտեսարան համազայից:

346. Խմա՝ և աղմուկս 'ի վերայ ածեալ՝ արկցէ 'ի ներքս պատերազմն,
որ ապականեցէ զամբոխն կամ զժողովուրդս: — Հէքքէր. ԴԵ
փոքս, ձմբալղ.

347. Թօրինակի մերում. Այլ զի Խնդրեալ Կրօնական, Խմա՝

348. Խմա՝ զի մի՛ գոք ինքնիշխան կարծեցեմք, այլ առնասարակ զամե-
նայն արարածս՝ ծառայս Արարչին լինել. որպէս ունի յոյն բնա-
գիրն:

351. Թօրինակի վանացս. Եւսել ըստ հաստատեալ սահմանն:

352. Այսինքն է, բայց եթէ յորժամ դու ինքնին (Սահղծողք) գոր-
ծեսցես զյեղումն, գոր 'ի դէպ համարեցիս քոյովք կանխադիտու-
թեամբ: — Ընտրելուդպն ևս ունի օրինակ մեր յեղյոյնս:

353. Թօրինակի մերում. Խնդրեալ Կրօնական, Խմա՝

340. Ἐν ἐπτακύκλοις ἡμερῶν περιδρόμοις·
 Διεξάγων δὲ τοῦ βίου τὸν ἄξονα
 Ῥυθμῷ συνήθει, καὶ τροχῷ βεδοηότι·
 Καὶ συμφυλάττων τὰς συνεκτικὰς θύρας,
 Μήπως ὄχημα τοῦ συνήθους ἐκδράμῃ,

345. Καὶ σκύλμα πέμψῃ, καὶ ταράξῃ τὴν θέαν,
 Δημοφθόρου τε λύσιν ἐμβάλλῃ μάχης.

Ἄλλ' ὥστε πάντων τακτὸν εἶναι τὸν δρόμον,
 Καὶ μηθὲν ἡμᾶς αὐτοδέσποτον βλέπειν,
 Κοινήν δὲ δούλην πᾶσαν εἶναι σου κτίσιν·

350. Καὶ μήτε συνδεθεῖσαν εἰς λύσιν τρέχειν·
 Μήτ' αὖ παρελθεῖν τοὺς πεπηγμένους ὄρους,
 (Εἰ μὴ μόνος σὺ τὴν τροπὴν ἀπεργάσῃ,
 Καὶ γὰρ συνεῖδες προσκοπῶν τὸ συμφέρον·)
 Τῶν σῶν μεγίστων ἐργοχείρων τὴν κτίσιν·

355. Μήτε τρέπεσθαι πᾶν γένος, καὶ συγχύσεις
 Ταῖς κοσμοέθροις ἐκτροπαῖς παρεισάγειν·

Μηδ' αὖ μένειν ἄτρεπτον, ἀλλ' ἔχειν ὄρους

Τρεπτῆς ἀνάγκης, μὴ λαθοῦσα τῷ χρόνῳ,
 Θεὸς νομισθῇ τοῖς ὀρώσιν ἢ κτίσις.

355. Թուի 'ի ձեռագրի Թարգմանիկն լիալի փոխադրեալ իւր յապրեմանս (ամենազգի),
 փոխադրեալ իւր յապրեմանս (ամենազգի ազգի Բրայ) բառեր: — Համա-
 ձայն իւր Թարգմանութեանն ունի և Հերբեր. Մի ծէ տրէսթալ
 յապրեմանս.

356. Հերբ. ձեռագրեւ.

357. Թուի. ալ աւել աւելան:

358. Ու զանիւնս իւր յապրեմանս. յոյն ունի. Զի մի յապրեմանս յապրե-
 մանս 'ի զերայ' տեսողաց (զանիւնս իւր յապրեմանս) Աստուած
 Թուիւցին տարածան:

359. Թուիւցին զանազան զանիւնս ալ տար տար 'ի զերայ. « Եւ զանս որոյ մի տեսողաց Աստուած Թուիւցին
 զու տարածան, ալ յԱրարիչէ հաստատեալ, որով հարկելով
 հրամանի՝ զհարածանիւնս բացազանիւնս զարծ մշակութեան: Որ-
 ազն ուն զհարածանիւնս աւել և. և ալ ալ տեսողանէ 'ի տար
 365, յապրեմանս զանիւնս:

360. Ո՞վ որ զլուսին կամ զարեգակն տեսանելով աչօք՝
 Զսորա առ 'ի նուազութիւն ախտացումնն,
 Եւ ոչ նոյնժամայն գիտացէ ուսուցչին բնութեամբ.
 Որպէս զի ոչ արդեօք փոխեալ լինէին լուսաւորքն
 Եթէ ոչ էր ընդ կրիւք լոյս ջահին: (մի գող,
 365. Կամ ո՞վ զնոյն գեղեցկատեսիլ աստղ՝
 Լուսաբեր ծանուցեալ և մթացուցեալ երեկ,
 Եւ ոչ ծանիցէ զնա մշակ երկն ընթաց,
 Քարող գիշերի և մարգարէ տուընջեան:
 Ո՞վ որ զմեծս զայս տեսանելով երկին,
 370. Եւ զմշտաթաւալ բնութիւնն զօր ունի,
 Եւ զաստեղացն շարունականագոյնս, (րաւոյ
 Զոմանս հիւսիսականս և զոմանս շարժութիւն հա-
 լնթացս արարեալ կամ ետեղափոխութիւնս.
 Եւ կամ զանդունդս հեղման օդոյս՝
 375. Տրտացեալ և դարձեալ անդրէն խարուկեալ,
 Եւ բղամունս ընկալեալ հարկաւորս,
 Եւ ոչ զանփոփոխելին ածցէ զմտաւ էութիւնն,
 Եւ համարեսցի աղախին զմշտայեղ արարածս:
 Ո՞վ որ զեռանդեայ զկարկուտ և կամ հեղումն
 (մառախղի,

363. Լուսաւորէ Գ. Գ. Եւ յոյն՝ Լուսաւորէ 'ի Խաւր: — Հէրքէր.
 փատչթց
 364. Յոյն՝ Լոյս Գ. Գ. Եւ:
 366. Հաւանորէն Գ. Գ. Եւ (հայեցեալ, տեսեալ) բառն ընթերցեալ և
 Թարգմանիչն յօրինակի իւրում օգոտ(օս) (Քրիստոսեալ): Լուս-
 Բեր (փատփօրօց) և Արուսեակն կամ Այգաստղն, իսկ երեւ (էօ-
 քսօն, արեւմուտք, երեկոյ) իմանալի և զաստղն Գիշերավար.
 որով յեղլի է՝ զնոյն աստղ տեսանելով և Այգաբեր և Գիշե-
 րավար:
 367. Զեք այս ասող յօր. վանացս:
 368. Յօրինակի մերում. Քաւոլ Գ. Գ. Եւ Գ. Գ. Եւ այլն:
 369-382. Յաղագս երկնային հաստատութեան: — Երկինք պատմին
 զփառս Աստուծոյ (Սղմ. ԺԸ. 2): — Խոստովան եղեցին երկինք
 ոչանչեկեաց քոյ (Սղմ. ԶԸ. 6):
 371. Շարունականութիւնս, յոյն տօնք συνεκτινωτάτους, որ է զտիրա-
 ւորութիւն, զտիրաւորութիւն լինելն: — Յօր. մերում պաղկասին ասողքն
 369 և 370, իսկ այս ասող 371 դրոշմի հեռազայլիքն այսպէս, (որ
 անհամաձայն ընդ բնագրին՝ քաղուածօրէն յօրինեալ տեսանի
 յընգօրինակողէն).

360. Τίς γὰρ σελήνην, ἢ τὸν ἥλιον βλέπων
 Ὀφθαλμιῶντας τῇ πρὸς ἔκλειψιν νόσῳ,
 Οὐκ εὐθὺς ἔγνω τῇ διδασκάλῳ φύσει,
 Ὡς οὐκ ἂν ἠλλάξαντο φωστῆρες γνόφον,
 Εἰ μὴ παθηταῖς ἐξοφοῦντο λαμπάσιν;
365. Ὡς τίς τὸν αὐτὸν εὐσυνόπτως ἀστέρα,
 Καὶ φωσφόρον γνοὺς καὶ σκοπήσας ἔσπερον,
 Οὐκ οἶδεν αὐτὸν ἐργάτην διπλοδρόμον,
 Κήρυκα νυκτὸς, καὶ προφήτην ἡμέρας;
 Τίς τὸν μέγιστον οὐρανὸν τοῦτον βλέπων,
370. Καὶ τὴν αἰκλίνητον, ἣν ἔχει βίαν,
 Τῶν ἀστέρων τε τοὺς συνεκτικωτάτους,
 Νῦν μὲν βορείας, νῦν δὲ κινήσεις νότου
 Ἐν ἐκδρομῇ ποιοῦντας, ἢ μεταστάσει;
 Ὡς τὴν ἄβυσσον τοῦ χυθέντος ἁέρος,
375. Ψυχρουμένην νῦν καὶ πάλιν πυρουμένην,
 Καὶ προσβολὰς πάσχουσιν ἠναγκασμένας,
 Οὐ τὴν ἄτρεπτον ἐννοήσας οὐσίαν,
 Δούλην νομίζει τὴν ἀείτρεπτον κτίσιν;
 Τίς βρασμὸν, ἢ χάλαζαν, ἢ χύσιν ζόφου,

371... Տի՛ն և այլո՞ն աստեղի շարունակութիւնը՝

372... Ո՞ւրա՞ն հեղեղային և ո՞ւրա՞ն հաբաշային

373... Ունեղով զընթացս շարժման:

379... Եւ այլ ո՞ն զհարկուտ և կամ իւր 'ի վայր բերելով:

380... Եւ հեղուքս մասաթիւր կամ խոնաւուտ ծովս,

381... Կամ երկիր զողալով տաքնալաւ,

383... Կամ ծով ձգմամբ և խաղաղանալով,

384... Փախչողի օրինակաւ:

372. Ձմեռն... զմեռն. յոյնն νῦν μὲν... νῦν δὲ (մերթ... մերթ, պոմ... և պոմ):

376. Բախման, զուցէ բախման, զի յոյնն προσβολή ցուցանէ զանորոշ իմ գործողութիւն 'ի վերայ անկանելոյ, բաղտելոյ, չափւոյ. որով իմաստքն լինին՝ Անհրաժեշտ բաղտմունս կամ յեղափոխութիւնս կրելով:

379. Յոյնն. Ո՞ւր և գիտացան, զիտե՞ս, և այլն. Խոնաւութիւն կամ Խոնաւութիւն (βρασμόν) թուի իմանալ զմրբիկս օդոյ և կամ զդրբառն աստատարակ տարեբաց. հեղմամբ Խոնաւոյ՝ զթաւակուտակ ասլաւ. հաւր 'ի վայր բերելով կայծակն է, իսկ Խոնաւութիւնը՝ Զէրբէր. ի խոսն ցոփոս.

զիտիդ.

380. Եւ կամ հուր 'ի վայր բերեալ և կամ խոնաւուտ
(ծուխ,
կամ զերկիր դողացուցեալ և տազնապեալ տեսա-
(նելով,
Եւ ո՞չ գիտացեալ՝ աղախին ամբոխեալ զարարածս :
Ո՞վ ոք զծով 'ի ծփանս տեսանելով՝
Ոչ գիտացեալ զնա՝ փախչողի օրինակաւ՝
385. Արտաքս փախուցեալ և ըմբռնեալ 'ի ներքս :
Եւ կամ ո՞՞ յովովակի ջեռուցեալ ցուրտ ջերմու-
Եւ անառակ բախմամբ հողմոց, (թեամբ,
Բողորովիմբ զնա ամբոխեալ վայրենաբար
Ջերկիր հարկանելով, բարկութեամբ
390. Յանդբլանի և լայնացուցանէ զբերան իւր,
Բազում ինչ գոչէ, և թքանէ զփրփուրն արտաքս .
Եւ աղմբկի առ ափն ծփանօք .
Եւ ջուրս բազմաց հոսանաց ըմպելով՝
Ջանամոքելի աղութիւնն 'ի խորոց զգայուի .
395. Եւ առաւելութեամբ արբեցութեան ամբոխի,
Խորտակել զկապանսն և փախչել կամի .
Անդրէն 'ի ներքս քարչի, և երկուցեալ կայ մնայ,
Եւ ըստ խոնաւուտ դրունսն ոչ անցանէ,
Այլ անդրէն յինքն յորսայսեալ անկանի .
400. Որպէս զաղախին կալեալ զհերաց :
Քանզի պան հարկանէին օգտակարապէս արարածքս,
Ջի առանց գանի՝ երկիւղիւն ողջախոհասցուք մեք .
(Խնայող խնամով յանվտանգ տեսութիւնն) .

383-400. Յաղաքս ծովու :

384. Ի վերայ լերանց կացցեն ջուրք. 'ի սաստէ քումմէ փախիցեն
(Սղմ. ճԳ. 7) : — Յօր. Է-Է-Է :

387. Հէրք. τὼν πνευμάτων.

388. Ա՛բ-Է-Է-Է, յօր. մերում Բախ-Է :

393. Հասանց (թεωμάτων), անշուշտ զգետոց հոսանս իմանայ և ոչ
զանձրեւաց. ըստ այնմ թէ « Ամենայն գետք 'ի ծով զնան և ծով
ոչ լնու » :

395. Յօր. վանացս՝ ուրբեցաւ-Է-Է :

396. Ելանեն լեռնանան և իջանեն դաշտանան, 'ի տեղի յոր հաստա-
տեցեր զնոսա. սահման եղբի՝ և ոչ անցանեն, և ոչ ևս դառնան
'ի ծածկել զերկիր. (Սղմ. ճԳ. 8. 9) : — Հէրքէր. διαδραματι,

380. "Η πῦρ καταχθὲν, ἣ βραχεῖσαν αἰθάλην,

"Η γῆν τρέμουσαν, καὶ παρειμένην βλέπων,

Οὐκ οἶδε δούλην τὴν κλονουμένην κτίσιν;

Τίς τὴν θάλασσαν ἀστατοῦσαν προσδoléπων,

Οὐκ οἶδεν αὐτὴν δραπέτου τινὸς δίκην,

385. Φεύγουσαν ἔξω, καὶ κρατουμένην ἔσω;

"Η πολλάκις ζέσασα τῇ ψυχρᾷ ζέσει,

Καὶ ταῖς ἀτάκτοις προσβολαῖς τῶν βρυμάτων,

"Ολὴν ἑαυτὴν, οἷα μαινὰς ἀγρία,

Τῇ γῇ περικρούσασα, καὶ θυμουμένη,

390. Θρασύνεται μὲν, καὶ πλατύνει τὸ στόμα,

Καὶ πολλὰ κρᾶζει, καὶ τὸν ἄφρον ἐκπτύει,

Καὶ συμπέφυρται πρὸς τὰ χεῖλη τῷ σάλῳ·

Κρουνοὺς δὲ πολλῶν ἐκπιῶσα βρυμάτων,

*Απεπτον ἄλμην ἐκ βάθους ἐρεύγεται.

395. Τῇ πλησμονῇ δὲ τῆς μέθης ταράττεται,

*Ρῆξαι τε τὰς κλεῖς, καὶ διαδρᾶσαι θέλει·

*Ανθέλκεται δὲ, καὶ φοβεῖται, καὶ μένει,

Καὶ τὰς ἐνύδρους οὐ παρέρχεται θύρας,

*Ἄλλ' εἰς ἑαυτὴν ὑπτίως ἀνατρέχει,

400. *Ὡς οἷα δούλη τῶν τριχῶν κρατουμένη.

Μαστίζεται γὰρ συμφερόντως ἢ κτίσις,

*Ὅπως ἀπλήγῳ σωφρονισθῶμεν φόβῳ,

(Φειδοῖ προνοίας τοῦ τεχνίτου τῶν ὄλων,)

398. Թոր. մերում. Իւ ընդ աստուտ քրտնակ, անհամապէս յոյն բը-
նազրին:

399. Զխոսովութիւն աշխարհայն անբաժնեան (Սղմ. 29. 10). — Ժո-
ղովհան արդէս 'ի տիկ զշուրս ծովու (Սղմ. 19. 7):

400. Ի մերում օրինակի. Որդիւն զաշխարհ զմեզ զհետեւ 'ի անհի-
տիւնիւն. յորում աստիկ և անգր պահանքն՝ մինչև ծառի 883.
Այլ 'ի Գրչոյ, և այլն:

401-807. Յաղագս թէ նախ խրատիմք 'ի Տեանէն զանազան եղանա-
կօք և ոչ պատմիմք:

402. Զի աստիկ գնէ՛ եղար ըստ յունիկ. զի յօրինակի մերում և Ան-
տոնեանց զի՛ 'ի անհիտիւնիւն, և այլն:

403. Յոյնն. Խնայող նախախնամութեամբ Արուեստաւորին ամենեւ-

- Եւ խորշեացուք՝ որպէս մանկունք՝ երկեցուցչաւ ինչ .
405. Եւ կամ զշուն փոքրիկ գան հարեալ՝
Զառիժուցն ողջախոհացուցանեն զյանդգնութիւն :
Ո՛ր որ ամենայնիւ չափ տայ մեզ գրութմունս
Ժամադրեցելոցն պարտուց ժամադրութեանց .
Աւագակելով զմեղս երկիւղիւ ,
410. Բռնադատես առ 'ի կեցուցանել զկենցաղս ,
Եւ ոչ դատես ըստ օրինացն . այլ սրբան
Սղախմբ մեք , տարերքս գան հարկանին ,
Եւ կշտամբանս ընդունին իմոց յանցաւորութեանցս ,
Այլոց վերօք վիրաւորեալ .
415. Որպէս զփոխումն ախտի կեղոյ ,
Որ մինչդեռ յայլս լինի հիւանդութիւն՝
Ախտին վտանգ յայլս ընթանայ :
Եւ լինիմ այժմ 'ի մտաց զարմացման ,
Թէ զիմորդ դատաւորն իրաւունս աւանդելով այլոց ,
420. Ինքն այլոց ակն առնու և մարդասիրէ անձկութեամբ ,
Փոխանակ այլոց սխալանաց՝ զայլս քարչէ 'ի դաւ
(տաստան .
Եւ զիմորդ դատաւորն՝ զայնոսիկ որ զդատաստանսն
(առնեն իրաւանց ,

ցուն : — Յայսմ վայրի սկսեալ 'ի 401 տողէ մինչեւ ցտողն 406
այլազգ են կարգ բանիցն 'ի նայ թարգմանութեան , զորս վերա-
ծեալ մեր՝ տողեցաք համաձայն յոյն բնագրին : Ի նպումս տողքն
յաջորդեն այսպէս 402, 404, 403, 406, 401, 403 . յետ որոյ
կարգին և այլ ևս տողք երեք՝ օտարք 'ի յոյն բնագրէն . այսպէս .

Որպէս զի ամենայն խստապարանոց ծառայ

Զծառայակից իւր՝ գանիւ ողջախոհեալ տեսանելով՝

Նախ քան դառնուն գան՝ բարեկարգ լինել ուսանի :

403. Յոյնն . Ըստ որում և զկորիւնս շանց գանահարեալ : — Հէքքեր .
Εὖ καί .

406. Աբխառուէլ (Յէւս . Կէն . Թ . 44) և այլք ըստ նմանէ՝ աւանդ են
'ի նոյ և 'ի խօսելոյ աքաղաղի երկնչել առիժու . ոչ յիշեմ ըն-
թերցեալ ուրեք՝ զոր Պիսիդէս ասէ՝ նաեւ 'ի ձայնէ կորեան շանց
հարելոց սարսափել զազանիին . զուցէ զայդ նմարս 'ի վար արկա-
նէին նուանողք երէնոց առ Պիսիդեաւ :

407. Եօր . Ո՛ր միշտի : Խառնակ և անիմանալի է տողդ 'ի նայ
Թարգմանութեան . իսկ բառացի յեղումն յունականին այս է .
« Ո՛ր որ միշտ շնորհես յապաղումն այնոցիկ՝ որք զանցանին զժա-
մադրութեամբ պարտուցն ժամադրելոց » :

- Και συσταλῶμεν, ὥς φοβήτῃ παιδίᾳ,
 405. Ἡ καὶ τὰ μικρὰ τῶν κυνῶν τετυμμένα,
 Τὸ τῶν λεόντων σωφρονίζουσι θράσος.
 Ὡς μέχρι παντὸς ἐνδιδοὺς ὑπερθέσεις
 Ταῖς ἐκπροθέσμοις τῶν χρεῶν προθεσμίαις·
 Ὅδοστατῶν δὲ τὴν ἁμαρτίαν φόβῳ,
 410. Βίας τε ποιῶν εἰς τὸ σῶσαι τὸν βίον,
 Καὶ μὴ δικάζων συντόμως, ὀπηνίκα
 Σφαλῶμεν ἡμεῖς· ἢ κτίσις δὲ τύπτεται,
 Ποινὰς τε πάσχει τῶν ἐμῶν ἐγκλημάτων,
 Ἀλλοτρίῳ μῶλωπι τραυματουμένη·
 415. Ὡς ἐν μετάρσει λοιμικῆς ἀβῆρωστίας
 Ἄλλων ἐχόντων τὴν τομὴν τῶν τραυμάτων
 Ὁ τοῦ πάθους κίνδυνος εἰς ἄλλους τρέχει.
 Καὶ γίνομαι νῦν τῶν φρενῶν ἐν ἐκστάσει,
 Πῶς ὁ κριτὴς δίκαια θεσπίζων δλοῖς,
 420. Προσωποληπτεῖ, καὶ φιλανθρωπῶ σχέσει,
 Ἄλλου σφαλέντος, ἄλλον ἔλκει πρὸς δίκην·

Καὶ πῶς ὁ κρίνων τοῖς δικάζουσι κρίσιν·

409. Աստուծոյ յանձնէ բոլոր օրհասներէն իւր անհրաժեշտ ընդհատելու համար. յառաջ զայլ բոլոր յարմարականացն ծծօց (հանապազ) և խտրելու (յաշտելու համար, հանապազ համար), և այսու վերջին իմաստիւ իմանալի է աստուծոյ, իբր թէ ասորէ՝ երկնիցն համար՝ ի ձեռն երկնիցն հանապազ հաս ճիշտաց, արդիւնու զմեզս։
 411. Ըստ օրհանգիստի. յայն՝ անդին և անդ, քառասուն (սυντόμως)· Թուի ընթերցելու թարգմանչին սոն νόμῳ (քառ օրհանգիստ)։ Այլ արդև. յայն՝ այլ յարմար (ὀπηνίκα)·
 413. Կըտարանա. յայն՝ արագան, արագ (ποινὰς).
 414. Այլն իբրեւ. յայն՝ յերաշխեսպ ալիւս ուրուի։
 415. Թոր. իւրեւ, ուղղեցաւ քառ յայնին։
 416. Յայն. Այլոց ունեւոյ զհարուած վերաց։ — Հերբեր. տնոյն տնոյն տնոյն տնոյն.
 419. Այլն. յայն՝ անդին (δλοῖς). արդէ ձեռագիր թարգմանչին ունեւր ἄλλοις (այլոց)։ Աստուծոյ ըստ յայնին՝ արագիւն, արագիւն։
 420. Թոր. յայն-իւրեւ։
 422. Հերբ. ձեռնասուս։

- Թէ կաշառս առնուցուն՝ տրտնի՛ն մեծամեծս,
 Եւ ինքն 'ի յառնուլ կաշառս ճեպի,
 425. Զաղքատս յօժանդակս արժանի պարտուց ունելով,
 (Իբր թէ՛ մինչ ասիցէ ոք՝ հաւատարիմ նուիրակս) .
 Ընդ որոց ձեռն պահանջէ . և թիւրել զիրաւունս
 ձեպի վասն նոցա, ոչ երկուցեալ 'ի պարսաւանաց .
 Եւ առնու կամս առաւել քան զոսկի,
 430. Եւ կոտոր մի հացիւ զօրէնս բռնադատէ .
 Յինքն քարշէ և զհեծութիւնս՝ թէ ոք տացէ :
 Հաւանեալ հետեի և զկնի ցուրտ բաժակի .
 Եւ զմնացուածս ջերմ արտասուաց յինքն ամբարէ .
 Եւ լոմայի միոյ յոլովակի զհետ իջանէ,
 435. Խնդրելով պատճառս՝ առ 'ի զողանալ զիրաւունս :
 Պատառէ զբազում մուրհակս պարտաւորաց,
 Եւ զտումարս ձեռնագրաց բազմաց փարփալէ .
 Եւ 'ի թողութեանցն վերայ առատապէս ձեռնագրէ .
 Եւ զգրաւականս պարտուց, ո՛ր և է իրաւամբք են,

425. Σερμύς· ἰουὴν՝ յանդիմանի, Իշտմբի (ἐγχαλῶν) : — Անիճեալ՝
 որ առնուցու կաշառ հարկանել զանձն արեան արդարոյ (Բ. Օր.
 ԻԷ. 25) :

Անիրաւութիւն 'ի դատաստանի մի՛ առնիցես, և ակն աղքատի
 մի՛ առնուցուս, և մի՛ երեսաց աշառիցես հարստի . արդարութեամբ
 զատեցես զընկեր քո (Ղեւո. ԺԹ. 13) :

Մի խոտորեացես զիրաւունս տնանկին 'ի դատաստանի իւրում...
 և զամպարիշտն մի՛ ապրեցուցանիցես վասն կաշառի, և կաշառ
 մի՛ առնուցուս, զի կաշառ կուրացուցանէ զաշս համարձակայե-
 ցաց և ապականէ զբանս արդարս (Եւթ. ԻԳ. 6. 8) : — Դատա-
 ւորս և ատենադպիրս կացուցես... և զատեացեն զժողովուրդն
 դատաստան արդար, և մի՛ աշառիցեն երեսաց, և մի՛ առնուցուն
 կաշառս . քանզի կաշառ կուրացուցանէ զաշս իմաստնոց, և ապա-
 կանէ զբանս արդարոց . արդարութեամբ արասցես զիրաւունս (Բ.
 Օր. 18-20) : — Հէրթեր. ἐγχαλῶ.

425. Արթնի պարսոց. յույն՝ Լաբսորս կամ Լաբսոս ու 'ի հոտացու-
 շել (ἄετοχρέους) . — Երանի՛ որ խորհի զաղքատն և զանանկն,
 յաւուր չարի փրկէ զնա Տէր (Սղմ. Խ. 2) : — Զմեղս քո ողոր-
 մութեամբ քաւեսիբր, և զանօրէնութիւնս քո՝ զթովք տնանկաց
 (Դան. Դ. 24) :

426. Հէրթ. μυστικούς δομestικούς.

427. Մորելի համարի թէ աղաւաղումն այլոյ ձեռին գուցէ 'ի բանս
 Պիտիդեայ, յամբաստանել անդ զԱստուած՝ էրբ Լաբսորս և

- “Η δῶρα λαμβάνουσιν ἐγκαλῶν μέγα,
 Αὐτὸς δὲ δῶρα λαμβάνειν ἐπείγεται,
 425. Πτωχοὺς ὑπουργοὺς ἀξιοχρέους ἔχων·
 (Ὡς εἴ τις εἴποι πιστικοὺς δομεστίκους·)
 Ἐξ ὧν ἀπαιτεῖ καὶ προδοῦναι τὴν δίκην.
 Σφύζει δι’ αὐτοὺς, μὴ φοβούμενος φόγον·
 Καὶ λαμβάνει θάλημα χρυσοῖον πλέον·
 430. Ἄρτω δὲ μικρῷ τοὺς νόμους βιάζεται.
 Ὑφέλκεται δὲ καὶ στεναγμοῖς, εἰ λάθοι.
 Ψυχρῷ δὲ πεισθεις θέλγεται ποτηρίῳ.
 Καὶ λήμμα θερμοῦ δακρύου πορίζεται.
 Καὶ μέχρι λεπτοῦ πολλάκις κατέρχεται,
 435. Ζητῶν ἀφορμὴν εἰς τὸ κλέψαι τὴν δίκην.
 Σχίζει δὲ πολλὰς συγγραφὰς ὑπαιτίλους,
 Τόμους δὲ σαθροὶ μυρίων χειρογράφων,
 Τοῖς ἀφεισμένοις δαψιλῶς ὑπογράφει,
 Τὰς ὑποθήκας, καίπερ οὐσας ἐνδίκους,

- կամ Բեբուզ Գեբուզ... այլ չէր ինչ տեղի պղպղոր կասկա-
 ծանաց, ուր տկնեբեւ տեսանի առաւելադանցութեան ձեւով չար-
 առանական դարձուածոց՝ քերթողաբանի Պիտիդեայ, զառաւելա-
 զոյն մարդասիրութիւն Աստուծոյ ցուցանել կամելով առ մարդիկ։
 429. Համաձայն վարդապետութեան Ս. Հարց առհասարակ՝ զօտարու-
 թիւն կամաց 'ի տալ զգոյն՝ վերադասէ քան զսուրբն 'ի յաւե-
 լուածոյ ընչից. « Զի մեծութիւն արեց ոչ 'ի չոխութեան արծա-
 թոյ հաստատակ կայցէ կամ յառառութեան, այլ 'ի զուարթա-
 ռան յօտարութեան տուողին » — Յ. 15. Ուի. Մեք. Ենիքոյ։
 431. Թի ոչ գոցի. յոյնն՝ Բի առնացաւ, ընկալի (էւ լաճօւ).
 432. Որ ոչ արքունաց ձեզ ջուր բաժակաւ... մի կորուսցէ զվարձա իւր
 (Մարկ. Թ. 40)։
 433. Եւ զհաշտուածն. յոյնն՝ Եւ զընչոյ կամ զարդեան (կալ լոյսիւ).
 434. Ահնարիէ 'ի լուսնայն երկուս՝ զորս արկ ալրին 'ի դանձանական
 (Մարկ. Թ. 41-44)։
 435. Գոհնալ վերառան իմա թաքուցանել, ծածկել զերաւունս։ —
 Արարէք ձեզ բարեկամս 'ի մամոնայէ տնիրաւութեան (Ղուկ.
 ԺԶ. 9)։
 437. Զնշեաց զհեռագիր մերոյ հակառակութեան... երարձ զայն 'ի
 միջոյ (Եղով. Բ. 14)։ — Փոքրիւ, չմեծիւ այլուր հանգիպելու
 բառիւ իմաստիւք եղծնելու կամ պոքրիւք, ըստ որում նա-
 նակէ յուսական ձայնն սօթրօ (ապահանել, ջնջել, փակցուցա-
 նել). զուցէ ընթեռնիք է Խարիւի։

440. Վաղվաղակի անվաւեր առնէ՝
 Ինքն ըստ ինքեան որպէս կամի՝ վճիռ հատանէ.
 Զօրէնս շարժէ՝ ոչ երկընչելով յօրինաց.
 Լուծանէ զկապանս ամենայն պարտաւորաց.
 Զաւակս արդարացուցանել փութայ զդատապար-
 (տեալս.)
445. Ընդ պոռնըկաց խօսի և առ մաքսաւորաց ագանի՝
 Իսկ թէ և յառաջիկայ Սաղմոսէն ուսցիս՝
 Սովոր է և զմահապարտս առնել անպարտս.
 Եւ լուծմունս՝ ահագին պարտաւորութեանց,
 Այլ և զանօրէնս օրինաւոր սահմանէ.
450. Քանզի ոչ 'ի թուիս գրադեղին թանալով դատաւոր,
 Այլ յարեանն իւրում կայակունս զմատունս իւր
 Թագաւորականաւ կարմրադեղով գրէ՝ (Թացեալ՝
 Որ զաղեղն իւր լարեալ առ 'ի խոցել բազում ան-
 Եւ յապաղեալ ունի զնետին ձեպումն. (զամ,
455. Քանզի պատրաստ ես զնետն յարձակել,
 Եւ յամես զձգելն, աղեղնաւորդ.
 Բազում անգամ և քարչես զաղեղնն, դարձեալ
 Թուլացուցանես զնետն՝ թափեալ զլար միայն.
 Մտածու ձեացուցանես զահն,
460. Եւ սպառնալեաց նկարագրես պատկեր.
 Մինչև երկեցուցեալ՝ որ հային 'ի խոցիչն՝
 Խոնարհեցուցեալ զպարանոց իւր և իջեալ 'ի ծունկս,
 Եւ ահիւ ամփոփեալ զբոլոր մարմինն,
441. Յօր. մարթի ընթեռնուլ նաեւ ընդ Բնիւնն:
442. Լաւազոյն ես՝ համոձայն մտաց յունական բառին՝ Լուրիւ, Գոր-
 Կի. այսինքն՝ վեր 'ի վայր առնէ զօրէնս, զանցանէ զօրինօք:
444. Քրիստոս միանգամ վասն մեղաց 'ի վերայ մեր մեռաւ, արդարն
 'ի վերայ անարդարոց (Ա. Պետր. Գ. 18):
 Անձն որ մեղիցէ՝ նոյն և մեռի... Եւ եթէ ծնանիցի որդի...
 նա մի՞ վախճանեսցի յանիբաւութիւնս հօր իւրոյ, այլ կելով կեց-
 ցէ... Եւ որդի զհօր մեզս մի՞ առցէ. (Եզեկ. 4, 14, 19, 20):
 Յոյնն ունի. Զաւազակս արդարացուցանէ, նուիրադործի (զոհի)
 վասն դատապարտելոց. իսկ Մորէլլի յեղու 'ի լատինն. «հաշտե
 ընդ դատապարտելոց»:
446. Յոյնն. Սաւ-Լուիս Դոս-Բի: — Երանի որոց թողան անօրէնութիւնք,
 և որոց ծածկեցան մեղք իւրեանց. երանեալ է այր՝ որում ոչ
 համարեսցի Տէր զմեզս նորա (Հոովմ. Դ, 8: — Սղմ. ԼԱ. 1, 2):

440. Γοργῶς ἀκυροῖ, καὶ χαράττει συντόμως,
 Αὐτὸς καθ' αὐτόν, ὥς θέλει, ψηφίζεται·
 Νόμους σαλεύει, μὴ φοβούμενος νόμους·
 Λύει τὰ δεσμὰ τῶν ὑπευθύνων ὄλων·
 Ληστὰς δικαιοῖ, σπένδεται κατακρίτοις·
445. Πόρναις ὀμιλεῖ, τοῖς τελώναις συμμένει·
 Εἰ δὲ προκεῖσθαι ψαλμὸν ἐκ Δαβὶδ μάθοι,
 Εἴωθε ποιεῖν καὶ φονεῖς ἀναιτίους,
 Καὶ διαλύσεις τῶν κακῶν ἐγκλημάτων,
 Εἰ καὶ παρανόμους, ἐννόμους ὀρίζεται·
450. Οὐκ ἐκ βαφῆς γὰρ ὁ κριτὴς μελανδόχου,
 Ἄλλ' αἱματώσας τοὺς ἑαυτοῦ δακτύλους,
 Βαφαῖς ἐρυθραῖς βασιλικῶς ὑπογράφει.
 Ὡς τόξα τείνων εἰς τὸ πληῆξαι πολλάκις
 Περικρατῶν δὲ τὴν βολὴν ὑπειργμένην·
455. Τοῦ γὰρ βέλους μὲν εὐτρεπίζεις τὴν τάσιν,
 Ἄργος δὲ γίνῃ πρὸς τὸ βάλλειν τοξότης·
 Καὶ πολλάκις τὸ τόξον ἐντείνας πάλιν
 Χαλᾶς τὸ κέντρον, καὶ μεθέλκεις τὸν τόνον,
 Καὶ τῇ δοκῇσι σχηματίζεις τὸν φόβον,
460. Καὶ τῆς ἀπειλῆς ζωγραφεῖς τὴν εἰκόνα·
 Ὅπως φοβηθεῖς πρὸς τὸ πληκτρον ὁ βλέπων
 Κλίνῃ τὰ νῶτα, καὶ προκύψας εἰς γόνυ.
 Καὶ τῷ φόβῳ τὸ σῶμα συστείλας ὄλον,

449. Իմով զաւորէնս յօրէնս ածելով՝ արդարացուցանէ:

451. Յոյն՝ պարզաբար առէ. Յարեա՞ն թաթաւելով զմարտուն իւր:

452. Թագաւորսնս, իմով զօրէն թաղաւորաց, ըստ օրինակի թաղաւորաց (հայսերաց Յուսաց, որք զսխալի հրէշտոյնս հարմարադէղով գրէին):

454. Հէրթ. παρακρατῶν.... ἡπειργμένην.

455. Ապա թէ ոչ դառնայք առ նա. զսուր իւր սրեալ է և զաղեղն իւր լարեալ. 'ի նմա է պարսպաստեալ զառթս մահու, և զհետս իւր՝ ալբեղեղիւք է գործեալ (Սաղմ. 13, 14):

459. Մտնոն յտառոյնսն, այն է՝ հարծեօք աստ առսանել, 'ի հեղծս երևեցուցանես:

461. Երկոյնսն յոյն՝ երկոյնսն:

462. Զպարսպոյ. յոյն՝ զթակուն. Մորելի թարգմանէ Գործոյնսն զպարսպոյն:

- Փախիցէ 'ի վերոյ նետին թափեցելոյ :
465. Քանզի թէ կամիցին անտես առնել զձիգս նետիցն,
Պատրաստ առ 'ի խոցել լինել աղեղնաւորին .
Իսկ երբ հետացի յասպարիզէ չարոսքեան,
(Քանզի սուր մարտի են մեղք),
Ի բաց դարձուցանէ զվերաւորին յայլ կոյս .
470. Սակայն զի կամի այնպէս վրիպել աղեղնաւորն,
Եւ նմանեցուցանէ ըստ կարծեաց 'ի բարկացումն .
Սակայն մի անգամ զան հարկանէ, և բազում ան-
Ողորջանօք խրատէ . ահիւ, սպառնալիօք, (զամ
Գթով տանջեալ . քանզի պատրաստ է (թեան .
475. Սպառնալեացն Աստուծոյ փրկութիւն լինել բնու-
Որ առ 'ի կեցուցանել' հնարագործէ զանազանս,
Եւ շահի զանձինս հարստավաճառացն,
Եւ որք առնուն կամին՝ երկնավաճառէ .
Եւ մարգարիտս հաճոյս առաջի դնէ,
480. Զոր ոչ խեփացուցին հնդկականքն սուզանք,
Այլ կենցաղոյս զխակած վշտադնութիւնք .
Աղքատս ցուցանելով զինչս թաքուցեալս,

Թիւան, զի յունական ձայնն χαλινω նշանակէ զերկոսին ևս իմաստս՝
զխոնարհեցուցանելոյ և զզարձուցանելոյ :

464. Յօր. մարթի ընթեռնուլ նաև 'ի վերոյ :
465. Աստիւ առնել. եթէ ոչ է վրիպակ թարգմանին, անշուշտ զաղա-
փարողին են աղաւաղմունք՝ զանդիւն փոխելով յ' անդիւն առնել.
զի մարթ է ընթեռնուլ զտող ըստ մտաց յոյն բնագրին. « Քանզի
թէ կամք (ի)ցին անտեսել զձիգս նետիցն » . զի հալալս հոյն
(ἀντιδρᾶσθαι) զնոյն նշանակէ, իբր' ընդ շտեսս առնել : Իսկ ան-
դիւն առնել նշանակէ լսանել, զիբեռս 'ի բաց դարձուցանել, անհամ-
բալ, և ոչ ուրեք զտանեմ շտեսանելոյ իմաստիւք 'ի վարար-
կեալ առ նախնիս մեր :
466. Յոյն. Նշաւակ հարուածոց աղեղնաւորին լինիցի : — Հէրբեր.
έτοιμότροτος.
468. Յոյն. Քանզի ասպարէզ մարտի են մեղք :
472. Գոն հալալի. Յոյն պարզաբար՝ հալալի : — Հէրբեր. ἀπαξ δὲ
τύπται.
475. Զինի սղառնալիս բառի՝ յոյն յաւելու սղառնալիս կամ յաւ-
ալիս, Գիւլիս Երեւոյ :
476. Յոյն. Քանզի պարտ է սպառնալեացն Աստուծոյ փրկարար զոյ
'ի բնէ :

- Φύγη τὸ τραῦμα τῆς βολῆς κινουμένης·
 465. Εἰ μὲν δοκεῖ γὰρ ταῖς βολαῖς ἀντιδλέπειν,
 Ἐτοιμότρωτον γίνεται τῷ τοξότῃ.
 Εἰ δ' αὖ μεταστῇ τοῦ κηκοῦ μεταίχμιου,
 (Μεταίχμιον δὲ τῆς μάχης ἀμαρτία)
 Παρατρέπει τὸ πλήκτρον εἰς τοῦναντίον·
 470. Θέλει γὰρ οὗτος ἀστοχεῖν ὁ τοξότης·
 Καὶ πλάττεται μὲν τῷ δοκεῖν τὸν ὀργίλον,
 Ἄπαξ δὲ πλήττει, καὶ παραινεῖ πολλάκις,
 Φόβοις, ἀπειλαῖς, ἐντροπαῖς, ἐνυπνίοις·
 Στοργῇ κολάζων· δεῖ γὰρ εἶναι τῇ φύσει
 475. Καὶ τὴν ἀπειλὴν τοῦ Θεοῦ σωτηρίαν,
 Ὅς πρὸς τὸ σῶζειν μηχανᾶται ποικίλα,
 Καὶ ψυχοκερδῆς γίνεται πλουτοπράτης,
 Καὶ τοῖς λαβεῖν θέλουσιν οὐρανοπράτης·
 Καὶ μαργαρίτας εὐδοκεῖ προτιθέναι,
 480. Οὓς οὐκ ἀπωστράκωσαν Ἴνδικοὶ σάλοι,
 Ἄλλ' αἱ πενιχραὶ τοῦ βίου περιστάσεις.
 Πτωχοὺς ἔχοντας οὐσίαν κεκρυμμένην·

477. Յոյն՝ լահի զհօգի կամ հօգիլահ լինի (ψυχοκερδῆς γίνεται)·

478. Իմա. Եւորոց ստանալ կամիցին՝ զերկինս վաճառէ:

479. Հոգոյ. յոյն՝ հօգի առաջի արկանի: — Յօր. Հարցն Անտոնեանց
 զհին պարտողի՝ յաջորդեն տողն 482, 483, 480, 481 և ապա
 484, զորս տեղափոխեցաք ըստ ընտելին ապագրելոյ 'ի Մելնե
 և 'ի Հերբէրէ, զորս առաջնորդ մեզ ունիմք:

480. Խեղճոյն՝ բոլոր ինքնացոյն: — Սահլն՝ ըստ յունին են (յուրջ)
 ձգնէ (սճալո):. սակայն ձեռագիրք ոմանք (սա Մորիլեայ) ունին
 լիցո: (գալախաք, քարինք, ապառաժք, խուրճ):

481. Յոյն. Այլ կենցաղոյս վշտագնութեանց պարագայք (կամ ար-
 կածք): Աղաւաղումս գրիթ թուի բառք քլիւնիւթ, գուցէ ընթեռնի
 է յեւրոյթ կամ վարիւթ, բոլոր արիւնիւթ:

482. Յօր. Այստեղացոյնիւ. ուղղեցաւ ըստ յունին: Իմաստն են,
 ցուցանելով կաղապար՝ բոլոր զինչս կամ զնոխութիւնս թաքու-
 ցեալս. իսկ յոյն ունի. Չաղբասո՝ ունելով ծածկեալ մեծու-
 թիւնս: — Սկսեալ 'ի տողէս մինչև ցտողն 488 լրովին՝ պա-
 կասեն 'ի ապ. Հերբէրէ, որպէս և 'ի ապագրութեան Մո-
 բելեայ:

- Թեթևագնի, սակայն խեփացեալս,
 Եւ առաւել քան զգմբուխտ փայլուն.
485. Եդեալ առաջի՝ որոց կամիցին՝ տղայս որբս,
 Իսկ առ ծերս և արտաժէտս և պանդուխտս,
 Ոչ ծիրանիս և բեհեզս փայլունս,
 Այլ հաւասար հրեշտակաց պատուոյ փայլիչս:
 Իսկ զբորոտս եդեալ առաջի՝ կարկեհանս խօսելիս,
490. (Առաւել քան զխօսելիսն կարկեհան).
 Զգեղտ քայռս, կարմիրս, իբրեւ զխարոյկ վառեալս,
 Լոյս փայլեալ ՚ի վիրացն.
 Զնիւն արծէիչք (աս աչս), այլ ակռնք ծանրագիւնք,
 Զամենսեանս պատրաստէ յաւելուած պսակացն կազ-
495. Որոց հիւծիչքն անդամոց խաղաւարտք՝ (մութեան.
 Փայլուն են առաւել քան զլոյս կարկեհանացն,
 Յարքայութիւնն միշտ կենդանի աթոռոցն,
 Որոց ոչ մահկանացու հատումն ընդմիջեալ,
 Եւ ոչ ՚ի յանդգնութենէ բռնաւորաց երկուցեալ:
500. Ո՛ր իմաստուն հարուածոցս, ո՛ր մեծութիւն խորոց,
 Ո՛ր քաղցրութեանն անյայտութիւն. ՚ի միոյ երկիւղէ
 Զոմանս մաքրէ՝ նախ քան զժամանակ դատաստանին,
 Մաքրիչ հուր ՚ի ներքս արկանելով զախտն.
 Եւ մեզ նխոթէ զօրէն ուսուցչի,
505. Եւ վարձս մեզ յախտիցն արուեստաւորէ,
 Զկարծեցեալ զչարչարանսն կենցաղոյս՝
483. Յօր. Թիթևագնի, ուղղեցաւ ըստ յունիկն (τιτὴς πενιχρᾶς, ազ-
 քատս արծէիւք, Թեթև գնի, πλὴν ἀπὸ κρότους ὄλου, այլ
 կաթմաղեալս զլիսովիկն): Խրթնաբան և անիմանալի Թուին ինձ
 նաև իմաստք յոյն բնագրին:
484. Յօր. Փայլուն:
485. Յոյն. Զայլս՝ ծերունիս և արտաժէտս, և աչս:
487. Յոյն. Եւ զգեատաւորեալս ծիրանեօք և բեհեզօք, հրաւիրատուս
 ՚ի պատիւ հրեշտակաց:
489. Յոյն. Խորովեալս (կամ լուցեալս) ցուցանելով քիզ խօսուն կար-
 կեհանս. ապաքէն խօսին ՚ի լուցանելու անդ: — Այսպէսով տար-
 բերութիւնք յայտնի նշանակք են թէ արգարեւ աղաւաղմունք
 սպրդեալ դատանին և ՚ի յունական բնագրին:
491. Զիւր Կայռս՝ այսպէս յօրինակին. յոյնն ունի՝ պիստիպիս
 (στειχόμενος).

- Τιμῆς πενιχρᾶς· πλὴν ἀποκρότους ὄλους·
 Ὑπὲρ δὲ τὸν σμάραγδον ἐστὶ λωμένους·
485. Προῦθηκε τοῖς θέλουσιν ὄρφανὰ βρέφη,
 Γέροντας ἄλλους, καὶ νοσοῦντας, καὶ ξένους,
 Καὶ πορφύραν, καὶ βύσσον ἐστολισμένους
 Εἰς ἀγγέλους δὲ προξενοῦντας ἀξίας.
 Φρυκτοὺς δέ σοι δείκνυσιν ἀνθρακας λάλους.
490. (Εἵπερ λαλοῦσιν ὄντες ἡνθρακωμένοι)·
 Στικτοὺς, ἐρυθροὺς, ὥς τὸ πῦρ ἐξημμένους,
 Τὸ φῶς ὑπαυγάζοντας ἐκ τῶν τραυμάτων·
 Τιμῆς βραχείας, τοὺς ὑπερτίμους λίθους,
 Ὅλους ἐτοίμους εἰς προθήκην στεμμάτων.
495. Ὡν αἱ τακεῖσαι τῶν μελῶν ἀναδράσεις
 Στίλβουσι μᾶλλον, ἢ τὸ πῦρ ἐξ ἀνθράκων,
 Εἰς βασιλείαν τῶν ἀειζῶν θρόνων,
 Τῶν μήτε θνητῶν ἐκκοπὴν δεδοκότων,
 Μῆτε θρασὺν τύραννον ἐπτοημένων.
500. Ὡς τῆς σοφῆς μάστιγος· ὧ πλούτου βάθος·
 Ὡς χρηστότης ἀπληστος· ἐξ ἑνὸς φόβου,
 Τοὺς μὲν καθαίρει, καὶ πρὸ καιροῦ τῆς δίκης
 Καθαρτικὸν πῦρ ἐμδαλοῦσα, τὴν νύσον·
 Ἡμᾶς δὲ νύττει συμφορᾷ διδασχάλη,
505. Καὶ μισθὸν ἡμῖν ἐκ νόσου τεχνάζεται
 Καὶ τὴν δοκοῦσαν τοῦ βλοῦ τιμωρίαν,

492. Թոր. Հարց Անտոնեանց այսպէս է կարգ բանիցը, որոս եղաք
 ըստ ապագութեան Միշիւ եւ Հերթերի. «Լլսս փայլեալ 'ի վի-
 րացն. որոց 'իւծիչն անդամոց խաղաւարտը՝ փայլուն են առաւել
 քան զլոյս կարկեհանացն. զամենեւեան պատրաստէ յաւելուած
 պսակացն կազմութեան՝ յարթայութիւնն, միշտ կենդանի աթո-
 ոսցն» :

498. Թոյնն. Որոց ոչ 'ի մահկանացուաց համամանն ահաբեկեալը :

501. Թոր. Ի՞նչ էրիւղիւր, ուղղեցաւ ըստ յունին, իմա՛ միակ երկիւղիւ
 կամ երկիւղիւ եւեթ : — Ո՞ր քաղցրութեան աշայրութիւն, յոյնն՝ ո՛ր
 անսպառ քաղցրութիւն. զբառը աշայրութեան եղծուած կարծեմ՝
 գրչագրողի՝ փոխանակ աշայրութեան (ἀπληστος) ձայնի :

504. Եւ Ժող. Կիւր. յոյնն՝ և զմեզ մտաբալէ, խարազանէ ուսուցչաւ
 թշուառութեամբ, այսինքն է, թշուառութեամբ՝ որ ուսուցանէ
 մեզ, որ խրատէ զմեզ :

Հասարակաց՝ փրկութեան կատարէ պատճառ:

- Որ երկրի հաստատութիւն ճախարակեաց ջուր,
կացուցեալ զծանրութիւնն 'ի վերայ անհաստ խարբա-
510. կամ հաստումն հեղեալ կամ զօդ. (Խի,
Ոչ գիտեմ թէ զո՞ր նստուցեալ նմա այլ խարխիս,
Եւ կամ զո՞ր արարչագործեալ նմա հիմն,
Որում չիցէ պիտոյ այլ հիմն.
Յաւէտ զի աղիւիւք անգիտելեօք
515. Արարեալ 'ի կախաղանի զայսքան էութիւն.
Քանզի նա իմն է երկիրս՝ վերամբարձ յերես ջուրց,
Որ գտեղի առեալ, և ոռնի զբնակեալն:
- Եւ զաւագ պարիսպ ծովու ժողովեալ,
Եւ նուրբ ցանկ ժողովելով նորա ծփանացն. (նեալ,
520. Արարեալ զորոտմունս, և զփայլատակմունս սահմա-
ի խոնաւայնոցն արտաքս ընթանալ հրոյ առաքմունս:
Որ զհողմոցն էութիւնս գանձեալ,
Եւ յանյայտից յամբարոց, որպէս քեզ է գիտելի,
Պարձեալ հեղուս գնա Ելիւք,
525. Յորժամ բաշխես զշունչ առատապէս քոց ծառայից:
Որ զշանթեաց ճանապարհ խոտորես՝
Ընդդարձուցեալ զվերին բերումն 'ի վայր,
Հեղլով զանպունդս 'ի խորութենէ 'ի վեր.
Յորժամ առաջի արկանես ահ կարեւոր,

508-524. Յաղագս երկնային ջրոց կամ սահանաց: — Իմա. Որ 'ի հաս-
տատութիւն երկրի ճախարակեաց զջուր, այսինքն՝ շուրջ պատեաց
զերկիր ջրով: — Նա ինքն 'ի վերայ ծովու հիմունս արկ նմա
(Սղմ. ԻԳ. 2): Հաստատեաց զերկիր 'ի վերայ ջուրց (Սղմ.
ՃԼԵ. 6):

509. Անհաստ իմա անհաստադ (ἄσχυτος), և ոչ անդ, անփոյ՝ որպէս նշա-
նակէ 'ի լեզուի մերում:

510. Յոյն. կամ հիմն հեղեալ (արկեալ) նմին (երկրի) զօդ:

511. Նա չիք 'ի յոյն: — Հէքէք. ἐδράσας.

512. Գրեալքոյն օրինակի Հարցն Անտոնեանց զնէ պատուագիծ ար-
ւոյն, զոր մարթ է ընթեռնուլ մանաւանդ արարւոյնիւ կար-
գեցաք համաձայն յունին:

514. Անփութութ. յոյն՝ անփութութ. քննութ. կամ անփութութ:

515. Զայստն Խաթիւն, յոյն՝ զհանգիստն նախ, որում զհեռ գնա
տողքն՝ թարգմանեալք յոյ յինն, որք պահասին 'ի հայրմա:

519. Ժողովել. գուցէ Բաբելոն. յոյն՝ հիւսել (πλάκων).

Κοινήν ἀφορμὴν ἐκτελεῖ σωτηρίας.

- Ἦ γῆς ὑποστήριγμα τορνεύων ὕδωρ,
 Ἰστών δὲ τὴν βριθουσάν ἀστάτῳ βάσει·
 540. Ἦ βάθρον αὐτῇ προσχέων τὸν ἄερα·
 Οὐκ οἶδα ποῖαν ἐδράζων ἄλλην βάσιν,
 Ποῖον δὲ ταύτῃ δημιουργῶν πυθμένα,
 Ὡς μὴ δεηθῇ τοῦ μετ' αὐτὸν πυθμένος.
 Σειραῖς δὲ μάλλον ἡγνοημέναις ὅλοις,
 545. Ποιῶν κρεμαστήν τὴν πάνορμον ὀλκάδα·
 Ἦ γῆ γὰρ ὀλκάς ἐστιν εἰς ὕδωρ τάχα,
 Ἔστῳσα, καὶ φέρουσα τὴν οἰκουμένην.
 Ψάμμον δὲ τεῖχος τῇ θαλάσσῃ συλλέγων,
 Καὶ λεπτὸν ἀντίφραγμα τῇ ζάλῃ πλέκων·
 520. Κτίζων δὲ βροντὴν, ἀστραπὴν δὲ θεσπίσας,
 Ἐκ τῶν ἐνύγρων ἐκτρέχειν πυρεχδόλων.
 Ὡς τὰς ἀνεμώδεις οὐσίας θησαυρίσας,
 Ἐκ τῶν ἀδρήλων, ὥς ἐπίστασαι, πόρων·
 Αὐθις δὲ ταύτας ἐκχέων ἐν Ἐξόδῳ,
 525. Ὅταν χαρίζῃ τὰς πνοὰς τοῖς οἰκέταις.
 Ὡς τοῦ κεραυνοῦ τὴν ὁδὸν περιτρέπων,
 Ἀναστρέφων δὲ τὴν ἄνω φορὰν κάτω,
 Χέων δὲ τὴν ἄβυσσον ἐκ βάθους ἄνω,
 Ὅταν προβάλλῃ μετὰ ἀναγκαίους φόβους,

520. Հանէ զամպս 'ի ծագաց երկրէ. զփայլատառնուն իւր յանձնէս
 արար (Աղմ. ՃԼԴ. 7) :

522-525. Յաղաքս հողմոց :

523. Հանէ զհողմս 'ի շտեմարանաց իւրոց (Աղմ. ՃԼԴ. 7) : — Ես եմ
 որ հաստատեմ զերկիրն և հաստատեմ զհողմս (Ամսվա. Դ. 13) :

524. Յոյն բնագիրն այսպէս պարզէ զխառնակ բանն [թարգմանչին.
 « Դարձեալ հեղուս զնոսա, որպէս յԵրեմն (զիւր Հեղաճառեհին
 Մովսէս) առի, յորժամ շնորհնս զշունչ քոց ծառայիք » . (Եւթ.
 ԺԴ. 24. ԺԵ. 8. 10) :

526-536. Յաղաքս երկնատեղաց հրոյ :

527. Իմս, բնագէմ զարձուցեալ. չմշեմ այլ ուրեք հանդիպեալ ընդ-
 արշաւանսի՝ կամ ընդարեւմտ բայի 'ի նախնեաց զբռնութիւնս.
 զի երկթական յունաբանութիւն է : — Հերբեր. անտրեփօն.

528. Չանդանդս, իմս զստորին իրս, զոր օրինակ՝ զշուր, զգուրբը.
 որպէս վարին բերանն՝ զերկնային իրս, և աստ յատկապէս՝
 զբնթացս կայծակի :

529. Հերբ. προβάλλη τοὺς ἀναγκαίους.

530. Եւ ահիւն տունես հատումն 'ի մեղաց :
Որ զհուր կիզիչ ընդ կարկտի շարամանես ,
Յորժամ հրաշագործես աղէտս եպիստայինս ,
Եւ ոչ հրովն շոգիացուցեալ զցօղն ,
Եւ ոչ դարձեալ մշեղեալ կարկտիւն զրօցն . (ցունն
535. Այլ որպէս գեղեցիկ կարգաւորիչ՝ և՛ խառնէ զմլր-
Եւ աղնարկութեան առաքմամբ ընդմիջէ զմարտն :
Որ զպարսպաձև թանձրութիւնս ամպոց և զմառա-
կախեալ 'ի բարձունս և քարշեալ 'ի խոնարհ . (խուղ
Եւ երբեմն 'ի յերկրէ 'ի վեր փոխադրեալ զշուր ,
540. Եւ երբեմն դարձեալ ծարաւեալ
Ջերկիր արբուցանելով՝ զովացուցանէ բարեկարգա-
Ջշորութիւն՝ խոնաւուտ հիւթովքն , (պէս
Ձի մի՛ գուցէ տկարացեալ չոր ջերմութեամբն՝
կամ ոչ եկեսցէ յառաջ առ 'ի ծնունդս սերմանեաց :
545. Որ զհոսանուտ հեղումն՝ քոյովդ հրամանաւ՝
Առնես նման չորութեան քարանց ,
Որ ոչ ձմեռն և ոչ տօթոյ ժամանակ՝
Խափանէ զգաղափարիլն ըստ քօց հաճոյիցդ .
Եւ երբեմն զնոսա՝ որպէս վէժ սառուցեալ՝
550. Ձմեռն չորացոյց , իսկ երբեմն և հունձք
Արարին կարկտեղէն քարինս :
Ո՞վ ոք զպատճառս անճառելեաց բանից
Նորագործութեան քարանցս այսոցիկ ստուգեաց :
551. Էր կարկուտ և հուր բորբոքեալ 'ի մէջ կարկտին (Եւր. Թ. 24) :
— Դարձայց զանձրեւս նոցա 'ի կարկուտ , և հուր յերկիր նոցա
բորբոքեալ (Սղմ. ՃԴ. 32) : — Հեղեղօք անձրեւաց և վիժօք
կարկտի , և հուր և ծծումբ տեղացից 'ի վերայ նորա (Եզեկ.
ԼԸ. 22) :
552. Յոյնն՝ — Եփէղտացի :
553. Զկայծակն և զկարկուտ , այսինքն՝ զհուր և զշուր՝ հակառակ իրե-
րաց 'ի ընէ , նմանեցուցանէ երկուց մենամարտ մրցողաց , զորս
ըստ հաճոյից իւրոց , իբրեւ ընտրոյ տէր , մերթ 'ի խառնումս մարտի
մղէ Աստուած և մերթ բաժանէ 'ի միմեանց :
556. Յոյնն . Եւ հողմոյ կամ շնչոյ առաքմամբ :
- 557-544. Յաղագս ամպոց և միգի :
559. Յոյնն . Եւ երբեմն 'ի յերկրէ 'ի վեր , յորժամ կամիցես , փոխա-
դրեալ զշուր , և այլն :

530. Καὶ τῷ φόβῳ δρᾶς ἐκκοπὴν ἁμαρτίας.
 Ὡς πῦρ φλογίζον τῇ χαλάζῃ συμπλέκων,
 Ὅταν ξενουργοῖς συμφορὰς Αἰγυπτίοις·
 Καὶ μήτε πυρσοῖς ἐξατμίζων τὴν δρόσον,
 Μηδ' αὖγε τεφρῶν τῇ χαλάζῃ τὴν φλόγα,
 535. Ἄλλ' ὥς βραβευτῆς, καὶ συνάπτων τὴν πάλην,
 Καὶ πνεῦμα πέμπων, καὶ μεσάζων τὴν μάχην.
 Ὡς τὰς ἐπάλξεις τῶν νεφῶν, καὶ τοὺς λόφους
 Κρεμῶν ἐν ὕψει, καὶ μετέλκων ἐν βάθει·
 Καὶ πῇ μὲν ἐκ γῆς, εἰ θέλεις, μετάρστον
 540. Ὑδωρ ἀνέλκων, πῇ δὲ διψῶσαν πάλιν
 Τὴν γῆν ποτίζων, καὶ δροσίζων εὐθέτως
 Τὴν ξηρότητα ταῖς ἐνύγροις ἰκμάσι·
 Μήπως ὑποκλάσασα τῇ ξηρᾷ ζέσει
 Στεῖρα προέλθῃ πρὸς γονὴν τῶν σπερμάτων.
 545. Ὡς τὰς βρούσας, ὥς κελεύεις, ἐκχύσεις,
 Ποιῶν ὁμοίας τοῖς ἀποσκλήροις λίθοις,
 Ὅς οὔτε χειμῶν, οὔτε καύματος ζέσεις,
 Εἴργει τυποῦσθαι πρὸς τὸ σοὶ δεδογμένον·
 Πῇ μὲν γὰρ αὐτὰς, οἷα πετράους πάγους,
 550. Χειμῶν ἀπεσκήρυνε, πῇ δὲ καὶ θέρους
 Στεβροὺς ἀφῆκε τῆς χαλάζης τοὺς λίθους.
 Τίς τὰς ἀφορμὰς τῶν ἀποβρήτων λόγων,
 Ταύτης ἀπηκριβώσε τῆς λιθουργίας;

540. Իմա՞ զծարակուի (երկեր արբուցանելով) :

542. Հերթ· ἐνύγνοις.

544. Աւերդի է իմա՞ օտար է 'ի բնաւրէն, ուր ասի «տերչւոյն է Կամ
 անու ընծայոյն» :

545-552. Յաղագս կարգաբի :

546. Զարուբեան, իմա՞ իւրերու-բեան, զերու-բեան, ըստ յուրին :

547. Յայն՝ Տօթոյ ալրեցումն, կեդումն (καῦμα). Բայց ձեռագիր օրի-
 նակ մի յուրարէն (զոր յիշատակէ Միկիը) ունի համաձայն թարգ-
 մանութեան չրօնօς (ժամանակ) :

548. Թոք. զգալագաբի :

550. Հայն՝, այն է՝ ամառն : Տես է 'ի տողսն 281, 304 :

551. Յայն՝. Ամրակուռ քարին կարգաբի թօթաբեաց :

553. Իւր-գործու-բեան արանց· յայն՝ արագործու-բեանց (λιθουργίας).

- Ո՛ր բերան յանդգնեալ խօսեսցի
555. Զկարկտե՛ ձառս 'ի դռնս ժայրքելով.
Որպէս զի՝ արեգակն խոնաւուտ յափշտակեալ ամպ,
Եւ 'ի փորուածս ամպոցն խոռոչութեան
Զցրտութիւն 'ի ներքս եդեալ, և շրջափակեալ բո-
Զցրտութեան հիւթ 'ի խորութեան, (լորովիմբ
560. Քարացուցանէ զթուլութիւնն և թանձրացուցանէ
Եւ յայսմանէ կարկուտ քարատեսակ (զհեղումն.
Ի հունձս բնակէ բունութեամբ քարացեալ,
Իսկ ձմեռն ցրտութեան 'ի վերայ հասեալ՝
Թաղկեալ դնելով 'ի ներքս զհոսմանն հատումն,
565. Ոչ թողուլ զնա հեղուլ թուլութեամբ,
Այլ պնդեալ և սառուցեալ կալ մնալ.
Ո՛ ժողովոյս դիւրաւ գայթակղելի ալեաց,
Եւ թոյլ շինած 'ի մանկանց խաղալկաց՝
Զմանր շիւղս ժողովելով առ 'ի յարկ.
570. Ո՛վ պղպջակ գռնտ՝ ոռնայն և ոռոռցիկ,
Եւ հողմալիք փրոցոռոցոց քանիչք,
Զոր՝ առանց հիման զհոսանուտ տարրն՝
Կաթիլ պնդէ և շիթք լուծանեն:
Քանզի մածուցանէ զսառամանիսն ցրտութիւն,
575. Եւ զայս առնէ և՛ հնձոց ջերմութիւնն:
554. Յոյն. Ո՛ր յանդգնեալ Ստադիրացույ (Արխտոտելի) բերան: —
Զկազմութենէ կարկտի հառելով Արխտոտելի 'ի գիրս առդ իւ-
րում Յաւ-էս օրերէսսն (Գլ. ԺԲ. Գիրք Ա.) հաւատացու-
ցանկ կամի զի գայութիւն նորին յառաջ գայցէ 'ի ցրտոյ՝ սքֆ-
ոնիւյ յօգս, որոյ եղանակաւ իմն հալածեալ յարաքին ջերմու-
թենէ՝ ամփոփի յամպս, որով խտացուցեալ զջուր՝ վերածէ զայն
'ի կարկուտ:
557. Աստի միւշկ 'ի տողն 566 յառաջ բերէ զվարդապետութիւն Արխ-
տոտելի զկարկտէ: — Խոն-սոս-թ յափշտակեալ, իմա. Որպէս
թէ՝ արեգակն յինքն ձգելով կամ յափշտակելով զխոնաւուտ
թանձրութիւնս (πύχος) կամ զհիւթս, զորս առկ կոչէ թարգ-
մանիչն:
560. Զհիւլ-մն. յոյն՝ զխոն-թիւնն (φύσιν), զոր առնուլա բնութեցեալ
է թարգմանիւն խոն (հեղումն) յօրինակի իւրում:
561. Յօր. արարտիս:
562. Խառնակ և առդեպ և օտար 'ի բնագրէն են բանք խոթարման-
լին: Յոյն ունի. Թօթափի կամ ցրուի իբրեւ զվիմանաւ գլանս:
— Հերթեր. χύσις κυλινδρῶν

- Ποῖον θρασυνθὲν τοῦ Σταγειρίτου στόμα
 555. Τοὺς τῆς χαλάζης ἐξερεύγεται λόγους;
 Ὡς ἥλιος μὲν ὑγρὸν ἀρπάσας πάχος,
 Καὶ πρὸς τὰ κοῖλα τῶν νεφῶν ὀρύγματα
 Τὴν φύσιν ἐνθεις, καὶ περιστείλας ὅλην
 Τῆς ψυχρότητος ἐν βάθει τὴν ἱμάδα
 560. Λιθοῖ τὸ χαῦνον, καὶ παχύνει τὴν φύσιν;
 Κάντεῦθεν ἡ χάλαζα μαρμαρουμένη
 Λύσις κυλίνδρων γίνεται λιθοδρόμων.
 Ὁ δ' αὖγε χειμῶν ψυχρότητος ἐκτάσει,
 Νάρκωσιν ἐνθεις τῆς ῥοῆς τῇ συστάσει,
 565. Χεῖσθαι μὲν αὐτὴν οὐκ ἔα χανουμένην,
 Σφίγγων δὲ καὶ σπῶν δεικνύει πεπηγμένην.
 Ὡς συλλογισμῶν εὐόλισθα κύματα!
 Καὶ κτίσμα χαῦνον παιδικῶν ἀθυρμάτων,
 Τὰ λεπτὰ κάρφη συλλεγόντων εἰς στέγην!
 570. Ὡς πομφόλυξ σφύζουσα καὶ φουσωμένη,
 Καὶ πνευματοῦσα μετὰ ἐνογκώδεις λόγους,
 Ἦν ὡς ἄβαθρον καὶ διάβρυστον κτίσιν,
 Ψεκὰς συνιστᾷ, καὶ σταγῶν ἀνατρέπει.
 Εἰ συστρέφει γὰρ τοὺς πάγους ἡ ψυχρότης,
 575. Καὶ ταῦτα ποιεῖ τοῦ θέρους ἡ θερμότης·

564. Զհաման հարամն, դուրէ ընթեանի զհաման հարամն, այս-
 բերն՝ զնսահում հաստուածն, կղան, միութիւնն, որպէս նշա-
 նակէ յուսական անոն սύστασις (σπηλαιότις):
 567. Թղնն. Ո՛ր ընծայութեանցս, հաւարաբանութեանցս (գիւրադայթ
 աւեաց). Թարգմանչին շփութեալ է զսύλλογισմոս (պատճառաբա-
 նութիւն) ընդ սύλλογոս (σπηλ) բառի:
 569. Թը. Ժողովոյ. ուղղեցաք ըստ յունին: Նմանեցուցանէ զբան
 Արիստոտելի (զորս 'ի վեր անդր յառաջ էած) տկար շինուածոյ,
 ըստ օրինակի տնական՝ զորս յօրինեն մանկունք 'ի մանր շուղեց
 առ խաղալիս:
 571. Հէրք. Καὶ πνευματοῦσα τοὺς ἐνογκώδεις λόγους
 573. Թը. Ալ. Դիքէ, դուրէ խալի Դիքէ. եղաք ըստ յունին՝ կաթի
 (ψεκάς).
 574. Թղնն. Քանզի եթէ մանցանէ, և այլն:
 575. Հնչոյ, այն է՝ ամառան, որպէս 'ի վեր անդր (Տող 530): — Հէր-
 քըր. Καὶ ταῦτα ποιεῖ.

- Πόθεν συνήλθον εἰς συνέργειαν μίαν,
 Ἐναντίως ἔχοντες ἐργάται δύο;
 Ποῖαι δὲ χῶναι, καὶ κυλίστραι, καὶ στρόφοι;
 Τὴν ψύξιν ἐσφαίρωσαν εἰς ῥυτὴν λίθον;
 580. Πόθεν δὲ καὶ φλόξ τῇ βροχῇ μεμιγμένη,
 Καὶ ταῖς φιλέχθροισι συστροφαῖς εἰλουμένη,
 Ἄλωσιν οὐ πέπονθεν ἀλληλοφθόρον;
 Εἰ δ' αὖθις ἦ νοῦν ὀξυκίνητον στρέφων,
 Ἦ πνεῦμα λεπτὸν εἰς ἀνάπτυξιν λόγου,
 585. Εἰπεῖν τι πιστὸν τῶν ἀποκρύφων μάθοι,
 Καὶ τοῦτο τῆς σῆς, δέσποτα, προμηθείας·
 Ὡς μὴ τὸ μῆκος, ἢ τὸ κάλλος, τοῦ πλάτους
 Μόνον σκοπήσας ἐκπλαγῇ τῶν κτισμάτων·
 Ἄλλ' ὥστε μᾶλλον τῇ νοήσει τοῦ βάθους
 590. Πρὸς ὕψος ἀρθεῖς, γνωστικῶς σε θαυμάσῃ.
 Ἄλλ' εἰπὲ λοιπὸν τῷ Σταγειρίτῃ, Πλάτων,
 Καὶ τὸν μαθητὴν πείσον, εἰ πείσεις λέγων,
 Ἐκ τῶν ἄνω κάτελθε, καὶ λάλει κάτω.

- Μήπως ἐπαρθεῖς τῷ μεταρσίῳ ἠράσει,
 595. Ὡσπερ νεοττὸς αἰετοῦ, καὶ μὴ θέλων,

592. Եւ իմ հաւանեցանքն, յոյն՝ եթէ հաւանեցանքն, այսինքն՝
 եթէ կարասցես հաւանեցուցանել: — Եւ զւշիւրդ, յոյն՝ և
 զւշիւրդ (զԱրիստոտել):
593. Ի ներքոյ, այս է՝ խօսեաց զստորայնոց, զերկրաւորաց՝ որք 'ի
 ներքոյ արեգական: — Յայտնի է առ ամենեւին հաշիւաւոր անասն
 այն Սոկրատայ, եթէ Դձ նկեր չմᾶς օծն ընդ չմᾶς (Որ ինչ
 ի վերոյ քան զմեզ՝ չէ ինչ անկ առ մեզ): Երբեք խրատեալ
 Պլատոնի՝ չիկեր հեռաժողով քննել զբնական իրս, մտնաւանդ զեր-
 կնայինս: Իսկ Արիստոտել ստգտանէր յայսմիկ զՍոկրատէ և զա-
 շակերտ նորին զՊլատոն՝ զվարդապետ իւր: Վասն այսորիկ յորդոր
 կարդայ Պլուտարքոս առ Պլատոն (որում հետեւող է ինքն), ըստ
 բանիցն Սոկրատայ՝ խրատել զաշակերտ իւր զԱրիստոտել, մի
 խորամուկ լինել յանդգնաբար 'ի խոյզ երկնային գաղտնեաց:
594. Փոխաբանութեանդ, յոյն՝ Բարբաբութեանդ (մետարսիփ):
595. Աւանդէ Պլուտարքոս (Գլ. Ժ. 3) եթէ արծիւ զձառք իւր բռնադատէ
 ուսանելի հայել ընդդէմ ճառագայթից արեգական, և եթէ տե-
 սանիցէ զնոսին կիսցն 'ի գիշութենէ զաշու իւրեանց՝ 'ի վայր թո-
 թափէ 'ի բունոցն՝ բրբե անարժան սերունդս ազգի իւրում:

- իջցես անդրէն՝ ոչ հանդուրժելով արեգականն » :
- Այլ որ առ 'ի մէնջ յայտնապէս թագուցեալ,
 Ի լոյս բնակեալ, բայց որք խնդրեն զքո
 Էութիւնդ, դնես ընդ մէջ մեծ գիշեր.
600. Որ ծածկես ոչ միայն զքո բնութիւնդ,
 Այլ ամբողջամբ ցուցանես և զարարածս.
 Որպէս զի թէ ոք խուզել բանիւ
 Զքո անքննելի բնութիւնդ կամիցի,
 Նախ՝ առցէ առագաստս զվերին ստացուածոցս,
605. Եւ ընդ մառախուղն հրաշացեալ՝ 'ի բաց դարձցի :
 Որ զանմեկնելի գերագոյութիւնդ ունելով՝
 Ցուցանես զքեզ ինքնդ արարածովքս՝ իբր հայեւեալ,
 Որպէս զի իւրաքանչիւր ոք ճակեալ իցէ ուսանել
 Սոքօք՝ որպէս հասանելի է՝ զքո պատճառս.
610. Ոչ խնդրեսցէ վաղվաղակի զբանս՝ որ 'ի վեր քան
 Այլ որպէս մանուկ տուեալ 'ի դպրոց, (զմիտս,
 Էւ առ հետեակ դպրութիւնս այս ընթանալով,
 Նախ սպաւորեսցի խոնարհագոյն՝ ուամամբք,
 Դադարեալ 'ի դեգերումն արարածոցս,
615. Եւ 'ի սիղորայս իմաստաբար՝ զդոյսս,
 Որ առ ինքեանս են զարդարեալս՝ նախ ուսցի :
 Զարեգական և զլուսնի զարտադրութիւնս
 Եւ զժամանակաց քարեստոյդ նշանս՝ ասելով :
597. Յօր. մարթի ընթեռնուլ առ 'ի Բզ և առ 'ի ԲԷ՝ առ անստոյգ
 գրութեանն. եղաք ըստ յունիս :
599. Ընդ ԲԷ՝ յոյն՝ ընդդէմ դնիս (ἀντιπρόσωπον).
604. Զվերին ստացուածոցս. յոյն զգրեալ առաքելոցս. զժողակ (τυγ-
 γήν) կողէ զարարածս իբր ընդդիմադարձս հետաքննութեան մարդ-
 կային մասց՝ 'ի զադատին անդ իւրեանց, զորս մարտաւ ա-
 նուանէ. յորմէ զառհաւել (ἐκπλήξεις) մանաւանդ քան թէ հր-
 ւանել ասէ քննելիս :
- 606-631. Յազապս թէ իմաստասիրաբար պարս է յարարածոցս ակ-
 ներէ տեսելոց՝ 'ի բարձրագոյն և յանյայտից գիտութիւնս վերա-
 թեւել աստիճանաբար խաղացմամբ :
607. Այժմ տեսանեմք իբրեւ ընդ հայելի օրինակաւ, այլ յայնժամ
 դէմ յանդիման (Ա. Կորնթ. ԺԳ. 12) :
608. Յօր. Գեղլ. — Հերթեր. ἡπειρένοος.
609. Ո՛րդեմ հասնելի է. իմա, որքան մարթեցի, որչափ նաք իցէ :
611. Յոյն. Տուեալ առ ուսուցիչն :

- Եւ յորժամ զայն ամենայն հրահանգեալ ուսցի,
 620. Եւ ընդհանուր կարգացողութեամբն կրթեսցի,
 Կառուցէ զմիտս իւր 'ի բանի մասունս,
 Եւ ճարտասանեալ ասասցէ զարարածս.
 Եւ զաշխարհականօքս կրթեալ օրինօք՝
 Զհին սահմանսն ոչ փոփոխելով՝
 625. Ի նոր կտակարանս դեգերեսցի.
 Եւ բազում խոկմամբ յառաջադէմ եղեալ,
 Մտցէ 'ի ներածութիւն վերին տեսութեանն.
 Եւ զանտի կարգսն 'ի միտ առցէ,
 Եւ զվեհագունից իրաց հրահանգս.
 630. Յայնժամ յառաջ ելեալ՝ կատարելագոյնս ինչ ուսցի,
 Որպէս թէ մինչ ոչինչ գիտաց՝ բայց միայն ստուերս
 (և տիպս:
 Եւ այսպէս ապա՝ որպէս 'ի սգիտութեան՝
 Զժանուցեալսն իւր առցէ 'ի տեսութիւն.
 Եւ 'ի մերում բնութեանս դեգերեալ՝
 635. Զայս սիղորայս առեալ ուսցի,
 Թէ՛ ուստի՛ եկն յառաջ յոչընչէ՛ նախ քան վկենցաղս,
 Եւ զի՛ զիսրդ 'ի փոքր սերմանէն՝
 Ի մասունս այսքան գործարանաց
619. Հրահանգեալ սուրբ. յոյնն. վերադարձն հրահանգեալ սուրբ (προπα-
 δεσιν).
 620. Կարգացողութեամբն, յոյնն՝ արտադրութեամբ, վերադարձնութեամբ
 (προσποδισαίς).
 622. Յօր. սուրբ վարդապետ. իմա՝ մեկնեսցէ, բացալայտեսցէ:
 623. Կարգեալ, յոյնն՝ օրին, լեռն (διδάσκειν). սակայն ոչինչ առ-
 դեալ համարիմ հին հրահանգս և նոր օրինս աղետարկութեամբ իմա-
 նալ Պիտիդեայ նաև զՀին և Վնոր կտակարանս, զորոց զառա-
 ջնայն յարգել զօրէնս յորդորէ և յերկրորդին յուսումն դեգերել
 զառուիրէ: — Գուցէ 'ի ձեռագրի թարգմանչին զառանէր Յաճիդի
 (Կատակարան) փոխանակ Յաճիդի (օրէնք, կանոն) բառի:
 626. Յոյնն. Եւ բազում ինչ գործելով և յառաջագէժ լինելով: —
 Հէրքէր. εὐπορίαν.
 628. Հէրքէր. ἀδελφ.
 631. Աւելորդ է Ժն. օտար 'ի բնագրէն: Ստուերս և Գիտ, յոյնն,
 ստուերս Բառացեալ, իմա՝ միջինս, խրթինս, անբնական:
 632-746. Յաղաքս բնութեան մարդոյ և արտաքին և ներքին կազմու-
 ծոյ, և յաղաքս յատկութեան մէջ միում անդամոց մարմնոյ և

- Ὅταν δὲ πᾶσαν τὴν προπαιδεῖαν μύθῃ,
 620. Καὶ ταῖς καθολικαῖς ἐκτριβῇ προσωδῖαις,
 Πήξῃ τε τὸν νοῦν εἰς τὰ τοῦ λόγου μέρη,
 Καὶ ῥητορεύων ἐκφράσῃ τὰ κτίσματα,
 Τοῖς κοσμοκοῖς δὲ πᾶσιν ἐντύχῃ νόμοις,
 Καὶ τοὺς παλαιοὺς μὴ παρατρέπων ὄρους,
 625. Εἰς διατάξεις ἀσχοληθῇ τὰς νέας·
 Καὶ πολλὰ πράξας, καὶ προκόψας εἰσδῶλοι
 Ταῖς εἰσαγωγαῖς τῆς ἄνω θεωρίας·
 Καὶ τὴν ἐκεῖ σύνταξιν εἰς φρένας λάβοι
 Τὴν τῶν μεγίστωνπραγμάτων παιδεύτριαν·
 630. Τότε προβαίνων ἐντελέστερον μάθοι,
 Ὡς οὐδὲν ἔγνω πλὴν σκιᾶς κεκρυμμένης.

- Οὕτω τε λοιπὸν εἴπερ ἐξ ἀγνοσίας,
 Τὸ γινῶθι σαυτὸν εἰς διδάσκειν λάβοι,
 Καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς ἐνδιατριβῶν φύσει,
 635. Τέως ἑαυτῷ συλλαλήσοι καὶ μάθοι.
 Πόθεν παρήχθη μὴδὲν ὦν πρὸ τοῦ βίου,
 Καὶ πῶς τὰ μικρὰ τοῦ σπόρου προβλήματα
 Ἐν τοῖς μερισμοῖς τῶν τοσοῦτων ὁργάνων

դիպλωմա — Զգեթեան զայս Պիտեկայ մարթ է յեր-
 կուս զիմաստ մասունի բաժանիլ. զառաջին՝ յոր ինչ մինչև
 ջայս վայր եղին բանք՝ զերկինք և զերկային երաց, իսկ զեր-
 կորդն՝ յոր ինչ յայսմանէ առնուցու ճառել զերկինք և զերկայու-
 րաց, սկիզբն առնելով զառաջագար ի մարդոյ՝ զերազունէն ի
 ստեղծուած երկրի, թէպէտ և յետ ամենայն կենդանեաց ստեղ-
 ծագործեալ յԱրարչէն:

635. Զնշանօրէն իւր, յոյն՝ զհանաչուած առնին իւրոյ, կամ լա-
 ևս զ«Մանիր դիւի», զհնչակաւորն զայն արձանագրութիւն ի
 Դիվանիան առնալին, զոր սկիզբն և հիմն ճշմարեա իմաստա-
 սիրութեան քարոզէր Սահրաւէն:
 636. Չոյս «իւրօյ», յոյն. ինքն ընդ ինքեան խօսեցի ջայնվայր և
 ուսցի: Փոխանակ յսլալիսոյ (ընդ առնին խօսեցի) բառի՝ թուի
 ընթերցեալ թարգմանիկն յսլալիսոյ (հեգեցե, ածցէ կամ ուսցի
 զսկզբայոյ):
 637. Յոյն. Եւ սրպէս ի մանրիկ յառաջբերութեանց կամ ձգմանց սեր-
 ման (պրօբլէմատա տօ սօօրոյ): Զսերմ մարդկային նմանեցուցանէ
 սերմանց բուսոց, զորս արօրապէր յաղօսս առի արկանէ:

- Եկեալ, աչաց դիր,
 640. Երակս ծնեալ, շարամանութիւնս
 Աղեաց, և ձեռս դարձեալ
 Բուսեալս, և ոտից սրունս սերմանեալս.
 Եւ զիարդ բաժանեալ 'ի մասունս բազմայեղս
 Սերմանն գոյութիւն՝ զանազան յեղանակաւ.
 645. Մի գոյացութիւն յատկացուցանէ անդամոցն.
 Ուստի մուծանէ աղբիւրս արեան,
 Եւ հաստմունս ջղաց բնաւորեալս 'ի մարմին.
 Շինէ կողիւքն, զարդարէ մազիւ,
 Պնդէ թաթս և բաժանէ մատունս.
 650. Թուլացուցանէ զլեզու 'ի շրջել զբանն,
 Կտընդոց լինել խօսից գործարանին.
 Պնդէ զշրջանակս պարանոցին,
 Զի մի գուցէ սահեալ՝ դեղեւուն ինչ կրեսցէ.
 Արմատացուցանէ խիտ զատամանցն աղօրիս,
 655. Որպէս զի աղասցէ առ 'ի սնունդ զկերակուրն.
 Եւ զիարդ տնկէ զհրաբերձ սիրտն,
 Կայծական ոչ բնաւորեցելոյ 'ի նմա.
 Եւ եղեալ զնա 'ի միջին, հաստատեալ
 Ողնայար, և կառուցեալ աստի և անտի
 660. Կողս, զօրէն նաւուց շինածի.
 Ուստի կերպացուցանէ և ձեւացուցանէ զպատկերն,
 Եւ գեղեցկութիւն զնէ նմա յանկերպութենէ.
 Ընդ որովայն մայրական ընթացեալ,
 659. Եկեալ, յոյնն՝ Եւրպիւս, աստ ալաց դիր, անդ՝ ծնունդք երա-
 կաց, պլուր՝ յօդակապք աղեաց հիւսինս.
 642. Սրահն. յոյնն՝ հիս (βῆ) . զուցէ սրահն աստառօր իբր Եւրպի-
 ւս իմանալի.
 644. Գոյաւթիւն. յոյնն՝ ցոստիլα (դրութիւն, մածուած).
 645. Բաշխոյսոյսի. յօր. յաշխոյսոյսի. յոյնն՝ καθιστά (կարգէ կամ
 բազկացուցանէ).
 647. Բնաւորեալ 'ի մարմն. յոյնն՝ բնաւորէ կամ տնկէ (βιμπύει) 'ի
 մարմնի.
 648. Թոյնն՝ զիւր... զիւր.
 650. Ի շրջել զիւր, իմա յողորել զիւրս կամ զնայն.
 651. Եօր. Էօր-նիւ.
 653. Թոյնն. Զի մի սահունն 'ի շրջել անդ իւրում կրեսցէ. — Հերթեր.
 πᾶθῃ.

- Παρεντεθέντα, πῇ μὲν ὁμμάτων θέσεις,
 640. Πῇ δὴ φλέβας τίκτουςι, πῇ δὲ συνδέσεις
 Τῶν ἐντέρων πλέκουσι, καὶ χεῖρας πάλιν
 Φύουσι, καὶ σπείρουσι τοῖς ποσὶ βάσιν;
 Καὶ πῶς μερισθὲν εἰς νομάς πολυτρόπους.
 Τὸ τοῦ σπόρου σύστημα ποικίλῃ τρόπῳ
 645. Μίαν καθιστᾷ τῶν μελῶν τὴν οὐσίαν;
 Πόθεν δὲ πηγὰς αἱμάτων ἐπειςάγει,
 Τάσιν δὲ νεύρων ἐμφύει τῷ σώματι,
 Κτίζει δὲ πλευράς, ὠραῖζει δὲ τρίχας,
 Σφίγγει δὲ ταρσοὺς, καὶ μερίζει δακτύλους.
 650. Χαννοὶ δὲ γλῶτταν εἰς τὸ συστρέφειν λόγους,
 Καὶ πληκτρον εἶναι τοῦ καλοῦντος ὄργανον.
 Παρακρατεῖ δὲ σπονδύλοις τὸν αὐχένα,
 Μήπως ὀλισθόν τῇ περιστροφῇ πάθει.
 ῥιζοὶ δὲ πυκνοὺς τῶν ὀδόντων τὰς μύλας,
 655. Ὅπως ἀλεσθῇ πρὸς τροφήν τὰ σιτία;
 Καὶ πῶς φυτουργεῖ τὴν πυρώδη καρδίαν,
 Σπινθῆρος ἔνδον μῆδεονος πεφυκότος,
 Ἦν ἐν μέσῳ τέθεικεν ὥσπερ οἱ τρόπιν
 Πηγνύντες, ἀντίπλευρα βάλλουσι ξύλα,
 660. Ἐκείθεν ἔνθεν, εἰς τὸ σῶσαι τὸ σκάφος;
 Πόθεν δὲ μορφοὶ καὶ τυποὶ τὴν εἰκόνα,
 Καὶ κάλλος ἐντίθησιν ἐξ ἀμορφίας;
 Ποίους δὲ κόλπους μητρικοὺς ὑποτρέχων,

657. Յուսարան խրթնութիւն է. իմա, 'ի բնէ կամ բնաւորապէս ոչ զորով 'ի նմա կայծական կամ հրդ:

659. Յոյն. Որպէս որք զգոչ (կամ զողնայր) նաւու հաստաւորեան՝ առտի և անտի ձգեն առխառակ (կամ ցիցս, մոլմս) շողգիմա-կողս, առ 'ի պահպանութիւն մահուկին: — Ձմանութիւնը՝ զոր առէ Պրտիդ ընդ կազմուած հրծոց մարդոյ և ընդ նաւու. վերածէ Թարգմանիչն իբր 'ի նկարագիր շինուածոյ ողնայրի և հողից 'ի մարդն:

661. Չգործիւն. Միշտ իմանայ զգործիւն ծնողն (parentum formam), այլ ինչ Թուի մահաւանդ զպատկեր մարդկային առաստա-րակ նշանակել:

663. Յոյն. Հաբ որ որովայն: Անշուշտ 'ի հայրմա՝ գրադրին ձու-լեալ է 'ի մի զոր ընդ առաջին վանկի որդւնի:

- Եւ ումեմն իգական ձև տպաւորեալ ստեղծուածին,
 665. Եւ ումեմն յառաջ ածեալ մարմին արական:
 Ուստի՞ աղբիւրս ծնեցելոցն թղխեցոցանկ,
 Եւ գկաթինն ագուգայս մուծանէ.
 Եւ զիսմը (նմանապէս և զտունկս) ջերմութիւնն
 Աճեցուցանէ զմարմինն նորոգելոցն գործարանաց,
 670. Եւ յաւելուածս անգամոց գործէ.
 Ծաղկեցուցանէ, աճեցուցանէ հեր,
 Եւ զտեսութիւն զարդարէ դալարաւն,
 Եւ յորդորէ պտուղս բերել ջերմութիւնն,
 Մինչև եկեսցէ դադարման ժամանակ,
 675. Յորոսմ աշնայնոյն ձմեռացին պտուղս պատանեաց.
 Զի թառամի նոյնժամայն ջերմութիւնն,
 Եւ սպիտականայ ծերոցն հասկ.
 Կքի գլուխն և գոգլիւր կորանայ,
 Եւ յերկիր խոնարհի և ծանրանայ 'ի վայր,
 680. Քանզի գՀունձս դրացի տեսանէ:
 Եւ կամ գոր ըստ մեկ մարմնեղէնն առցէ տաւիղ,
 Եւ ծանիցէ զձայնաւոր նուագացն և զվանկսն,
 Եւ փախուցեալ յանձայնաւոր ձայնէն՝
 Ասել կարասցէ զներքին քաղցրաձայնութիւնն:
 685. Եւ զիսմը հոսանուտ սերմնն թանձրանայ,
 Եւ մարմին լինի, և դարձեալ, պնդի՝
 Եւ ջիղս և շարախըտութիւնս ոսկրեղէնս հիսու.

664. Ստեղծուածն չիք 'ի յոյն և եկամուտ թուի:

666. Բլետայնայն պակասի յօրինակին, յաւելաք ըստ յունին:

669. Նորոգելոցն. յոյնն՝ անգագայնու (ἀνγανωγ).

671. Յոյնն. Ծաղկեցուցանէ կամ ծաղիկս աբձակէ զհերս 'ի պատա-
 նիսն:

672. Եւ զտեսութիւն, իմա՞ զգեղարանս, զգէմս: Դաւարան (τῆς χαλάρης),
 որ է խորով. և խորով իմանայ զտէգս մորուացն:

673. Իմա ջերմութիւնն կամ հոսանքն (որ 'ի ախս պատանեաց) յորդորէ,
 և ալլէ:

674. Դաւարան. յոյնն՝ խոնարհման, նոսալլայ (τῆς παραμυθίας) զօրու-
 թեան:

676. Յօր. Թառամ:

677. Ծիւրն ձաւ. իմա՞ զալիս ծերոց, զորս նմանեցուցանէ հասկաց սպի-
 տակեցելոց 'ի դալարութիւնէն:

679. Հերթեր. προσηνέυατο.

- Πῇ μὲν τὸ θῆλυ σχηματίζει τῇ πλάσει·
665. Πῇ δὲ προβάλλει σωματώσεις ἀβρένων;
Πόθεν δὲ πηγὰς τοῖς κυήμασι βρῦει,
Καὶ τοῦ γάλακτος τοὺς ἀγωγοὺς εἰσάγει;
Καὶ πῶς (ὁμοίως τοῖς φυτοῖς) ἡ θερμότης,
Αὖξει τὸ σῶμα τῶν ἀνήδων ὀργάνων,
670. Καὶ τὰς ἐπιδόσεις τῶν μελῶν ἐργάζεται·
Ἄνθη δὲ βάλλει τοῖς ἐνῆβοις τὰς τρίχας,
Καὶ τὴν πρόσοψιν ὠρατίζει τῇ χλόῃ,
Ὅργα δὲ καρποὺς ἐξενεγκεῖν ἡ ζέσις·
Ἔως ἂν ἔλθῃ τῆς παρακμῆς ὁ χρόνος,
675. Ὁ τὴν ὀπώραν ἐκπιέζων τῶν νέων;
Μαραίνεται γὰρ εὐθὺς ἡ θερμότης·
Λευκαίνεται δὲ τῶν γερόντων ὁ στάχυς·
Καρηθαρεῖ δὲ καὶ δοκεῖ κεκυφέναι,
Τῇ γὰρ προσενέενυκε, καὶ βρῖθει κάτω·
680. Τὸν γὰρ θερισμὸν γειννῶντα προσδίδει.
Εἰ τὴν καθ' ἡμᾶς σαρκικὴν λάθοι λύραν,
Καὶ γυνὴ τὸν εἰρμὸν τῶν μελῶν, καὶ τοὺς τόνους,
Καὶ τὴν ἄηχον ἐκφυγὼν ἀφωνίαν,
Εἰπεῖν δυνήθη τὴν κάτω μελωδίαν.
685. Καὶ πῶς τὸ ρευστὸν τοῦ σπόρου παχύνεται,
Καὶ σάρκα ποιεῖ, καὶ πάλιν σκληρύνεται,
Καὶ νεῦρα καὶ σύμπληξιν ὁστώδη πλέκει·

681. Եւ իւր, յոյն՝ և էբէ՝ իմա՝ Իբրեւ զտաւիդ 'ի ձեռին որ ապէ
զմարդիկդէն մարմին, երգել պնու զբռնչելիս Աստուծոյ:

682. Եօր. շն-թա-ր: — Յոյն. Եւ ձեռիդ զշրթայուսն ամանակաց
և զօրրակս (ձայնի):

683. Ձ-թիւ. յոյն՝ Լ-ս-թիւն (ἀφωνίαν), Կամ լու ևս՝ յանդիման
անշն-թա-րիւն:

684. Զնորթի, յոյն՝ զտորթի (κάτω): Խթիւնմաստ են նաև բոնք քնա-
դրիւն. Թուի ինձ առել, զի եթէ որ քննել անուցու զնորթին կաղ-
մութիւն մարդկային մարմնոյ, զապէ զպն համապատշաճ յամե-
նայն մասունս իւր, Իբրեւ զնորդ աշնակութիւն ձայնից կազմելով 'ի
զանազան օրրակաց և ամանակաց, և յերկրաւոր յանձայն ներդաշ-
նակութենէ անտի՝ զերկնաւորք քաղցրաձայնութիւն երգել ուսցի:

686. Մ-րթի լիւի, յոյն՝ Մ-րթի առիւ, Գ-րթի:

687. Հիւս- պնպէս իմն ցուցանէ՝ Իբր զի գուցէ 'ի մեզ բայ հիւս-
(գոր չէ իմ ուրեք տեսեալ առ նախնիս) փոխանակ հիւս-
Դ-ր-թա-րիւն (σύμπληξις - Coagulation - մածնութիւն):

- Եւ կամ որպիսի՝ ընդունելութիւն յիշողութիւն բերէ,
 Որով պահէ՝ զընդունելութիւնսն իրաց:
690. Ասասցէ՝ Թէ զիարդ գործով ընթանայ բնութիւնս
 Առ որս 'ի մեզ սննդական սպասաւորութիւնք:
 Որպէս զոք տիկին 'ի տան իւրում
 Շարժէ 'ի գործ զմշակս իւր.
- Եւ գտարողականսն զամբարիչս սրէ,
 695. Եւ զքարշողականսն ձիգս ուղղէ.
 Եւ արկանէ փականս գրանց արգելանաց,
 Որպէս զի առեալ ժամանակ այլայլութեան՝
 Յարեմէ, կամ զկերակուրսն ջերմութիւնն,
 Եւ զպատշաճեալն իւր մղեսցէ դուռն,
700. Եւ զամենայն աւելորդ բռնիսն արտաքս բերցէ:
 Եւ կամ զիարդ զներգործականս ինչ առեալ մուծցէ
 Առ որս 'ի մեզ զանազան որոշմունքն,
 Շօշափելիս, լսելիս, ճաշակելիս, հոտոտելիս, տեսա-
 Եւ շօշափելեօքն՝ դատաւորին մատամբ՝ (նեղիս:
705. Կշռորդէ զթոյլն 'ի հակառակէն.
 Եւ նեղս գործէ զլսելացն մուտս,
 Եւ շրջագայածն առնէ զդրունս,
 Որպէս զի պատշաճաբար սահեսցին 'ի ներքս ճայթ-
 Եւ մի՛ խոցեսցեն 'ի ներքս զանցքն՝ (մունքն,
710. Անկարգ Հնչմամբք անկեալ 'ի ներքս ձայնիցն ուժգ-
 Թանձր առնէ զլեզու հոսանուտ, (նութիւնն:
688. Յօր. Ընդունելութիւն իւր յիշողութիւն բերէ. (իմա ընդունարանս
 ունիցի). զեկամուտ իւր 'ի բաց թողաք՝ ըստ յունին: — Թուի
 հայ Թարգմանչին ընթերցեալ ի մտն զիստեան զի ի մտն իստեան:
690. Յօր. Բնութիւնս: — Բնութիւնս, յայնն՝ Բնութիւնս: — Գոր-
 ծով իմա Բնութիւնս:
692. Ի տան իւրում. յայնն. Ի գործառնութիւնս տան (οἰκουμένη),
694. Իմա՛ ըստ յունին. Եւ զանցս կամ զիտողովակս՝ զբարձրս արտա-
 ժակի՝ սրէ, պին է՝ յորդորէ, զգրգռէ:
695. Զիւր (τόνου), պին է՝ զերակս կամ զեկարգս:
696. Զներքին ընդունարանս որովայնի Բնութիւնս (πύλας) կոչէ Պզատուն
 (Տիմոս. Տրամբութիւնս):
697. Այլապէս, պին է՝ յեղափոխութեան նիւթոց, մարտողու-
 թեան: — Ուրիւս զի, յայնն՝ Գիւր (ξωτός).
698. Յօր. Զուր, զուրք ընթերցելի տրեւ յօրին. յայնն՝ տրեւ-յօրին (ἀξαι-
 ματώσει), կամ յարեւ զարձուցցէ զկերակուրսն ջերմութիւն: —
 Կամ զիւր-յօրին, եկամուտ է իւր 'ի անիմաստ:

- Ἡ πηλίκον δοχεῖον ἡ μνήμη φέρει,
 Ἐν ᾧ φυλάττει τὰς δοχὰς τῶν πραγμάτων.
690. Εἰποι δὲ πῶς ἐμπρακτος ἡ φύσις τρέχει
 Πρὸς τὰς ἐν ἡμῖν θρεπτικὰς λειτουργίας·
 Ὡς ἂν δέ τις δέσποινα τῆς οἰκουργίας
 Κινεῖ πρὸς ἔργα τοὺς ἑαυτῆς ἐργάτας,
 Καὶ τοὺς ὀρεκτικοὺς μὲν ὀξύνει πόρους,
695. Τοὺς ἐλκτικοὺς δὲ πάντας ἰθύνει τόνους·
 Βάλλει δὲ κλειῖθρα ταῖς καθελκτικαῖς πύλαις,
 Ἐως λαβοῦσα καιρὸν ἀλλοιώσεως
 Ἐξαιματώσει τὰς τροφὰς ἡ θερμότης,
 Καὶ τὴν ἀποκρίνουσαν ὠθήσει θύραν,
700. Καὶ πᾶν περιττὸν ἐκφορήσει φορτίον.
 Ἡ πῶς ἐνεργεῖς ἀντιλήψεις εἰσάγει
 Πρὸς τὰς ἐν ἡμῖν ποικίλας διακρίσεις,
 Ἀφῆν, ἀκουσμα, γεῦσιν, ὁσφρησιν, θέαν;
 Καὶ ταῖς ἀφαῖς μὲν τῷ δικαστῇ δακτύλῳ
705. Ζυγοστατεῖ τὸ χαῦνον ἐκ τοῦναντίου·
 Στενὰς δὲ ποιεῖ τῆς ἀκοῆς εἰσόδους,
 Καὶ κοχλοειδεῖς τὰς θύρας ἐργάζεται·
 Ὡς ἂν καθ' εἰρμὸν εἰσρέωσιν οἱ κτύποι,
 Καὶ μὴ καταπλήξῃ τοὺς ἔσω πόρους,
710. Ἡχοῖς ἀτάκτοις ἐμπεσόντες οἱ φόφοι·
 Σαρκοὶ δὲ καὶ τὴν γλῶτταν ἡραιομένη·
699. Թորիկահին զինի Դուռն բառք, Կրկնութեամբ՝ պարզ ամբարնա-
 ծով՝ դռանի մի է նոյն բառսն պարզս. «Ան պարզեանի բը-
 ընթացի ելս»։ Ի յոյն բնագրին չիք կրկնութիւնը։ Ի- շար-
 ւիտն ի-ր. յոյն՝ Իւ առ մարբի կամ դրաբ (ἀποκρίνουσαν)
 դուռնի միջոցէ։
704. Թառաշ վարէ դռանն զբնութիւնէ, զսկսեալն 'ի 690երորդ տողի·
 Խոսեալով զնորդութիւնէ մէն միայ 'ի զպարանայ։ — Ներ-
 քերտիւն Բա. յոյն. ալքա- ներդրանութիւն (ἐνεργεῖς ἀντιλή-
 ψεις)։ — Աւել տնջի. յոյն՝ տնջի (εἰσάγει)։
707. Շրէ-գոյն- յոյն՝ Խնդ-նի- (κοχλοειδεῖς)։
708. Պարզեմբ-ը. յոյն՝ հեղհեմի, Գ- ու Գ (καθ' εἰρμόν). — Ճոյն-
 տանի, ալի է՝ Թրթումսը մայիւր։
710. Ու-թում-թիւն յ-նիշ կուէ զաղաղակս կամ մանաւանդ զսոսքիւն
 (οἱ φόφοι)։

- Քանզի պարտ է նմա մորթ մարմնեղէն բերել
Առ 'ի կրկնումն խորակաց,
Եւ 'ի պատրաստ ընդունելութիւն ամբարոցն.
715. Որովք առեալ զկերակուրսն թուութեամբն
Առ ամենահոսանուտ անանջատիւ մնայ:
Առնէ և զբջիջս դիւրամուտս
Երկուց հոտոց կառս, և կենցաղանոյց
Հոտոյ ագուգայս, որք խցեալք յախտէ՝
720. Վտանգեն զկենդանին՝ որպէս 'ի խեղդանի,
Թէ և բռնադատէ զբերանն 'ի տուրեաւ շնչոյն:
Իսկ ըստ նմանութեանն 'ի յերկնի եղեցելոց՝
Եդ լուսաւորս աչն երկուս.
725. Որպէս զի ունիցիմք ձգմամբ աչացս
Չօգն խոցեալ՝ որպէս աղեղնաւոր՝
Լոյս լուսով քարշել, որպէս հուր 'ի կայծականց:
Եւ 'ի վերուստ 'ի գլխոյս ձեղուանէ
Ձիդ ծակեալ՝ փողոյ օրինակաւ,
Եւ փշումն լուսոյ արկեալ յանցսն,
730. Պատմունանօք ծածկէ զբիրսն,
Որպէս ոք՝ զի պահէ 'ի տան կուսանսն:
Եւ փռքր ինչ բանայ զանցս բնակութեանն,
Որպէս զի օդոյ ընթանալ առ անցիւքն,
712. Մարթ Բարձիւնի Բերիւ. յոյն. մորթ սպիտակ ունել (σμφω-
δες). Թուի հայ Թարգմանչին ընթերցեալ սարածեց (մարմնե-
ղէն): — Օրինակ մի յունական (առ Միլիի) ունի համանայն
հայումն փթբ:ν (բերել): — Հէրբեր. σμφωδες փթբειν.
713. Առ 'ի Կրկնումն. 'ի յոյն՝ πρὸς τὰς ἀνακλάσεις, առ 'ի խորա-
կումն, առ 'ի ծանրումն:
714. Արթուրոյն, նոյն է՝ զոր ինչ տեսաք 'ի վեր տեղի, տող 694:
715. Խրթին են նաև իմացուածք բնագրին. իսկ 'ի հայումն խառնա-
կութիւն բառից ևս տեսանի, որով անիմանալի մնայ: (Ըստ յու-
նին՝ պարտ է ընթերցնուլ առ ամենայն հաստատ (և ոչ իբր ամա-
կան՝ ամենահաստատ): — Անանջատիւ մնայ, յոյն՝ ἄ-
κατακτάτως մնայ (ἐνδίαχριστος) իբր թէ ասել 'ի զուր
բառահոլութեամբ իւրով՝ հեշտեալ անջատէ զհաստատուն կերա-
կուրս 'ի ջրեղինաց: Թուի Թարգմանչին փոխանակ ἐνδίαχριστος
բառի ընթերցեալ ἀδιάχριστος.
716. Հէրբեր. τὸ γευστόν.
717. Առնէ և Բիւլ. իսկ յոյն. Ուստի՝ ունիցի և բջիջս դիւրամուտս:

- Δέον γὰρ αὐτὴν δέρμα σομφῶδες γ' ἔχειν
 Πρὸς τὰς ἀνακλάσεις τε τῶν ἐδεσμάτων,
 Καὶ τὰς ἐτοίμους ἀντιλήψεις τῶν πόρων,
 715. Δι' ὧν λαβοῦσα τὰς τροφὰς ἡ χανονότης
 Πρὸς πᾶν τὸ ρευστὸν εὐδιάκριτος μένει.
 Πόθεν δὲ καὶ σύριγγας εὐπόρους ἔχει,
 Ὅσφραντικῆς ὄχημα, καὶ βιοτρόφου
 Πνοῆς ἀγωγούς· ὧν φραγέντων ἐκ πάθους
 720. Ἀγωνίᾳ τὸ ζῶον, ὥς ἐν ἀγχόνῃ,
 Ἦ καὶ περιπνεῖν ἐκδιάζει τὸ στόμα.
 Μιμουμένη δὲ τὰς ἐν οὐρανῷ θέσεις,
 Φωστήρας ἀντέθηκεν ὀφθαλμούς· δύο,
 Ὅπως ἔχοιμεν ταῖς βολαῖς τῶν ὁμμάτων,
 725. Τὸν ἀέρα πλήττοντες, ὥς οἱ τοξόται,
 Φῶς φωτὶ σύρειν, ὥς τὸ πῦρ ἐξ ἀνδράκων,
 Ἐκ τῶν ἄνω γὰρ τῆς κεφαλῆς ἀκροστέγων
 Νεύρων διατρήσασα σωλήνος δίκην
 Καὶ πνεῦμα φωτὸς ἐμβαλοῦσα τῷ πόρῳ,
 730. Τοῖς μὲν χιτῶσι συγκαλύπτει τὰς κόρας,
 Ὡς εἴ τις οἴκοι συμφυλάττει παρθένους·
 Ὅπῃ δὲ μικρὰν ἐξανοίγει τῷ πόρῳ,
 Ὅπως τὸ πνεῦμα τῶν ὀχετῶν διατρέχον,

ἡ ῥωμφώδης ἐστὶν ῥομφαία ῥομφαία πόθεν (οὐρανῷ) ἡ ποιεῖ
 δὲ (ἀνὰ ἡ) :

718. ὅτι ἐν τῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ (ὁσφραντικῆς
 ὄχημα).
 721. ῥομφαία ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ (ἡ καὶ). — Ζεφειρ. παραπνεῖν.
 722. ῥομφαία ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ
 723. ῥομφαία ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ
 (ἡ ἐν τῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ)
 725. ῥομφαία ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ
 726. ἡ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ
 727. Ζεφειρ. ἄνω δὲ τῆς κεφαλῆς.
 730. ῥομφαία ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ
 τῷ τῷ τῷ (ῥομφαία ἰσχυρῇ), ῥομφαία ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ
 ῥομφαία ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ
 735. ῥομφαία ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ ἰσχυρῇ

- Ձի մի նեղեսցի՝ 'ի խնուլ ճանապարհին .
735. Եւ ուռուցեալ՝ խաւարեցուցանէ՝ զտեսութիւնն .
Եւ զհեղմունս տեսութեանն շաղախեսցէ ,
Եւ պղտորեսցէ զբիրսն
Անյագ հեղումն՝ դիմեալ ընդարձակութեամբն :
Որպէս զի մեծասցի իմաստունն ստացուածոց
740. Գիտութիւնք դժուարապատումք , անգիր
Բանիւք պատմել զաստուածային մէջն .
Եւ այժմ աստ 'ի խաւարչտին սրտի
Ջահ գոլ զակնարկութիւն աշաց .
Թէ և նոքօք արկեալ զաղտեղութիւնս ,
745. Դարձեալ նոքօք հանեալ արտասուս ,
Ի ներքս զմուտսն լուացեալ՝ արտաքս ելիւքն :
Թէ զմուտ բանիցս այսոցիկ խցցէ
Անյայտից էութեանց կշռօղն ,
Ջիւրդ միտք զուգեալ են կաւեղէն ծանրութեան ,
750. Եւ հոգի 'ի կաւի դադարեալ զուգի .
Եւ կամ զիւրդ 'ի նիւթի՝ զաննիւթ էութիւնն ունի ,
Թէ ոչ զնա նիւթական պարագրէ .
Եւ կամ զիւրդ վեհագունակի հոգւոյն բանաւորեաց
Եւ անյայտիցն տեսողարարութիւն 'ի ձիւս .
755. Եւ երբեմն յերկիր զտեսողութիւնն հեղու ,

735. Յոյն՝ Խաւարեցուցէ (σχατοῦσσι) Խաւարեալ, յոյն՝ Լցեալ օդով (πνευματικόσσι) .
736. Յոյն. Եւ հեղմունս 'ի ներքս արկցէ 'ի տեսանելիսն :
737. Յոյն. Եւ մի ընդ հակառակն պղտորեսցէ և մթնացուցէ զբիրսն :
738. Յոյն. Անյագ հեղմամբք՝ հոսեցելովք ընդ լայնարձակութիւնն :
739. Ստացուածոց, տես 'ի տոգն ՅՏԵՐՈՐԻ : — Յոյն. Արտաքս Ելիւք :
740. Յոյն հզակեանօրէն՝ Գիտութեան դժուարապատումք :
741. Մի՞ք, Իմա զգաղտնիս, զխորհուրդս :
742. Եւ այժմ աստ. յոյն. Եւ այժմ աստ փափաքէ (ἀφαιται) .
743. Ջահ Գոլ. յոյն. Ջահաբեր լինել : — Իմաստքն են՝ փափաքէ զի ակնարկութիւն աշաց այժմ Ջահաբեր լինի, լոյս ծագեսցէ 'ի խաւարչտին սրտի :
746. Խրթին յունախօսութիւն. ասել կամի՝ զի այնու՝ որ արտաքս ելանէ (արտասուօք) մաքրեսցէ զմտեալն 'ի ներքս (զաղտեղութիւնս բարոյականս) :
- 747-766. Յազադս միաւորութեան մտաց և հոգւոյ ընդ մարմնոց : —

- Μήτε στενωθή, τῆς ὁδοῦ πεφραγμένης,
 735. Καὶ πνευματώσῃ, καὶ σκοτώσῃ τὴν θέαν,
 Καὶ τὰς ἐπιχύσεις προσπλάσῃ ταῖς ὄψεσι·
 Μηδ' αὖ ταράξῃ καὶ θολώσῃ τὰς κόρας,
 Ὅρμαίς ἀπλήστοις ἐκχυθὲν πρὸς τὸ πλάτος.
 Ὡς ἐμεγαλύνθη τῶν σοφῶν σου κτισμάτων
740. Ἡ γνῶσις ἡ δύσφραστος, ἡ τοῖς ἀγράφοις
 Λόγαις ἀπαγγέλλουσα τὸν θεῖον γνόφον·
 Καὶ νῦν ἐφείται τῆς ζοφώδους καρδίας,
 Δαδουχὸν εἶναι τὴν ῥοπήν τῶν ὀμμάτων,
 Εἴπερ δι' αὐτῶν ἐμβαλοῦσα τοὺς ῥύπους
745. Πάλιν δι' αὐτῶν ἐκθάλλῃ τὰ δάκρυα,
 Τὰς εἰσόδους πλύνουσα ταῖς διεξόδοις.
 Εἰ τοὺς λαβυρίνθους δὲ τῶν λόγων φράσῃ
 Ὅ τῶν ἀδῆλων οὐσιῶν ζυγοστάτης,
 Καὶ πῶς ὁ νοῦς σύνεστι πηλίνῃ βάρει,
750. Καὶ πνεῦμα πηλὴ καρτερεῖ συνημμένον·
 Καὶ πῶς ἐν ὕλῃ τὴν ἀύλιαν ἔχει,
 Εἰ μὴδὲν αὐτὸν ὕλικόν περιγράφει.
 Ἡ πῶς μέγιστον ὄμμα τῆς ψυχῆς ἔφυ,
 Καὶ τῶν ἀδῆλων ὀπτικοὺς ἔχει πόρους·
755. Καὶ νῦν μὲν εἰς γῆν ταῖς ἐνεργείαις μένει,

Յոյն. Թէ դատիւն բռնիցս այսցիկ բացայայտեցէ (φράσῃ)·
 Շփոթեալ է Թարգմանիկի գործիչ (բացարեւ) ընդ փրօսսո
 (Խնու) բայի։ — Հէրբէր. փրօսսո։

749. Իմա. Աստուծոյ կշռողն կամ քննողն զանայս իրա՝ եթէ դիտել
 միայն, և այլն։

750. Յոյն. Ձոգիւն Գործի։

753. Վերգործանի Գործի Բռնաբերող։ Ուղղիկ բառ յունիկն. Վերգործ-
 անի ան (մէջստէն ծմա) նշանակ (որ եւ՝ միայն) Բռնաբերող (էփս)։

754. Ձյունակալն պօրոս առ յիւ Թարգմանէ, իսկ այլուր ան-
 զիւ (առդ 694, 714), և այլ ուրից՝ ան (առդ 709, 729, 732), իսկ
 ի 698 առդի յիւ զիւ գտօքս։ Յոյն ունի այսպէս. Իւ անայ-
 արից (իրաց) տեսողանի կալաւ անց։

755. Յոյն. Իւ միթ առ կրիկր (Երկրի) Թայ ԿերպարունԹեամբի
 (տա՛նք ենք, ցա՛նք)։ Այլ ձեռագիր յունակալն (առ Միկի) զիւ և
 մանայնագոյն ևայ Թարգմանեթեան ից զիւ ենք, ցա՛նք (Եր-
 կր ձգէ զկերպարունԹեան իւր)։ — Հէրբէր. ենք, ցա՛նք։

- Եւ երբեմն վաղէ 'ի վերին օդն .
 Եւ թռուցեալ ամբառնայ և յարեգական հասանէ ,
 Զվերինս և զներքինս խնդրէ բնութիւնս . (տեսանէ ,
 Եւ զոմանս բովանդակէ , և զոմանս չափաւորապէս
- 760 . Եւ ոմանց դիպողութեամբ իմանայ զպատկերս :
 Եւ զըղձանալն ոչ ուրեք կամի դադարեցուցանել ,
 Փափաքէ գիտել զպատճառն ամենայնի ,
 Եւ զնորա գիտութիւն տեսանել . (հոռի բռնեա
 Եւ քաղաք ջանս 'ի գործ դնէ , և քան զհետաճիգն անդ
- 765 . Զանցանել կամի . սակայն անդ միայն խնու տեսու
 Թէպէտ և ճանաչեղ սիրտ ունիցի : (Թիւնն ,
 Իսկ յորժամ զայսոսիկ բազմաչիւս ազբնուս
 Լուծցէ դեգերելով , կամ խրատեալ ասասցէ՝
 Թէ զիմրդ դարձեալ խորհրդոցս գաղտնի աւագական ,
- 770 . Հոգեգողն , ապականիչ սրտի ,
 Խաւարային ամբարձումն , առաջին վիշապն ,
 Արտաքուստ 'ի ներքս ցանկութիւն մուծանէ ,
 Սերմանելով խորհուրդս 'ի ծնունդս մեղաց :
 Եւ կամ զիմրդ բռնութեամբ փոխէ զբնութիւնս՝
- 775 . Յանրուն անասնական ախտաւորութիւնս :
 Եւ թռչնոց նմանութեամբ թեթևացուցանէ զխոր
 (Հուրդան ,
- 786 . Յայն . Առ նոյն ինքն (πρὸς αὐτόν) յօգն վերաթիւէ : — Զինի պար
 տողի Մորէլի 'ի տպագրութեան իւրում կարգէ և գերիս այլ ևս
 տողս , որք պակասին 'ի տպագրութիւնս Միլիի և Հերքերի , որ
 պէս 'ի նայ թարգմանութեան . և են տողքն այսպիսի .
 "Εχων ἐν αὐτῷ τὴν ἐνεργείαν φύσει
 Θελήματος λήρωμα πρακτικωτάτου",
 "Ἀεροθατεῖ δὲ τῷ θελήματι τρέχων .
 Այսինքն է .
 Ունելով յինքան զներգործութիւն զարգացման ,
 Զլրութիւն ամենազարթօն կամաց ,
 Զուէ ընդ օդս ըղձիւք ընթանալով :
- 760 . Դիպողութեամբ , պնէ յորինուածս կամ բանաւորական կարծեօր
 մտաց (στόχασμα, conjecture).
- 762 . Փոփոխութիւն . յայն . Զփոփոխութիւն առ պատճառն ամենայն իրաց :
 Սակայն 'ի յունական ձեռագրի ուրեք (յիշատակելիս 'ի Միլիէ)
 դասին համաձայն նպատակն ἐφ'ετα : (փափաքէ) : — Հերքեր . ἐφ'ε
 ται μὲν .

- Νῦν δὲ πρὸς αὐτὸν ἄλλεται τὸν αἰθέρα·
 Καὶ πτηνὸς ἄρθεις, καὶ τὸν ἥλιον φθάσας,
 Τὰς τῶν ἄνω τε καὶ κάτω ζητεῖ φύσεις·
 Καὶ ταῖς μὲν ἀρκεῖ, τὰς δὲ συμμέτρως βλέπει,
 760. Τῶν δὲ στοχασμοῖς ἐννοεῖ τὰς εἰκόνας.
 Καὶ τὴν ὄρεξιν μηδαμοῦ στήσαι θέλων
 Ἐφέλκεται μὲν τῆς ἀπάντων αἰτίας,
 Καὶ τὴν ἐκείνης γνῶσιν ἀθροῖσαι θέλει·
 Καὶ πολλὰ κάμνει, καὶ τὸν ἔσχατον πόλον
 765. Δοκεῖ παρελθεῖν. ἀλλ' ἐκεῖ μῦει μόνον,
 Εἰ καὶ διαυγοῦς εὐπορήσει καρδίας.
 "Ὅταν δὲ τούτους τοὺς πολυπλόκους μίτους
 Λύσῃ σχολάζω, καὶ βαθύνῃ, καὶ φράσῃ,
 "Ὅπως ὁ κρυπτός τῶν φρενῶν ὁδοστάτης,
 770. Ὁ ψυχοκλέπτης, ὁ φθορεὺς τῆς καρδίας,
 Ἡ τοῦ σκότους ἑπαρσις, ὁ πρῶτος δράκων,
 Ἐξῶθεν ἔνδον ἥδονάς παρεισάγει,
 Σπείρων λογισμοὺς εἰς γονὴν ἁμαρτίας.
 Ἡ πῶς τυραννεῖ, καὶ μεταίρει τὴν φύσιν,
 775. Εἰς παρὰ φύσιν τῶν παιθῶν κτηνωδία.
 Καὶ πτηνὰ μὲν δείκνυσι τὰς κούφας φρένας,

763. Տե-նիւ, յոյն՝ տե-նիւ (տէ, համ լաւ ևս՝ զննել համի (ἀθροῖ-
σαι)·

766. Յօր. Ճն-իւ համ ճն-իւ. ուղղեցաւ ըստ յոյն բնաբերի:

767-859. Յաղաքս աղղեցաւ թեան սասանայի 'ի մարտի և 'ի հռոմէ:

768. Կո՝ եր-տեւ ասոցի. յոյն. Է. 'ի խորս բղջ և մեկնեցէ:

769. Գրչեւ, չիք 'ի յոյն: — Գրչեւ ասոցի, յոյն ὁδοστάτης,
որ է՝ հանապաւնայաւ, հուղիւհար:

775. Յանկութիւն յաղեցաւ՝ զմեզս ծնանի, և մեղքն հաւատարեալ՝ զմա՝
ծնանի (Յակ. Ա. 15):

774. Յոյն. Բռնանայ և փոխէ:

775. Մարդ 'ի պատուի էր և ոչ իմացաւ, հաւատարեաց անասնոց ան-
բանից և նմանեաց նոցա (Սղմ. ԽԲ. 13): — Հերբեր. Եւς τήν
παρὰ φύσιν.

776. Յոյն. Է. թեթեւթեղիս ցուցանէ զծանծաղամբս (համ զթեթեւ
խորհուրդս):

- Որպէս զխոսս 'պոռնիկս, և որպէս զգայլս՝ յափշտա-
Պիծակս՝ խայթիչս, և ինծս՝ սրամտօղս. (կօղս,
Եւ առնէ զչարականօղս՝ շունս թշուառականս,
780. Շողովել թուեցեալ՝ 'ի խածանել ճեպելով.
Օձս դաժանս առնէ զչարականօղս
Թոյնս եղեալ 'ի ներքս չար ստեղծուածին.
Եւ դառնագին սրէ զնետս հպարտութեան,
(Քանզի հարու զայն դեղով սեպիստութեան,
785. Անպատիւ մեծարանօք, բարձրամիտ կործանմամբ,
Եղկելի պերճանօք, անփառունակ համբառով,
Երազարածոս հեծեծանօք առ ստուեր զոտարձութեան):
Եւ զկռապաշտութիւն՝ յարծարասերս
Չարմատն հաստատէ զհամօքէն չարեաց.
790. Որ բէ և կշտապինդ լիասցի՝ լռելի յագոռոր,
Այլ 'ի տենչանս ևռադի և 'ի բորբոքմունս,
Թառատութեան ծարաւելով, և 'ի յաւերման՝
Չեռացումն բորբոքելով ոսկեղէն արքեցութեան:
Կամ զիսորդ՝ այնքան և՛ յանկանելն անդ ոռնիցի
(գորտարիւն
795. Զի ոչ զմարմին և եթ, բարբարոս եղանակաւ,
Ի մարտ զինավառէ ընդդէմ հոգոյն,
Այլ և ևոյն ինքն 'ի սիրտ անդր յարի,
Եւ ընդ գերութեամբ արկանէ զագաստ բնութիւնն,
Եւ զինքնիշխանս խորհուրդս (մտաց) մերոց
800. Ի թշուառին ստրկութեան կաշկանդէ.

778. Իմա՝ առնէ զխայթողս բանիւք՝ իբրեւ զպիծակս, և զսրամտօղս՝
Իբրեւ զինծս, կամ մանաւանդ (բոս յունիկ) զյովազս կամ զընծ-
առիւծս (παρθάλειος).
779. Զլաբարդս իմանամ զնախանձողս. իսկ յոյն ունի τούς εἰρωνάς,
որ է՝ զլաբարդս, զնախանձողս: Զճաղապն ևս զլաբարդս թարգ-
մանէ 'ի 781 առդի զյունականն τούς θασκάνους, որ են՝ նախան-
ձողք և զրգարտողք:
780. Զերբեր. θαλεῖν.
782. Զաբ սորիշտառնի. յոյն. Զաբ կեղծեաց կամ խաբէութեան (τῇ
κακῇ περιπλάσει), լաւագոյն ևս παρὰ πλάσει, բոս այլում յու-
նական օրինակի (առ Միկի):
784. Փոխանակ βλάπτει (հարկանէ, խոցէ) բայի, Մորելի թարգմանէ

- Σύας δὲ πόρνους, καὶ λύκους τοὺς ἄρπαγας,
 Σφήκας δὲ πλήκτας, θυμικοὺς δὲ παρδάλεις·
 Ποιεῖ δὲ τοὺς εἰρωνας ἀθλίους κύνας,
 780. Σαίνειν δοκοῦντας, καὶ δάκνειν ἠπειγμένους.
 Ὅφεις δὲ πικροὺς ἐκτελεῖ τοὺς βασκάνους,
 Τὸν ἰὸν ἐνθεῖς τῇ κακῇ περιπλάσει·
 Θήγει δὲ πικρὰ καὶ τὰ τοῦ τύφου βέλη·
 (Βλάπτει γὰρ αὐτὴν ψυχροκόμπη φαρμάκη)
 785. Τιμῆς ἀτίμου, πτώσεως ἐπηρμένης,
 Ὅγκου ταπεινοῦ, δυσκλεοῦς ἀδοξίας,
 Θρήνην γελῶντι τὴν σκιάν τοῦ παιγνίου).
 Εἰδωλολατρίαν δὲ τοῖς φιλαργύροις
 Τὴν ῥίζαν ἐκτίθησι τῶν κακῶν ὄλων·
 790. Ἡ κἂν κορεσθῇ μάλλον, οὐκ ἔχει κόρον,
 Ἄλλ' εἰς ὀρέξεις τήκεται καὶ φλεγμονάς,
 Τῇ πλησμονῇ διψῶσα, καὶ τῇ προσθέσει
 Τὸν βρασμὸν ἐξάπτουσα τῆς χρυσῆς μέθης.
 Ἡ πῶς τοσοῦτον καὶ πεσὼν ἔχει κράτος,
 795. Ὡς μὴ μόνον τὸ σῶμα, βαρβάρου δίκην,
 Ἀντιστρατεύειν πρὸς μάχην τοῦ πνεύματος,
 Ἥδη δὲ καὐτῆς ἄπτεται τῆς καρδίας,
 Καὶ δουλαγωγεῖ τὴν ἐλευθέραν φύσιν,
 Καὶ τὰς ἐν ἡμῖν αὐτοδеспότους φρένας
 800. Ἐν αἰχμαλώτῃ συμφορᾷ περιτρέπει.

տուց Էջապուհ ևս՝ թափառի միայ՝ որ ունի քնա-
 րէ (ըրէ, մարգէ)։ — Հէքէք. γὰρ αὐτά.

786. Հէքէք. Եւծօջւս

788. Կամ ազատ՝ որ է հասարակ (Եփես. Ի. 5)։

794. Յ-նի-նի-նի, Իմա՝ յանկանել իւրում (վիշապիկ) յերկնից յան-
 դունք։ — Յայսպայ բանք Պիտրիկայ եղին ցուցանել՝ որով օրի-
 նակու իշխել կարիցէ ստանալ ի վերայ մարդկային մարմնայ, և
 թէ որ իցին դորձ մարմնայն. անցանէ այսուհետեւ բացայայտել
 թէ որով ևսարիւք տիրապետել իշխիցէ հաւանական ի
 վերայ հոգւոյ մարդայ։

796. Ձի մարմին ցանկայ հաւանակ հոգւոյ, և հոգի հաւանակ մարմնայ.
 և զի սորա միմեանց հաւանակ են (Գաղ. Ի. 17)։

- Ի րագուռմ ինչ համոզվեր չիմի, և զմնացորդսն շնչէ:
 Քանզի գալարի ծամածռա՝ իրրեւ զօձ,
 Եւ է սողուն զարմանալի 'ի խորագիտոճքեան.
 Ուղիղ դիմէ 'ի վայր զընթացսն երագելով,
 805. Ձի ի վար արկանէ փոխանակ ռոյից զորովայնն.
 Լզելով զհողն, գոգչիր զօրէն գայրոց.
 Եւ որկորածեա կրից բորբոքմամբ
 Ի կատարումն մեղաց գրգռէ. (քեամբ:
 Յորոյ 'ի ձաշակումն իշրաքանչիւր ոք դիմէ յօժարո-
 810. Եւ խառնելով ընդ հաճոյից գդառնոճիւն՝
 Կորոռասանէ զիւ. մեղրախառն բռնելով.
 Խորհրդատու չարակամ և բարեկամ ամբաստանիչ,
 Մարդասպան համբոյր և խողխողիչ գործակից,
 Ասալնորդ խաբերայ, հռչակահար բարեացակամ,
 815. Աննռեր, հաճոյական, բարեհառան վիշապ,
 Քանզի հրապուրէ զմեզ, ոչինչ առաջի դնելով.
 Գեղեցիկ խնամարկէ՝ ոչ իշիք խառնելով.
 Երեւոյթս կերպարանէ, տեսիլս նկարի,
 Որուն զմիտս, մեղմիւ շօշափէ զմատուռն,
 820. Գրդէ գծաղր, մերձեցուցանէ զբերան.
 Եւ՝ ըստ բռնցելոյն՝ աներեւոյթ մեղօք
 Երգործոճքեամբ յղանայ զմեղս:
 Այդարեւ չէ յինէն զանխոշ կերպարանաց նորին

801. Եւ զհաջորդսն լինի (καὶ τὰ λοιπὰ συμπτέειν), այսպէս խմանամ
 զյոյն բնազդին, իբր թէ յոր ինչ չկարէ համոզել զմիտս մեր՝ 'ի
 նոյն յորդորէ զկամացս յօժարութիւն, որպէս 'ի սկզբան անդ առ
 Ագամ, որ ոչ պարտեցաւ, ոչ պարտեցաւ 'ի թախանձանաց բան-
 սարկութիւն 'ի ձեռն կնոջն յանցուցելոյ: Միշտ յեղու 'ի լատին.
 «Ac primum quidem nos suadet, tum vero in omne scelerum genus impellit» (Չառաջինն ապաբէն համոզէ զմեզ, և
 յետ այնորիկ յամենայն ազգս եղերանց բռնադատէ), զոր մեկ-
 նութիւն բանից մանաւանդ քան թէ թաքսմանութիւն համարիմ:
 Հէրբէր 'ի տպագրութեան իւրում գնէ. Πείθων τὰ πολλὰ, καὶ τὰ
 λοιπὰ σὺν βίᾳ (Համոզէր լինելով առ յաւով ինչ, և առ որ քաջայն՝
 բռնութեամբ): Բայց օտար համարիմ 'ի մտաց Պիսիդիայ զգոր-
 դապետութիւնդ, իբր զի սոստանայի ընծայել զգորութիւն բռնառ-
 լոյ 'ի վերայ կամաց մերոց, որում տպագրութիւն 'ի բարին և
 'ի չարն յօժարելոյ, և ըստ ազատ կամաց իւրոց զործելոյ տուեալ

- Անդրմարդեւի խորամանկութիւն, և սոյն այս մանաւանդ
825. Զարչարէ զիս և խաժանէ, զօրէն խեցգետնոյ,
ի խռսեւէ անդ (իւռում) և 'ի կատարեւ զմեզս:
Սակայն զգարչեւիս զայս հինառոյց օձ,
Զհայեւիս զայս խառարի, աստուածային դատաստանք
Սաաքի եղին մեզ, (թէ և ըստ պատկերին
830. Գծագրելոյ առ մեզ ոչ դրոշմեացոյ զտիպսն),
Զի կալցոյր մեզ գնոյն յառակ նշանակի, (գրեթանն),
Խաղ առնելով զվիշապն, թէ և առաւել ևս բանայցե
Քանգի բագոռնք զբարձրամիտ զիմացոյթիւն նորին
Եւ զանփախոռսուն 'ի պատերազմունս զանհարքութիւնն
835. (Ողբելով նոցա զնիւր մարմնական ժանրոյթեան,
Շաղախեալ առնեն. իմր յերկրաւոր փոշոյ),
Բրացոցանեն, յետս ընկրկեն՝ զօրէն վահանաց՝
Զխաբարեալ նետսն յերկիր կոյս վերառաքելով:
Եւ եթէ զայսր ամենայնի դիտումն առցէ,
840. Եւ նուաստիցն թուեցելոց և սննդակցաց (սասցէ.
Զխրտականն երակս գտեալ, և զգիտութիւն ա-
կամ յաւալ ելեալ՝ առնուցու աստուածային գոր-
ջայնի՝ գոչելով 'ի սիրտս անապատս. (ծարան

829. Մէլեւ սյւ ինչ իմաստիւք յեղու 'ի լաթին՝ զիմաստս տողիցս
ընդլայնելով պոսկէս. « Atqui non aliam ob causam anti-
quum hunc ineloquibiliter serpentem, tenebrarum spe-
culum, nobis ante oculos posuit Dei iudicium, nisi ut
sculptas in nobis secundum ejus imaginem notas non
deleamus ». (Սակայն ոչ առ սյւ ինչ պատճառի զիմաստեաց զպոս
օձ՝ զորմէ դժպիւ է խօսել, զհայեւիս խառարի, առաջի աշաց մե-
րոց կացուցին Աստուծոյ դատաստանք, բայց եթէ զի զգրչման
'ի մեզ ըստ պատկերի նորին զտիպսն մի՝ ընկացուք):
831. Վիշապն զոր ստեղծեւ իտալալ նսվաւ (Սղմ. ՃԳ. 26):
839. Թուի բնն ուղղադոյն և համաձայն յունիին՝ ընթեռնելի. Եւ իբի
զայս միտի 'ի դիտումն առցէ: — 839-882. Յաղապ առքննելի
և անտեսանելի գորոյ աստուածականն էութեան:
840. Յօր. աւելցաւ. ուղղեցաւ ըստ յունիին (συντρόφον), իմա սննդ-
դակից կամ ընտանի մեզ իրաց:
841. Յօր. Եւ Կիւս: Ի բժշկական իրաց պլաբանէ. քանզի օքսյ-
մոց են դարկէ երակաց, զորս Եւրոպոսն կուէ թարգմանելն. Իսկ
Σείρυπις և Զիտութիւն կամ դատաստան գոր ունի որ առնել
յետ զննելոյ զգարկ երակին:

- Τὸ δυσπαθὲς φρόνημα, καὶ τοῦτο πλέον
 825. Θλίβει με καὶ δάκνει με, καρκίνου δίκην,
 Φεύγοντα καὶ πράττοντα τὴν ἀμαρτίαν.
 Πλὴν τὸν γέροντα τοῦτον ἀβρόχῃτως ὄφιν,
 Τὸ τοῦ σκότους κάτοπτρον, ἡ θεία κρίσις
 Προῦθηκεν ἡμῖν, (εἶγε τοὺς κατ' εἰκόνα
 830. Γραφέντας ἡμῖν μὴ χαράξομεν τύπους),
 Ὅπως ἔχωμεν αὐτὸν ἀντὶ παιγνίου,
 Παίζοντες εἰς δράκοντα, κἂν χάνῃ μέγα.
 Πολλοὶ γὰρ αὐτοῦ τὴν ἐπηρμένην φρένα,
 Καὶ τὴν ἄφυκτον ἐν μάχαις ἀύλῖαν,
 835. (Ἵγλην ἔχοντες σαρκικῶν βαρηνμάτων,
 Καὶ τῇ γεῶδει συμπεφυρμένοι κόνει),
 Ἦμβλυναν, ἀπέστρεψαν, ὥσπερ ἀσπίδες,
 Τὰ σαθρὰ πρὸς γῆν ἀντιπέμποντες βέλη.
 Εἰ ταῦτα πάντα πρὸς διάσχεψιν λάβοι,
 840. Καὶ τῶν δοκούντων εἰτελῶν καὶ συντρόφων
 Τὸν σφυγμὸν εὐρῶν, τὴν διάγνωσιν φράσοι·
 Ἡ καὶ προκόπτων θεῖον ὄργανον λάβοι,
 Φωνὴ βοῶντος εἰς ἐρήμους καρδίαις·

842. Յօր. Առաւելայն գրեանք Գրեանք: Թուի ընդօրինակողի ումեր
 յաւելիալ գրեանքն 'ի լուսանցսն առ 'ի մեկնել գրեանքն հայ
 ընդգրկն. Իսկ ապա յայլմէ ումերէ 'ի գաղափարել անդ իւրում՝
 միակեալ զերգսեան զժողովրդի: — Առաւելայն գրեանքն յաւել
 հաշի զբանս Աստուծոյ, որք 'ի Սուրբ Գրքս ամփոփեալ կան: —
 Այսք է հեռեւորք տողից (842-875) իմաստք բովանդակին յայս
 միւս, զի եթէ որ յերկրաւորացս առ աստուածայինս ելանել յա-
 ուղ ի ազգացէ պնչափ՝ մինչև հաւատովք հաւասար գտանել ի-
 սպայեալ, (որ քաջիկ ծանուցեալ զաստուածայինս՝ զուշակեաց ըզ-
 դաւաւառ ֆրիստոսի - Գլ. Խ. 3 - և զկարապետ նորին յառաջա-
 դոյն ծանոց), և քրդաբեհեան կայծակամբ մարբեալ (Գլ. Զ. 6)
 զիմաստս աստուածային բանից բացայայտեցէ, սակայն հետք ա-
 մենեւին գտանիցի 'ի ճանաչելոյ զԱստուած՝ որպէս և էն, թէ-
 պէտ և սրբութեամբ և սքանչելեօք զուգաբալ փայլեցոցի իշխայի
 և Դանիելի և Մովսիսի, (զորոց մի առ մի թուէ զսքանչելիսն):
 843-844. Յայն. Զ-իւր գլխի: — Ահնարէ 'ի տեսին իսպայեալ մար-
 գաբէի (Եւ. Զ. 6): — Յօր. Քրդեմ, Իսկ յԵթանաանից թարգ-
 մանութեան անդ և 'ի հայրմս ոչի որպէս (Առաքեցաւ առ իս-
 մի 'ի սրբաբեհ անտի): Յայն. Էւ համ 'ի հրաբերն (շխ. քրդաբա)

- Եւ կամ 'ի հրարեր Քրովքէն հպեալ՝
845. Առցէ 'ի նմանէ զբանին կայծակն.
Եւ կամ զհրեղէն աթոռն և զերիվարան բոցեղէնս
Վարելով՝ երկնից ճանսպարհ ընթացի,
Եւ սպառազէն ցուցցի 'ի կենցաղոյս փոխեալ,
Ի մարմնոյ՝ ոչ քարշեցելոյ 'ի վայր:
850. Կամ հոռի 'ի ստորինս իշուսցէ, կամ զցօղ 'ի բար-
(ճոռնս կախեսցէ,
Քարշելով, ընկրկելով, ընդդիմակարգելով զընոթիւնս.
Եւ խցցէ հաւատովք զբերանս առիւծուց,
Եւ ցուցցէ զհնոցին բոց.
Եւ կամ հարցէ զնիղոս գետ և յարիւն դարձուցցէ,
855. Եւ հաւանեցուցէ զարեգակն լոյս տալ մթով,
(Քանզի ոմանց էր լոյս և ոմանց խաւար դժնդակ).
Եւ հերձցէ զանդունդս 'ի ճանապարհ հրաշալի,
Սիւն հրեղէն ցուցցէ՝ 'ի գիշերի լուսատու,
Հաց առանց ցորենոյ բեկցէ,
860. Եւ 'ի սովի կերակրեսցէ՝ զթռչունս տեղացեալ,
Զվէմս հարկաւորեսցէ հանել աղբիւրս.
Զգէ զձեռս 'ի պարտումն հակառակորդաց,

Քրովքէին հպեալ: Յսթանասունսն դիւ լաճելու, զոր «սիւլթո»
թարգմանէ հայն:

846. Ի վերացուցանել անդ Տեառն զԵղիա յերկինս (Գ. Թա. Բ. 11).
« Եւ ահա կառք հրեղէնց և երկվորք հրեղէնք, և անջրպետեցին
'ի մէջ երկոցունց. և վերացաւ Եղիա շարժմամբ յերկինս »: —
Յունականն δίσκος եշանակէ նաև «Թոս», այլ աստանօր կոչու:
847. Ընթերցիք դիւրինց ճանապարհ:
849. Խրթնաբանութիւն յունական. իմա՝ այնպէս զի և ժանրութիւն
մարմնոյն ոչ ձգեսցէ զնա յերկիր կոչս:
850. Եւ անկաւ հուր 'ի Տեառնէ յերկնից, և եկեր զողջակէզան, և զհոգն
և զլուրն որ 'ի ծովուն՝ լափեաց հուրն (Գ. Թա. ԺԳ. 38): — Եւ
ասէ Եղիա... Կենդանի է աէր Աստուած զօրութեանց... Եթէ
եղիցի յամս յայտոսիկ ցօղ կամ առնիւ, բայց եթէ բանիւ բե-
րանոյ իմոյ (Գ. Թա. ԺԷ. 1):
852. Աստուած իմ առաքեաց զհերշտակ իւր և եկից զբերանս առիւ-
ծուցս (Դան. Զ. 22):
853. Յոյնն՝ Եւ ցուցանցի զհոյնն Բոյ: — Եւ արար 'ի մէջ հնոցին
Իբրև հոգիս՝ որ ցօղազին շեշեցէ (Դան. Գ. 50):
854. Ի յոյնն չիք գիտ: — Ահաւասիկ ես հարկանեմ... զլուր գետույ,

- Ἡ τῇ πυράγραφ τοῦ Χερουβὶμ ἐγγύσας,
 845. Λάβοι παρ' αὐτοῦ τοῦ λόγου τὸν ἄνθρακα.
 Ἡ τὸν πυραυγῇ δέφρον, ἢ τοὺς ἐμφλόγους
 Ἴππους ἐλαύνων, οὐρανῶν ὁδὸν δράμοι,
 Ἴππεὺς δὲ δειχθῇ τῷ βίῳ μετάρσιος,
 Τῆς σαρκὸς αὐτὸν μὴ κατασπώσης κάτω.
 850. Ἡ πῦρ κατάξει, καὶ κρεμάσει τὴν δρόσον,
 Ἐλκων, μεθέλκων, ἀντιβάλλων τὰς φύσεις·
 Φράξει δὲ πίστει τῶν λείντων τὸ στόμα,
 Δρόσον δὲ δειξεί τῆς καμίνου τὴν φλόγα·
 Ἡ καὶ πατάξει Νεῖλον εἰς αἷμα τρέπων,
 855. Πείσει δὲ λάμπειν ἐν ζόφῳ τὸν ἥλιον·
 (Τοῖς μὲν γὰρ ἦν φῶς, τοῖς δὲ δύσμορφον σκότος).
 Σχίσει δὲ τὴν ἄβυσσον εἰς τρίβον ξένην,
 Στύλον δὲ δειξεί νυκτὸς ἔμπυρον σέλας·
 Ἄρτους δὲ σίτου μὴ προκειμένου πλάσει,
 860. Λιμὸν δὲ θάλψει τῇ βροχῇ τῶν ὀρνέων,
 Πηγὰς δὲ πέτραι ἐκβαλεῖν ἀναγκάσει·
 Τεῖνει δὲ χεῖρας εἰς τροπὴν ἐναντίων,

և գարձիք յարեւն... Եւ դարձոց զամենայն ջուրս գետոյն յարեւն
 (Եւք. Է. 17, 20):

855. Յօր. Լոյս դոյ զհոգի — Յոյնն՝ 'ի հոգի — Եւ եղև խաւար և
 մէջ և մութ 'ի վերայ ամենայն երկրին Եզրիզացոց... բայց
 ամենայն որդւոցն Խորայելի լոյս էր յամենայն բնական թիւս իւ-
 բեանց (Եւք. Ժ. 22, 23):

856. Ձիք առդ 'ի առ. Հէրքերի:

857. Յօր. Ի ճանաչուի հրաւիր: — Եւ մահն որդիքն Խորայելի 'ի մէջ
 ծովուն ընդ ցամաք (Եւք. ԺԴ. 22):

858. Եւ ոչ զապաւեր սիւն ամպոյն 'ի տունէ, և սիւն չրոյն 'ի գերերի
 (Եւք. ԺԳ. 22):

859. Յոյնն. Աստից ցորենոյ առաջի լինելոյ՝ յօրհեկոցէ կամ շաղուեկոցէ
 (πλάσει): Թարգմանչին վերականգն ընթերցեալ թուի քննութիւն:
 (Եւք. ԺԳ. 4):

860. Յոյնն. Եւ զանազան թիւն կերակրեցէ: — Եւ եւ չորս 'ի Տեառնէ
 և խաղացոց յայսկոյս զարմարեցին 'ի ծովէն (Թիւք. ԺԱ. 31):

861. Հարցես զվէճ և ելցէ 'ի նմանէ ջուր, և արբցէ ծողովորդդ (Եւք.
 ԺԷ. 6):

862. Յոյնն 'ի փախուստ թշնամեաց: — Յօրժամ ամբողջացր Մովսէս
 զձեռս իւր՝ զօրանայր Խորայել (Եւք. ԺԷ. 11):

- Ձխաչանման նշանակին պատկեր .
Տեսանէ հրով վառեալ մորենի և ոչ կիզեալ ,
865. Զծածկեալ կերպտրանս հանդերձելումն .
Յայնժամ յառաջ մատուցեալ՝ որպէս զՄովսէս՝ զահի
Ծուխ գտեալ , մառախուղ և մէգ . (Հարկանելով ,
Եւ 'ի փապ վիմին մտեալ
Հազիւ զթաքունս յետոյցն
870. Աստուծոյ կարաց գիտել , և այլ ոչինչ . (քումն .
Եւ առաւելագոյն փափաքեացէ զթաքուցեալ փափա-
Քանզի յամբ են բաղձացելոցն փափաքմունք ,
Թէ Համառօտարար Հանդիպեսցի փափաքեցելումն .
Եւ ամենայն ոք որ խուզեսցէ զԱստուծոյ էութիւնն՝
875. Ո՛րքան տեսանէ՝ այնքան խնու . (զտեսութիւնն ,
Քանզի թէ ոք խորացուցանէ մինչև յանդունդս
Եւ կամ զհրաքերձ նիստ արեգականն կամեսցի տե-
Ո՛րքան Հայեսցի՝ զրիբսն փնասեսցէ . (սանել ,
(Քանզի չէ ինչ դիարիկ ճիգ հայեցոյածով՝
880. Անբարբ աւօր դիտել զարեգակնն) .
Իսկ ո՛ր միտք ամենատեսք տոկացին տեսանել
Զըստ մեզ արեգականն լուսոյ անցս : (Թեամբ ,
Այլ , ո՛վ մերձդ 'ի հեռուստ՝ Հաստատուն երազու-
Որ ամենեցունց ես գիտելի , և դժուարագիտ մնա-
885. Եւ ամենից ունելի , և ըմբռնել ոչ կարացեալ . (ցեալ ,
Քանզի ամենեցունց գոյով անգիտելի , եղեր ամենե-
(ցունց գիտելի՝
864. Մորենին վառեալ էր հրով , և ոչ այրէր (Եւք . Գ . 2) :
863. Անկէզ մորենին նշանակ էր մարմնաւորութեան Յանին 'ի Կուսէն
Մարիամայ :
866. Յայնժամ յառաջ մատուցեալ . յայնն . Յայնժամ խոհարհեալ (προ-
κύπτει) .
867. Յայնն . Ծուխ գտեալ 'ի մերկի և 'ի միգի . — Զայնք և փայլա-
տակունք և ամպ միգախառն 'ի վերայ լիբինն (Եւք . ԺԹ . 16) :
868. Յայնն . Եւ 'ի պատառուած ծերպին հասեալ , կամ ապաւինեալ
(ἀφ' ἡμέρας) . — Եւ եղից դժեղ 'ի ծերպի վիմին . . . և ապա տես-
ցես զպեղոսայն իմ (Եւք . ԼԳ . 22 , 25) :
869. Յետոյցն Աստուծոյ . իմա՛ ըստ Ս . Հարց մեկնութեան) զամենայն
Ինչ՝ որք յետ Աստուծոյ եղին :
870. Յայնն . Եւ այլ ոչինչ տեսանելով :

- Τοῦ σταυροειδοῦς συμβόλου τὴν εἰκόνα·
 Ἴδοι δὲ πυρσῷ μὴ φλογισθεῖσαν βάτον,
 865. Τὰ κρυπτὰ τοῦ μέλλοντος εἰκονίσματα·
 Τότε προκύψας, ὡς ὁ Μωσῆς, ἐμφόδως,
 Καὶ καπνὸν εὐρὼν ἐν θυέλλῃ καὶ γνόφῳ,
 Καὶ πρὸς τὸ νύγμα τῆς ὑπῆς ἀφιγμένος,
 Μόλις τὰ κρυπτὰ τῶν ὀπισθίων μέρη
 870. Θεοῦ σκοπήσει, καὶ πλέον μὴδὲν βλέπων,
 Πλέον ποθήσῃ τὸν κεκρυμμένον πόθον·
 Ἄργοι γὰρ εἰσι τῶν ἐρώντων οἱ πόθοι,
 Εἰ συντόμως τύχῃσι τοῦ ποθομένου.
 Καὶ πᾶς ἐρευνῶν τοῦ Θεοῦ τὴν οὐσίαν,
 875. Ὅσον θεωρεῖ, πρὸς τοσοῦτον συμμύει·
 Εἰ γὰρ τις εἰς ἄβυσσον ἀπλήστοις κόραις,
 Ἡ καὶ πυραυγῇ δίσκον ἡλίου βλέπων,
 Ὅσον θεωρεῖ, καὶ κόρας ἀμβλύνεται
 (Οὐ ῥάδιον γὰρ εὐτόνῳ τῷ βλέμματι
 880. Ἀσκαρδαμυκτεῖ προσδλέπειν τὸν ἥλιον)
 Ποῖος πανόπτῃς εὐτονήσῃ νοῦς βλέπειν
 Τὸν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἡλίου φωτὸς πόρον·
 Ἄλλ' ὧ παρὼν πόρρωθεν ἐδραίῳ τάχει,
 Ὅ πασι γνωστὸς καὶ δυσεύρετος μένων,
 885. Καὶ πᾶσι λεπτὸς, καὶ κρατεῖσθαι μὴ θέλων·
 Πασι γὰρ ὢν ἄγνωστος, ἐγνώσθης ὅλοις

871. Այս է՝ առաւելագոյն ըզմէր փափաքեցէ թարգմանիլ — Հէր-
 քէր. ποθήσει.

872. Բնշ-յեւթ, իմա սիրողաց, բաղադրողաց (τῶν ἐρώντων).

876. Յոյն. Գանդի թէ որ յանդուհոս անդադիւր բքօք (անսովթեամբ
 հոյսի):

877. Նիւր իմա գահաւառակ, գրոցրակ (δίσκον).

878. Հէրք. Օսոն ձեւնչէ տա՛ն կօրա՛ն անթլնետաւ.

879. Այս առի է յաջորդի 880 պահանսն նաեւ ՚ի առ. Հէրքէրի:

882. Յոյն. Զուռոյ արեգականն՝ որ առ մեզ (շառանէ) զընթացս:

883-908. Յաղաքս ահաւեւիւր գուրն Աստուծոյ՝ ներգործութեամբ յա-
 բարձս:

884. Յօր. Անաքս. Որ - Ժնիւն Եւ - Գիւրիւ:

885. Յօր. Անաքս. Ին - Ըթ-նիւ - Եւ - Ի - Ժնիւն - Եւ — Հէրքէր. ληπτός.

886. Յօր. Անաքս. Բնդի բն-նիւն Գուր - Եւ - Գիւրիւ, Եւր - Գն-նիւն - Եւ -
 - Եւրիւ:

- Յորոց ներգործիսդ, որպէս զի ամենեցունց 'ի քեզ
 Զի որքան դու զմեծութիւն էութեանդ (Հայել:
 Անհասանելի գերազոյութեամբք ամփոփեցեր,
 890. Այսքան ներգործութեամբք տեսանելի արարեր մեզ
 Աստուածայնովք, հրեշտակայնովք,
 Յորս զհրափայլ զեռօրիսնս պատռաստելով՝
 Նիւթ աննիւթական խորհրդաբար յօրինեցեր,
 Այլ երբ առ մեզ յեռարեանց անտի գերազոյն
 895. Կարգ ինչ ժածկեալ մնայ յերկինս, յերեսս,
 Եւ ամենայն աշխարհաւ այժմ՝ երևեցելովս,
 Եւ որով նախ քան զսա և յետ սորա՝ թէ կամեսցիս.
 Քանզի տարեալ լինիս 'ի հուր, 'ի ջուր և յօդ,
 Յերկիր, յաստեղս, 'ի տունկս, 'ի թռչունս,
 900. Եւ յամենայն զօղականս, 'ի սողնոց հոյս,
 Յամենայն խոտս, 'ի մարդն առաւելագոյն,
 Վասն որոյ այսքան և ընդ որս անցանէ:
 Քանզի քո ճառագայթդ ոչ ուրեք տանելի գոլով,
 Յամենեսին տարեալ լինի, ոչ ուրեք նեղեալ.
 905. Ոչ միայն մեծամեծացն գոլով արուեստաւոր,
 Այլ համանգամայն զամենայն անբաւապէս ըմբռնեալ:
 Առաջնորդես դռգմեզ՝ ցոր վայր զարարագործոքեանդ
 Քոյին՝ ընդհեալ է պատմել գերեռոյրս: (Վարդի՝
 Քանզի ո՞վ ոք տեսանելով խնծոր և կամ զներկ
 910. Եւ ոչ նոյնժամայն ծանիցէ զներկոյն մշակքն.
 Եւ կամ ո՞վ ոք 'ի հոտ վաղսամոյ՝

887. Յօր. Վանացս. Յորայ ներգործեացն, որպէս զի մեծից 'ի մեզ հայել:

888. Յօր. Վանացս. Անհաս Գերազոյութեամբք ամփոփեցեր:

890. Յոյն. Այսքան 'ի մեզ զտեսանելի զներգործութիւնս (Իմա զկա-
 րողութիւն տեսանելոյ):

891. Յոյն. Քոյին հաստատեցեր. ոչ է հրեշտակս եւեթ:

896. Յօր. Վանացս. Այլուրհաւ այժմ: Յոյն. Եւ յամենայն աշխարհի՝
 որ այժմս երեսի:

897. Յօր. Վանացս. Եւ որով նախ և յետ սորա, թէ մեծիցն: Յոյն.
 Եւ յոր նախ քան զսա, և յոր զկնի սորա, եթէ կամք լինիցին
 քեզ (ստեղծել):

898. Յոյն. Տարեւ լինի (χρᾶσι).

899. Միթէ զերկինս և զերկիր ես ո՞չ ընդունմ, ասէ Տէր (Երեմ. ԻԳ.
 24): — Իմա՝ նախախնամութեամբք իւրով զտանել Տեսան յամե-
 նայն արարածս, և ոչ իսկապէս՝ ըստ բարբառնմանց համայնաս.

- Ἐξ ὧν ἐνεργεῖς εἰς τὸ πάντα σε βλέπειν.
 Ὅσον γὰρ ἐν σοὶ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας,
 Ἐν ἀκαταλήπτῳ ἐξοχαῖς συνεστάλῃ,
 890. Τοσοῦτον ἡμῖν τὴν ἐνέργειαν βλέπειν
 Τὴν σὴν ἐφήκας, οὐκ ἐν ἀγγέλοις μόνον,
 Οἷς τὰς πυραυγεῖς ἐμφυτεύσας οὐσίας,
 Ὑλῃν ἄβυλον μυστικῶς ἀπειργάσω·
 Ἄλλ' εἴ τις ἡμᾶς οὐσιῶν ὑπερτέρα
 895. Λέληθε τάξις οὐρανοῖς, ἐν αἰθέρι,
 Ἐν παντὶ κόσμῳ, τῷ τε νῦν ὄρωμένῳ,
 Καὶ τῷ πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν, εἰ θέλεις·
 Χωρεῖ γὰρ εἰς πῦρ, εἰς ὕδωρ, εἰς ἀέρα,
 Εἰς γῆν, ἐν ἄστροις, ἐν φυτοῖς, ἐν ὀρνέοις,
 900. Εἰς πᾶν τὸ νηκτὸν, εἰς τὸν ἔρποντα στόλον,
 Εἰς πάντα χόρτον, εἰς τὸν ἀνθρώπον πλέον,
 Δι' ὃν τσαυτά, καὶ μεθ' ὃν παρατρέχει·
 Ἡ σὴ γὰρ ἀκτὶς μηδαμοῦ χωρουμένη
 Εἰς πάντα χωρεῖ μηδαμοῦ στενουμένη·
 905. Οὐ τῶν μεγίστων οὔσα τεχνίτις μόνον,
 Ὅμοῦ δὲ πάντων ἀσχέτως δεδραγμένη·
 Ἴθουνον ἡμᾶς, ἔνθα τῆς κοσμοουργίας
 Τῆς σῆς ἐνεστὶν ἱστορεῖν τὰς ἐμφάσεις.
 Τίς γὰρ θεωρῶν μῆλον, ἢ βαφὴν ὀδοῦ,
 910. Οὐκ εὐθὺς ἔγνω τῆς βαφῆς τὸν ἐργάτην;
 Ἡ ποῖος εἰς ὕσπρησιν ἐλθὼν βαλσάμου,

սուած վարդապետութեան. և զի մի վրէպ ասացես զաստուածն՝
 եղ զարդապետ Պիտիէս յառաջագոյն ներգրտութեամբ (առք 890),
 այս է՝ զօրութեամբ զարդապետութեան իւրոյ դասակէ Աստուծոյ յէս
 առնաստեղծ: Տես զայսմանէ և ՚ի առդան 1663 և 1664 (ի ծա-
 նոթութեան), որպէս և ՚ի ծանոթութեան 994 առդի:

901. Թք. ահարոյ գրութեամբ. մարթ է ընթեռնուլ նաեւ իւրս:
 902. Յոյն. վասն որոյ և զիկի որոյ այսքան (իբր) ածցանին: — ի
 մթին դարձնածը բանից՝ ահարոյս առեւ զամիցի Պիտիէս զի ա-
 մենայն ինչ վասն մարդոյն ստեղծեալ եղեւ:
 909. Զիւրի՝ իմա զէն: — 909-925. Յաղաքս բուսական արարածոց:
 910. Զիւրիւն իւրիւն, այն է՝ զարարող բանայն:
 911. Թք. առ ահարոյ գրութեան ընթեռնուլ նաեւ զաղաւթոյ, որ է բա-
 լասանն:

Գիտիղ.

- Եւ ոչ նախ քո անուշահոտութեանդ բուրեցէ նմա :
Ո՞վ բարձրացուցանէ զմայր, և լայնացուցանէ զոստն,
Եւ դնէ 'ի փայտին՝ դառն անոյշ իւղ .
915. Ո՞վ եփէ զնարդոսն և անուշացուցանէ զհիւթն,
Եւ զհասկն նորա առնէ անուշելիս :
Ուստի՞ գործէ արմաւենի 'ի չոր վայրսն
Պտուղս քաղցունս, հիւթաւոր, ողկուզալից :
Ո՞վ զինեաց զկիարոնն փշովք,
920. Եւ բուսոյց ընդ նմին սուրս ինքնադարմնեալս :
Ո՞վ պատէ խանձարուրս զամենայն որդիս տնկոց,
Եւ ոմանց դնէ 'ի ներքս ոսկրեղէն սրունս՝
Որոց է արտաքուստ տկար մերկութիւն .
Եւ ոմանց արկանէ արտաքոյ կարծր մորթ՝
925. Որոց է 'ի ներքս դիւրակիր թուլութիւն :
Ո՞վ ետ առիւծու քաջութիւն, կամ այծեման
Ընթացս, զոր ունի անդեղէս երկիւղի :
912. Յոյն. Եւ ոչ նախ զքեզ հոտոտեցի (չլիդ անուշահոտութեամբ) :
913. Յօր. և լայնացուցանէ զօրսն :
915. Յօր. Անշլ իւղի էփի զնարդոսն. ուղղեցաւ ըստ յոյն բնագրին :
Զհիւթն, յոյնն՝ դիւթն (τῆς πύθης) կամ զփերիւն :
916. Յոյն. Զհասկն կամ զցօղուն (նորա) ստիպէ բուրի (զանուշահոտութիւն) :
917. Ի լը Լայրն, քանզի արմաւենի յիշդիպոսս բուսանի և պտղաբերէ :
921. Յոյն. Ո՞վ իւնչարբաղաբի : — Հէրբէր. τὸν φυτὸν ὀλῶν.
922. Յոյն. Ուրիշդին հիւթն. նոյն նշանակութիւն է βάλος (հիւթ) բառի, զոր տեսաք 'ի վեր անդր (տող 642) :
925. Սակաւ ինչ զծառոց և զպտղոց խօսի Պիտիդէս, այն՝ որ այնչափ մանրապատում քերթողաբանէ զկենդանեաց : Թուի ինչ եթէ կուրուսեալ իցեն յայտ վայրի ոչ սակաւ ինչ տողք զպարմանալեաց բուսականաց, հայեցեալ մանաւանդ զի յանկարծակի, առանց ինչ կանխաբանական շողկապի՝ 'ի բուսոց անտի առ կենդանիս անցանէ քերթոյն : Զպտղոց ինչ հառէ նաև 'ի տողուն 1625—1645 :
926—1335. Յաղապս կենդանեաց, զլորճոտանեաց, զգոհոց, զձկանց, զթռչնոց, զմիջատաց, այլովքն հանդերձ :
927. Արտիւր, իմա՝ անդիւր : — Աստի և անդր 'ի հայերէն բնագրին, (զորոյ զընդօրինակութիւնն յղեալ են առ մեզ Անտոնեան Հարք, որպէս կանխեցաք ասել 'ի սկզբան գրոցս), խառնակութիւն մեծ տեսանի կարգի բանիցն կամ տողիցն Պիտիդեայ, (զուցէ 'ի տեղափոխութիւնէ ցիր և ցան թերթից հնագիր գրք.

- Οὐ σὲ προεισέπνευσε βαλσάμου πλέον;
 Τίς κέδρον ὕψοι, καὶ πλατύνει τοὺς κλάδους,
 Καὶ πικρὸν ἐντίθησι τῷ ξύλῳ μύρον;
 915. Τίς νάρδον ἐψεί, καὶ μυρρίζων τὴν πόαν,
 Ἀρωματίζειν ἐκδιάζει τὸν στάχυν;
 Πόθεν θὲ φοίνιξ ἐν καταξήροις τόποις
 Καρπούς μελουργεῖ τῶν ἐνίκμων βοτρώων;
 Τίς καὶ τὰ κίτρα ταῖς ἀκάνθαις ὁτλίσας
 920. Συνήψεν αὐτοῖς αὐτοχάλλκευτα ξίφη;
 Τίς σπαργανοὶ τὰ τέκνα τῶν φυτῶν ὅλα,
 Καὶ τοῖς μὲν ἐντίθησιν ὁστώδη βάσιν,
 Οἷς ἐστιν ἐκτὸς ἀσθενῆς ἡ γυμνότης·
 Τοῖς δὲ προβάλλει στεβρὸν ἔξωθεν δέρας,
 925. Οἷς ἐστιν ἐντὸς εὐπαθῆς ἡ χαννότης;
 Τίς τῷ λέοντι θάρσος, ἢ τῷ δορκάδι
 Δρό.ους ἐνήκεν ἀντιφάρμακον φόβου;

չութեանն, յետոյ ուրիշն 'ի մի հասար ափսոսելոց, որպէս կար-
 ծել ասն ինձ զպս նաև պահապանը ասողն՝ Թերթիւ միով ըն-
 դարձակութեամբ ուրեք ուրեք, որք նշանակք են Թերթից անկե-
 լոց 'ի զուրս կամ կորուսելոց, զորս բառ ազգաբնութեան Մկնի՝
 մի առ մի վերածնալ մեր յերաքանչիւր կարգի՝ զետեղեցաք զէմ
 յանդիման յոյն տողիցն: Իսկ աստածոր զնեմք զկարգ շփոթ աս-
 զիցն յօրինակին յղելոյ առ մեզ՝ առ 'ի հետաքննութիւն բանա-
 սիրաց: — Զհնի բառիցն «նդ-իւն» ելիւն՝ կարգին ասողն 1009,
 1010, և ապա 1052, 1053, և ապա 1046-1051, և ապա 1054-
 1069, յետ որոյ պահապին ասողն մինչև ց1087 և 1088: ապա
 կարգին ասողն 1156 և 1157, (որք հրկնութիւնք են 1087 և
 1088 տողիցն): և ապա 1158-1155, և ապա 1165-1185: յետոյ
 պահապին ասողք երկու 1186 և 1187: և ապա 1188-1197, յետ
 որոյ պահապին ասողն 1198-1203, և ապա 1204-1277: յետ
 որոյ վայրագար հրկնի ասողն 1275, և ապա ասողն 1278, յետ
 որոյ պահապին ասողն 1279-1285, որոյ յաջորդին ասողն 1284
 և 1285, և յետոյ պահապին 1286-1292: Իսկ յետոյ զնին
 1293-1317: յետ որոյ յաջորդին ասողն 1336-1342 (հիսառ ասող-
 և ապա պահապին 1342 (հէսն) և 1343, և շարունակին 1344-1346,
 և ապա 928-935, (934 պահապի հիսովին): Զհնի 935 տողի
 զնին մետառան ասողք՝ օտարք 'ի յոյն բնադրէն կամ յարառ-
 Թիւնք իմ 939-966 տողից (զորս յերում վայրի 'ի ստորեւ կար-
 գեսցաք): Ապա զհնի գան ասողն 1005-1008: Յետ այսր ասողի
 յաջորդին ասողն 956-940, և ապա պահապին ասողն 941-945,

- Ո՞վ զօրացոյց զցուլ՝ իբրեւ զմշակ՝
Առնել արօթադիր. ո՞վ թեքեաց
930. Զբերանա հաւուց՝ զօրէն որկանոնի,
Որպէս զի կարծել սնոտի առասպելագրոցն՝
Գիտողականացն խօսից գոլ առ 'ի նոցանէ:
Ուստի՞ առեալ պասկճի հզօր իշխանութիւն,
Նաեւ զեզն յափշտակել սոսր ձապօղն,
935. Թեւօքն ամբառնայ և չորքոտանի ընթանայ,
Ո՞վ հաւանեցոյց զբարկացօղն ուղտո՞ւ
Ոչ շաղախել ընդ մօր խառնելով. (իգամով,
Մանաւանդ զի այնքան եռանդնոտ անասուն՝ յախտ
Եւ առ պարկեշտ խառնուին ժուժկալ մնացեալ,
940. ԶՊարսիկս յանդիմանեն՝ զպղտորիչս կենցաղոյս:
Զոր վձիռ Հիպպոկրատեայ՝ ռասանելով,
Ի վիրաւորելն՝ զխանրեփար ձաշակելով նոխազի,

և շարունակի տողերն 944-962, պակասէ տողն 963, շարունակին տողքն 964-966, պակասի տողն 967, շարունակին 968-972. յետ որոյ դարձեալ պակասին տողքն 973-976, և շարունակին տողքն 977-1004, և ապա 1030-1042. յետոյ պակասին տողքն 1043 և 1044, զկնի սորին դրոշմի տողն 1045: — Յետ այսր տողի՝ կցի տողն 1087, պակասէ 1088 (լրացեալ 'ի 1136 և 1137 տողից, ընդ որս նոյն են տողքս նաև 'ի յոյն բնագրին). շարունակին տողքն 1089-1126: Յետ այսորիկ պակասին դարձեալ տողքն 1127-1135, որում յաջորդեն տողքն 1154-1158, յետ որոյ պակասին 1159 և 1160, և ապա զրոշմին 1161-1164: Զկնի շարունակին տողքն 1318-1320, պակասեն տողքն 1321-1323, և շարունակին 1324-1335: Յետ որոյ կցին տողքն 1625-1643. և ապա շարունակի տողն 1547 'յետագայիցն՝ առանց սայլմանս կարգի:

929. Թե՛ւից, այն է՝ դարբենաց, սրեաց (իբրեւ զերկաթ, զսուր):

930. Զօրին «լեւանի, այն է՝ գործեաց (երաժշտութեան):

932. Գիտալեւանց խօսից. անտեղի յունարանութիւն. իմա՞՝ կարծէին իմացողական ինչ բարբառ գտանել առ նոսա: — Ակնարկել կամի կարծեմ զգիրս Առականն Եսովպայ և զայլոց իմաստասիրաց ոմանց զբարբանջմունս, որք խօսեալ իմն ասէին Ագամայ 'ի գրախաթին ընդ հաւս և ընդ կենդանիս: — Զկնի այսր տողի գրեալն 'ի հայ թարգմանութեանս մետասան տողք, օտարք 'ի յոյն բնագրէն. այսպէս.

Ուստի՞ առեալ կատովեղան (որ կոչի վայրահայեաց) հրաբուժ
Եւ առաքէ զոգին 'ի շունչ ապականիչ,
Յերկիր կոյս բանայ զբերան իւր, և հայի 'ի խոնարհ. (բերան,

- Τίς ταῦρον ἐκράτυεν ὥσπερ ἐργάτην
 Ἀροτριᾶν μέλλοντα; τίς τῶν ὀρνέων
 930. Τὴν γλῶτταν ἐστόμωσεν ὀργάνου δίκην;
 Ὡς καὶ νομίζειν τοὺς κενοὺς μυθογράφους,
 Εἶναι παρ' αὐτοῖς γνωστικὴν ὁμίλειαν;
 Πόθεν δὲ καὶ γρύψ εὐσθενὲς λαδῶν κράτος,
 Καὶ βοῦν ἀνασπῶν ἐξ ἐτοίμων ἀρπάγων;
 935. Καὶ πτηνὸς ἦρται, καὶ βαδίζει τετράπους;
 Τίς τὰς καμήλους, καίπερ οὖσας ὀργίλους,
 Ἐπεισε μητρὸς μὴ μαινεσθαι γάμψ;
 Καὶ κτῆνος οὕτω βράζον εἰς λάγνον πάθος,
 Πρὸς τὴν ἄθεσμον μῆξιν ἐγκρατὲς μένον,
 940. Πέρσας ἐλέγχει τοὺς θολοῦντας τὸν βίον;
 Ποίους ὀρισμοὺς ἐκμαθὼν Ἴπποκράτους,
 Τετρωμένος δίκταμνον ἐμφαγὼν τράγος,

Եւ 'ի վայր հայելովն՝ չափաւորէ զփառսն:

Թուի ինձ նման գոյ զնա այնորիկ՝

Որ մերոց մեղացն է մշակ:

Քանզի զգայուի՝ որպէս զնա՝ նաւ կիզի:

Եւ առաքէ զչոգի ապականացու փլման՝

Յերկիր բացեալ զբերան իւր, և ծանրանայ 'ի վայր:

Որպէս զի ունեւորվ խելամառաբար հայեացո՝

Փախերորդ 'ի նորա շնչոյն առաքման:

Ի համեմատութիւն սծ գտողս զայստուիկ՝ ընդ որս յաջորդեն սուղ
 ինչ զինի (939-966):

934. Այսր տողի միայն յ-էլ-ը-ի-լ (ἀνασπῶν) բառ գտանի թարգմա-
 նեալ: Առաւօտելական թուի զօրութիւն պահէից. զնապատուակ
 և զգառինս ևս ամբառնալ անզից աւանդի առ բնապատումս,
 այլ զն անդր զեզն կամ զերինի:

936. Յօր. ուր. Բարեցող. կոչէ զուղտս առ զայրացիոս բնաւորու-
 թեանն: Աւանաբակ աւանդութիւն արեւելեակց օխակալս հոշա-
 կեալ է զուղտս:

939. Յոյն. Իս յանդարիւր խառնանի. զուցէ պայպէս ընթեռնի
 զառ-պարիւրն. այլ առանց պնի խի՝ նոյն իմաստ է և 'ի հայումս՝
 ժողովալ ծաւ առ պարիւր խառնանի. որ է՝ շեւանի ար-
 աւաքլ օրինաց պարզեշտ խառնման:

940. Ըստ աւանդութեան հին պատմագրաց (Պուտարքոս և այլք) Գար-
 շիլի սովորութիւն էր առ Պարսիկս 'ի կին տծել նաեւ զծնողս
 իւրեանց:

- Ջրոյնն վաղվադակի զնեսոյցն քրսնէ:
 Ո՛ր Գաղինոս զբազէիցն մաքրէ զախոս
945. Դառն տերեւով եղիգի,
 Զչամանդաղ տեսանելիացն նովաւ սրբեալ:
 Եւ ինձ՝ զարիւն այծի վայրենւոյ
 Ըմպէ ախտացեալ, և մաքրէ զախտն:
 Դալար տերեւով կաղնւոյ մաղձագեղով՝
950. Ուշտ փսխէ զմաղաս այրեցած:
 Իսկ զդալար սէզ կերեալ շան՝
 Զգայո՛ւ զախտ սեաւ մաղձոյ.
 Եւ գայլք զհող, նապաստակք զբնդոռնս,
 Առիւծ զկապիկս և նոքա զգորտս.
955. Իսկ նոխաք զանամոքելի ասկամունին
 Կերեալ՝ ՚ի բաց թքանեն զտհալուծիւն.
 Եւ առանց Ասկղեպեայ՝ աղարտեալ աստուծոյ՝
 Արագիլ ուտէ զօձս և ոչ ախտանայ:
 Ուստի՛ շնչէ Կատովղէպոն բնաւորեալ հրեղէն շունչ
960. Ընդ ուրնգունսն ՚ի շունչ հրաքեր,
 Եւ ՚ի խճարչ զհոսումն բոցոյն շրջէ. (ղեղնաւոր,
 Հեռի արդեօք առաքէր զբերումն շնչոյն՝ որպէս ա-
 Զօրէն ետնեական գահալեծ բոցոյն, (ւոյն,
 Եւ շանթեացն օրինակաւ՝ հրեղէն ձիգս առնէր շոգ-

944. Յօր. զալար:

945. Յոյն. Հաւել Գառնաթիբէ հաւարէ կամ Իլիէի: — ՎԱՐԴԱՆ.

Բազէ զչամանդաղ աչացն սրբէ դառն կեղեւով եղեգի:

947. ՎԱՐԴԱՆ. Ինձ՝ զալար կեղեւով կաղնոյ մաքրէ զախոս, և զա-
 րիւն վայրենի այծի (505. 999. բնձու):

949. Մալարտիւս, յոյն՝ καθάρσις, որ է՝ մաքրողական (ղեղ):

950. ՎԱՐԴԱՆ. Ուշա զայրեցած մաղձն փսխէ զոնգեղ ուտելով:

951. ՎԱՐԴԱՆ. Շուն՝ զալար սէզ ուտելով՝ ընկենաւ զսեաւ մաղձն:

953. Յօր. և ալ զհող, ուղղեցաւ ըստ յունին: — ՎԱՐԴԱՆ. Գայլք
 հող ուտելով և նապաստակք զբնդոռնս:

954. Յոյն. Եւ իւրապ զգորտ. զյունականն οὐδὲ καὶ οἱ (և կարողք)
 ընթերցեալ է անշուշտ թարգմանին ἐκείνοι (նոքա): — ՎԱՐԴԱՆ.
 Առիւծ զկապիկ և նոքա զգորտս:

955. Զանաթիւի ախտանի. Միջը կամի իմանալ ἀπαπτον (անամա-
 քելի) բառիւ ղիլիւս և կամ զԳոս, ղիւս. — ԶԱՆԻՄԱՆԻ Եղն
 Համարիմ ընդ ախտանի կամ ախտանի բառից հին Բիւլիւրանց:

- Τὸν ἰὼν εὐθύς τῶν βελῶν ἀποπτύει;
 Ποῖος Γαληνὸς ἱεράκων τὴν νόσον
 945. Ὅπῃ καθαίρει πικροφύλλον θριδάκων,
 Ἀχλὺν δι' αὐτῶν ὀπτικήν ἀποξέων;
 Καὶ πάρδαλις μὲν λύθρον αἰγὸς ἀγρίου
 Πίνει νοσοῦσα, καὶ καθαίρει τὴν νόσον.
 Ὑγροῖς δὲ φύλλοις ἐκ δρυὸς καθαράσιου,
 950. Χυμοὺς κάμηλος ἐξεμεῖ κεκαυμένους.
 Χλωρὰν δὲ τὴν ἄγρωστιν εἰ φάγει κύων,
 Χολῆς μελαίνης ἐξερεύγεται πάθος.
 Λύκοι δὲ τὴν γῆν, οἱ λαγοὶ δὲ κανθάρους,
 Λέων πιθήκους, οἱ δὲ κύκνοι βατράχους,
 955. Τράγοι δὲ τὴν ἀπεπτον ἀσκαμνώναν
 Δειπνοῦντες, ἐκπτύουσι τὴν ἀπεψίαν.
 Ἀσκληπιοῦ δὲ τοῦ νόθου θεοῦ δίχρα,
 Τρώων πελαργὸς, οὐ νοσήσει, τοὺς ὄφεις.
 Πόθεν κατῶδλεψ πυρσὸν ἔμφυτον πνέων,
 960. Ἐκ ρινὸς ἐμφύσημα πυρφορουμένης,
 Κάτω τὸ ρεῦμα τῆς πυρᾶς ἀντιστρέφει.
 Πόρρω δὲ πέμπει τὴν φορὰν, ὡς τοξότης,
 Αἰτναίαν ὥσπερ καὶ κατὰρρυτον φλόγα,
 Δίχην κεραυνοῦ πυρσοβολῶν ἀτμίδα;

— ՎԱՐԴԱՆ. Երևազ դառնա՞ն (ի լուսնոյ 552 յեռերէ՛ դառն
 հա՞մա):

958. ՎԱՐԴԱՆ. Եւ արագիւր ուտէ զօճս եւ ոչ արստանայ:

959. Յունահայն կատօճեփ նշանակէ Լայր-հայրոց (Հմմտ. տող 952.
 ծանօթ.), եւ է հեղանդիւ բնիկ իրէական: Զայսր հեղանդայ նկա-
 բագիր, ասէ ՄԻԿԷՐ, ասն մեզ նաև Ելիանոս (Պրժ. Կիւր.),
 Պիւնիոս եւ այլք: — Յայն. Ուստի՛ հասողդէպս հոսր բնաւորեալ
 շնչելով յարեղանցն՝ հրաշքի շնչով: — Գուցէ տողս այս եւ յա-
 շորդն հարգելի բցն այսպէս:

Ուստի՛ ընէ Կարգաւորն (հոսր) Բնաւորել

Հրեղէն լուսն ընդ ուղիւնս:

ՎԱՐԴԱՆ. Կասողքիւնս (552. հասողպան. — 503. 999. հա-
 սողիւպան) Թռչուն է, որ հոշի Վայրահայեաց, հոսր բերա-
 նոյն յերգիր առաքէ՝ դի մի՛ փառսցէ զոր ի հեղանդաց:

962. Յայն. Եւ հեռի առաքէ (արձակէ) զցայտաւան՝ իբրեւ զաշեղնա-
 ւոր: — Ի տող. Հերբերի այս տող յետագաս հարգի յաջորդին:

964. Հերբեր. տրποլօն τὴν ἀτμίδα.

965. Թէ ոչ բնաւորեալ սովորութիւն ունէր զխոնարհելն,
Եւ զբոցոյն եռանդն ձգել 'ի խոնարհ,
Ջերկիր քանակաւորել ունէր դիակաւորք:
Ուստի նիհարին մեծամեծ անասնոցն ազգ
Ի փոքունցն թուեցելոց.
970. Եւ ամենայն երիվար դողայ 'ի բոռոյ.
Կնիւն երկեցուցեալ փախուցանէ զցուն.
Ի գանէ շան՝ երկնչի առիւծ:
Եւ զմեզ մտղոյ չնչնի այլ յայլմէ ասնէ՝
Կծանելով, բզգալով, և բազում անգամ տքոռն ասնէ.
975. Եւ զփղաց զօրոտքիանն անացոցանեն (շով:
Խառնելոյ փոքրիկ խռկորակք խոզից:
Եւ փոքրիկն հիւզոս զերկակեցիկ գազանն
Կրողողիդոս՝ ապականէ. կոտորեալ զաղիան.
Փանդի 'ի քուն գոլով՝ բաց ունի զբերանն.
980. Ուստէ զաղիան, և որպէս ընդ խողովակ՝
Ընդ նստոյն տեղին
Արտաքս ելանէ ողջ:
Իսկ այլ հաւ իմն բնաւորեալ, (որում անուն է
Սա կերակրի 'ի մնացեալ (տրոքիդոս),
985. Մտոյ՝ յատամունս գազանին.
Եւ ցուցանելով զգութս սրտի բարեկամի,
Ի սեղանոյն կերակրոյ պատկառեալ,
965. Զխոնարհելն, այն է՝ զպիւսի իւր կամ զբերանն յերկիր կայս ուղ-
ղեալ ունելով:
966. Հէրք. συντελειν κατω.
968. Նիհարին. յայն՝ προῦχοντα (նիազանան, նուաղին, ստորին
երեւին):
970. Յունական օգրոյմաճալա նշանակէ զանչ և զխարալան. օգրա
(սանձ) և մաճալ (խարալան). իսկ 'ի հայ թարգմանութեան փո-
խան այդորիկ դիւ Բու, որ է պիծակ խայթիչ, գոռնի (φύκος,
fucus).
971. Յոր. կիւս. յայն օլտրոց, որ է՝ Բիւն, շանձան:
972. Տնս զնոյն բան յիշատակեալ նաև 'ի տողսն 403 և 406: Յայն՝
'ի Բանահարիւլ շան:
973. Տնս զմեկն է նաև 'ի տողսն 72 և 73:
977. Զերկիւնցի, յոր. զերկիւնցի. այս է՝ յերկրի և 'ի ջուրս բնակե-
լով — ՎԱՐԴԱՆ. Եւ Էն՝ ('ի Յան) որք խորամանկութիւնս ու-
նին, իբրև զհիւզոսն փոքրիկ, որ գտեալ 'ի քուն զկողողիլոս

965. Εἰ μὴ δὲ θεσμὸν εἶχε συγκεχυμέναι,
 Καὶ τῆς φλογὸς τὸ βράσμα συγκινεῖν κάτω,
 Τὴν γῆν βαρύνειν εἶχεν ἂν τοῖς λειψάνοις.
 Πόθεν δὲ τὰ προὔχοντα τῶν ζώων γένη
 Ἐκ τῶν δοκούντων μετρίων φαυλίζεται;
970. Καὶ πᾶς μὲν ἵππος σειρομάστιγα τρέμει,
 Οἷστρω δὲ φεύγει ταῦρος ἐπτοημένος·
 Φοβεῖ δὲ τὸν λέοντα τυπτηθεὶς κύων.
 Ἡμᾶς δὲ κώνωψ εὐτελὲς διαστρέφει,
 Δάκνων, προσκυλῶν, ἐξυπνίζων πολλάκις.
975. Καὶ τῶν ἐλεφάντων ἐκφοδοῦσι τὸ κράτος
 Τὰ μυκρὰ γρυλλίζοντα τῶν χοίρων βρέφη.
 Καὶ μικρὸς ὕλλος ὑγροχέρσῳ θηρίῳ
 Φθορὰν ἐφιστᾷ τῇ τομῇ τῶν ἡπάτων·
 Ἀάθρα γὰρ αὐτῷ προσβαλὼν κεχηγνότη,
980. Διατρέχει τὰ σπλάγχνα, σωλῆνος δίκην,
 Τεμὼν δὲ κρυπτὴν ἐξ ὀπισθοῦ θυραν
 Φονεὺς διαδράς οἴχεται σεσωσμένος.
 Ἄλλῃ δέ τις πέφυκεν ὀρνέου φύσις,
 Ἡ τοὺς ὀδόντας βόσκειται τοῦ θηρίου,
985. Καὶ τοῖς περιτοῖς ἐστιᾶται λειψάνοις·
 Στοργὴν δὲ δεικνύουσα γενναίου φίλου,
 Καὶ τῆς τραπέζης τὴν τροφὴν αἰδουμένη,

(999. *զիբոհիւրս*) *գազանն, մտանէ և ուտէ զամենայն փորս-
 ախն, և ընդ նստոյ տեղն 'ի դուրս ելանէ:*

978. *Ի յոյնն՝ չիք իր-ի-դէրս, որ ուղղել է 'ի իր-ի-դէրս, ուսմի-
 բէն՝ իր-դէրս:*
979. *Յոյնն. Քանզի գազանի յարձակելով 'ի նա 'ի փեռեկել (բերա-
 նոյն):*
980. *Յոյնն. Ընթանայ ընդ աղբսն՝ որպէս ընդ խոզովակ:*
981. *Յոյնն. Եւ նստանելով (բանալով) զդուռն ծածուկ ընդ յետոյսն:*
982. *Յոյնն. Սպանող փախստական՝ զերծանի ողջանգամ:*
983. *Փառազենալ չիք 'ի յոյնն. յետոյ իմ յաւելեալ թուր 'ի լու-
 սանքս ձեռագրին, և յընդօրինակողէն 'ի ներքս ընդաւելալ: —
 ՎԱՐՄԱՆ. Եւ նաև արքոս կերակրի 'ի մոյ՝ որ քաջ յատա-
 մունսն չիւղսրին, և բարեկամութիւն կալեալ ընդ նմա՝ ճշէ, և
 թեւաւորեալ (155. թեւաւորեալ) փարի, և մազլոքն քորէ, յա-
 մութ՝ որոց մոռանան զսեղան սիրելեացն:*
984. *Ի ճանաչալ մոյ. յոյնն՝ ի քաջելոց, 'ի յաւելումոց:*
986. *Յոյնն. Չգուր ազնիւ բարեկամի (γενναίου).*

- Յորժամ զհիւղսն մերձ սևեռանէ՝
 Ճշէ, և թևօքն բախէ,
 990. Եւ մազլամբքն քորէ, և նախ քան զսողանունն
 Քարող կենաց լինի սատակմանն.
 Եւ յանդիմանէ զսեղանոցն բարեկամս,
 Որք ոչն մարտակից լինին՝ 'ի նեղութեան բարեկա-
 (մաց իւրեանց,
 Քանզի պիտոյ է, որպէս վարկանիմ, մեծամեծացն
 995. Ի տրուպ մարմնոցն մարտակցիլ. (բնութեանց՝
 Որպէս զի մի՛ ոք 'ի բարձրութիւն նոցա հայելով՝
 Կրեսցէ զանխլացեալ ամբարըշտութեան կասկածանս,
 Զոր կրեացն Եգիպտացւոցն արբեցութիւն,
 Ոչ մեծամեծօքն միայն պատրեալք,
 1000. Այլ մինչև յանպիտան սողունս և զազանս՝
 Զամբարըշտութեան ըմպելով ծփանս:
 Որոյ աշակերտեալ Եբրայեցւոցն նախնիք՝
 Նոյն չարաչար վարուց եղեն նախանձաւորք,
 Մինչև ցճանճ անգամ աստուածացուցին զարարածս:
 1005. Ո՛վ ժողովէ զմեծամեծ կէտս ծովու
 Յանապասս տեղիս անդրնդոց.
 Զի դուցէ գիտացեալ զճանապարհն
 Աւազակեսցեն զնաւս:
 Եւ կամ ո՛վ առնէ զձուկն փոքրիկ նաւակալ
 1010. Ընթացից ծովուց աւազակ ճանապարհի.

989. Յոյն յաւելու. Եւ ոտիւքն շուրջ ընթանայ:

994. Յոյն. Կիւսաբէր Ժուլ (ΣΟΥΦΟΡΟΣ).

994. Իբր բացայայտ վկայութիւն Պիտիդեայն բանից՝ յիշեմ զհուս-
 կաւոր տողս Վիքդիլեայ (ըստ Պիւթագորայ և Պլատոնի և առ-
 նասարակ Ստրիկեանց վարդապետութեան).

Նըշտեօքս այս և սոցին օրինակաց կըրթեալ ըզհետ
 Մասն ինչ մըտաց աստուածեղէն և շունչս զոյ արփենիս
 Եգին ոմանք 'ի մեղուս. զի՛նդ ամենայն շրջի աստուած
 Ընդ երկիր, ընդ ծովու հետս և ընդ երկին անդընդախոր.
 Անախ հօտք և անդեպք՝ մարդիկ և ընտ սեռք զազանաց
 Իւրաքանչիւր 'ի ծնընդեան բերեն յինքեանքս նուրբ ոգիս.
 Եւ ապա 'ի նոյն անգրէն ամենայն ինչ լուծեալ երթայ,
 Եւ չիք ուրեք մահու մուտ, այլ կենդանւոյն վերաթեւեալ
 Ի թիւս աստեղաց անցեալ ծրարին յերկնից խորան:

(Վիքթ. Մշտ. Դ. 218—226. Թրք. Բագր.)

- "Όταν τὸν ὕλλον γειτνιώντα προσβλέπη,
 Κράζει, πτεροῦται, τοῖς ποσὶ περιτρέχει,
 990. Κνήθει δὲ τοῖς ὀνυξί, καὶ πρὸ τοῦ φόνου
 Κήρυξ ὀλέθρου γίνεται ζωηφόρος·
 Καὶ τῶν τραπεζῶν ἐξελέγχει τοὺς φίλους,
 Μὴ συμμαχοῦντας εἰς ἀνάγκην τοῖς φίλοις.
- Ἐχρῆν γάρ, οἶμαι, τὰς ἐν ὀγκώσει φύσεις
 995. Ἐκ τῶν ἀμυδρῶν συμμαχεῖσθαι σωμάτων·
 Ὡς μὴ τις αὐτῶν τὰς ἐπάρσεις προσβλέπων,
 Πάθοι λεληθῶς δυσσεβεῖς ὑποψίας·
 Ὁ καὶ πέπονθεν ἢ κατ' Αἴγυπτον μέθη,
 Οὐ τοῖς μεγίστοις ἠπατημένη μόνον,
 1000. Ἀλλ' ἄχρι φαύλων ἔρπετων καὶ θηρίων,
 Τῆς δυσσεβείας ἐκπιούσα τὸν σάλον.
 Οἷς καὶ μαθητεύσαντες Ἑβραῖοι πάλαι
 Τὸν αὐτὸν ἐζήλωσαν ἐν κακοῖς βίον,
 Καὶ μέχρι μυίας ἐκθεοῦντες τὴν χτίσιν.
 1005. Τίς καὶ τὰ κήτη τῆς θαλάσσης τοὺς λόφους
 Ἐν ταῖς ἐρήμοις τῆς ἀβύσσου συλλέγει·
 Μήπως ἐπισφρήσαντα ταῖς λεωφόροις
 Ὀδοστατήσῃ καὶ ταράξει τὰ σκάφη;
 Καὶ τίς τὸν ἰχθὺν τὸν βραχὺν τὸν ναυκράτην
 1010. Ποιεῖ τρεχουσῶν δλκαδων ἀντιστάτην,
1002. Եւ զդռնէր իբրեւ իւր յերկրէն եգիպտացոց ոչ կ'ընող... յԷ-
 շեցուցանել զաւուրս մանկս թեան քոյ՝ յորս պոռնկէրն յԵգիպ-
 տոս... և դարձուցից զամպարչառութիւնս քո՝ ի քեզ... և ոչ ևս
 յԷշեցան զԵգիպտոս (Եղեկ. ԻԳ. 8, 19, 27):
1004. Երթալք չարցէք ՚ի Բաւոյ զՀանէիկ աստուածն Ակիարոնի (Ի.
 Թ. Բ. 2):
1005. Յոյն յաւելու՝ զԻտ... (τοὺς λόφους).
1007. Յոյն. Զի մի գուցէ ոստմամբ հայտնելով ՚ի Հանապարս:
1008. Յոյն. Կալցիւն գուղիւ և ալէկոծեսցեն զհուս: — Տէս ՚ի ծանո-
 թութեան 409 տողի:
1009. Նառալու կուէ զձուկն՝ զոր պլուղ հոմանիշ անուամբ Իշխի-
 (էշենիտ) կոչեն Յոյնք, իսկ Հռովմայեցիք remora, որ նշանակէ
 դանակաձուկ, իսկ, բարեւ զաղարեցուցիչ նաւի յընթացից իւ-
 րոց, ըստ աստուղիաց հնոց:
1010. Յոյն. Ընդդիմակաց նաւուց ընթացելոց:

- Եւ զնաւարկելին տորմիդ ծովընթացիկ արգելոցոս
 Եւ հողմոց շնչելոյ հակառակ կաշցէ բռնոտքեան .
 Քանզի քեան՝ զոր 'ի միջավայրի լանջացն (կրէ),
 Ոլորտապտոյտ շրջի՝ զօրէն ծնծղայի,
 1015. (Միենչև) միսեցէ զայն 'ի նաւս խոռճապոդս .
 Մանճէ զհողմն և զհոսանս, քեպետ և երագս ընթանայ .
 Եւ զոսոռցիկ փրփոռսն խորտակէ ալեօք . (ցեն,
 Միենչև սրով կամ հատոռ դանակաւ՝
 կտրեսցէ զճռչկն՝ քաջափորճ սոզգակ .
 1020. Եւ յադի արկանելով չորացոսցէ զնոյն .
 Եւ լինի (իրրև) նիգ (ընդդէմ) հերձմանց մարց (ծերն-
 (դակմանց),
 Թորժամ բարախիցէ և յառաջ խաղալ կամիցի,
 Եւ սահեցմամբք 'ի դոռս վիժեսցէ սաղմն :
 Ուստի՞ զերկրորդ հարսանիս, իրրև զտատրակն,
 1025. Ի սուկոսն ունիցի բնոտքիսն պորփիտրիոնի .
 Որ քէ 'ի մեզ նշմարիցէ (զգործ) վառաշոտքեան՝
 Ի սովոս մարմինն նոռաղեալ տագնապի,
 Չկամելով բնաւ 'ի տեսիլն յայն հայել .
 Լոռքեանն բարբառով զգօնացոցանէ զբարս :
 1030. Ո՛վ ուսուցանէ զաւակս առնել օձաձկանն՝
 Անարգանդ գոլով, առանց սերման .
 Յիւր 'ի կողիցն
 Չհատուածսն սերմանեալ 'ի տղմի,
 Բուսուցանէ զաւակս օտար ծննդեամբ,
 1035. Եւ կողամայր լինի ծովային :
 Եւ ոչ խօսելով՝ աւանդէ բնութեամբ

1011. Յունականն εὐόλι:σθος նշանակէ «հոռն, իբր զի նաւք սահին ընդ
 Լուրս՝ յընթանալ իւրեանց» :

1014. Հէրբէր. περιπτύσσομαι.

1025. Իբր հոմանիշ պորփիտրիոնի 'ի բառադիրս նշանակի Լուսնի ստիւի
 և կամ խորհուրդ :

1028. Հէրբէր. θάλα, δὲ πόρνης μεθ᾽, և այլն :

1030. Յօր. զկնի օչնիւն բառի՝ դնի « Որ կողի էնդդիս » . յաւելումս՝
 անշուշտ յօրինակողաց անախի 'ի ներքս փոխադրեալ 'ի լուսանցից :

1032. Յոյնն. « Որ 'ի Թեփոց անախի կողից իւրոց », կամ « 'ի կողից
 իւրոց քերելով » . զի մարթ է զբառն ξύσμα Թէ՛ զոյականա-

- Թէ ոչինչ յանցեալ Մովսէս զասելն՝
 Կող լինել զազգիս գողացեալ .
 Քանզի ոչ շփոթմունս աննմանս է տրտնջելի
1040. Զարարողէն անհնարիցն հնարուց .
 Այլ յաւէտ զի օրհնելի է զնա, յորժամ
 Յանրնութենէ արարչագործէ բնութիւն .
 Եւ սոյն այս ցոյցանէ զիշխանոսրիսն նորիւն,
 Անհիւս ելով՝ զնիւրաւոր բնութիւնս ստեղծանէ,
1045. Եւ փոփոխելի ոչ գոյով՝ փոփոխէ զվարս կենցաղոյս .
 Ո՛վ զգեցուցանէ զկրիա հանդերձ խեցեղէն,
 Եւ զտկար մարմինն՝ յարկեալ
 Յուցանէ 'ի ներքս 'ի տան բերմամբ :
 Ո՛վ անկեաց 'ի կայծակին՝ կոչեցելոյ ճաճանչեղ՝
1050. Կայծակն թուցեալ՝ սպիտակ լոյս,
 Յուցանելով զնոյն և՛ սողուն և՛ թռչուն գոլով :
 Որո՞վք աղբերբք և խորովք թաքուցելովք՝
 Սաղամանդր շիջուցանէ զհնոցս բորբոքեալս :
 Ո՛վ եղ իմաստ 'ի հրածինսն կոչեցեալս՝
1055. Եւ յօժարութիւն ուսանել զօգտակարսն .
 Վանդի 'ի հրոյ ականարկութենէ եկեալք յառաջ,
 Շուրջ զրոցովն ընթանան՝ որպէս ձագս,
 'Իրեցուցիչ և կերակրիչ զլահան ունելով .
1057. Զստիւն, իմա՛ յստիւն : Եւ սու մի 'ի կողից նորա (Ագամայ) և ելից
 ընդ այն մարմին . և շինեաց աւեր Ասաուած զկողն զոր սու յԱ-
 գամայ՝ 'ի կէն (Իմ. Բ, 21, 22) : — Հերբեր. τὸν γένους λο-
 χεστρίαν.
1058. Յօր. զստիւն գուցէ : — Գոյ նաև 'ի միում յոյն օրինակի (զոր յիշէ
 Միկնը) համաձայն հայունսն τὸν γένους փոխանակ τὸν βίου :
 Յոյն. Զկողն լինել կենաց ծնող (λοχεύτρια, որ նշանակէ զկին՝
 որ ծնանի զաղայն, աղայաբեր) : Հայ թարգմանն ընթեանայր գուցէ
 յօրինակի իւրում λοχαῖον (ծածուկ, գողունի) :
1059. Իրթնաբան իմաստ այս և յաջորդ յունաբան տողից այս է, զի
 կշտամբել զանհնարին իւրացն Արաբիչ, իբրև թէ անօգուտ շփոթ-
 մունս գործեալ իցէ, ամբարշտութիւն է : Անօգուտ շփոթմամբ
 թուի ինչ նշանակել զփոստակար ինչ խառնուրդ 'ի ծննդագոր-
 ծութեան :
1046. Ի յոյն շիջ հանդերձ :
1047. Յօր. յստիւն — Այս է՝ և զտկար մարմինն ուսուց ընդ յարկաւ .
 կալով՝ իբրև 'ի ներքս անդ 'ի տան իւրում շրջաբերիլ :

- Ὡς οὐδὲν ἐξήμαρτε Μωσῆς, εἰ λέγει,
 Πλευρὰν γενέσθαι τοῦ βίου λοχεύτριαν;
 Οὐ συγχύσεις γὰρ ἐγκαλεῖν ἀσυμφόρους
 1040. Τῷ συντελεστῇ τῶν ἀμηχάνων θέμις·
 Ὑμνητέον δὲ μᾶλλον αὐτόν, ἡνίκα
 Ἐκ τῶν παρὰ φύσιν δημιουργεῖ τὴν φύσιν·
 Καὶ τοῦτο ποιεῖ δεῖγμα τῆς ἐξουσίας,
 Ἄυλος ὧν ἔνυλον εἰ κτίζει φύσιν,
 1045. Καὶ τρεπτός οὐκ ὧν τρεπτόν εἰ ποιεῖ βίον.
 Τίς ἐνδιδύσκει τὴν χελώνην ὀστράκῃ,
 Καὶ τὴν ταπεινόσωμον ἑστεγασμένην
 Δείκνυσιν ἐντὸς οἰκίας φορουμένην;
 Τίς ἐμφυτεύσας τῷ διαυγεῖ λαμπύρῳ
 1050. Σπινθήρα λευκόν, ἔρπετόν ποιεῖ σέλας,
 Τὸν αὐτόν ἔρπειν καὶ πτεροῦσθαι θεσπίσας;
 Ποίαις δὲ πηγαῖς, ἢ βυθοῖς κεκρυμμένοι;
 Δρᾷ σαλαμάνδρα τὰς καμίνους αἰθάλην;
 Τίς ἐντέθηκε τοῖς πυρεκγόνοις φρένας,
 1055. Διάκρισίν τε τοῦ μαθεῖν τὸ συμφέρον;
 Ἐκ τῆς ῥοπῆς γὰρ τοῦ πυρὸς παρηγγμένοι
 Περιτρέχουσιν, ὥς νεοττοὶ, τὴν φλόγα
 Θηλὴν ἔχοντες, καὶ τροφὴν τὴν λαμπάδα,

1048. Հէրբէր. փորօսմանց.

1049. Ի յայն շէք իւրիշխոյ՝ ձեռնիւ անուամբ կոչէ 'ի հայուսն զորդն
 Լաւպորէ (կայծոսեմի, լա. cicindela):

1050. Յօր. աղբոսի լոյս (?) Յայն. կայծակն աղբառի, լոյս սորդակ
 զործելով:

1052. Ըստ անասակաց նոց՝ սաղամանքը 'ի շրջելու բերում 'ի մէջ 'հոյ'
 շիջուցանէ զնոյն:

1054. Կիւրճիւն՝ յաւելուած հայ է Թարգմանիկն: Հրածիկն (փորցնից)
 ընդ անուամբ անուամբ կոչիկն միջառք ինչ՝ որք անծախ 'ի հոյ
 ասիկն 'ի բնագիտաց:

1055. Իւր յօրհրդութիւն, յայնն 'ի սրտիւնութիւն (մտաց) կամ քաղաք
 (ձեռքիս):

1056. Ի հոյ աղբոսիւնութիւն. 'ի յայնն ըստ տից օրօքի, որ է 'ի լաւթանի
 կամ 'հոյնի (հոյ). այլ լաւագոյն համարեմ ընդ Հէրբէրի ըն-
 Թեանու յայնն ըստ տից օրօքի, այսինքն 'ի չեմնի կամ 'ի ցոյ-
 տիւն հասակայթիկ հոյ:

- Եւ յիւրոց հրաբերձ դայեակն
 1060. Միշտ փափաքեն, և ամենակեր մարմինն՝
 Միայն նոցա լինի կերակրիչ կենդանութեանն.
 Ո՛վ ցուցանէ որդեծինս զբնդուունս,
 Առ 'ի չգոյէ նոցա գործարանի ծննդեան.
 Ժողովեն զաղբ արհամարհեալ,
 1065. Եւ գնդեն զնա յարեւու.
 Մինչև խարսկեալ գունդքն յարեւու՝
 Թաւալիւքն յղանայ սերմն յաղբին.
 Եւ ապա այսպէս յանարգ ծննդենէ՝
 Ծնունդ նոր գործէ՝ սուանց երկանց.
 1070. Զորովք զանց արարեալ յանդռզն այն առասպելագիր,
 (Զի սոռք և արդարեւ լեզու Պորփիրի,
 Այլ բնութիւն հանձարոյն սովոր առ դեղեռուն),
 Դիմեաց առ առասպելս խաբկատորս,
 Դաշտագետիւն գտանելով և փռչս քաղելով.
 1075. Քանզի պարտ էր նմա ընդ այն մանասանդ սքանչանալ,
 Էշ զամենակարող զաստուածայինն գովել զօրոքիւն,
 Թէ ի՞նչպէս առ եռաստագոյնս անգամ այսպիսիս զիշաւ.
 Էշ մի՞ ժպրհել նմանութիւնս Աստուծոյ կոչել (նի.
 Զաղբապտիս զգարչելի բնդսունս,
 1080. Այնո՞ւ՝ զի երեւին ընդդիմադիր ոտիւքն
 Զգնտաճեւ զաղբն գյորեւ գռնարել,
 Է՛շ զգործ վերնային հոշովմանցն կատարել
 Է՛շ զերկնայինսն (գնտաճեւս) յաղբի անդ կերպս.
 (յանագործել:
 Ո՛վ կուրուքեան մտացն, ո՛վ յանդռզն բերանոյն նաւ
 (խատանաց.
 1085. Իբր քի մի միակ ստեղծագործեալ Աստուծոյ զերկինս,
 Իսկ բնդսան՝ մէկ մի կերպարանել զօրհանապագ:

1039. Ի՞նչ յիւրոց, իմա՛ — Իւրեանց-յինն:

1060. Մարմին, յոյնն՝ բերանն. չփոթ ընթերցումն է ընդ սτόμα (բերան) և ընդ σῶμα (մարմին):

1062. Բնդսանց (χίνδαρος) բաղմամբիւ տեսակէ են. բանք են աստուծոր զայնցանէ՝ զորս Կրիստոսն կոչէ ուսմիկն 'ի դաւառս ինչ, և կամ Կրիստոսն 'ի բառադիրս:

1064. Արհամարհել իմա՛ զաղբիւ — Հերբեր. σ λλέγ ντες.

Καὶ τὴν ἑαυτῶν πυρφόρον μαιεύτριαν

1060. Ἄει ποδοῦσι· καὶ τὸ παμφάγον στόμα
Μόνον παρ' αὐτοῖς γίνεται ζωοτρόφον.

Τίς τεκοποιούς δεικνύει τοὺς κανθάρους,
Τῶν πρὸς τὸ τίκτειν οὐκ ἐχόντων ὀργάνων;
Οἱ συλλεγέντες κόπρον ἡμελημένην,

1065. Σφαιροῦσιν αὐτὴν εἰσβαλόντος ἡλίου,
Ἔως πυρωθεὶς τῶν κυλίνδρων ὁ στρόφος,
Ἐγκυμονήσει τὴν σποράν τῇ κοπρίᾳ
Οὕτως τὸ λοιπὸν ἐξ ἀμήτορος τόκου
Γονὴν νεουργήσουσιν ὠδίνος ξένην.

1070. Ἄπερ παρελθὼν ὁ θρασὺς μυθογράφος·
(Τῷ Πορφυρίῳ γλῶσσα μὲν τεθηγμένη,
Γνώμης δὲ φύσις ἀστατεῖν εἰθισμένη)
Μύθοις ἐπεσκίρτησεν ἡπατημένους,
Λειμῶνας εὐρὼν, καὶ θερρίζων τὰς βάτους·

1075. Ἐχρῆν γὰρ αὐτὸν ταῦτα μάλλον θαυμάσαι,
Καὶ παγκρατὲς τὸ θεῖον ὑμνήσαι κράτος,
Πῶς καὶ δι' αὐτῶν ἔρχεται τῶν ἐσχάτων.
Καὶ μὴ Θεοῦ μίμημα τολμήσαι λέγειν,
Τοὺς κοπρομόχθους, καὶ δυσώδεις κανθάρους
1080. Ἐφ' οἷς δοκοῦσιν ἐκ ποδῶν ἀντιστρόφων,
Τὴν σφαιροειδῆ κόπρον ἀντισυστρέφειν,
Καὶ πᾶγμα ποιεῖν τῶν ἄνω κυλισμάτων,
Καὶ σχηματουργεῖν οὐρανοῦς ἐκ κοπρίας.

Ὡ νοῦς ἀμυδρὸς, ὦ θρασύστομος βία

1085. Εἰ τῷ Θεῷ μὲν εἰς ὑφεστήκει πόλος,
Τῷ κανθάρῳ δὲ γίνεται καθ' ἡμέραν.

1065. Իմա, ըստ յուրին, արհեստով ընդ (շողով) արհապահուի:

1066. Գուրբի յարմար. յսկի՛ն հլուօյն իշխուօյն (է սτρόφος τῶν
κυλίνδρων), մարԲի ընԲեանուլ իսկին ծ սτρόփոս, պի՛ն է՛ քանդի
(պիանակ), և պի՛ն:

1068. Յուրբ քանդի. յսկին՝ ակոյր քանդուրբ (էξ ἀμήτορος τόκου).

1070. Հերբ. Թπεր Լեղիծօս ծ Թրասօս, և պի՛ն:

1072. Հերբ. Շէ փրօս:

Գրիդ.

- Ո՛վ ածէ տրտաքս զանգեղս՝ անսերմ ծննդեամբ,
 Ոչ գոյով 'ի նոցանէ ազգ արուաց.
 Ստուեր նախացոյց խորհրդական անութեամբ.
1090. Որոց խցեալ կաթին ամբարոց,
 (Սօքա միայն 'ի հաւուց բղխեն կաթն),
 Զերանս իւրեանց ծակեալ՝ յարենէն՝
 Կաթին բղխմամբ՝ սնուցանեն զտղայսն:
 Եւ թուի ինձ առաւել պարկեշտագոյն գոլ զանգղ՝
1095. Գթով ծնիցելոց ծակեալ զերանսն,
 Քան զմեծամեծացն վաւաչոտութիւն
 Վիրաւորեալ 'ի ծնունդ սատակման:
- Ո՛վ բանայ զբերան փորահաւուցն՝ փոխանակ սու-
 Աբանչելի իմն գործեալ երկայն տէգս. (ոերի
1100. Բացեալ զնոսա ամենակեր բերան՝
 Անյագաբար յափշտակիչ ձկանց:
 Դրժեն իմաստութեամբ զգաղտակուրսն, յորժամ
 Յիւրեանց խեցեղէն տիփսն ամփոփին,
 Ստուգեալ ճարտարութեամբ բանն զնոսա.
1105. Քանզի փակեալ գոլով խեցեղէն թերթիցն,
 Եւ անհնարին առ 'ի բանալ,
 Կլանեն զնոսա 'ի խարոյկ որովայնին,
 Եւ լուծումն կրեալ կարծրութեան նոցա
1087. Սոյն տուր (1087 և 1088) կրկին նաև զկնի (տե՛ս տող 1156 և 1137). այլ յօրինակին պակասի աստ տողն 1088, զոր զբոլմեցաք համաձայն 1137 տողի:
1089. Խորհրդաւորն ահաւորն. յոյնն չոաւ ԵԱՊՏ ԲՓԾԵՄԵԱՅ (խորհրդական կամ իմացական լուսթեան). այլ հաջորդոյն համարիմ զբնութեցուածն Հերքերի ԲՓԾԱՐՅԱՅ, որ է՝ աւաղ-վանութեան (այն է՝ աւաղական ծնունդ կուսին, ըստ այնմ՝ զոր բնութեանումը 'ի 1153-1155 տողս). Թուի Թարգմանչիւն ԲՆԵՄԵ (աւսութեամբ, աւսմամբ) բնութեցեալ: — Այսպէս նաև 'ի յաջորդութեան բանիցն ոչ սակաւ ուրիշ զնեա զնալով Պիսիդիայ առաապելական աւանդութեանց հնոց զկենդանեաց, խորհրդական իմաստս քաղել կամի յայնցանէ, ուր ոչինչ զոյ համարիտ և ոչ ստուեր խորհրդականութեան:
1092. Յարեմի. յոյնն՝ արեւելիւ կամ արեւմտեալ (Σηματιμύσις).
1094. Հերք. Καὶ μὲν θύα.
1095. Ի յոյնն չիք վերան: — Երեւելոյ. յոյնն՝ Բեյելեթ (ԵՅ ԿՅՅԵՅ).
1096. Յոյնն. Քան զմեծին պնդորիկ Արամազդայ վաճաչոտութիւն, հայ

- Τῇ θερμότητι τῶν ἔσω χαινουμένη·
1110. Θάττον δὲ τὰς πρὶν ἐξεμούντες συνδῶσεις,
 Γυμνῇ διαρπάζουσι τὰς σάρκας μάχῃ,
 Τὴν ὀστρακώδη μὴ φορούσας ἀσπίδα.
 Τίς τὸν μεγιστόφωνον ἔνδον τῆς στέγης,
 Ἐπεισεν ὄρνιν ὥρολογεῖν τὴν εὐφρόνην,
1115. Καὶ μὴ παρόντα προσβλέπειν τὸν ἥλιον,
 Καὶ τοὺς ἐνύπνους ἐξυπνίζειν ἐργάτα;
 Θεὸς δὲ ποῖος τῶν Ὀμήρου πλασμάτων
 Γῆρας ξέει φοίνικος ἐκπυρουμένου,
 Λυπρῷ δὲ τὸν γέροντα τεφρώσας τάφῳ,
1120. Ζῶντα προβάλλει τοῦ τάφου τὰ λείψανα;
 Ἑλληνικοῖς Ἑλληνες εἴξαντες λόγοις,
 Πείσθητε λοιπὸν τὴν ἀνάστασιν σέβειν.
 Τίς μαντικούς δίδωσι τοῖς πτηνοῖς ὄρους;

- Μαντεύεται γὰρ ὑετοῦς ἐν αἰθρίᾳ
1125. Τῆς μακρογῆρου τῆς κορώνης τὸ στόμα,
 Πρὸ τοῦ δὲ πνεῦσαι τὰς πνοὰς προδεικνύει·
 Αἰθυῖα κολπώσασα τὸ πτηνὸν νέφος.

1. 1110-1115. (ἐκτενέστερον). ἡ ἀντιθέσις ἐστὶν ἡ ἀντιθέσις.

1121. Βασιλῆς. Ζηλοῦντες τὴν ἀντιθέσιν ἐν τῇ ἀντιθέσει. — Πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἐν τῇ ἀντιθέσει. — Πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἐν τῇ ἀντιθέσει.

1123. Πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἐν τῇ ἀντιθέσει. — Πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἐν τῇ ἀντιθέσει. — Πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἐν τῇ ἀντιθέσει.

1124. Βασιλῆς. Φανερὸν ἐστὶν ὅτι ἡ ἀντιθέσις ἐν τῇ ἀντιθέσει. — Πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἐν τῇ ἀντιθέσει. — Πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἐν τῇ ἀντιθέσει.

1125. Βασιλῆς. ἡ ἀντιθέσις ἐν τῇ ἀντιθέσει. — Πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἐν τῇ ἀντιθέσει. — Πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἐν τῇ ἀντιθέσει.

1126. Βασιλῆς. ἡ ἀντιθέσις ἐν τῇ ἀντιθέσει. — Πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἐν τῇ ἀντιθέσει. — Πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἐν τῇ ἀντιθέσει.

- Ձոյս ոմանս ուսուցիչս իւր կալաւ քաշահաւ,
 Որ քան զԴադեկոս ինքնին իմաստնագոյն երեւի.
1130. Քանզի 'ի խնոյ աւեր ներքին անցիցն,
 Շտապեալ՝ եղանակաւ իշիք բանալ զդռնոն,
 Աս 'ի շեղ ոլորելով զերկայն պարանոցն,
 Խողովակ հիւսնէ անդէն զքերանն,
 Եւ հիւս աղաչոյս արկանելով 'ի ներքս՝
1135. Ձուր բեռնն հեղանիւքովք քերևացոցանէ:
 Ո՛վ ածէ արտաքս զանգեղս առանց սերման ծնըն-
 Ոչ գոլով 'ի նոցանէ ազգ արուաց. (դեամբ,
 Որք զմերն Կոյս պատմեն,
 Յուցանելով զնա՝ թէ որպէս մարթ է Հաւուց.
1140. Քանզի պարտ էր, որպէս վարկանիմ, այսքան հրա-
 (շիցս
 Ունել ինչ աղօտաբար նմանութիւն և բնութիւնն.
 Որպէս զի ոչ համարել նորաձեւութիւն ինչ ծնըն-
 (դեամբն,
 Եւ ոչ դարձեալ ծայրագոյնս ինչ նմանեցուցանել
 Քանզի ոչ միան՝ որպէս զնա՝ կոյսք, (զծննդեանն.
1145. Որովհետեւ ծնեալն արտաքս ընթանայ,
 Խորտակէ զփականսն և անցանէ ընդ դրունսն:
 Իսկ եթէ Հաւուցն ազգ՝
 Յղացեալ հողմոյ բերմամբ,
 Ձիւմրդ ոչ յաւէտ ծնեալ Կոյսն (նիցի,
1150. Ձհաւատարմութիւն առանց սերման ծնիցելոյն ու-
1128. Քաջահաւ (1616) լսի 'ի մեզ նաև Արասաւազահաւ, իբրեւ զհաւս
 քաջաց կամ ուղուց՝ որք հանդերձեալ էին ունել զԱրասաւազի՝ յե-
 լանել իւրում յորս 'ի լեռանն Մասեաց, ըստ առասպելապատում
 աւանդութեանն. (նորայրի են այս կարծիք 'ի զզգ-հայ. բառադրի
 իւրում. տես առջ. Ibis):
1133. Իմա՝ զքերանն իւր իբրեւ զխողովակ յորէնէ:
 1136. Համեմատեալիւր ընդ առդիցն 1087 և 1088:
 1137. Հեք. παρ' αὐτοῖς.
 1138. Յոյն. Որք զմերս պատմեն զկոյս հրաքարէ կամ զլուսաղիւր:
 1139. Թի 'բոլե 'բոլե է. յոյն. 'բլափ 'բլե իցե:
 1142. Խորթին են իմաստք առդիցդ յունաբանութեամբ. կամի ասել՝ զի
 հարկ էր այնքան ևնթ նմանութիւն գտանել 'ի բնութեան եղե-
 լոց՝ հրաշալի ծննդեանն առ 'ի Կուսէն, զի ոչ նորաձեւութիւն՝ ա-

- *Ιδὺς δὲ ποίωv εὐπορεὶ διδασκάλων;
 Καὶ τοῦ Γαληνοῦ δείκνυται σοφωτέρα;
 1130. Τῆς γὰρ κάτωθεν ἐμφραγείσης ἐξόδου,
 Ἀμηχανοῦσα πῶς ἀνοίξει τὴν θύραν,
 Τὸν μακρὸν ἐκτείνασα λοξῶς αὐχένα,
 Σίφωνα γοργὸν τεκτονεύει τὸ στόμα,
 Καὶ χυλὸν ἄλμης ἐμβαλοῦσα τοῖς ἔσω,
 1135. Τὰ ξηρὰ ρευστοῖς ἐξεφόρτωσεν βάρη.
 Τίς ἀσπόρῳ τοὺς γῦπας ἐξάγει τόκῳ
 Φυλῆς γὰρ αὐτοῖς οὐχ ὑποῦσης ἄρβενος;
 Οἱ τὴν καθ' ἡμᾶς πυρφοροῦσαν παρθένον
 Δεικνύντες αὐτήν, ὥς ἐφικτὸν ὀρνέψ'
 1140. Ἐδεῖ γάρ, οἶμαι, τοῦ τοσοῦτου θαύματος

Ἐχεῖν ἀμυδράς ἐμφάσεις καὶ τὴν φύσιν·
 Ὡς μήτε δόξῃ καινοτομεῖσθαι τόκῳ,

- Μήτε πρὸς ἄκρον ἱστορεῖν τὰ τοῦ τόκου·
 Οὐ γὰρ μένουσιν, ὥς ἐκείνη, παρθέναι,
 1145. Ὅταν τὸ τεχθὲν εἰς διέξοδον ὁράμῃ,
 Ῥήξῃ τὰ κλειθρα, καὶ παρέλθῃ τὰς θύρας.
 Εἰ δ' αὖγε καὶ τίκτουσιν ὀρνέθων γένῃ,
 Ἐγκυμονοῦντα τῇ φορᾷ τοῦ πνεύματος·
 Πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἢ τεκοῦσα Παρθένος
 1150. Τὸ πιστὸν ἔξει τῆς γονῆς τῆς ἀσπόρου,

մեկուկեր արորբնակ՝ ծնունդն այն համարեցի, և ոչ խորհուրդ
 անհասանելի ծննդական այնորիկ՝ մեկին եղանակաւ բացալայտեցի
 ի բնութեան իրաց, այլ սոսկ աղտաբար և ընդ զաղանեօք
 թաւով։ — Հերթեր. տի՛ տօկոք.

1144. Արդի՞ զեւ, այն է՝ որպէս զՄարիամ կայս:
 1147. Յայն. իսկ եթէ պատէս ծնանին հաւուցն ազգ:
 1148. Անհի՞ք այս կարծիք՝ թուշոց խնչ հոգմոյ բերմամբ կամ շնչմամբ
 յղանալոյ և ծնանելոյ՝ յիշխալացւոց անտի անցնելի երեւի առ
 Յայն, յորոց և առ Քրիստոսնայն. և ընդհանուր կարծեացս զհեռ
 զեւուով Ս. Բարսղի և այլոց ևս և ըստ նոցանէն՝ Պիսիդիայ,
 իբրեւ նշան ցուցանեն զայն անապական ծննդեան կուսին, առանց
 սիրման մարդոյ, յղացելոյ ի շնչմանէ կամ ի հոգմանաւորութենէ
 Հոգւոյն Սրբոյ:

ի կենդանարար Հոգւոյն լցեալ:

Այսպէս ինչ բնաւորեցաւ և՛ հաւուց՝

Նշան հաւատարիմ առ 'ի ծնանիլ առանց սերման:

Ո՞ր Փիվեայ ուսուցանէ զխուրդ զիւթական

1155. Շաւիղս, զկոյր և զամենակերն,

ի փորուած ծակուց իւրոց,

Նախ քան զժամանակ խառնակման օդոց

Զխոտորնակի ելս որջից իւրոց:

Եւ զայս բանալ ընդդիմադիրս, ոչ

1160. Գռչէ՛ն հողոյ արգելցէ՛ զհողմս:

Ո՞ր Ներեւս տայ ծովայինն ոգնւոյ՝

Նախատեսականս բիրս՝ տեսանել յառաջագոյն զծը-

Որպէս զի փախչիլ՝ նախ քան զխռովիլն, (փանսն,

Մինչդեռ 'ի խաղաղութեան լինի՝ ընդ քարամբն

1165. Ո՞վ ուսոյց զմեղուն զխնատոռնն մշակ (ամբանայ:

Երկրաչափութեան, և տունս երեքյարկեանս

Յարուցանել վեցանկիւնեայ շինուածոց:

Եւ առնել զբլիշն՝ ոչ ուղիղ

Փծագրութեամբք յոտն, այլ խոտորնակս:

1152. Եօր. հասնա՛ծ. աւելորդ կրկնութիւն է յաջորդ Ն տառի: — Այս տող և յաջորդն պակասեն 'ի ապ. Հէրքէրի:

1154. Ո՞ր Բիվեայ զբոլմի յօրինակին. իսկ յոյն. Եւ ո՞ր պն Փիբեայ զիւթական (զուշակոզ) եռոտանի: Գոսլաֆ (Փեբոս) անուամբ կոչէ Պիսիդէս աստ զԱպոզոն, որոյ մեհեան հռչակաւոր էր 'ի Դիւիփիս. յորում հարցունէ՛ յոր ազգէր նա զպատգամս իւր՝ բազմէր 'ի փոքրիկ եռոտանոյ, որ էր պատեալ մաշկաւ Պիւթոնի վիշապին:

1155. Եօյնն. Ուսոյց զխուրդն զկոյր և զամենակեր: — Եօյնն ունի ընդհանուր անուամբ՝ μῦθ որ է հաֆ, այլ աստանօր մարթ է իմանալ նաև զխուրդն և կամ զոգնի, զորս ցուցանեն անականցն խոյր և ամբնիւր, որպէս և նկարագիր որջիցն 'ի նաեւորդ տողս: — Բազումք 'ի բնագիտաց խոյր լինել ասելին զխուրդանէ, այլ թէ են արդարեւ նմին աչք, թէպէտ և փոքունք, հաստատրմացեալ է այժմ առ ամենեսին:

1156. Եօյնն. ի բաւիղս անդ ծակուց կալով կամ զաղարկելով:

1157. Եօյնն. խնուլ նախ քան զխառնակ, և այլն:

1159. Հէրք. ὁπωζ.

1160. Հէրք. ἀποχρύδω.

Ἐκ ζωοποιῶ Πνεύματος πληρουμένη;
 Οὕτω τε συμπέφυκε καὶ τοῖς ὀρνέοις
 Αἰνιγμα πιστὸν πρὸς τὸ τίκτειν ἀσπόρως.

- Ποῖος δὲ Φαίδου μαντικώτατος τρίπους
 1155. Τὸν μὲν διδάσκει τὸν τυφλὸν, τὸν παμφάγον,
 Ἐν τοῖς λαβυρίνθοις ὄντα τῶν ὀρυγμάτων,
 Φράττειν πρὸ καιροῦ τῆς φορᾶς τῶν πνευμάτων
 Τὰς ἀντιλόξους τῶν ὁπῶν διεξόδους,
 Ἄλλας δὲ ποιεῖν ἀντισυνθέτους, ὅπου
 1160. Τὸ χῶμα τῆς γῆς τὰς πνοάς ἀποκρύβοι.
 Ποῖος δὲ Νηρεὺς τοῖς ἐχίνοις ἐν σάλοις
 Προβλεπτικὰς δίδωσιν ἐν βυθῷ κόρας,
 Ὅπως φυγόντες πρὸ ζάλης τὰ τῆς ζάλης
 Εἰς τὴν γαλήνην προσρυῶσι τῶν λειῶν;
 1165. Τίς τὴν μέλιτταν τὴν σοφὴν, τὴν ἐργάτην,
 Γεωμετρεῖν ἐπεισε, καὶ τριωρόφους
 Οἴκους ἐγείρειν ἐξαγώνων κτισιάτων;
 Ποιεῖν δὲ τὰς σύριγγας οὐκ ἐπ' ὀρθίας
 Γραμμῆς διευθύνουσας, ἀλλ' ἐγκαρσίαν,

1161. Ներեւս է շտապուած ծովային, որդի Ովկանու և Թեթևի, յորոց ծնան յաւերժաբանօրն Ներեւսը, որ իշխելն ընդ ծով և յօգնութիւն մամուռէին վտանգելոց յալեկոծութիւնէ: ՉՆերեւս ահաբ և ճշմարիտ կուէ գուշակ՝ Հեթոգոս 'ի քերթութեան իւրում գննելի տարաւորաց (ստղ 255). այսպէս.

Նիւթն ծ' օթսծէս քաւ օղիթնս ցննատ Սոնտոց.

Չանտուան ըզՆերեւս և զճշմարիտ ծրնաւ Պոնտոս:

1162. Յոյնն. Նախաստեանական բիրտ (եռ) յանդուռնս (ծովոց), զի նախ քան զիտուղի փախիցն 'ի ծփանացն:

1164. Յոյնն. Ի խաղաղութեան կամ 'ի նահաբառութեան քորանց ապաւինել:

1165. Ձխտաբանն յաւերջ ըստ յունին, որ ասէ. Ո՛վ ուսոյց մեղուի, իմաստնոյ վաստակաւորի՝ զերկրաշափելի — Պիտիդէս՝ որպէս յուրժ ուրիշ՝ այնպէս և աստածոր նշանուղ տեսանի նկարագրութեանց Ս. Բարսղի, քան Վերդիւկայ և Արթաշատի կամ այլոց բազմաց, որք զրիցին զմեղուաց:

1169. Գծ-գր-թիւ-թիւ յոյն. չիք 'ի յոյն յոյն, այլ ճշմոյնոսսսսս, որ է ազնւիւմ, աթառնւմ — Հերքեր. ձլլ՝ ճգարժոյս:

1170. Զի մի՛ գուցէ սաՀեոցեն՝ որ 'ի ներքուստ կուսէ ոտքն՝
ի վերուստ ծանրութեամբ բեռանցն.
Այլ լինել յաւէտ ընդդէմ միմեանց զգիրսն՝
Խոտորնակ շինուածոցն նեցուկս.
Որպէս զի տունն գոլ հաստատուն,
1175. Եւ ոչինչ անկանել 'ի վայր 'ի գէջ հիւթ:
Արդ, յերկրաշափելդ քո, Եւկղիդէս, տես
Եւ մի՛ ինչ 'ի գծագրական ձևոյդ զանց առներ.
Զի մի՛ գուցէ խայթեցէ վքեղ խայթոց իմաստունն
Վարդապետին մեղուի, և ուսուցանել հարկաւորեսցէ:
1180. Ո՞վ ստեղծ զսարդ նրբամատունս,
Նիւթել ուսուցանէ, և ագբունս առ 'ի գործ՝
Յորովայնէ նոցա արտաքս թքանել.
Որո՞վ գծագրական արոսեստիս՝ առ հիմունսն
Զգէն զսկզբունսն և գրելսն շաղկապեն.
1185. Եւ 'ի միջին բեւեռով զամբարձմունս ագբանցն
Հաստատել շուրջանակի ըստ ճշգրութեան,
Եւ 'ի միջի դատարկութեան որոյմանցն՝
Սիւնս պատշաճեն ընդդէմ շարագրութեամբք.
Որպէս զի հնարք նրբագծութեանն
1490. Որ 'ի սարդից շարագրեալք՝ ոչ անկցին.
Կրկին գործ 'ի միոյ նիւթոյ առնել,

1170. Ի Կերտապ Կառն սրբն, փոխաբերաբար է ասացեալ. «սյսինքն է՝
խոնարհազոյն մասն շինուածոյն (բլջացն):»
1172. Զյունախօս հայերէնդ իմա՛. Զի դէմընդդէմ դիրքն՝ լինիցին մա-
նուանդ 'ի նեցուկս առ 'ի շեղ շինուածոյն: — Դիբն կոչէ զկողս
բլջացն:
1175. Յոյնն. Ի գէջ հիւթոյն:
1176. Հուշակաւորն Եւկղիդէս երկրաչափ՝ ուսուցիչ եկաց Թուաղիտա-
կան ուսմանց յԱլեքսանդրիա առ Պալոմիաւ Լագոսիւ յամին 520
Ն. Ք. որում աշակերտեցաւ և ինքնին Թագաւորն: Գրեաց զգիրս
Տ-բիւր-չ, որք մինչև ցպսօր 'ի գործ վարին առ ուսումն հիմնա-
կան սկզբանց Թուաղիտութեան. գրեաց նաև զբրածշտութենէ,
զծածանակագրութենէ, զսեռադակահոութենէ և զբածանմանց բազ-
մանկեանց հաստ. զորս 'ի մի հաւաքեալ նախ հրառարակեաց
Գրեգորի (Gregory) յՕքսֆորդ, յամին 1703 — Նշխարս ինչ 'ի
նախնի հայ Թարգմանութենէն հասեալս առ մեզ՝ ամօք յառաջ
գտեալ 'ի գրադարանի վանացս (գորիսեղեան յօրինակէն Պաւլոս

1170. Μήπως ὀλισθήσωσιν οἱ κάτω πόδες
 Ἐκ τῶν ἀνωθεν φορτικῶν βαρημάτων·
 Εἶναι δὲ μᾶλλον τὰς παραλλήλους θέσεις
 Τῶν ἀντιλόξων κτισμάτων ἐρείσματα·
 Ὡς καὶ τὸν οἶκον ἐστάναι βεβηκότα,
1175. Καὶ μηδὲν ὑγρὸν ἐκπeseῖν τῆς ἰκμάδος.
 Γεωμετρῶν ἐντεῦθεν, Εὐκλείδῃ, σκόπει,
 Καὶ σχῆμα μηδὲν γραμματικὸν περιξέσης,
 Μήπου σε κέντρον τῆς σοφῆς διδασκάλου
 Πλήξῃ μελίττης, καὶ μαθεῖν ἀναγκάσῃ.
1180. Τίς τοὺς ἀράχνας λεπτοδακτύλους πλάσας
 Νήθειν διδάσκει, καὶ πρὸς ἔργα τοὺς μίτους
 Ἐκ τῶν παρ' αὐτοῖς ἐντέρων ἀναπτύειν;
 Ποία δὲ τέχνη γραμμικὴ πρὸς τὰς βάσεις
 Βάλλουσιν ἀρχάς, καὶ προτείνουνσιν δέσεις·
1185. Μέσῳ δὲ κέντρῳ τὰς ἐπάρσεις τῶν μίτων
 Κύκλους ἀπαρτίζουνσιν ἡκριδωμένους·
 Καὶ τῇ μεταξὺ τοῦ κενοῦ διαστάσει,
 Στύλους ὑφαρμόζουσιν ἀντισυνθέτους·
 Ὅπως τὸ μηχανήμα τῆς λεπτοουργίας,
1190. Ὡς ἐξ ἀράχνου συντεθὲν, μὴ συμπέσῃ,
 Ὅς διττὸν ἔργον ἐξ ἑνὸς ποιεῖ μίτου,

բազմի (բազմապատկեր) 'ի Բազմադեպ Հանդես (ան՝ Հար
 թԲ. 1884. էջ 30-34):

1177. Հէքք. παραξέσης.
 1180. Ձուրք, յոյն զուրք, որում համապատասխան է 'ի սուր 1182:
 1181. Իմա՝ ոչ նիւթի անստանդարտ:
 1182. Թանկի, այս է 'ի քուրս քու, քուրսն արհեստի զի Թանկի քու-
 խաբարաբար ասացաւ է 'ի յոյն լեզուի:
 1185. Բունական կենտրոն՝ երկուսի նշանակութեան ունի, այսինքն է
 իտրոնի համ զէք իւրի, և ուրի համ Բիւրի (պոլիէր)՝ նե-
 դուի)։ Ինչ թուի աստիճանի զանազան ունի զիմաստ՝ երբեք թե
 ասիցէ։ Եւ 'ի զէք (կայք) 'ի իտրոնի՝ զսփարջնուն ալիւնջ՝
 հաստատել։ — Թէ զինչ արդեօք իմանայցէ՝ սփարջնուն (տէ
 ընթացի, բարձրագոյն, վերաբարձունք, ուսոյց) բառի՝ զսուա-
 րիս՝ ասի։ Ինչ համապատասխան թուի զայս ալիւնջ և համ զիւր
 իւրի ալիւնջ իմանալ, որք ամփոփին 'ի մի կեդրոն յաստիւնի՝
 1189. Հուրք. յոյն՝ քուրս, իւրք (տօ միջանիւս)։
 1190. Ու ալիւնջ, Իմա՝ զիւրք (միջ, ամփոփ)։
 1191. Ի մի նիւթ. յոյն՝ 'ի մի ալիւնջ (էջ ἑνὸς միտ)։

Թափարդ՝ առ 'ի յորս, և առ 'ի բնակութիւն՝ յարկ։
Յորոց պատկառեցէ ամենայն ոք՝ որ ասիցէ անզգա-
(մարար՝

Անակգրունս զոլ զտարերս. զի թէ նիւթ ոչ ունելով
1195. Ճիծի՝ ոստայնանկի, ոչ ևս է զնիւթն ասել անըս-
Այլ նախածամանակ զսարգն է ասելի, (կիզբն,
Որպէս նիւթաւոր ազրանց ճարտարապետ։

Ո՞ր եղանակ ռառոյց զկարապն (գոց.
Ընդ զերփիւռս ընթանալ աս 'ի քաղցր գեղգեղումն եր-
1200. Որ զփետրաբարձ տախտակն տարածանելով (ցանկ։
Քաղցրահնչոտ նորասրանչ նռնագս ընդ օդս հնչեցոչ-
Եւ զսա զարմանալի յոյժ ձանաչեմ մանաւանդ
Քան զՈրփեսային հնչոյն զառասպելական զքնար։

Զոր որկանոն ստացեալ ունի մեծիւ
1205. Ունելով զձայն փողոյ. կամ զհնչ օրինակաւ
Յայապիտում անհնարին նուազութեան շարադրեալ
Կերպարան ունելով և թեոց բերումն,
Բերան և պարանոց, աչս և որովայն և ոտս,
Եւ զանյայտ ստեղծուածս որովայնին,

1210. Որոց ոչ է շօշափելի նրբութիւնն։
Քանզի ոչ այսքան մեծամեծացն բնութիւնք՝
Որքան ծածուկը անհնարաւորացն անդամք

1195. Ճիծի, պն է՝ ճիծ, «բն» — Ու ևս է զնիւթն ասել անիւթն.
Յոյնն. Զնիւթն՝ երկրորդ (է ասելի ժամանակաւ), իսկ նախա-
ժամանակ, և այլն։ — Յօրինակին դնի. կրկնութեամբ այսպէս.
Ու ևս է զնիւթն ասել անիւթն, այլ զսարգն եր զնիւթն, և նա-
խաժամանակ զսարգն է ասելի. կարգեցաք ըստ յոյն բնադրին։

1197. Յօր. հարդարապետ։

1199. Նախնիք առասպելէին երգել կարապի զնորահրաշ ինչ՝ առ զորուն
եւեթ մահու հասեալ, լուռ կալով ընդ բովանդակ կոտորան. իսկ
Պիտիգեայ բանն հաւատարմացուցանեն զասացեալն յԱրիստո-
տելէ զկարապաց, եթէ «Սովոր են երգել, մահաւանդ առ զորուն
մահու ժամանեալք» (Պատմ. կենդ. Թ. 12)։ — Հերքեր. εἰς
ἄχρον ἐλθεῖν.

1203. Որփեսա՝ յԱպոլլոնէ և 'ի Կալլիոպեայ ծնեալ, 'ի Հերմեայ և կամ
ըստ այլոց յԱպոլլոնէ 'ի հօրէ իւրմէ ընկալեալ էր զքնար իւր
զարմանահնչիւն, զորմէ առասպելին քերթողք իբր թէ «Ըղձա-
գերս յողքս ամեալ և ըզկաղնիս երգովքն 'ի հետ» (Վիրգ. Մշակ).
Գ. 307), և կամ այլ ինչ նաեղոյն սոցին սքանչելիւն։

Λίνα πρὸς ἄγραν, καὶ πρὸς οἴκησιν στέγην;
 Ὅν ἐντρεπέσθω πᾶς τις ἀφρόνως λέγων

Ὑλὴν ἀναρχον· εἰ γὰρ ὕλην οὐκ ἔχων
 1195. Σκώληξ ὑφαίνει, τὴν μὲν ὕλην δευτέραν,
 Πρωτοχρόνους δὲ τοὺς ἀράχνας λεκτέον·
 Ὡς τῶν ἐνύλων ἀρχιτέκτονας μίτων.

Κύκνον δὲ ποῖος ἐξεπαίδευσε τρόπος
 Εἰς αὖραν ἐλθεῖν μουσικῆς εὐρυθυίας;
 1200. Ὅς τὴν περωτὴν ἐξαπλώσας πηκτίδα
 Τερπνὴν ξενουργεῖ ταῖς πνοαῖς μελωδίαν·
 Καὶ τοῦτον οἶδα θαυμάσαι πολλῶ πλέον
 Ἦ γ' Ὀρφέα κρούοντα μυθώδη λύραν.

Ποίου δὲ κώνωψ εὐπορήσας ὀργάνου,
 1205. Φωνὴν ἔχει σάλπιγξ; ἢ ποῖω λόγῳ
 Ἐν σμικρότητι συντεθεῖς ἀμηχάνῳ
 Μόρφωσιν ἴσχει, καὶ πετρούμενος φέρει
 Στόμα, τράχηλον, θύμα, κοιλίαν, πόδας,
 Καὶ τὰς ἀδήλους τῶν ἔσω διαπλάσεις,
 1210. Ἄς οὐκ ἀφῆκε ψηλαφᾶν ἡ λεπτότης;
 Οὐ γὰρ τοσοῦτον τῶν μεγίστων ἡ φύσις,
 Ὅσον τὰ μικρὰ ταῦτα τῶν ἀμηχάνων

1204. Զէր արեւն յոր զէր Լեւն ուղղեցաւ ըստ յունիքն և ձուլուած է
 'ի գաղափարողաց երկունց ար զանկից ասընթեր գտելոց, որպէս
 'ի բազում ձեռագիրս է տեսանել: — Զմեկս յիշէ և 'ի ասոցսն
 72-73:

1206. Անհաբն նաւաւ-Բեւն, այս է՝ յանշափելի փոքրիկութեան:

1207. Հերբեր. թօչս.

1209. Յոյն. Իւ գանչայա զեբրքնոցն կազմակերպութիւնս:

1210. Հերբեր. օնք էփրիս փղափօն.

1211. Յոյն. Բնաւ-Բեւն, կազմակերպութիւն:

1212. Յոյն. Որքան փոքրուցս այսորիկ անհնարաւորացն: — Զքնչ ասել
 ունէր արեւօք Պիսիդէս՝ եթէ 'ի մերումս գտեալ ժամանակի և
 'ի ձեռնն ունելով զմանրագէտ գործիս կատարեալս՝ 'ի զինն կար
 հրաշից մանրէաբանական զիտութեան, որ առաջի աշաց մերոց
 կացոցանէ զաներեւելիս 'ի կենդանեաց՝ զկատարեալս 'ի կազ-
 մակերպութեան անդամոց, առ որովք մեկս և մեկ՝ իբրեւ զփրկս
 և զուղտս երեւին մեծութեամբ:

Յուցանեն զամենադուր Հնարագործութիւն:

Յառաջ եկ, մրջիւն, ցորենագորդ մշակ,

1215. Զհատն կիսակտուր դնելով 'ի ներքո, (Թնէն,
Զի մի գուցէ խոնաւասցի և փտիցի 'ի խոնաւու-
Եւ ապականացու դալարի ծաղկեսցի 'ի ներքուստ:
Յորժամ խիտ չփոթմունք ամպոց

- Ընդդէմ փշիցեն 'ի վաստակս տաժանագործիցն,
1220. Ուստի գիտէ զքեզ ամենայն խելամտահայեաց,
Վայրարնակ վհուկ, նախագիտակ առաւել քան Զա-
(մողբիդ,

Յառաջագոյն ցուցանելով զօգոյն թանձրանալ,
Զցորեանն տարածանելով 'ի խոնաւուս խորութիւնն
Ի վեր հանեսալ 'ի հուր առանց փայտի՝ յարեն բե-
(րելով.

1225. Որպէս զի խարուկեսցէ 'ի բոցոյն ձգմանէ,
Եւ գտցի իբրեւ զհաց խորովեալ աղանձելովն.

Քանզի ոչ էր արդեօք այսքան պատրաստիւք մրջիւն՝
Որպէս զի պատշաճունն ինչ գտանել նախատեսու-
(թեան,

Եթէ ոչ էր նախախնամութիւն ինչ, ոչ մեծամտելոյ

1230. Այնոցիկ՝ որք աստեղացն պատճառացն են կշռօղք.
Այլ որպէս զի և ընդ մրջեան սքանչանալ՝ թէ որպէս

1220. Յօր. ՎԱՆԴԻԴ: Զայս և զհետեւորդ զերկուս տողսն ընդարձա-
կեալ է թանգմանչին 'ի հայումս. զի յոյն ունի զայս օրինակ.

Ուստի՝ զքեզ՝ զվհուկդ առաւել քան զԶամուրդ
Խորաբանչիւր դաշտարնակ դիտիցէ յայտնապէս, (նից):

Յօրժամ կանխաւ ցուցանես զհաստատուն պայծառութիւն (երկ-
Զամուրդի՝ աշակեալ համարի Պիւթագորեսայ յոմանց, և յայլոց՝
ծառայ յազգէ Գիտացի. սորա դարձ արարեալ 'ի հայրենիս իւր՝
համբաւ իմաստուն զուշակի եթող առ նոսա, և 'ի մեռանելն՝
զաստուածական պաշտօն ընկալաւ: (Յամբլիքոս. Վարդ Աթ-
Բաթրեայ. ԳԼ Լ.):

1222. Զօրոյն ինչքանալ 'ի յոյն ընադրին 'ի կէր արկելոյ 'ի Թարգ-
մանչէն՝ թուի ընթերցեալ սորա αἰθέρα πεπηγμένον (զեթե-
րին կամ զօդոյն թանձրանալ) փոխանակ αἰθρα (պարզու-
թիւն, պայծառութիւն երկնից): Πεπηγμένον զերկոսին և ունի
յիբեան զիմաստս, նշանակելով եթէ՝ զինչքան-թեան և եթէ՝
զանիւրի հասարակութիւն. ապաւնօր զերկրորդն և ոչ զառաջինն
ցուցանէ:

Τὴν πανσθενὴ δείκνυσι μηχανουργίαν.

Πρόελθε μύρμηξ, σιτοκλέπτης ἐργάτης,

1215. Τὸν κόκκον ἡμίτητον ἐγκλείων κάτω,

Μήπως νοτισθῇ, καὶ σαπῇ ταῖς ἰκμάσι,

Καὶ φθαρτικὴν κάτωθεν ἀνθήσῃ χλόην.

“Ὅταν δὲ πυκναὶ τῶν νεφῶν αἱ συγχύσεις,

Τοῖς ἐργομόχοις ἀντιπνεύσωσιν πόνοις·

1220. Πόθεν σε μάντιν τοῦ Ζαμόλξιδος πλέον

Ἐκαστος οἶδεν εὐσυνόπως ἀγρότης;

“Ὅτε προδεικνὺς αἰθῆραν πεπηγμένην

Τὸν σίτον ἀπλοῖ ἐξ ἐνύγρου πυθμένος

Εἰς ἄξυλον πῦρ, εἰς τὸν ἥλιον φέρων·

1225. “Ὅπως πυρωθεῖς ταῖς βολαῖς ταῖς ἐμφλόγοις,

᾿Ως ἄρτος ὀπτὸς εὐρεθῇ πεφρυγμένος·

Ὁὐ γὰρ τοσαύτης ἦν ὁ μύρμηξ φροντίδος,

᾿Ως ρυθμὸν εὐρεῖν γνωστικῆς ἀβλεψίας·

Εἰ μή τις ἦν πρόνοια, μὴ φρονεῖν μέγα,

1230. Τοὺς τῶν ἐν ἄστροις αἰτιῶν ζυγοστάτας·

Ἄλλ’ ὥστε καὶ μύρμηκα θαυμάζειν, ὅπως

1223. Հերթեր. ակօւօր.

1224. Ի վր հանալ, չիք ՚ի յոյն:

1227. Յայն. ֆանդի ոչ էր արդեօք մըջոյ այսրոն մասխտութիւն (կարողութիւն խորհելոյ): — Արդեօք թարգմանիչ ընթանոյր փոփոխութիւն (պատրաստութեամբ. պարտադէր) փոփոխակ փրօն-տիծօք բռնի:

1228. Պարզեան, իմա պարզա՞ն կանոն կամ օրէնս (շրմոն): — Եւրօպայութեան. յոյն. քրիստոնէութեան (γνωστικής ἀβλε-ψίας), որ չօրհի ինչ իմաստ, որ և Հերթերեան ապագութիւն ուղղէ՝ ըստ այլում օրհնակի՝ համապէս հայրմա, քրիստոնէութեան (γνωστικής προβλεψίας), կամ որ նոյն է՝ նախառն-սող քրիստոնէան:

1229. Ոչ Գրեթէ. յոյն՝ Գ Գրեթէ:

1230. Իմա, այնպիսի՝ որք յաստեղս ձգեն կամ յաստեղոց կշռեն ըն-դամանս իրարն:

- Զձմեռն յառաջագոյն նախայայտէ և դիտակ լինի
 Ո՞վ ետ ձուռյ զանագան բնութիւն, (հնձոց :
 Փոքումբք օրինակօք ցուցանել զտարերս ,
1235. Զանօսըն արկեալ 'ի նա՝ որպէս զօդ ,
 Զխարտեաշն՝ որպէս հուր , զսպիտակն՝ որպէս զջուր ,
 Եւ զխիստն՝ որպէս զերկիր . քանզի երկրին բնութիւն
 Արտաքուստ կուսէ գոլով թերապինդ նմանութեան ,
 Որպէս զի մի արտաքուստ կուսէ լուծանիլ պնդու-
 (թեան ,
1240. Եւ մի դարձեալ 'ի ներքուստ կուսէ բլլանալ ամ-
 (բարոցն .
 Քանզի 'ի ներքս 'ի նոսա նոյն արգանդ և սերմն ,
 Կէտ ինչ բնաւորեցաւ արիւնացեալ ,
 Որով զնոսա մարմնացուցանէ զանագանս՝
 Ի մարմինս , 'ի յոսկերս , 'ի թեոց հեղումն : -
1245. Որպէս թէ ոք տեսցէ զսիրամարդ և ո՞չ զարմասցի ,
 Ոսկի ընդ շափիղայի շարամանեալ ,
 Եւ զթեղէն զմըրճխտով ծիրանիսն ,
 Զբազմակերպ շարադրութիւնս երանդոցն ,
 Զամենեսին անշփոթս և խառնեալս :
1250. Ո՞վ տեսէ զօրաժողով ամենագլխս զմարախ՝
 Այդ թեւաւոր՝ յապականութիւն եզիպտային ,
 Զթեւաւորն զէն՝ առ 'ի յիշումն երկիւղի ,
1233. Զանգաւ քառաբնութիւն արական և իգա-
 կան սեռից : — Հէրքէր . ֆօլց .
1255. Զչորեսին մասունս ձուռյ՝ 'ի համեմատութիւն ձգէ չորից տարե-
 րաց , որք ըստ հնոց դիտութեան՝ իբրեւ պարզ կամ տեքաժանելի
 մասունք էիցս՝ կազմեն զհամազոյս կամ լաւ ևս՝ զերկիր , որոյ
 նշանակ էր ձու առ նախնի ազինս : — Զանգաւ իմա զթաղանթն
 սպիտակ՝ որ պատեալ ունի զհեղուկն , զխառնութիւն՝ իմա զգեղ-
 նուցն , զոր հոյ նմանեցուցանէ , զպիտակութիւն՝ լոյս , և զխառն
 կամ զկեղեւն՝ երկրի :
1257. Յայնն . Գանգի բնութիւնն պնդացուցանէ (1238) արտաքուստ զայն ,
 զօրէն միջերկրեայ դեանոյ : Մութ են նաեւ՝ իմաստք յոյն բնա-
 գրին : — Հէրքէր . ἀπογοῖ .
1240. Բելաւաւ արեւոյն , այս է՝ խնուլ անցիցն , հանապարհացն (տես
 'ի տողոն 694 , 714) :
1241. Նշն արեւոյն . յոյնն՝ փոխանակ արգանդի և սերման . զյունա .

- Նետ ամպանման յանյայտ աղեղնաւորէ,
Գեղարդն պատրաստ, ինքնաշարժ տէգ,
1255. Խիտ փաղանգ, սուր բիւրասայրի,
Վազողական ճակատ՝ տռանց կայից մարտի.
Քանդի ոչ կայ 'ի տեղ, այլ վերաւորէ և ընթանայ,
Սողելով վազէ և ամբոխէ 'ի թռիչս իւր,
Թուի փախչել, և անդէն դարձեալ մնայ.
1260. Եւ ապականէ նախ քան զժամանակ, Հնձէ նախ
(քան զհասանել.
Հիւծանէ զծառս և թառամեցուցանէ զդաւարուս
Եւ հում կթէ զմրգոցն հիւթս, (թիւն,
Կթէ զտերեւն և արածի զկութսն.
Եւ ժողովէ զոսկերսն և պրկէ դարձեալ,
1265. Որպէս զնիարդ աղեղնաւորքն.
Եւ վիրաւորէ զմարմինս հակառակորդացն՝
Ընդդիմախոստար տիգօք ոլոքոց իւրոց:
Եւ մի՛ ոք պաճուճարան անգոռնեացէ զմեղ,
Որպէս առ փոքունս՝ ընդ երկիր սողեցելոց իրաց՝
1270. Վայրապար չարժեալ զբանիս սեռն:
Քանդի թէ ոք տուն զարդարեալ տեսանիցէ,
Ոսկեհուն կերպիւք փայլակեալ,
Պնդեալ և յօդեալ երկաթով և փայտիւք,
Եւ խեցւոյ շարամանութեամբք,
1275. Հանդերձ մեծօքն և՛ ընդ փոքունն զարմասցի,
1284. Տէգ, յոյն՝ αἶψα (αἶψα), այլ 'ի սուլ. Հէրքէրի՝ համաձայն հայումս
ծόρυ (տէգ):
1286. Վազուխ, յոյն՝ αἰσχυρὸν (πυθγτιχῆ).
1287. Ոչ իսկ 'ի քիւ, այս է՝ ոչ զկայ առնու (οὐχ ἵσταται).
1288. Սղելով վազէ. յոյն՝ αἰσχυρὸν αἰσχυρῶς: — Ամբոխէ (χλονεῖ), յօր.
ափսոսի:
1260. Նախ քան զժամանակ. յոյն՝ նախ քան զժամանակ (πρὸ χρόνου): —
Πρὸ καιροῦ (նախ քան զգիտողութիւն կամ զզեպ ժամանակ):
1262. Զճիւղն հիւթս, յոյն՝ գիտնալութիւն հիւթոցն: Նիւթեալ թուի
թարգմանիլն զծրօն (հիւթոց) ընդ ծրօն (պողոց, միւղոց):
1264. Թոր. բիւ. յոյն՝ τελευτῶ (պրկէ): — Զափսն, յոյն՝ զանդամն
կամ զբարձր: — Հայ թարգմանիլն ընթեռնու ծգտᾶ (սպիւքս,
սպիրտիս) փոխանակ անդամ, ոտք, և այլն) բառի: Ան-

- Βέλος νεφώδες ἐξ ἀδήλου τοξότου,
 Λόγχην ἐτοίμην, αὐτοκίνητον ξίφος,
 1255. Πυκνήν φάλαγγα, μυριόστομον ξίφος,
 Πηδητικὴν ἐπαλξιν ἀστάτου μάχης·
 Οὐχ ἴσταται γάρ, ἀλλὰ πλήττει, καὶ τρέχει·
 Ἑρπούσα πορθεῖ, καὶ κλονεῖ πτερουμένη,
 Δοκεῖ δὲ φεύγειν, καὶ παλίνδρομος μένει,
 1260. Φθεῖρει πρὸ καιροῦ, καὶ θερίζει πρὸ χρόνου,

Τήκει τὰ δένδρα, καὶ μαραίνει τὴν πόαν,
ᾧ μὴν ἀμέλγει τῶν ὀπῶν τὴν ἱκμάδα,
Τρυγᾷ τὰ φύλλα, τὴν τρύγην δὲ βόσκειται·
Καὶ συλλέγει τὰ κῶλα, καὶ τείνει πάλιν·
Ὡσπερ τὰ νεῦρα τῶν βελῶν οἱ τοξόται·
Καὶ τραυματοῖ τὸ σῶμα τῶν ἐναντίων,
Τοῖς ἀντιλόξοις τῶν σκελῶν ἀκοντίοις.

- Καὶ μή τις ἡμᾶς κομπορήμων φαυλίστοι
 Ὡς πρὸς τὰ μικρὰ, καὶ σχεδὸν τετμημένα,
 1270. Κινουῦντας εἰκὴ τοῦ λόγου τὸν ἄξονα.
 Εἰ γάρ τις οἶκον ὠραϊσμένον βλέπων
 Μορφαῖς ἀπαστράπτοντα κεχρυσωμέναις,
 Ἦρμωσμένον δὲ καὶ σιδήρῳ καὶ ξύλοις,
 Καὶ τῇ πενιχρᾷ συμπλοκῇ τῶν ὀστράκων,
 1275. Σὺν τοῖς μεγίστοις καὶ τὰ μικρὰ θαυμάσει.

Գրությունը նշանակել է կամի զմայտունսն զամենայն՝ որք ժառային նմին
այս աստիճանի :

1265. Թոյնն. Որպէս զարս նեւթի՝ աղիղնւորքն:
1266. Հէրքեր. φαυλισθη.
1269. Ըր երբ աստիճան էր. այսու զարմանաճով յեղու դոյնաւ
հանն տէրյալն, հոյու. զոր ասն յայնք աս աղի բնն միջա-
սայ ջնտա հոշիւկեղց յԱրիստոտելէ. ինքէ մարթ ասիկ ի
հայսմ. Եւ զհեթէ աս ինչնամիջասու (կալ σχεδον տէրյալն-
մա). — Հէրքեր. տէրյալն.
1270. Սեւն, այն է՝ սեւնակ, իսեւն:
1271. Հէրքեր. ἡ γλαῦστον βλεπων.
1272. Ունեւորն երդիւ (μορφαζ), այն է՝ ոսկեհոնն տեսեալք,
հերպարածոք:
1274. Ի տէրայ, յոյն՝ Է աւորդ տէրայ (կալ τῇ πενιχρῶ, Է. այն)
1275. Հէրքեր. βαυβάσαι.

- ի վերայ հասեալ ամենայնի՝ գովեսցէ զգործողն :
 Եւ զիմորդ ոչ առաւել ամենագործիս Բանի՝
 Ընդ միջիւն, ընդ մօեխս և ընդ մարախ,
 Ընդ բովանդակն զարմանայցէ գործս՝ երկիւղիւ,
 1280. Թի՛ հրպես սողուն և սոյնգունակ մանրաձէի՝
 Վայելել արժանանայ զայսպիսի խերամտոքիւն,
 Եւ թի՛ հրպես ոռիւնոքիւն և զօրոքիւն եղեալ կայցի
 Ի տկար, 'ի խոնարհ և յաղկաղկ կազմոքիւնս.
 Եւ զիմորդ արժանաւոր վարկաւ աստուածայինն իչ-
 (խանութիւն)
1285. Այսքան յաւելուլ գործս մանրագործութեան :
 Ոչառի՞ դարձեալ յառաջ գայ գեղագարդն սիրա-
 Հաւ շողշողափայլ և 'ի բնէ սատղաձամուկ, (մարգ,
 Արկեալ զգեստ ծիրանի 'ի փետոքս անդ իշրունի,
 Որովք պարծի, և սիգախրոխտ տեսչեանք
1290. Զգնայ միայնակ յառաջ քան զամենայն բաւառն :
 Որ և անաշխատ գործով 'ի մի յարդարեալ՝
 Բազում երանգս գունոց շարախառնէ 'ի նմա :
 Ո՞ր սովորութիւն տայ որդանն ապրըշմագործի
 Մանեկ զպայծառամանն նիւթս,
1295. Զոր գունեալ ներկով ծիրանւոյն՝ (թեանցն,
 Թուլացուցանէ զծանրութիւն իմաստարար իշխանու-
 Ի յիշումն նոյնժամայն ընթանալով առ նոսա՝
1276. Ի վերայ հասեալ ամենայնի, յոյնն՝ հաճեալ ընդ ամենայնն :
 1277. Յետ պար տողի՝ յաւելորդս կրկնի դարձեալ յօրինակին տողն
 1275 յար և նման բանիւք :
 1280. Յունականն σμικρότης նշանակէ ընդմեջութիւն, դասակարգութիւն
 և զի բանք են զմիջատաց և զսողնոց՝ պատշաճ վարկայ յեղուլ
 զայն մանրաձէի բառիւ :
 1284. Միջն և Մորելլի յեղուն. « Վայելել արժանի լինի զաստուա-
 ծայինն նախախնամութիւն » . զոր բռնապատութիւն համարիմ
 իմաստից և մտաց մատենագիրն :
 1284. Յոյնն. Եւ զիմորդ աւաւորն այն իշխանութիւն (աստուածային)
 ոչ յետ եկաց :
 1285. Հէրբէր. τοσαύτης προσοχῆς λεπτοργίας.
 1286. Վերադին խօսի զսիրամարդէ, զորմէ տես 'ի տողսն 1245-1249 :
 1293. Արցել-տրքի (որգանն) : — Գործ կամ մանուած որգանդ՝ 'ի
 մեկ ուղիւմ կամ ուղիւմ լսի՝ առեալ 'ի զարմեղեղան բարբա-
 ոսյ, իսկ 'ի յունականէն՝ Բրոտա (μέτρα) : Ի յոյն լեզուս ասի

- Στέργων ἅπαντα, καὶ κροτῶν τὸν ἐργάτην.
 Πῶς οὐχὶ μᾶλλον, τοῦ πανεργάτου Λόγου,
 Μύρμηκα, καὶ κώνωπα, καὶ τὴν ἀκρίδα,
 Τὰ πάντα θαυμάσειεν ἔργα σὺν φόβῳ;
 1280. Πῶς ἡ χαμερπῆς καὶ τοσαύτη σμικρότης
 Τυχεῖν τοσαύτης ἡξιώθη φροντίδος,
 Ὡς καὶ φρόνησιν ἐντεθῆναι καὶ κράτος,
 Ἴσχυϊ, ταπεινῇ, καὶ στενῇ διαπλάσει;
 Καὶ πῶς τὸ φρικτὸν οὐχ ὑπεστάλη κράτος,
 1285. Ἔργοις τοσούτοις προσβαλεῖν λεπτουργίαν.
 Πόθεν ταῶς πρόεισιν ὠραῖος πάλιν,
 Ὅρνις διαυγῆς καὶ κατὰστερος φύσει,
 Τὴν πορφύραν πτερωτὸς ἡμφιεσμένος·
 Ἐξ ἧς ἀλαζῶν καὶ τυφώδης τὴν θέαν,
 1290. Μόνος διάττει τῶν ἀπάντων ὀρνίθων·
 Ἦγ' ἐξ ἀμόχθων συμπλακείσα πλασμάτων,
 Πολλὴν χύσιν ἔμιξεν αὐτῷ χρωμάτων;
 Ποῖος δὲ καὶ σκώληκα Σηρικῶν νόμος
 Πείθει τὰ λαμπρόκλωστα νήματα πλέκειν,
 1295. Ὅτ' αὖ βαφῇ χρωσθέντα τῆς ἀλουργίδος,
 Χανοῖ τὸν ὄγκον τῶν κρατούντων ἐμφρόνως;
 Μνήμη γὰρ αὐτοὺς εὐλαβῶς ὑποτρέχει,

ևս սիւր, յորմէ նաեւ սիրական (տօ), որպէս 'է 'ի րաւորին sericus, ուստի նաեւ sericum (յորոց առ մեկ լսի յերս, յերս՝ ըստ յեանոց), յառաջ եկեալ յանուանէ Siri կամ Seres (Սերէացիք) ազգի, զորս 'ի հնումն առհմանածայր ժողովուրդս անաշէին խորին Արեւելից, զայս օրինակ կոչելով ըստ ոմանց զերկերն Նիպալաց (յԱրեւելեան Հնդկիս), և ըստ այլոց զաշխարհն Սիւմացոց և կամ զձենոց, յորոց մուտ գործեալ է առ Արեւմտեայս արուեստ ապրշմադործութեան:

1296. Իմս՝ ըստ յաւերն. Բարեխառնէ կամ լաւ ևս՝ մեղմէ, զիւրացանէ զպերճան իմաստուն իշխողաց: Ասա գրառն օγχος (ծանրութիւն) փոխաբերաբար եղեալ է մասնհագրին, և նշանակէ զմեծապանծութիւն, զգոռոզութիւն Թագաւորաց, այնու զի շնչենի որպանն կարօթին զգեստու 'ի բովանդակ պերճութեան և գոռութեան բարեանց:
 1297. Նշխարման չիք 'ի յոյն, որ ունի պատէս. ի յերչումն ընթա-
 նալով առ նոսա զգաւտացուցիչ (εὐλαβῶς).

Եթէ նախ քան զնոսս՝ պատմութեանին պայծառու-
(թիւնն

Որդան զվերսս էր, ապականացու ծածկոյթ:

1300. Որ մերոյն յարութեան վկայէ.

Քանզի մեռանի 'ի ներքս 'ի յիւր նիւթսն,

Զնոյն՝ տուն և գերեզման ցուցեալ.

Գրեթէ ամենայն մարմնոյն նորա

Փտելոյ և կամ մաշեցելոյ և ցամաքեցելոյ,

1305. Եւ 'ի սահմանեալ ժամանակին դարձեալ յապակա-
(նութենէ յառնէ,

Եւ զհին կերպարանսն անճառաբար յարուցանէ

Ի մնացուածոց փոքր նշխարաց՝

Առաջին ստեղծուածն մարմնացեալ:

Բամբասէ յորով զմոլորեալսն, (ռելոց յարութեան.

1310. Եւ կենդանոյն՝ յանդիմանէ զանհաւատութիւն մե-

Եւ եթէ ոչ որդանցն՝ որպէս վարդապետաց՝

Հաւանեալ հաւատասցէ յարութեան,

Որո՞յ թողութեան հանդիպեսցին,

Որք իւրեանց մատամբքն շօշափեն

1315. Զորդն մեռեալ, 'ի գերեզմանէն ճանապարհորդեալ
Տեսանելով, և կափուցեալ զաչս առ 'ի չտեսանել,
Զհաւատն դարձուցին անհաւատութիւն:

Ուստի առնէ ծիծառն՝ ոչ երևելով

1299. Յայն՝ և աղանջսն յալոյն:

1304. Ի յիւր նիւթսն. յայնն՝ 'ի վերի իւրսմ (τὸν ἔαυτοῦ ἵνυμιᾶτων),
լուազոյն ևս բնթերցուածն Հերքերի ἔαυτοῦ ἵνυμιᾶτων ('ի մա-
նուածի իւրում):՝ որ և մերձաւորազոյն է իմաստիւք հայ թարգ-
մանութեան:

1302. Հերքեր. Τὸν α' τὸν οἶκον.

1303. Իմա՛ զյունաբանութիւնդ այսպէս. Եւ 'ի փառլ տեղ, և 'ի մաշի
և 'ի ցամաքել գրեթէ բովանդակ մարմնեղէն մասանց՝ որ 'ի նմա,
'ի սահմանեալ ժամանակին, և այլն:

1305. Ի յայն չիք և, այլ պարզաբար 'ի յաճանալի խոյնն: Առ առա-
ւելն զկին քսան աւուրց յառնէ որդն յեղափոխեալ 'ի թիթեռն:

1306. Յարոյնսն. յայնն՝ յնաջանէ (φ'ε'). — Զիմանամ որպէս համա-
բիցի Պիտիդէս զորդն 'ի հին կերպարան յառնել, և կամ յառ-
վիս որդիսն յարմարեալ քարոզել, մինչդեռ կերպարանոց անը-
ման են յոյժ իրերաց նախկին որդն և յարուցեալ թիթեռնն, 'ի

“Οτι πρὸ αὐτῶν τῆς στολῆς ἡ λαμπρότης

Σκώληκος ἦν ἔνδυμα, καὶ φθαρτὴ σκέπη.

1300. Ὃς τῇ καθ’ ἡμᾶς μαρτυρῶν ἀναστᾶσει,
Θνήσκει μὲν ἔνδον τῶν ἑαυτοῦ μνημάτων,
Τὸν αὐτὸν οἶκον καὶ ταφὴν δεδεγμένους·
Σχεδὸν δὲ παντὸς τοῦ κατ’ αὐτὸν σαρκίου
Σαπέντος ἢ ρυέντος, ἢ τετηγμένου,
1305. Χρόνου καλοῦντος ἐκ φθορᾶς ὑποστρέφει,

Καὶ τὴν πάλαι μόρφωσιν ἀβρόχτως φύει,
Ἐν τῷ περιττεύσαντι μικρῷ λειψάνῳ,
Πρὸς τὴν ἀπ’ ἀρχῆς σωματούμενος πλάσιν.

- Κατηγορεῖ δὲ πυκνὰ τῶν πλανουμένων,
1310. Καὶ ζῶν ἐλέγχει τὴν πικρὰν ἀπιστίαν,
Εἰ μὴδὲ τοῖς σκώληξιν ὥς διδασκάλοις
Πεισθεῖσα λοιπὸν τὴν ἀνάστασιν σέβει.
Ποῖου γὰρ ἂν τύχωσι συγγνώμης λόγου
Οἱ τοῖς ἑαυτῶν ψηλαφῶντες δακτύλοις
1315. Σκώληκα νεκρὸν ἐκ ταφῆς ὁδοιπόρον,
Βλέποντες ἢ μύοντες εἰς ἀδελψίαν,
Τὴν πίστιν ἀντέστρεψαν εἰς ἀπιστίαν;
Πόθεν χελιδὼν ἐξ ἀομμάτου θέας

բայ թողևի զհերպարանափութիւնս. որպէս 'ի թրթուր և 'ի
շարահեակ:

1308. Առջիկա պիտի ըստ յայնի 'ի նախկին հերպարա-
րութիւն մարմնաւորեալ:

1309. Հերբեր. քանդուներ.

1310. Ի յայն չիք Ժողովոյ յարմար. այլ պարզաբար զխոր
(պի-
քր) կամ զքառն ահաւորութիւն: Յօրհեակի թարգմանիկն ահ-
շուշա պատկեր տօն յեթ. (մեռելոց) փութանալ տն քիւրն
բարի:

1312. Յայն՝ հաւանաւ պատկի կամ հաւի սարի (լուսն).

1313. Յայն. Չորակիւք կալցիկ պատշառն ներդառնալ:

1314. Հերբեր. փղափօնք.

1316. Եւ խոստիւլ. յայն՝ իմ խոստիւլ:

1318. Աւ երեւելւ լաւ երեւելոյ, այն է՝ զուրկ մալով 'ի կարողու-
թենէ ահաւորալ պատշառն երես:

- Աչաց երեքօրեայ՝ աչս ,
1320. Դալարի ինչ շփեալ ընդ բիրսն .
 Զոր ոչ անգիտարար ժժեռնախոտ ասել՝
 Նախնի անուանց քննադատք վնիս ետուն ,
 Ի գործոց անտի ընկալեալ զպատիւն :
 Եւ 'ի հունձս՝ որպէս տաւիղ պատշաճի .
1325. Իսկ յորժամ ձմեռն մտանէ՝ ամփոփի
 Ի ծառ՝ գտանել տուն արուեստաւորեալ .
 Եւ խանձարբեալ դնի 'ի փայտին .
 Եւ զթևոցն ծածկոյթ 'ի բաց մերկանայ ,
 Եւ դարձեալ զանզարդար էն՝
1330. Որպէս 'ի գերեզմանէ յարուցեալ ,
 (Քանզի գարունն բերէ զյարութիւն նորա) ,
 Եւ ճէ յորովս և խօսի զօրհանապաղ .
 (Արդ , եթէ է ինչ այսպիսի բան 'ի հաւս) ,
 « Հաւանեա՛ , այլ դու , և ուսիր պատուել զմեռելոց
 (յարութիւնն ,
1335. Տեսեալ զծիժառն 'ի գերեզմանէ խօսելով » :
 Ո՛վ յարուցանէ զսերմանեալ ցորեան յորովայնէ
 Երկրի , և հատն՝ որպէս 'ի գերեզմանի
 Ապականեալ՝ բիւր հասկս բերէ .
 Ոչ՝ որպէս բանաստեղծիցն իմաստասիրաց թուեցաւ՝
1320. ՎԱՐԴԱՆ. (Ռազէ զշամանդաղ աշացն սրբէ՝ դառն կեղեւով եղե-
 դի . Գալ 944) . նոյնպէս և ծիժառն զխաւարեալ ակն ձուգուցն :
1321. ԽԷԼԻԴՈՅՆ (χελιδόν) տունկ իմ է՝ զորմէ Նորայր 'ի բառա-
 գրի իւրում (տես 'ի բառն Chélideine) դրէ պոպէս . « Տունկ
 ինչ՝ որ բուսանի յաւերակս , և որոյ հիւթ դեղին և կիզողական
 բժշկէ զկոծիծս . — հոգմափայտ . կանթեղեռոտ . — Սորբի հայե-
 րէն . ծիժեռնկի դեղ , խոտ) . ասի ևս éclairer » :
1322. Դալարի անուանց (παλαιδὸν θογατέων) , զվերջին յոյն բառի անուանց
 յեղուն պատշաճ վարկաց 'ի հայումս , թէպէտ և ընդհանուր առ-
 մամբ զվարդապետութեան կամ զառաւել նշանակիցն :
1323. Զպարբէն , այն է՝ զսփականութիւն յիշեալսի՝ Գրէ կոչմանն :
1324. Եւ 'ի հաւս , այն է՝ յամարանի : — Պարզեմ . յոյնն՝ ῥοδμύζε-
 ται , որ է՝ ներդաշնակի , ամանակաւորի :
1326. Յօր . աֆաֆէ շառ : — Յօր . որոտորալ : — Յոյնն . Եւ հետքի
 գտանել զժառ առ 'ի բնակութիւն :
1329. Յոյնն . Եւ դարձեալ նորոգ զգեռու զայն : — Ի հայումս զանգար-
 Գար էն ծնունդ իմ երեւի խառնակութեան կամ ձուլման բա-

- Τριήμερος πρόεισιν ὀμματουμένη,
 1320. Πόαν περιτρίψασα ταῖς κόραις μίαν;
 Ἦν οὐκ ἀκόμψως καὶ χελιδόνιον λέγειν
 Κριταὶ παλαιῶν δογμάτων ἐθέσπισαν,
 Τὴν ἀξίαν λαβοῦσαν ἐκ τῶν πραγμάτων.
 Καὶ τῷ θέρει μὲν ὥς λύρα ῥυθμίζεται·
 1325. Ὅταν δὲ χειμῶν εισβάλῃ, συστέλλεται,
 Καὶ δένδρον εὐρεῖν οἰκίαν τεχνάζεται,
 Καὶ σπαργανούται συντεθεῖσα τῷ ξύλῳ,
 Καὶ τὴν πτερωτὴν ἐκδιδύσκεται σκέπην,
 Αὐθις δὲ ταύτην ἀμφιέννυται νέαν,
 1330. Ὡς οἷα νεκρὸς ἐκ ταφῆς ἀνηγμένη·
 (Ἐαρ γὰρ αὐτῇ τὴν ἀνάστασιν φέρει).
 Καὶ πολλὰ κράζει, καὶ λαλεῖ καθ' ἡμέραν·
 (Εἴπερ τίς ἐστι καὶ παρ' ὀρνέοις λόγος).
 Ἀνθρῶπε, τιμᾶν τὴν ἀνάστασιν μάθε,
 1335. Ἀάλλον θεωρῶν ἐκ ταφῆς χελιδόνα.
 Τίς τὸν σπαρέντα σῖτον ἐκ τῶν ἐγκάτων
 Τῆς γῆς ἀνιστᾷ, καὶ τὸν ὥσπερ ἐν τάφῳ
 Φθαρέντα κόκκον μυριόσταχυν φέρει;
 Οὐ τοῖς σοφισταῖς ὥς δοκεῖ τῶν πλασμάτων,

«ից՝ ի թերութենէ զազափարդաց. որում չկարացի ի վերայ
 չառնել և լուծել. քուցէ ընթեռնիք և զան զարդարի»:

1330. Յոյն. Որպէս մեռեալ իմն ի գերեզմանէ յարուցեալ:
 1333. Յոյն. Թէ արգարեւ քուցէ ինչ և չառնուց բարբառ: Իբրեւ զհե-
 տորական իմն չեւ «չս-թեւ» կարգէ զբանալ. զի ի վեր ածար
 (տող 934) առաւելու կոչեաց զբարբառել թռչնոց: — Զհետեւ
 քաջ բանսն իբրեւ ի գերեզման ուղղէ առ առնաւանսն:
 1334. Յոյն պարգաբար. Այբ դու, պատուելի զյարութիւնն ուսիր:
 1335. Խօսելու կամ երգելու (լաօն). — Յօր. մաշեալ աւերեալ և բառղ.
 կարց ըստ յունիկն:
 1336–1346. Յաղագս ցորենոյ՝ յօրինակ յարութեան մեռելոց: — 1336.
 Անմիտ, քու զոր սերմանեսն՝ ոչ կենդ առնանայ՝ եթէ ոչ մեռանիցի.
 և զոր սերմանեսն՝ ոչ զնոյն մարմին որ ծնանիւցն իցէ՝ սերմա-
 նեւ, այլ չառ մերկ, եթէ ցորենոյ իցէ և եթէ այլոց սերմա-
 նեաց (Ա. կորնթ. ԺԵ. 36, 37):
 1339. Զբառք բանասիրչից պարս և իմանալ իբրեւ լիդիոս յօրնալ-
 (տօն վառման) և ոչ զստալ:

1340. « Զայլոյ ապականութիւն այլում՝ գոյացութիւն » ա-
լել ոչ՝ որպէս ասենն՝ 'ի ձիոյ նեխածէ (սել.
Պիծակք եղին, և յիշոյ՝ թեղառնք,
կամ յարջասոյ՝ վաստակասերն մեղու.
Քանզի ազգին նոյնութիւնն ոչ փոխեցաւ,
1345. Այլ նոյն ապականեցելոյն սերմն
Առ գոյութիւնն զոր ունէր՝ վերստին դարձաւ:
Ո՛վ բաղկացուցանէ զոսկրախառն շարամանու-
(թեամբ՝
Զառ 'ի մէնջ որդեծնութեան սերման փտութիւն.
Քանզի եթէ ոչ փտեսցի սերմն՝ որ առ 'ի մէնջ՝
1350. Որպէս մարմին մեռելոյ 'ի գերեզմանի՝ յորովայնին,
Ոչ մարմնանայ ծննդեամբ մանուկն,
Ի մորթ և 'ի ջիւս գործարանեալ:
Ո՛վ ոք ոչ սարսեցէ յԱրարողին իշխանութենէն,
Որպէս զառաջիկն՝ նոյնպէս և զերկրորդն
1355. Յուցեալ զմեզ յապականութենէ կենդանացեալս:
Այլ և ցուցանես զմեզ՝ զգեղեցկատեսիկ պատկերս՝
Լուսաբեր յարութեան մեռելոց,
Զառ 'ի մէնջ վերս կացուցանելով
Ի վկայութիւն ձայնեղագոյն
1360. Քան զփողոյ գեղեցիկն հնչիւն:
Քանզի թէ ոչ թարախեալ փտութիւն մոցէ 'ի ներքոյ,
1540. Արիստոտելի է չափերտեալ հռչակաւոր առածոյ, որում ընդգէմ
խօսի Պիսիդէս:
1541. Զառասպել միջատացոյ աշոցիկ զպայցման յապականութենէ կեն-
դանեաց՝ բազումք 'ի նախնեաց անտի մատենադրաց յեզյեղեալ
են յալով ուրեք: Յայս աւանդութիւն հիմեալ է և վերջելիսս
զմի 'ի դեղեցիկ գրուադաց անտի իւրոց. զԱրիստոտէսին կամիմ
ստիկ զկորստեան և զգիւտի մեղուացն, 'ի Մլալալաի իւրում
(Գիրք Դ. 342-356):
1543. Յոյն. Այլ աս Բ. (άλλ' αὐτός οὗτος).
1546. Հէրքեր. ἀντιστροφή.
1547-1485. Յաղաքս մարդկային սերման և վասն ապականութեան և
ապաքինութեան վիրաց՝ յօրինակ յարութեան մեռելոց, և այլ ևս
բանք յապացոյց յարութեան և 'ի լուծումն առարկութեանց ան-
հաւատից: — 1547. Զյունախօս բանսդ պարզեա պայտէս. Ո՛վ
ոք զմերոյս ծննդական սերման զապականութիւն ի շարախառ-
նութիւն ոսկերաց պնդացուցանէ:
1548. Հէրքեր. ἐς σίμνησιν.

1340. « Ὑπαρξιν ἄλλου τὴν φθορὰν ἄλλου » λέγειν.
 Οὐδ' ὥς λέγουσιν ἐκ μὲν ἵππου σήψεως
 Σφηκῶν κύνῃσιν, ἐξ ὄνου δὲ κανθάρων,
 Βοδὸς δὲ τὴν μέλισσαν τὴν φιλεργάτιν.
 Ἡ τοῦ γένους γὰρ ταυτότης οὐκ ἡλλάγη.
 1345. Ἀλλ' αὐτὸς οὗτος τοῦ φθαρέντος ὁ σπόρος
 Πρὸς ἥνπερ εἶχεν οὐσίαν, ἀναστρέφει.
 Τίς τῶν παρ' ἡμῖν τεκνοποιῶν σπερμάτων

- Τὴν σῆψιν εἰς σύμπηξιν ὁστώδη πλέκει;
 Εἰ μὴ σαπῇ γὰρ καὶ παρ' ἡμῖν ὁ σπόρος,
 1350. Ὡς σῶμα νεκρὸν ἐνταφίει τῇ κυλίσῃ,
 Οὐ σωματοῦται τῇ κυήσει τὸ βρέφος,
 Εἰς δέρμα καὶ νεύρῳσιν ὀργανούμενον.
 Τίς οὖν τὸ τοῦ Κτίσαντος οὐ φρίττει κράτος,
 Εἰ καὶ τὸ πρῶτον καὶ πάλιν τὸ δεύτερον
 1355. Δείκνυσιν ἡμᾶς ἐκ φθορᾶς ζωομένους;
 Ἀλλ' ἔστιν ἡμᾶς εὐσυνόπτους εἰκόνας,
 Τῇ φωταγωγῇ τῶν νεκρῶν ἀναστάσει,
 Καὶ μέχρι δεῖξαι τῶν παρ' ἡμῖν τραυμάτων,
 Στήναι δὲ τοὺς μύλωπας ἀντὶ μαρτύρων,
 1360. Ἠχητικῆς σάλπιγγος εὐστομωτέρους.
 Ὅταν γὰρ ἰχὼρ σηπτικὸς παρεμπέσῃ,

1351. Ջրանախանի տղ Կոչի: յւր-բիւ-ր քան թէ անբիւ-ր յեզի է
 'ի նպաստ: 1355. Յոյն. Ո՛ր ոչ ուրիշ (οὐν)
 1354. Թէ զիս արդեօք իմանայցէ Պիտիդէս — — — — — Է երբեք բնի երբեք: — Միւր և Մորէլի 'ի թարգմանութեան անդ
 իրեանց յեզուն — — — — — օրինակ և երբեք (cum primum
 id exemplum hoc et alterum quoque. *Morrellius*), այն է
 օրինակաւ կամ ընծայութեամբ (cum uno et altero argumento.
Migne) ցորենոյն և սերման փոփոխելոյ և կենդանացելոյ: 1356. Իմա զյոյնաբանութիւնդ, զի առ 'ի յայնազոյն ցոյցանել զհը-
 մարտութիւն յարութեան մեռելոց՝ զհաւատարմ արքիս 'ի մեղ ինք-
 նին նաւաստեցիք զհեղեղապէս: — Հերբէր. իմն.
 1361. Ի յոյն չիք ոչ աւելորդ է և 'ի նպաստ. վասն զի իմաստն են.
 Քանզի յորժամ թարգման 'ի փոփոխ վերացն ծանեցող զշարաւ.
 'ի ներքս մացէ յանգամ ինչ ապահանաւ, յայնժամ (զի այսպէս
 առաջի) չկարէ (անդամն այն) նաւանել յարութեան ըստ մասնէ:

- Բջիջ փորեալ 'ի հրաբեր ճարակմանէն,
 Ոչ գտանի փտեալ անդամոյն՝
 Որպէս ասելի է՝ մարմնաւոր յարութիւնն,
 1365. Թէ ոչ առաջինն լուծումն կրեսցէ, և կամ դարձեալ
 Մաշունն յապականութիւն առցէ
 Խանգարեալ մարմինն՝ որ 'ի ներքս.
 Եւ այնպէս լինիցի դարձեալ առողջացեալ,
 Հրով ամրապնդեալ կամ սրով հատեալ,
 1370. Եւ նաև մեղրաջրաւ և կամ այլ իմն ցողով,
 Բժշկական արուեստիւ, պէսպէս հպատականօք
 Եւ զանազան սպեղանեօք
 Գտանելով անդամոյն այնորիկ զյարաբարին:
 Զիսորդ ուրեմն մեղրաջրաւ և հոար և սոար,
 1375. Եւ նոյնպէս հոյզն, և արմատն և կաթիլ և ցօղ
 Կասեցոցանեն զհոսոսմնն, և ձգեալ մորթ,
 Զհին մարմինն կցեալ,
 Եւ միս աճեցուցեալ 'ի վերայ հնոյն՝ նոր:

1562. Հէրքէր. πυστρόφου.

1564. Մարնաւոր յարմարեալ. թուի ինձ ընտրեալոյն ևս ընթերցող
 ըստ յունիս՝ Դանաւոր յարմարեալ (ἐκ μέρους ἀνάστατον).

1565. Յոյն. Իթէ ոչ նախ իտիցի (Թարախն) և լուծումն կրեսցէ: —
 Եւ իմ Գրքիւ չիք 'ի յոյն: — Գուցէ և իմ Գրքիւ բառի
 փոխադրելի իցին 'ի սկիզբն յաշուք առդի, յորում 'ի յոյն բնա-
 գրին գտանի ի ποντελῆ (կամ բուրովիմբ), զոր Թերեա Թարգ-
 մանչին յօրինակի իւրում ընթերցեալ իցէ ի πάλιν (կամ դարձեալ):

1566. Յոյն. Եւ իսպառ մաշունն յապականութիւնն առցէ. և կամ ըստ
 այլ իմն ընթերցման՝ Խնչրացաւոր առցի (σύμπληξιν). և ընտրե-
 լագոյն չամարիմ գերկրորդն. քանզի միտք բանին այս են, զի
 ոչ կազդուրեացի փառաւ անդամն՝ եթէ ոչ նախ լոյծ մասունք 'ի
 դուրս իտիցին և բուրովիմբ ցամաքեալ Թանձրացի մասն այն
 մարմնոյն՝ որ 'ի ներքս 'ի վերին խանգարեալ իցէ: — Հէրքէր.
 σύμπληξιν.

1574. Որպէս տեսանի՝ Թարգմանչին գիւրացուցեալ է զգարտոս իւր՝ այ-
 սու և յայտող ինքնաստեղծ առդիւ՝ չամաստեղծ քան թէ Թարգ-
 մանչիւմ զվիցեալն առդս Պիսիդեայ, որ ունին այսպէս (1371). Ի
 ձեռն անբացատրելի բժշկական զօրութեան, (1372) պնդացուցա-
 նուրաց, կամ զովացուցչաց և կամ լուծողականաց (զիցոյ): —
 Ի գրեալիս աստ լիւր՝ յամենայնի զեւս գնայ Պիսիդէս վար-
 դապետութեան Հիպպոկրատեայ, որ զգեղնն ըստ բնութեան վի-
 րացն սալ հրամայէ, մերթ Դանաւոր (ἐκκαθαίρειντα), մերթ ց-

- Σύριγγα τίκτων ἐκ νομῆς πυροτρόφου
 Οὐκ ἂν τις εὔροι τοῦ σεσηπότος μέλους
 Τὴν ὥσπερ εἶπεν ἐκ μέρους ἀνάστασιν,
 1365. Εἰ μὴ ρυτὴ τὰ πρῶτα, καὶ λύσιν πάθῃ,
 Ἦ παντελῇ σύντηξιν ἐκ φθορᾶς λάβῃ,
 Τῇς ἔνδον αὐτοῦ σαρκὸς ἡφανισμένης·
 Οὔτω γὰρ αὖθις γίνεται σεσωσμένος,
 Πυρὶ στομωθεὶς, ἢ διαιρεθεὶς ξίφει,
 1370. Ἦ καὶ μελικράτῳ τε, καὶ τινι δρόσῳ
 Πρὸς τὴν ἰατρεύουσαν ἀβρῆτως κρίσιν,
 Στύφουσαν, ἢ ψύχουσαν, ἢ καθαρσίαν
 Εὐδρῶν ἐκείνου τοῦ μέλους ἀνάστασιν;
 Πῶς οὖν μελίκρατόν τε καὶ πῦρ, καὶ ξίφος
 1375. Καὶ μὴν ὀπὸς, καὶ ῥίζα, καὶ χοῦς, καὶ δρόσος,
 Εἴργει τὸ ρεῦμα, καὶ τὸ δέρμα συλλέγει,
 Ἦ τὴν παλαιὰν σάρκα προσκαλούμενα,
 Ἦ σῶμα προσπλάσαντα τῷ πάλαι νέον;

Ժողովուրդ (Ξηραντικ), Դերթ Իւղացուցիւ (μαλακωδεα), Դերթ
 Դերթ-ցուցիւ (συμπτικ), Կլուգիւն Կանդեր (Հիւպոկր. Թաւ-
 Էր-Բ.) — Մերթուր (μελίκρατον) է Դերթ Լուծեալ գիշեալ,
 Կր բազում անգամ 'ի կիր աղանէին նախիւր յարուստ առ 'ի
 պաշտօնութիւն առողջութեան անձանց իւրեանց, որպէս և յօժուս
 Գիրաց: — Աղււղ Իւն յօւղ (տին: Զրօսք), Կյս է' Կանուղ և քաղցր
 Կեղանութեալ. Կի որպէս առ յոյն սոյնպէս և առ մեզ յօւղ ա.
 նուսմը կոչին ամենայն Կոյր քաղցունք՝ որք յոյղ ուրիւր Կոյա.
 նան կամ իջանեն Կոյուն Կոյուն 'ի վերայ ծառայ կամ խոտոց,
 կամ 'ի դուրս Կեղուն 'ի սոցանէ. որպիսիք են Դերթ, շարար,
 մանանա, Կաղպէն, Կեռին և Կմանիք:

1375. Եւ Իւրի (καὶ χοῦς). Մորէլի և Միւր Թարգմանեն և Կուր:
 Ալիւն երկրայիւ բաւուղ խօսք իմանալ նաև զԿուր կամ զԿուր
 Կոյուն (ծ խօսք). բայց Կի ստատիւր բանք են Կեղանութեալ, Թուր
 Ինէ եթէ Կոյուն Կուր (ի խօսք) եղեալ է բառը Դերթուղարար
 'ի կիր ածեալ 'ի մատենագրէն, 'ի խէն (Կեղանեմ) բայէ արմա.
 տացեալ:
 1376. ԶԿուր... Կուր... Կուր... Կուր... Կուր... Կուր...
 Կուր: Եւ Կանաղան Կեղանեալ՝ Կուր Կուր Կեղան, և միս
 Կեղանեալ 'ի վերայ Կեղան՝ նոր, և Կեղան մորթ: Տեղափոխե.
 ցար Կեղանը բառ յոյն բնագրին:
 1377. Կուր. Կուր Կուր Կուր:
 1378. Կուր. Կուր Կուր, և Կուր: Կանուր երկուս Կեղանեալ բառնութեան

- Իսկ որ ստեղծ զմարմինն՝ ո՛չ յարմարեացէ
 1380. Զմաշեալ մարմինն, թէ և փտեսցի 'ի Թաղմանն.
 Եւ ձգեսցէ մորթ 'ի վերայ Հին էութեան,
 Եւ կամ ապականեալ մարմնոյն՝
 Պատմունճան նուրբ անապականութեան:
 Որո՞յ յուսոյ Հանգիպեսցուք
 1385. Եթէ զողջացուցիչ բժշկսն հողեղէն մարմնոյս՝
 Քաջ կոշեմք 'ի բժշկել զմարմինսն,
 Որպէս իւրոց թուր, թէ և վատթար ինչ թուեսցի,
 Եւ ոչինչ տացուք Գաղինոսին՝ ամենայն
 Անձանց բժշկի, առ 'ի մարդասէր վախճան
 1390. Մեռուցելոյ զմարմին մեղաց՝
 Դեղով նշնջման. (րեալ՝
 Որպէս զի զհոսանուտ ապականութիւնն 'ի բաց քե-
 Առանց հոսման յարուցէ զրնութիւնս մեր:
 Կամ՝ զիմօրդ Մոլեցելոյ մոլի բան
 1395. Կասաղեալ ընդդէմ մեր՝ խօսել խառնակո,
 Իրր զի «Նոյնպէս յառնել դարձեալ
 Մարմնոյս այսորիկ և դարձեալ ապականիլ,

ցուցանել կամի Պիսիլէս, ըստ վարդապետութեան նոց, որք ըն-
 ծայէին զհողջ գերկուս զանազան զօրութիւնս զարմանելոյ, այն
 է՝ զլոյս-լոյսն և զանգ-լոյսն, առաջնօրէն՝ նոյն ինքնին մարմինն,
 զկնի ապաքինելոյ յախտացմանէն՝ միանայր ընդ ողջ անդամսն.
 Իսկ երկրորդին՝ 'ի փտել և 'ի թափել Հին մարմնոյն 'ի բաց,
 նոր մարմին վերածնանէր 'ի ձեռն զարմանաց՝ աճելով 'ի վերայ
 առողջ անդամոցն:

1582. Յոյն. Եւ կամ ապականեալ և փտեալ մարմնոյն:
 1583. Իմա ըստ յունին՝ զարմանալ նաւթ յփոյն (ἐμὲναιον):
 1584. Յոյն. «բո՛ւ» բարի յոսոյ (εὖ εἰπεστέας).
 1585. Զեք 'ի յունի զգլխոյն, այլ պարզաբար զթիւն (τοὺς ἰατρούς).
 1586. Յոյն. Թոյլ տամք տանել և բերել զմարմինս (մեր). այսինքն
 է՝ Թողումք 'ի ձեռս բժշկաց առնել զինչ և հաճոյ թուեսցի նոցա
 ընդ մարմինս մեր:
 1587. Այս է. Որպիսի ինչ պաշտօն երեսեսցի (նոցա), թէպէտ և ոչ
 բարեոք ինչ դատեսցեն:
 1588. Գալիսիս, ափսոս չեմոյ բիլի, այս է՝ Աստուծոյ:
 1589. Պարզեալ զյունախօսութիւնդ. Որ առ 'ի ցոյց մարդասիրութեան
 իւրոյ՝ մեռուցանէ զմարմին մեղաց և մատուցանէ զգեղ ննջման:
 Իստ այնմ՝ զոր Առաքեալն ասէ. Հին մարդն մեր խաչակից եղի:
 նորա (Քրիստոսի), զի խափանեսցի մարմին մեղացն (Հռ. Զ, 6):

- 'Ο δὲ πλάσας τὸ σῶμα μὴ συναρμόσει:
 1380. 'Ρυὲν τὸ σῶμα, κἄν σαπῇ κεχωσμέον,
 'Ἦ τὴν παλαιὰν δερματώσας οὐσίαν,
 'Ἦ τῷ φθαρέντι καὶ σαπέντι σαρκίῳ,
 Χιτῶνα λεπτὸν ἐμβαλὼν ἀφθαρσίας;
 Ποίας δὲ καὶ τύχωμεν εὐελπιστίας,
 1385. Εἰ τοὺς ἱατροὺς τοῦ γεώδους σαρκίου
 'Αγείν ἐῶμεν καὶ φέρειν τὰ σώματα,
 'Ως ἂν δοκῶσι, κἄν δοκῶσι χειρόνως,
 Μηδὲν δὲ δῶμεν τῷ Γαληνῷ τῶν ὄλων
 Φυχῶν ἱατρῷ, πρὸς φιλόανθρωπον τέλος
 1390. Τὸ σῶμα νεκρώσαντι: τῆς ἀμαρτίας,
 'Ἐπνωτικὸν δὲ φάρμακον δεδωκότι,
 'Ὅπως τὸ βευστὸν τῆς φθορᾶς ἀποξέσας
 'Ἀββευστον ἡμῶν ἐξεγείρη τὴν φύσιν;
 'Ἦ πῶς ὁ τοῦ Μάνεντος ἐμμανὴς λόγος
 1395. Αὐτὰ καθ' ἡμῶν, κα' λαλεῖ πεφυρμένα;
 'Ως εἶγε «Ταῦτὸν ἐξεγείρεται πάλιν,
 Τὸ σῶμα τοῦτο, καὶ φθαρήσεται πάλιν,
 1392. Գուցե ընթերցի՞ր՝ համապէս յունիկ՝ աղ-ի-ն-ն-ի-ն (τῆς φθο-
 ρᾶς):
 1394. Մ-ի-շ-ի-ւ-յ ի-ւ-ի-ւ-ն. զանունն Մանես կամ Մանեսի՝ հերեւոյժ.
 առաւելի Մանէրեցոց աղանդոյն՝ յեղու Թարգմանիչն Մ-ի-շ-ի-ւ-յ,
 (որ յ-ր. կարգ քորք իւր), իբր ածական ինչ սովորական, առանց
 ուշ ունելոյ զի անուամբ բառախաղս յօրինէ Պիտիդէս 'ի յոյն
 լեզուի. իբր թէ Մ-նի անունի ծագիցի 'ի Իանիւն (միւր, հա-
 տալի) բառէ: Ի յոյն զիւր անունի Մանչ, կամ Մանչ, և 'ի
 սեռականն հոլովի ըստ օրինի Մանչս և կամ Մանո՛ս, առկայն
 Պիտիդէս հոլովէ զայն աստանօր իբրև զգրգայ՝ առ 'ի կազմի
 զբառախաղն՝ 'ի քննած (մոլիմ) բայէ: — Հերեւոյժառաջագոս այս
 ծնեալ է 'ի Պարսկաստանի յամին 240, և հեցեալ ցում 274.
 քաջածանօթ են բարբառիմունք նորա զերկուց աստուածոթեանց՝
 իբր սկզբանց բարւոյ և չարի, այլովքն հանդերձ: Մ-նս անուն
 'ի պարսիկց բարբառ (ըստ Միսիկ) լսի իբր արմ-բ-ն (dialec-
 ticus), և զի Յոյնց յիւրեանց լեզու իբր զ-ի-ւ-լ ծաղր առնէին
 զնա, զանս այսորիկ աշակերտք Մանես՝ փոխեցին զանունի 'ի
 Մանիքէոս. յորմէ և հոյնցան Մանիքեցիք:
 1395. Յոյնն. Իւ խօսի այլ ընդ այլոյ:
 1397. Թոր. աղ-ի-ն-ն-ի-ւ-ի-ւ-ն:

- Մաղձ ունելով և մաղաս և լուծումն մարտի » :
- Այս զի տեսանէ զիւր վիրացն
1400. Խտութիւն՝ այտումն և մաղաս,
Առ 'ի մարտ զրգուեալ հակառակ զինու՝
Մաղձիւ սեւով և մաղձիւ խարտիչով, (թեամբ,
Մանուածով և մաղասով ընդ արեան բաղկացու-
ել սահեցելոց և ամբոխեցելոց ամենեցունց,
1405. Մարտ տեսանելով, և ոչ տեսանելով լուծումն :
Եւ ոչ մերոց վիրացն հաւանել կամեցեալ,
Որպէս զի փտեցելոցն ապականութեամբ զործարա-
Անփուտ յարուցանել մարմին և մորթ, (նայ՝
Եւ զաւուսն լի պատառմանցն
1410. Առ 'ի նոցանէ կարծեցելոցն մարտից :
Զխաբդ պահեսցի քնաւորապէս ասացեալն՝
1598. Իմա՛. Զի եթէ յարիցէ զարձեալ մարմինս այս (մեր), զարձեալ
հարկ 'ի վերայ կայցէ նմին ապականել, մաղձ ունելով և մաղաս
և լուծումն մարտի: Իսկ թէ զինչ իցէ լաւնա՞ն խաբդ՝ բացայայտե-
հետազայ տողիւքն: — Մանէս նախ զնոգեփոխութեան մուտու-
թիւն դաւանէր. բայց կամելով զհաւատս իւր համաձայն իմ ցու-
ցանել վարդապետութեան Սուրբ Գրոց, (յորս յարութիւն մար-
մնոց բացայայտ քարոզի) մեղմեաց զխոտոր կարծիսն, և ուսոյց՝
զի հոգիք մարդկան թէպէտ և յաննեն, այլ ոչ նոյնպէս և մար-
մինք. առ այս իբր 'ի ցուցումն առեալ զառաքելական զայն եթէ
« Մարմին և արիւն զարքայութիւնն Աստուծոյ ժառանգել ոչ կա-
րեն, և ոչ ապականութիւն զանապականութիւն ժառանգէ » (Ա.
կորնթ. Ժ. 30). ոչինչ միտ եղեալ այնմ զոր սուղ ինչ զգնի
յարէ, եթէ « Պարտ է ապականութեանս այսմիկ զգնեալ զանա-
պականութիւն, և մանկանացուիս այսմիկ զգնեալ զանմահու-
թիւն (Անգ. 53): — Զմուտը ուսումն զայս Մանեայ ներքէ Պիտի-
զէս քաջիկ 'ի տողսն 1599-1640:
1599. Այս զի Գրեանի. գուցէ ընթեռնելի ոչ զի. յայնն՝ Բեդիտ և Գի-
անի (καίπερ Թεωρῶ).
1400. Յոյն. Զփառցուցիչն կեդանի, զհամբռնելիւն: — Կարի տա-
րաձայն է 'ի յունէն հայ թարգմանութիւնն. մի՛ գուցէ ընթեր-
ցեալ իցէ զտող պայտէս՝ τήν πυχρότητα, ὀχλωμα καὶ χόλως
(զխտութիւն, զայտումն և զմաղձ (խաբդ)?): — Այլ հաւանա-
կան ևս թուի ինձ զբառն Խաբդիւն ընթեռնուլ Խաբդիւն. Թե-
պէտ և ոչ այսու բառնի իսպառ շփութիւնն ընդ յայն և ընդ
հայաջի բանսն:

Χολήν ἔχον, καὶ φλέγμα, καὶ λύσιν μάχης.»

Καίπερ θεωρῶν τῶν ἑαυτοῦ τραυμάτων

1400. Τὴν σηπτικὴν σύριγγα, τοὺς χυμοὺς ὄλους,
Ὡς πρὸς μάχην θήγουσαν ἀνθωπλισμένην,
Χολῆς μελαίνης, καὶ χολῆς ξανθοπλόκου,
Καὶ φλέγματος πρὸς αἷμα συμπελεγμένου,
Καὶ συρρυσμένων, καὶ πεφυρμένων ὄλων,

1405. Μάχην θεωρῶν, μὴ θεωρῶν τὴν λύσιν.
Καὶ μηδὲ τοῖς μύλωψι πεισθῆναι θέλων,
Ὡς καὶ σαπέντων ἐκ φθορᾶς τῶν ὀργάνων,
Ἀσηπτον αὐτοῖς ἀντεγείρεται δέρας,
Καὶ συμβιβασμὸς γίνεται τῶν σχισμάτων

1410. Ἐκ τῆς παρ' αὐτοῖς ὥς νομίζεται μάχης;
Ἦ πῶς φυλαχθῇ τὸ λογικῶς εἰρημένον,

1403. Զիք 'ի յայն՝ Բանաւի և, այլ պարզաբար՝ Եւ Բանայ ընդ
արեւն Բազմաբար:

1405. Մթին են և բնագրին բանք՝ ոչինչ ընդհանա 'ի նայ Թարգմանու-
թեան: Թուի ինչ զի առիկ համարի էթէ Մանէս տեսանէ արդա-
րու 'ի վերս իւր ազգ իմն մարտի վառեալ՝ որով զանազան իւրթ
մարմնոյն, (որպիսիք են մազք, մաղաս, արիւն, և այլն) նախ-
առիկ իմանայ ելեալ՝ հորուսանեն զյառհալութիւնս իւրաքանչիւր,
և բազադրին 'ի նիւթ իմն խառնակ (շարու), այլ զմարտին այ-
նորին ոչ համի տեսանել զվախանան, որով վերանորոգին մա-
տանքն ազադինութեամբ, ուստի և 'ի վերին երեսո մարա կար-
ծեցեալն այն մարտութեան՝ խաղաղութեան և նաշտութեան դառնի
պատեալ:

1406. Զիք 'ի յայն՝ Դրոյ:

1408. Յայն. Անգուս նոցին փոխանակեացէ մորթ:

1409. Եւ զճանս ի պարտաւանք. յայն՝ Եւ միացում համ մերկեցում
յառաջ զայ բաժանմանց: Գուցէ զի պարա է ընթեռնուլ լինի-
լակ զճանս (էթէ չիցէ ընթեռնիլ Գճանս) փոխելի է յճանս,
որով՝ Եւ ճանս լինի պարտաւանք. որպ իմաստք ընդ յետագայ
առդի այս են՝ զի յայնմանէ (կամ ըստ Հերթերի՝ յճանս) զորս
մարա տեսանէ (Մանէս), ահողութիւն զհետ զայ (իմա՝ միա-
ցում համ խաղաղութիւն լինի) փոխանակ չերանաւանց կամ
պատահմանն:

1410. Հերթեր. ըստ τῶν παρ' αὐτοῖς ὥς, և այլն:

1411. Բանաւարդեա. յայն՝ Բանաւարդեա, գուցէ այսպէս ընթեռնիլ
և 'ի նայումս:

- « Զծանրաշնչութիւն յունգացն կամ 'ի փողից 'ի
(շարժմանէ մաղասոյ՝ ամենեցունց միապէս գոլ » .
Եւ թէ ձև ծանր շնչոյ յունգացն մարտ լինի .
կամ զխարդ հոսանուտն՝ լինի թանձրացեալ ,
1415. Եթէ ոչ մերձաւորութիւն կարեւոր մարտին
Զեռուցանէ զմաղասն մաղձոյն ջերմութիւն ,
Եւ կամ բարեխառնեացի ջերմութեամբ ցրտութիւնն ,
Եւ կամ չորութիւնն խոնավուտ յափշտակեացէ մարտ .
Ապա ուրեմն մարտն ոչ է տիրապէս մարտ ,
1420. Յաւէտ զի պարունակէ պնդելով յօդաւորութիւն ,
Եւ ոչ անջատական բնաւորել պատշաճեցելոցն ,
Մինչև լուծէ զկապսն՝
Պնդողին անպատճառաբար իշխանութիւն :
Փանդի որպէս զի ոք մինչ կամեացի շինել տուն ,
1425. Եւ ոռն հարկանել՝ գնդաձև ձեղուման պնդիչ ,
Ինքն միայն գիտէ զպինդսն , և լուծանէ միայն .
Նոյնպէս և որ զմարմնաւոր էութիւնն շինեաց ,
Յորժամ դէպ լինիցի տանն գալ 'ի լուծումն ,
Ոչ մաղաս շարժէ և կամ մաղձ առ 'ի լուծումն ,
1430. Որպէս կարօտ գոլով նիւթականի սատարութեան .
Այլ 'ի բաց հանելով զոռնն զհոգեկան՝

1412. Յայն. Միաշնչութիւն և համահոսումն ամենայն իրաց՝ մի էեթ : —
Գաղիենոսի է առածդ դժուարիմաստ : Զկարեմ 'ի վերայ հաս-
նել թէ ընդէր հայ թարգմանն զբառն σὺμπνοια թանր-շնչութիւն
յունից թարգմանէ յայսմ տողի , որպէս և 'ի յաջորդին (յի-)
թանր շնչոյ յունից . և ոչ՝ թէ վասն էր և զբառն σὺρροια թարգ-
մանել կարիցէ 'ի խղից 'ի շարժմանի մաղասոյ , և ոչ իսկ՝ թէ զԲն
արդեօք իմանայցէ հայերէն բառիւք այդորիւք : Միայն յեզու 'ի
լատին գերետին առջող պայտէս . Quinam autem logicum il-
lud effatum staret : « Omnia in unum confluunt atque
conspirant », si ex ipsa rerum conspiratione oriretur pu-
gnae dissidium ? (Եւ որպէս հաստատէր առածն այն բանաւոր .
« Ամենայն իրք 'ի մի ինչ համահոսին և համաշնչեն » , եթէ 'ի
նայն իսկ 'ի համաշնչմանէ անտի իրացն՝ ծագել ունէր պատակ-
աւում մարտի) :
1415. Միշխանութիւն , այն է՝ ներկայութիւն , ներկայ դասնիւն (πα-
ρουστης), կամի առել՝ եթէ ոչ կարեւորութիւն մարտին 'ի վերայ
կայր :
1417. Հերթեր. συγχερασθῆ.

« Σύμπνοια καὶ σύβροια τῶν ὄλων μία, »

Εἴπερ τὸ σύμπνουν σχίσμα γίνεται μάχης;

Ἦ πῶς τὸ βρευστὸν εὐρεθῇ πεπηγμένον,

1415. Εἰ μὴ παρούσης τῆς ἀναγκαίας μάχης
Θάλψει τὸ φλέγμα τῆς χολῆς ἢ θερμότης,

Ἦ συγκεκρασθῇ θερμότητι ψυχρότης,

Ἦ ξηρότης εὐκχιμον ἀρπάσει μάχην;

Οὐ κυρίως οὖν ἐστὶν ἡ μάχη μάχη,

1420. Συνεκτικῇ δὲ μᾶλλον ἢ τούναντίον

Χωριστικῇ πέφυκε τῶν ἡρμοσμένων·

Σφίγγουσιν τὴν σύμπηξιν, ἄχρι τὴν δέσιν

Λύσει τὸ τοῦ σφίξαντος ἄβρῆτον κράτος.

Ὡς γὰρ τις οἶκον δημιουργῆσαι θέλων

1425. Καὶ σφῆνα πῆξας σφαιροσυνθέτου στέγης,

Οἶδεν μόνον τὸ σφίγμα, καὶ λύει μόνος·

Οὕτως ὁ τὴν ἔνσαρκον οὐσίαν κτίσας,

Ὅταν δέοι τὸν οἶκον ἐλθεῖν εἰς λύσιν,

Οὐ φλέγμα κινεῖ, καὶ χολὴν πρὸς τὴν λύσιν,

1430. Ὡς ἐνδεὴς ὦν ὀλικοῦ παρεργάτου·

Ἄλλ' ἐκβαλὼν τὸν σφῆνα τὸν ψυχοκράτην,

1418. Իմա՛. Եւ կամ շարաթիւնն 'ի մարա Խառնեցի ընդ Խոնաւու թեան:

1420. Չիբ 'ի յոյնն զԵրեմիայ յարարաբար՝ Եւ սեր-
տեալ պարսեանէ մանաւանդ քան թէ քաժանուած յառաջ ածէ
պատշաճեցելոցն (Իրաց): — Ընտրեալոյն համարիմ ըստ հայե-
րէն Թարգմանութեան՝ ընթեռնուլ պաշտարէնն մի տօնանտիօն
(և մի ընդհանապէս տնջատութիւն բնաւորի 'ի պատշաճեալն):

1422. Յոյնն. Շաղկապէ գմբաշութիւնն, մինչև զհապն (լուծցէ), և
այլն:

1423. Յոյնն. Անհառելի, տնպատուս Իշխանութիւնն: — Հերթեր. Լոյսը.

1425. Ունէ կոչէ Թարգմանիչն պաշտարէնն օթոյն, որ է զէմ՝ զոր 'ի
միջին վայրի համարաց կամ գմբեթից նառառանն, որ տօնացու-
ցեալ պնէզ գորտր համարն կամ զմբեթարն. 'ի մեզ առի ևս
պարտ կամ պարտք: — Բառն զԵրեմիայ չիբ 'ի յոյն բնապրիւն:

1426. Չղթու՛ն, այն է՝ զպնդացուցիչ կէտն. զոր 'ի վեր տնդր և 'ի
ստորեւ որն տնաւանէ:

1428. Հերթեր. Ծտան ծէջ.

1431. Չու՛նն զհօգիւն, յոյնն առէ տօն փսոսքաճէն, որ է դռանն՝ զգո-
րացուցիչ նոգւոյն կամ կենաց:

- Որպէս ինքն գիտէ՝ որ պնդեացն, նոյնպէս և լու-
(ծանէ միայն,
իսկ յորժամ զյօդաւորութիւնն կամի պատշաճել,
(Քանզի անդրէն դարձեալ շինել ախորժէ զտունն՝
1435. Զկործանումն կրեալ յանյայտ հողմոց),
Թէպէտ և արկանէ դարձեալ մաղձ և մաղաս,
Որպէս զկիր խառնեալ ընդ խեցւոյ մանրունս,
(Քանզի թանձրացուցիչ են և մասունք շինածի),
Պնդէ զօռնն՝ իբր զի ոչ ևս լուծցի,
1440. Եւ անապական յարուցանէ զբնութիւնս մերս:
Սակայն զայս ասացաք առ Մոլեգնոտացն մոլեգ-
Ռայց մեք գիտեմք եթէ 'ի դէպ է (նութիւն.
Փոխանակ այսմ մահկանացուիս՝ առնուլ այլ յարկ,
Որ սերմանի ապականութեամբ թաղեալ,
1445. Եւ յառնէ ընդդիմադարձ ապականութեան,
Անապական՝ որպէս թուեցաւ գործողին ամենայնի:
Այսպէս Ստեղծիչն թէպէտ թանձրացուցանել կամի
Զմարմինս զայս, և թէպէտ նորեւ առաւելագոյն,
Սակայն անապական զփտեցելոցն բնութիւն,
1450. Որպէս զվէր մեռեալ՝ ողջացուցանէ և ձգէ մորթ.
Քանզի բաւական է նորա բանն առ 'ի մարմնացու-
(ցանել,
Զերկիր խուզելով և զալիս ծովու տեսանելով,
Ժողովիլ զոսկերս ննջեցելոցն:
Եւ թէպէտ ձուկնն կերիցէ միս 'ի մարմնոյ
1455. Մարդոյ, և զձկունսն որսորդն,
Եւ զնա արջ, և զգազանն շունք,
Անգեղք զշունսն, և զանգեղս գերեզմանք,
1432. Յոյն. Որպէս ինքն գիտէ, որպէս ինքն պնդեաց, նոյնպէս և լու-
ծանէ միայն:
1436. Յոյն. Առնու զմաղէ և զմաղաս և զշուն: Այլ օրինակ յունա-
կան (առ Միսի) ունի. Εἰ καὶ χολῆν, καὶ πνεῦμα καὶ πάλιν
ὄζιοι (Թէ արկանէ դարձեալ է՝ մաղէ և շուն):
1437. Եօր. մանրանս:
1438. Յոյն. Քանզի իւրթ ևս մասն են շինուածոցն:
1441. Եօր. մանրագոյն: Նոյն բառախաղ է և հեգնութիւն՝ զոր 'ի վեր
աւելր (առ 1394) տեսաք. իմա՝ ընդգէմ մոլեգնելոյն Մանեսի:
1442. Յոյն. եթէ որպէս 'ի դէպ է փոխութումն (ὅς ἐναλλαγὴν ὕδον).

Ὡς οἶδεν, ὥς ἐσφιγξε, καὶ λύει μόνος.

- Ὅταν δὲ τὴν σύμπηξιν ἀρμόσαι θέλῃ,
 (Κτίσαι γὰρ αὖθις βούλεται τὴν οἰκίαν,
 1435. Πτώσιν παθοῦσαν ἐξ ἀδήλων πνευμάτων)
 Εἰ καὶ χολὴν καὶ φλέγμα, καὶ πνεῦμα λάβοι,
 Ἄσθεστον ὥσπερ συμβιδάζων ὀστράκῳ.
 (Χυλοὶ γάρ εἰσι καὶ μέρη τοῦ κτίσματος).
 Τὸν σφῆνα πῆξας, ὥστε λύσαι μηκέτι,
 1440. Ἄφθαρτον ἡμῶν ἐξεγείρει τὴν φύσιν.

- Πλὴν ταῦτα πρὸς Μάνεντα τὸν μεμνηνότα·
 Ἥμεῖς γὰρ ἴσμεν, ὥς ἐναλλαγὴν δέον
 Τὸ θνητὸν ἡμῶν τοῦτο προσλαθεῖν δέρας,
 Ὅ σπείρεται μὲν ἐν φθορᾷ τεθραμμένον,
 1445. Ἀνίσταται δὲ τῆς φθορᾶς ἀντιστρόφως,
 Ἄφθαρτον, ὥς ἔδοξε τῷ παντεργάτῃ.
 Οὕτως ὁ πλάστης κἄν τε χυλώσαι θέλῃ
 Τὸ σῶμα τοῦτο, κἄν τε λεπτύναι πλέον,
 Ὅμως ἄσηπτον τῶν σαπέντων τὴν φύσιν,
 1450. Ὡς τραῦμα νεκρὸν, δερματοῖ καὶ συλλέγει.
 Ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ σαρκῶσαι λόγος,

- Τὴν γῆν ἐρευνῶν, καὶ τὰ κύματα βλέπων,
 Καὶ συλλέγων τὰ κῶλα τῶν κοιμωμένων.
 Καὶ κἄν τις ὁμόσαρκον ἀνθρώπου κρέας
 1455. Ἰχθὺς σπαράξει, καὶ τὸν ἰχθὺν ἀγρότης,
 Καὶ τοῦτον ἄρκτος, καὶ τὸ θηρίον κύνας,
 Γυῖες δὲ τούτους, τοὺς δὲ γυῖας οἱ τάφοι,

1443. Յոյն. Մահահանութիւն մերում պատիւ անուշ դարձեալ մորթ. —
 Գուցէ փոխանակ ծէրս (մորթ) բառի՝ չափ ընթերցողը յօրինակի
 բերում օտէրս (յարգի)։
 1445. Նոյնքէ և յարութիւն մեռելոց. սերմանի ապահանութեամբ՝ և
 յառէ անոնց ապահանութեան (Ա. Կորնթ. ԺԵ. 42)։
 1450. Ի յոյն չիք պիտոյանի. այլ՝ արդե՛ս լիք Ժողովարդի չիք
 և խաղի։
 1452. Ի յոյն չիք ծովան։
 1453. Զանիւն Նոյնքէ, յոյն զնիւն Ժողով։
 1454. Յոյն. Ժ. հոս (ὁμόσαρκον)։
 1457. Յոյն. Անգիդ զսոսա (τούτους)։

- Եւ պարզարար՝ ընդ ամենայն բնութիւն ընթացի,
 Յայլացեալ շրջելով բնութիւնս,
 1460. Սակայն 'ի ներքս բնաւորեցաւ սահմանացն,
 Զեռամբ Նինողին կնքեալ,
 Ո՛չ ապաքէն թէ ոք նուաստ ձեռամբ
 Զհինգաղի մատունս ձգեալ՝
 Առցէ Գարւոյ և կորեկան և ցորենոյ,
 1465. Եւ այլոց զանազան սերմանեաց բազմութիւն,
 Գիտէ որոշել և զատել նոյնժամայն,
 Եւ գուգել զիւրաքանչիւր բնութիւնս,
 Եւ դիւրաւ դնել ազգ առ ազգ.
 Եւ զիւրոյ ոչ իմասցի սիրս քարեղէն
 1470. Ի ձեռն Արարողին գոլով զարարածս,
 Ի յընթանալ մերոյ յարութեանն.
 Եւ 'ի մի ժողովել, որպէս այլք զտոչս,
 Ի բերել ամենայն ուստեք զբնութիւնս նշխարացն,
 Զլնչեալս և զշիշու, զմարմին և զերակս,
 1475. Եւ զամենայն միաշորորթիանս գաղտնի յօդաշորորթեան:
 Եւ զմնացուածս իւրաքանչիւր ուրուք.
 (Քանզի մինչև մազիւ միով չափ՝ զրեալ են).
 Զոր ընդ դրով բնութիւնն բերել զամենայն
 Եւ յանդիման կացուցանել իւրում տեառնն.
 1480. Որպէս զի առցէ 'ի վերակացուաց հրեշտակացն՝
 1488. Հերբեր. ἀνθροποδράμῃ.
 1489. Յոյնն. Ի հասմանս, քոթանակ բնութիւնս բառի:
 1462. Նստար կոչէ զձեռն մարդոյ՝ 'ի համեմատութիւն ձգեալ ընդ
 ձեռին Ստեղծողի (տող 1470):
 1464. Յոյնն յաւելու նաև ճնի (δολιράς): Յունական բառը ցուցանէ
 զհաստ՝ որք միջին իմն կազմեն տեսակ ընդ դարի և ընդ ցորենի,
 և առնկն է ազգ ինչ հոնի, զի ճնն յառկապէս հէճ կամ հեւ լսի
 'ի յոյն բարբառս:
 1465. Զյունականն πεφουμένον (խառն 'ի խուռն) զնաւան, այս է՝
 -զէի -զէի յեղլով 'ի հայտմս, թուի ինձ թէ ոչ հշդիւ բացառիկն
 միայն մատենագրիկն:
 1466. Նստար-ճն. յոյնն ունի Կալ-Կալ (εὐθέτως). որպէս հաւա-
 նական երեւի թարգմանիչն ընթերցողի սմթեց (նոյնժամայն) յօ-
 բնական իւրում:
 1467. Նստար-ճն և զուգել, և այլն, յաւելու յոյնն:

- Και πᾶσαν ἀπλῶς ἀνθυποδράμοι φύσιν,
Εἰς ἀλλοφύλους ἀντικλῶμενος ῥύσει·
1460. Ὅμως ἔσω πέφυκε τῶν ὀρισμάτων
Τῇ χειρὶ τοῦ Κτίσαντος ἐσφραγισμένος.
Οὐκοῦν ἐάν τις χειρὸς εὐτελεστάτης
Τοὺς πενταχόρδους ἐξαπλώσας δακτύλους
Κριθᾶς, ὀλύρας, κέγχρον, ἢ σίτον λάβοι,
1465. Ἦ πληθὸς ἀπλῶς ὀσπρίων πεφυρμένων,
Οἷδεν διαιρεῖν καὶ μερῖζειν εὐθέτως
Ἐκεῖνο τοῦτο, καὶ συνάπτει τὰς φύσεις,
Καὶ ῥᾶστα συντίθῃσι πρὸς γένος γένος.
Πῶς καὶ λιθώδης οὐ συνήσει καρδία
1470. Ἐν χειρὶ τοῦ Κτίσαντος οὖσαν τὴν κτίσι·,
Ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς συνδραμεῖν ἀναστάσει,
Καὶ συγκομῖ. εἰν, ὥσπερ ἄλλος τοὺς φόρους,
Ἐκεῖθεν ἐνθεν τὰς φορὰς τῶν λειψάνων
Ἀρτηρίας, καὶ νεῦρα, σάρκας, καὶ φλέδας,
1475. Καὶ παντὸς ἄρθρου συλλογὴν κεκρυμμένου,
Συνεισάγειν δὲ τὰς ἐκάστου λοιπάδας·
(Εἰσὶ γὰρ ἄχρι καὶ τριχὸς γεγραμμέναι).
Φέρειν τε πᾶσαν τὴν ἐναπόγραφον φύσιν
Τῇ πρὸς τὸν αὐτῆς δεσπότην περιστάσει·
1480. Ὅπως ὑφέξει τοῖς ἐπείκειται ἀγγέλοις
1469. Եւ չափից զիրան քարեղէն 'ի մարմնոց նոցա, և առց նոցա
սիրտ մարմնեղէն (Եղեկ. ԺԱ. 49):
- 1471-1477. Իմա՛, առ մերս յարութիւն զուգընթանան (արարածն):
— Եւ տեսի՛ր և ահա շիջ և մարմինք պատէին, և ձգէր 'ի վե-
րայ նոցա մարթ... և եմուտ 'ի նոսա շուշն, և եղևն կենդանի...
Ահաւաղիկ ես բացից զգերեղմանս ձեռք, և չափից զձեղ 'ի գե-
րեղմանաց ձերոց... և առց զոգի իմ 'ի ձեզ, և լինիջիք կենդա-
նիք (Եղեկ. ԼԵ. 8, 10, 13):
1475. Բառաբանող իմն յորինէ մատենադերն փորոց (առքը, նարկ) և
փո՛րձ (բռն) ձայնիւք 'ի յոյն, զի փորձ թէ՛ Բիւն և թէ՛ Դոս-
նշանեղէ: Նշեալ (λειτουργον) բառիւք իմանայ զմեռեալ մարմինս
մարդկան:
1477. Այլ ձեռք և ամենայն իսկ չեք զլեռն թուեալ է (Ղուկ. ԺԲ. 7):
1480. Յոյն. Որպէս զի առցէ առ չրեշտակսն ստիպողս: — Այնպէս
եղիցի 'ի կառարածի աշխարհիս. ելցին չրեշտակք՝ և ձեռնեցին
զաբս 'ի միշոյ արեւորոց (Մատթ. ԺԳ. 49):

- Ձհամար պարտուցն և զվաչից,
 Եւ զպտուղս՝ հողեղէն սրտից,
 Սերմանիս պտղոց և սերմանիս անպտղութեան,
 Կշռով զպահասութիւնն և միտով զբարւոյն կշիռն,
 1485. Եւ պարզաբար՝ զամենայն հոգեկան պաշտօն:

Այսպէս զինքն սովորական ներգործութեամբ
 Առնէ գիտելի, թէպէտ և է թաքուցեալ.
 Զի որչափ քան զմեզ գերազանցագոյն է՝
 Գերազանցեալ գորութեանն ծայրութիւն,

1490. Այսչափ և քան զնոսա՝ միջինքն, և քան զմիջինսն՝
 Այլ երրորդ կարգ պետութիւնն,
 Որ յաւէտ բնաւորեցաւ ամենաչեայ
 Եւ թեւաւոր, մերձաւորութեամբ
 Առ աստուածային հուպ և դրացի հեռաւորութիւն.

1495. Քանզի որք մերձենանն առաւել՝
 Եւ սքանչելոյեղ բանիւ առնեն զմեկուսութիւնն,
 Եւ՝ զառնթերութիւնն ունին՝ որպէս անձատումն:
 Որպէս զի ոք 'ի մէնջ՝ առ խարոյկ ինչ հայեցեալ՝
 Ի զատէ կացեալ՝ քարշի 'ի տեսութիւնն,

1481. Պարս էր քիչ արկանել զարծաթի իմ 'ի սեղանաւորս, և եկեալ
 Ես տոկոսեօք պահանջէի զիմ (Մաթ. ԻԵ. 27): — Ընդէր ոչ
 ետուր զարծաթն իմ 'ի սեղանաւորս, և եկեալ Ես տոկոսեօք
 պահանջէի (Ղուկ. ԺԹ. 23):

1482. Յօր. հոգիւն սրտից. ուղղեցաւ ըստ յունին, որ 'ի նմանութիւն
 ածէ զտղիւնս 'ի բերոյ հողոյ ընդ արդեանց մարդկային սրտից:

1483. Յոյն. Զպատու սերման և զսերման զանպաղութիւն, կամ զննոց
 զանպաղութիւն. զի σπέρμα թէ՛ զեւրոս և թէ զհունոս նշանակէ:

1484. Մէտ կշռոց է արդարութիւն 'ի Տեսանէ, և զորօք նորա կշիւք
 արդարք (Առակք Սող. ԺԶ. 11):

1485. Հէրքեր. λειτουργία.

1486. Ըստ հայաւմս հարկ թուի ինձ ուղղել զյունականն εαυτόν 'ի
 σεαυτόν. — Զայս և զյաջորդ սողի զայլ իմ թարգմանութիւն
 եղեալ զառնեմ յօրինակին զկնի 1654 առդի (ա՛հա ահա 'ի ծա-
 նօթութեան), ըստ այսմ եղանակի. «Այսպէս զընդ ինքն ներ-
 գործութեամբդ եզիր գիտելի առ 'ի մէնջ, թէ և թաքուցեալ
 դու»: — 1486-1511. Խօսի գերկեային զասուց հոգեղինաց և
 զմերձաւորութենէ նոցին առ Աստուած, զորոց բանք եղին նաև
 'ի առդան 167-183:

1487. Յոյն. Առնի Բոլ Գիտիլ:

1488. Յոյն. Զի որչափ քան զմեզ գիւնազոյն մտացն՝ գերազանցէ աս.

- Τοὺς συλλογισμοὺς τῶν χρεῶν καὶ τῶν τόκων,
 Καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῆς γεώδους καρδίας,
 Σπόρου τε καρπὸν, καὶ σπορᾶς ἀκαρπίαν,
 Ζυγοῦ τε λείμμα, καὶ βροτῆς εὐσταθμίαν,
 1485. Καὶ πᾶσαν ἀπλῶς ψυχικὴν λειτουργίαν.
 "Οὕτως ἑαυτὸν ταῖς ἐνεργείαις ἔθου
 Γνωστὸν παρ' ἡμῖν, καίπερ ὦν κεκρυμμένος·
 "Ὅσον γὰρ ἡμᾶς τῶν ὑπερτέρων νόων
 Ὑπερβέβηκεν ἢ θεόπνους ἀκρότης,
 1490. Τοσοῦτον αὐτὰς αἱ μέσαι, καὶ τὰς μέσας
 Τρίτη τις ἄλλη τάξις ἀρχικωτέρα,
 Ἡ μᾶλλον ἐμπέφυκε τῇ πανομιμάτῃ,
 Καὶ τῇ πτερωτῇ τοῦ τάχους ἐπεκτάσει,
 Ἡ πρὸς τὸ Θεῖον ἀγγιγείτων ἀκρότης·
 1495. "Ὅσον γὰρ ἐγγίζουσι, τὰς ἀποστάσεις
 Ποιοῦσι μείζους, καὶ ξενοτρόπῳ λόγῳ
 Τὰς προσθέσεις ἔχουσιν, ὥς ἀφαιρέσεις.
 Εἰ γὰρ τὸ τῆς γῆς τοῦτο πῦρ ὁ προσβλέπων
 Πόρρω μὲν ἐστὼς θέλγεται πρὸς τὴν θέαν,

սուսմաղգեցիկն գերածարութիւն: Խրթին են իմաստք բանին.
 Թուի ինչ էթէ առիկ համեցի զի որքան քան զմեզ գերագոյն
 գառնին մեք խոնարհագոյն գառու չրեշտակաց, պղծան է քան
 զսոսա միջինքն, պղծան է քան զմիջինքն՝ երբորդ հարգն բարձրա-
 գոյն, որք են Գերութիւն, Սերութիւն և Աւետ. իսկ միջին առու-
 նեակքն՝ Իւրաւութիւն, Տերութիւն և Ձօրութիւն: Իսկ խոնարհա-
 գոյքն՝ Պերութիւն, Հրեղտութիւն և Հրեղտութիւն, յորոք չաման-
 գամայն հազմի երկնային զինուորութիւն:

1490. Յոյն. (Կարգ) գերութիւն, այս է՝ առաւել պետական:
 1493. Յոյն. Եւ Թեոք երազ սուսմաղգ: .
 1494. Հայ է գրեցի. եկամուտ Թուի և շաղկապ. զի իմաստքն են
 Բրնայ գրեցի կոչի զսերութեւ և զգերութեւ առ Գերաշնոր-
 թիւն սուսմաղգին, զոր հեռուութիւն Թարգմանէ, զուրէ ըղ-
 բանն ձկնորդ ընթերցեալ մաքրոյն (երկարութիւն, հեռաւորու-
 թիւն):
 1493. Արտ Բրնայն. յոյն՝ Գրան Բրնայն:
 1496. Ձեք Ի յոյն ՚ի Գր. այլ հայ այսպէս. Գրանի էթէ որ ընդ եր-
 կարաւոր յայս հար հայեցող: — Ձօրն զայս բաղադրութիւն առ-
 սառ առիկ Պերութեւն նաև ընդ արեգակն (սող 873-882):
 1499. Գրութիւն. յոյն՝ Կառնայ (թելցεται).

1500. Եւ յարեալ մերձի՝ նա՝ 'ի բաց դառնայ.
Որով եղանակաւ առ հռարն այն անբոցակեզ
Որ մերձենայն առաւել, քէ և հրեշտակ քնառորեալ,
Ո՛չ առաւել եւս ընկրկեացի և հեռացի երկիւղիւ,
Ի հրափայլն յայն և յաստոռածաբագոյց մնաւ խոռոյ՝
1505. Անյագ գտեալ գտեսութիւնն և զբոցն:
Աստուստ, որպէս երեւի, առաւել մերձ մատուցեալ
Քերովքեականն այն բազմաչեայ բնութիւն,
Հայեղով և առաւել ևս թշակեղով հայեցոռածոյն.
Ջի երկիւղ սոսկալի ներգործեաց առ արարածն՝
1510. Նախն այն յերկիր այսր՝ անկեալ Արուսեակ,
Թանգափ տեսանելոյն՝ զանտեսութիւնն տխրանալով:
Քանդի ոչինչ է ամենեւիմբ արձակ
Թամենարաւական իմաստուն հայեցողութենէն
Արարչագործին բաժանեալ.
1515. Առ և ամենայն ինչ՝ 'ի պիտանի կատարումն,
Ջի մինչև ցիտոտ անգամ և գազանս,
Եւ յամենայն ձկունս ծովու,
Եւ 'ի նմանէ բողբոջեալ հաւս,
Եւ մինչև ցիւեփացեալ քարինսն
1520. Համառօտագործ նրբագործութիւն Աստուծոյ:
Մինչև ախտ ևս հալածի 'ի քարէ.

1500. Գուցէ ընթեռնի իցէ տողդ 'ի հայումս. Եւ առաւել մերձենայ 'ի բոց՝ 'ի բաց դառնայ: Յոյն ունի. Եւ 'ի բաց դառնայ՝ 'ի մերձենալ առ բոցն:
1501. Յայսմ և 'ի յաջորդ երկս տողս՝ անկարկէ 'ի տեսիլն Մովսիսի առ մորենւոյն, զորմէ տես և 'ի վեր անդր (տող 864-870):
1505. Յոյն. Խաւար գտեալ և զհուրն և զբոցն:
1508. Հէրքէր. τοῦ βλέπειν πλεόν.
1510. Ջիւրդ անկաւ յերկնից Արուսեակն՝ որ ընդ առաւօտն ծագէր. անկաւ յերկիր, խորտակեցաւ... Գու առեիր 'ի մօր քում. ելից յերկինս, 'ի վերոյ քան զաստեղս երկնից արեւից զաթոռ իմ... ելից 'ի վեր քան զամզս, եղէց նմանոյ Բարձրելոյն: Արք ահաւարեկ 'ի դմոխս իջես և 'ի հիմունս երկրի. որք տեսնիցեն զքեզ՝ զարմասցին 'ի վերայ քո (Ես. ԺԴ. 12-16):
1511. Յոյն ըստ բառից՝ Անգափ տեսանելով և զոչ տեսանելն տխրանալով. և կամ ըստ այլում յոյն ձեառագրի (առ Մէլյի)՝ 'ի տխրանելն խորտակելով (μύουσα τοῦ βλέπειν).

1500. Ἀφίσταται δὲ τῇ φλογὶ προσεγγίσας·
 Πῶς πρὸς τὸ πῦρ ἐκείνο τῆς ἀφλεξίας,
 Ὅ μᾶλλον ἐγγύς, καὶν πέφυκεν ἄγγελος,
 Μὴ μᾶλλον ἐκστῇ καὶ διαστῇ τῷ φόβῳ,
 Ἐν πυρσοφεγγεῖ καὶ θεοκρυφεῖ γνόφῳ,
1505. Ἀφεγγές εὐρὼν καὶ τὸ πῦρ καὶ τὴν φλόγα·
 Ἐντεῦθεν, ὥς ἔοικεν, ἐγγίξει πλέον
 Ἡ τῶν Χερουβιμ ὀμματόπλουτος φύσις,
 Βλέπουσα, καὶ μύουσα τὸ βλέπειν πλέον.
 Φρικτὸν γὰρ ἐντέθεικε τῇ κτίσει φόβον
1510. Ὁ πρῶτος εἰς γῆν ἐκπεσὼν ἐωσφόρος,
 Βλέπων ἀμέτρως, καὶ παθὼν τὸ μὴ βλέπειν.
 Ὡς μὴδὲν εἶναι παντελῶς ἀνειμένον,
 Ἡ τῆς παναρκοῦς καὶ σοφῆς ἐποψίας
 Τοῦ δημιουργήσαντος ἐξηρημένον·
1515. Εἶναι δὲ πάντα πρὸς τι χρήσιμον τέλος,
 Καὶ μέχρι χόρτου, καὶ φυτῶν, καὶ θηρίων,
 Καὶ τῶν ἀφώνων τῆς θαλάσσης ἰχθύων,
 Καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς ἐκφυέντων ὀρνέων·
 Φθάσαι δὲ μέχρι τῶν ἀποκρότων λίθων,
1520. Τὴν συντομουργὸν τοῦ Θεοῦ λεπτοουργίαν.
 Εἵπερ νόσος μὲν ἐξελαύνεται λίθῳ,

1512-1624. Յաղագս թէ նուստապաշտի թուեցեալն յարարածս և առ-
 պիտանք՝ ի վախճան ինչ օգտաւէտ կարգեալ ևս յԱստուծոյ: —
 Աստուծոյ իրաւամբք կատարէ ՄկնԷ՝ եթէ պաշտօնի դուք տողք
 ինչ, որով զհախընթաց բանսն մարթ լինէր յօղաւորել ընդ որս
 զհետ դպցեն: — 1512. Արչ-ի, իմա՝ ի բաց թողեալ, ի բաց
 լքեալ (անբնական):

1515. Ի պիտանի նորաբան, այն է՝ յօղաւէտ ինչ վախճան կամ նպա-
 տակ:

1516. Յոյն յաւելմամբ. Չի մինչև ջրտու և ցառնկս և ցաղախս:

1517. Յոյն. Եւ յառնայն ձիւնսն ծովու: — Վերջակ ընթերցուած տե-
 առնի բարեցն օգնոյն (անձայն) և ձկնոցն (ամենայնի):

1518. Հանցեն չուրք... թռչունս թեւաւորս ի վերայ երկրի ըստ հաս-
 տատութեան երկնից (Եւ. Ա. 20):

1519. Յոյն. Եւ կռիւնեալ հասանէ (փծասալ) մինչև ցարբինս մարա-
 կուս: Ձբառք Ի-Ի-Յ-Ե-Լ պլուր ևս ի կեր արհանէ թարգմանելն,
 զորմէ տեսն նաև ի տողսն 480 և 483:

- Եւ այլ քար՝ զերկաթ քարչէ առ յինքն,
 Եւ այլ քարինք՝ հուր լուցանեն, (մղեալ :
 Ոչ գիտեմ թէ զիարդ 'ի ներքուստ կուսէ արտաքս
1525. Եւ այլ քար զշանթիսն բլլացուցանէ,
 Եւ զհոռոն անհարազատ շխոցանէ առկախեալ .
 Ոչ իբր 'ի քարէ ըմբռնեալ, այլ զի ուսցիս թէ յորժամ
 Աստուած կամեսցի՝ և՛ քարինք օգտակարք են :
 Արդ, և նոքօք պատկառանաց երկուցեալք՝ (րինս :
1530. Հաւանեսցուք և մեք օգուտ լինել՝ գոնէ իբրև զքա-
 Աղանուր խափանէ զարիւնաթոյրն հեղմունս,
 Եւ կաւ փրկիչ լինի որովայնապնդութեան,
 Ծաղիկ խոտոյ՝ սպեղանի լինի ախտի,
 Եւ քամուածք արմատոց՝ դեղ մաքրութեան :
1535. Խիժ եղևնափայտի զորք քերէ .
 Եւ օգտակար է դառնութիւն օշընդեր՝
 Քան զքաղցրութիւն մեղու :
 Եւ անպտուղ մորենեացն ոստք՝
 Զանազանս բուսուցանեն բժիշկ .
1540. Եւ յանպտուղեան օրինաց ոչ երկնչի,
1522. Զմազնիտէ են բանքն, զոր 'ի հնուքն Հիւսիսեան Կարս անուանէին :
 1523. Որպէս գայլախաղք և կայծքարինք :
 1525. Յունական *κεραυνος*, որ 'ի մեզ *Громъ* Կոչի (լատ. *ceru-
 nia*, որ յորջորջի ևս *ombria* և *brontia*) հասարակօրէն, ոչ մի
 ևեթ՝ այլ ազգի ազգի քարինք էին, զորս նախնիք յերկնից հա-
 մարէին անկեալ . 'ի սոցին սակի են և հրաքարինք համարէն, որք
 հանեն կայծ հրահան երկաթով :
1526. Ընդէր արդեօք անհարազատ կամ դիտել (νόθον) հուր կոչիցէ ըզ-
 կայծակն . արդեօք առ 'ի գառանել ինչ 'ի հոյս անախ երկրիս,
 զոր իսկապէս հաւր կոչեմք :
1527. Յոյնն բառացի. Ոչ որպէս քարին գործելով (գայն իբն) :
 1529. Պարսկաւանաց, իմա 'ի պատկառանաց, իբր՝ զամբի հարեալ :
 1531. Աշխարհ ազգ ինչ է գունաւոր կաւոյ, որոյ զանազան տեսակք
 են և այլևայլ դոյնք . զոր օրինակ կարմիր, սպիտակ, մոխրագոյն,
 կանաչագոյն, և այլն : 'ի բժշկութեան 'ի կիր ածէր առ նախնիս
 (Գաղենոս) տեսակն՝ Հայկա կոչեցեալ նաեւ առ արեւմտեան ա-
 զինս, զորմէ անշուշտ բանք են աստուծոյ : — 'ի զեղորէից յառ-
 կութիւնս Պիսիդէս զհետ զնայ աւանդելոցն 'ի Գաղենոսէ :
1532. Որովայնադարձութեան, յոյն *δυσπρεπείας*, որ է՝ Թանջից, որովայ-
 նալուծութեան :

* Ἄλλος δὲ τὸν σιδηρὸν ἀνθέλκει λίθος,

* Ἄλλοι δὲ πυρσοὺς ἀντανάπτουσι λίθοι,

Οὐκ οἶδα πῶς ἔσται· ἐξωθιόμενοι.

1525. Καὶ τοὺς κεραυνοὺς ἄλλος ἀμβλύνει λίθος,

Καὶ πῦρ νόθον σθένουσιν ἐξηρτημένος

Οὐχ ὥς λίθος δρῶν, ἀλλ' ὅπως μάθης, ὅτι

Θεοῦ θέλοντος ὠφελοῦσι καὶ λίθοι.

Και τὴν δι' αὐτοὺς ἐντροπὴν δεδοικότες,

1530. Πεισθῶμεν ἡμεῖς ὠφελεῖν, καὶ ὥς λίθοι.

Εἴργει δὲ βῶλος αἱματόπιυστον χύσιν,

Πηλὸς δὲ σωτὴρ γίνεται δυσεντέροις·

* Ἀνθος δὲ γόρτου πᾶσμα γίνεται πᾶθους.

Ὅπως δὲ ῥίξης φάρμακον καθαρσίου·

1535. Σταγὼν δὲ κέδρου κνησμονὴν ἀποξεί:

Ἐπωφελῆς δὲ πικρότης ἀψινθίας,

Ὑπεργλυκάζον εἰς περίστασιν μέλι.

Και τῶν βάτων δὲ τῶν ἀκάρπων οἱ κλάδοι,

Ἀποικίλους φύουσι τοὺς Ἱπποκράτους·

1540. Καὶ τοὺς ἀκάρπους μὴ φοβουμένη νόμους,

1553. Ծափի խոտ (ἀνθος δὲ χόρτου). Դր Խոտոյ. Մէկը Համարի Գյւ-
նակին խոտ (fenum graecum) Խմանալ. սլսպէս և զանորոշ բարբ
անուանեալն խոտ (πῖθος), Բառ Պլինիոսի, զսխա բորբոքման
արգանսի (արգանգա տապ) Հակահայ անործէ:

1534. Չասե գինչդիսի արմատոց, բայց ազգի ազգի բուսոց արմատը ծառայել կարեն որպէս գեղ մարբրէ: զոր օրինակ արմատն Ն-րի՛նի կամ Կ-րի՛նի, զորմէ խօսի Գաղնէսս 'ի բժշկաբանի եւ բուս այտաւն: Διακαθαίρουσι τὰς ἐς τοῖς σπλάγχχνους ἐμφορᾶεῖς (մարբր գոնդուծիւնս աղիսա)

1535. Զբօր, ընտրեմ ընթեռնուլ գօր, գորոռն (αγορηγοῦν), զմարմալ,
զխարդունն :

1536. ՀԵՐԱԵՐ. ԶՓԼՆԹԻՍ.

1537. Յոյն յաւելում՝ ըստ պարսիցից (ևն. περιστασις), պախեն՝ 'ի
դէպս, 'ի պարսկապս ին՝ ըստ պահանջելոյ հարկին:

1539. Բարին. Ձարդա (դերբալ) բառացաւեն զՀիպպոկրատեսին: —
 Հայ Թարգմանն ընթեռնոյր ποιηλους (զանազան): — Դանօթ
 են անուան խոյնոյ դերբալս (ἀπλά φάρμακα) Գաղենսի ե
 Հիպպոկրատայ: — Հերբեր. τοὺς Ἱπποκράτας.

1840- Աղեարդէ զուցէ յառակ թղենւոյն յԱւետարանի տեղ (Մատթ.
ԻԱ. 18-22: — Մարկ. ԺԱ. 12-14), և կամ մտնուանդ յա-
նէթանի զոր 'ի Հին օրէնս ետ Մովսէս սահող 'ի մարդկանէ:

- Եւ 'ի փշոց նորա լինի փրկութիւն:
 Եւ մոխիր և փոշիք և մազք թերեմն օգնատ.
 Եւ որք 'ի ձիւնէ կրեն աշացաւութիւն'
 Ծուխ՝ բժիշկ լինի անյուսաբար: (նաց.)
1545. Թմբրաճոպն՝ քմրեցոցանէ զշօշափնոնս գործարա-
 Ջի եմ նորա, յորժամ դեպ լիցին, նաև ձիւք ըն-
 ձարպ փոկին ծովայնոյ՝ զայսումն (քարմնացման):
 Շիլուցանէ, որպէս զհնոց՝ ցօղ:
 Եւ ձիաձկանց այրեցելոց աձիւն՝
1550. Ամրապնդէ զանհաստատ հերս մերձ 'ի քափել:
 Եւ տրիագոն մեղմէ զցառ ատամանց,
 Եթէ ըստ օրինակի արոնաստաորի 'ի նժար կշռոյ՝
 Ի փեղրոնի նորին հաստատեսցէ զփռչ իւր.
 Եւ պարզ կերակոյր ախոնդեաց սկարոսի՝
1555. Մերժէ զփռչս 'ի փորոտեսց մերոց.
 Եւ ըմպելիք հուզոյ խարակաձկանց՝
 Սատար լինին որովայնի պնդացելոյ.
 Չժիւղոյն և զայսոցս ճմեռնայինն նաև կարճաց
 Բժշկեն խայրոցք և զիշոցանեն զցառ
1560. Խաժատելոց 'ի կատաղածից. և զխեցզետնակեղս ընդէ

1541. Ի յոյն լիք նաւ: — Հէրքէր. ἀκλινῶν.

1542. Ի յոյն՝ փռլ, այլ 'ի յոնականն յեղեալ մեր աստաճօր զայն՝
 կամիւք նշանակել զհանային մղեղս՝ զորս 'ի վար արկանեն գե-
 ղազործք 'ի կազմութեան դարմանոց:

1543. Ի յիւն, յոյն՝ 'ի ցրոյ և կամ 'ի սոր (ἐκ κρύου), հայն ըն-
 թեռնոյր անշուշտ ἐκ χύου (ի ձիւնէ):

1544. Յոյն. Անթառա՝ Գաղենաս լինի 'ի վեր քան զյոյս. այս է՝ փո-
 խանակ բժշկապետին լինի: — Յունականն καπνός սովորաբար
 նշանակէ զնոս. բայց աստաճօր բանք են զանկոյ նովին անուամբ
 կոչեցելոյ 'ի յոյն լեզու, զոր մեք (ըստ բառազբոյ) Անթառա՝ Ան-
 յոս (որք զուցէ յեղաշրջուեն են Ընծախոս կամ Ընծախոս
 բառի), Ենթառա՝ (ի պարսկերենէ): — Տունկս այս յամենայն
 մասունս իւր ասնի 'իւթ ամենագառն, որ ասոյ արտառուել աշաց
 իբրեւ գծուի, և վարի նաև յայլ ինչ պէտա յարսեռառի գեղա-
 զործութեան օգտակար եղանակաւ:

1547. Յոյն. ձարպ փոկի զբորբորումս ալաուցից:

1548. Զգիւի այսր առդի, որպէս թուի, կամ ոչինչ օգտաւէտ գրեալ,
 կամ 'ի վաստակոց խոյս տուեալ զաշորդ առդեն ևս յեղու 'ի

Ἐκ τῶν ἀκανθῶν γίνεται σωτηρία.
 Καὶ τέφρα, καὶ χοῦς ὠφελοῦσι, καὶ τρίχες.
 Τοῖς γὰρ παθοῦσιν ἐκ κρύους ἀβλεψίαν,
 Καπνὸς Γαληνὸς γίνεται παρ' ἐλπίδα.

1545. Νάρκη δὲ ναρκῶι τὰς ἀφὰς τῶν ὀργάνων.
 Ἔστι γὰρ ἐν δέοντι καὶ νάρκης χάρις.
 Στέαρ δὲ φώκης φλεγμονὰς οἰδημάτων
 Σθένυνουσιν, ὥσπερ τὰς καμίνους ἢ δρόσος.
 Καὶ συμφλεγόντων ἵπποκάμπων αἰθάλη,
 1550. Σφίγγει τρεμούσας ἐκρυῆναι τὰς τρίχας.
 Τρυγῶν δὲ παύει τῶν ὀδόντων τοὺς κλόνους,
 Ὡς ἐν ταλάντῳ τεχνικὸς ζυγοστάτης,
 Τὸ κέντρον αὐτῆς ἐντιθεῖσχα τοῖς πόνους.
 Καὶ βρώσις ἀπλῆ τοῦ σκάρου τῶν ἐντέρων
 1555. Εἴργει τὸ ρεῦμα τῶν παρ' ἡμῖν ἐντέρων,
 Ποθεῖς δὲ χυλὸς τῶν κωδιῶν πετροστέγων
 Ὅχημα γαστροῦ γίνεται πεφραγμένης.
 Φθίσιν δὲ καὶ χίμετρα, καὶ τῶν σκορπίων
 Φθάνει τὰ κέντρα, καὶ καταψύχει πόνους
 1560. Τοὺς λυσοδῆκτους, τοὺς δὲ καρκίνους ξέει

նայ, յաւելու թարգմանիչն. « Ինչ և այլ բազում ինչ յերկրի և
 'ի ծովու' փոքունք, և զսեծանեծ ախառ բժշկենք. և զգանցա-
 ութիւնք կենք Պիտիդեայի սուգիւ (1594) « Ընդ որս սրանշա-
 ցեալ' զսասուածայինն օրհնեսցես զիշխանութիւն » :

1551. Տրիդոն (трыгών) և ձուկն ծովային (լատ. pastinaca), յորոյ 'ի
 առեանն դասնի հաստատեալ սակց սուր, զոր ըստ կամս կանգնէ
 և խոնարհէ, և որոյ խայթուած թունաւից է :
 1554. Սկարոս (σχάρος) և ձուկն ինչ ծովու՝ կարի յարգի առ Հոով-
 մայեցիս : Ի վերջերս Ս. Բարսղի սփրս գրի 'ի հայունս ա-
 նունի, որ յայտնի աղաւաղումն է յունական կոչմանն 'ի գաղա-
 փարոհէն : Ի Ս. Բարսղի վերջորէիցն առեալ և վարդանայ՝ ստէ.
 Են և 'ի ձկանց՝ որք որոհեն, որ սահրսք կոչին :
 1557. Թունահանն ծղիւս նշանակէ խոտ, գանգաւր. այլ սաստիկօր
 փոխաբերաբար է 'ի կեր արկեալ, զոր իբր օծանշանող, սաստա-
 րող իմանամ : Մարթ է թարգմանել նաև գանգաւր լիբ. սփրս-
 ւոր-փ-իւր :
 1559. Փծնայ նշանակէ զտալու տանու, փորտիւ, եղար ընդհանուր կոչ-
 մամբ բնիւ, այլ ընտրելաւոյն ևս ըստ աղաղակութեան Հերթերի
 Թաւնէ (Դիլէ, խորտակէ) : — Հերթեր. Թաւնէ տա կենտրա
 1560. Խեղդեղն-իւ թարգմանեցար զկարկնոս վէրս, առ 'ի պահել զբա-

- խեցզեւոյն՝ որ երանկ 'ի խորոց ժովոս .
 խորամանկէ աւ յորս խեցեմորբաց . .
 Քանզի զաւագ 'ի ներքս 'ի նոսա ձգելով՝ 'ի բանայ
 Արգելոս զմիացումն երկոց խեփորացն . (նոցին ,
 1565 . Եւ 'ի բոշանայ դրանցն՝ ժովայինն այն
 Հէն՝ 'ի դուրս քարշէ զսնունդն քաքոցեայ :
 Թորքաճոսկն շնչէ 'ի ժփանսն ,
 Որոյ ոչինչ է նմանորիւն ընդ ձկունս ,
 Տճեւ կերպարանօք , դժուարորոշ տեսեալս ,
 1570 . Անկենդան և կենդանի , այլ ըստ դիպաց և եր ,
 Որպէս բռնի , պարզէ զինքն և ամփոփէ ,
 Չանհանդործելի զեռացումն ոտից՝ (տացոցանէ :
 Ասաւէլ քան զրնաւ ինչ այլ՝ ուժգին շփմամբ անհե-
 Եւ զլիզս տկարացեալս 'ի բռնուն ձգումանէ՝
 1575 . Պարզեայ տարածէ , ըստ որում աւի , ձարպն առիճոս :
 Ազատիչ ցառոց լինի արիւն նոխազի .
 Եւ յեղըրաւոր քնդանց՝ խոյս տայ
 Ի հոռւ այրեցելոց՝ դողացումն չորեքօրեայ .
 Եւ 'ի մանրամաղ մոխրոյ բռնոց՝
 1580 . Կարձատեսաց հալածի ախտացումն .
 Քանզի ոչ խորշի 'ի հոմանունն բասից
 Բնորիւնն , 'ի մրցումն գործոյ համընթացելոց :
 Երբ՝ ցամաքային և երբ՝ ժովային են խոռունչք ,
 Փորքունք՝ այլ օգոստս մեծամեծս բարեբարեն :
 1585 . Քանզի երբ յաճին դարձոցես զխորիս ոստրեից՝
 Չնչես զսպիտակ քոսս . իսկ երբ խառնեցես ընդ մեղոս ,

աւխաղն Պիւրդեայ (ընդ անուն կենդանւոյն և ընդ վերին) . այլ
 'ի հայումն անուանի վերս այս (ըստ բառազբոց) Խորշի , Խոշ-
 Ինչիւրի , այլ և Կորիւն ('ի յունեն) և Սորոսն (յարբա-
 կանեն) :

- 1561 . Καρχίνος, հրազոյն և յեղի եր իւրի կամ Իւլափոս , որք տե-
 սակք են խեցզեւանոյ . այլ աստանօր՝ Թուի ինձ՝ զընդհանուրն
 այսու կուճամբ նշանակել զազգ խեցզեւանի :
 1567 . Թուալու (Ιχθύς πνεύμων) ըստ այլոց կուլի ծովափն Բո-
 mon marin), և կամ ծովափնային , Բո- ծովա . և է յազգէ կա-
 կղամարթաց , զորս սամիկն կուլէ ծովափոյր կամ Բո- ծովա (ըստ
 սահկականին՝ Գիւլի անոց) :
 1570 . Հերբեր . ἔμφυχος οὐκ ἐμφυχος, ἀλλ' εἰκῇ μόνον

- Καρκίνος ἐλθὼν ἐκ θυθοῦ θαλαττίου·
 Σοφίζεται δὲ καὶ πρὸς ἄγραν ὀστρέων·
 Ψάμμον γὰρ αὐτοῖς ἐμβάλων χασμωμένους,
 Εἴργει συνελθεῖν τὰς λαβὰς τῶν διπτύχων·
1565. Ἀνειμένων δὲ τῶν θυρῶν, ὁ τοῦ σάλου
 Κλέπτῃς ἀνασπᾷ τὴν τροφὴν κεκρυμμένην.
 Ἴχθυς δὲ πνεύμων τοῖς σάλοις ἐπιπνέων,
 Ὅτι μὴδὲν ἐστὶν ἐμπερὲς πρὸς ἰχθύας,
 Ἄμορφος εἰκὼν δυσδιάγνωστος θέα,
1570. Ἀψυχος οὐκ ἔμψυχος, ἀλλ' εἰκὴ μόνον
 Δοκῶν ἑαυτὸν ἐξαπλοῦν, καὶ συλλέγειν,
 Τὰς δυσκαθέκτους τῶν ποδῶν ὑπερζέσεις,
 Ὡς οὐδὲν ἄλλο, συντριβεῖς ἀποτρέπει.
 Καὶ νεῦρα μὲν σπασθέντα συστολῆς βίᾳ
1575. Λέοντος, ὥς λέγουσιν, εὐρύνει στέαρ.
 Πάθους δὲ λύτρον αἷμα γίνεται τράγου,
 Καὶ τοὺς κεράστας εὐλαθεῖται κανθάρους
 Τὸ φλεκτικὸν πῦρ τοῦ τεταρταίου τρόμου.
 Καὶ τῇ χνοῶδει τῶν μυώπων αἰθάλη,
1580. Τὸ τῶν μυώπων ἐξορίζεται πάθος.
 Οὐ φεῖδεται γὰρ συλλαβῆς ὁμωνύμου,
 Εἰς ζῆλον ἔργου συνκρατουμένη φύσις.
 Εἰσὶ δὲ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης κοχλίας
 Μικροί, μεγίστων συμφορῶν εὐεργέται.
1585. Ὡν εἰ τεφρώσεις τὴν δορὰν τῶν ὀστράκων,
 Ἀλφουὺς ἀναιρεῖς. εἰ δὲ συμπλέξας μέλι,

1576. Եղին՝ փոխաբերաբար ունի՝ էրլան (λύτρον) ցանց՝ — Չպատկեր
 Թէ յորդանի ցանց ապաստարար լինի. աւանդէ սահալն Մկրտ
 զի առ նախնիս բազմաթիւ յոյժ ցանց դարման համարէր արեւն
 քաղի՝
1578. Իմա՛ շրթերեւոյ լիբան. ընդէր զլորեցորեակն և ոչ զայլս. համ
 Թէ շորեցորեմիս զդրբերանն իմանայցէ զՋերմն՝ չգիտեմս ասել՝
1584. Ի հոմանուն Բանդ. ահնարիչէ՛ ի հոմանակն բառսն տῶν μυώπων
 (բառոց) և տῶν μυώπων (հարհանեալոց), զորս է տեսնելի ի նախ
 ընթաց ասողն, ըստ որում և այլ ուրեք նշանակեցաք. (տես ի
 ասողն 1560, 1473, և այլն)։
1582. Հէրբէր. συκρατουμένη,

- Զոր մոխիրն զոգեղով ընդ խոնաւայնոյն,
 Զբապարար որովայնի և զհոսումն հիարոց յոտից,
 Զվերս չղաց և զխաւարումն աւաց,
 1590. Եւ զհոսումն արեան 'ի պնւաց' անհետ առնես:
 Ընդ որս սքանչացեալ՝ զաստուածայինն օրհնեսցես
 (իշխանութիւն,
 Զձգողին մի եւեթ նիգս ընդդէմ բիւրաւոր հիւան-
 (դարեանց:
 Իսկ բէ ուստի՝ և կամ որպէս այսոքիկ լինիցին՝ կա-
 (միցիս
 Ասել, յանաւանան անդրեդոց հանցես դոս զընդ:
 1595. Քանզի և զհարկաւորաց, որպէս ասի, զձանապար-
 Լորձնաձոնկն արգելոս զակամայ հոսմանս. (հաց՝
 Եւ զրեզոս գայրոյ՝ մերձ եղեալ (առ լեզոս) համերց՝
 Լոսմանէ զփականս անխօս լեզոսակին.
 Զքարկիմս ոտից՝ շրջարդոր դրոսագէ ձպոսնաձոնկն,
 1600. Քարահատ քաջափորձ ըստ պարագայից ցատոյն:
 Թոյն ցոսրս՝ ընդէ զընրմ ախոս,
 Եւ 'ի ընրմ հոսգոյ՝ սանձին ցառք ցրտայինք:
 Մարմինք իժից լինին անդեղէք,
 Եւ պնդեն զմարմինս ուրկացեալս.

1591. Յայն. Եւ զբարոյեալ:
 1596. Βλένους ըստ այլոց թարգմանի Խն-Նոս-ի և կամ Լըֆոս-ի —
 Հարկաւոր անց կողէ զպնոսիկ՝ ընդ որս 'ի ներքուստ 'ի մարմնոյն
 արտաքս հոսն հեղանութիւն: — Հէրքէր. ἀκουσέως.
 1597. Գալլ (γάλλοι). այլ օրինակ յունական ունի γύγος (գիւղեայ),
 այն է՝ Գիւլի-ի կողեցեայ չրային թռչնոյ ուրուք: — Հէրքէր.
 γύγος δὲ γάλλοι.
 1599. Αἰθίως τῶν ποδῶν 'ի հայուս լսի Բլիլի կամ Կալ կամ Դիւ-
 կամ Կալ-Կալի ոտից. այլ ընթերցար զԿալի բառ զաւանական
 (Ուրմիւր և չրլակայից) առ 'ի պնեւ 'ի հայուս զբառախաղն
 յունական: — Թեպէտ և պարզաբար τέτιξ (հայուս) ինէ յայն,
 այլ ոչինչ երկբայիմ զի այնու նշանակել կամիցի զհայուս ծ-
 Կալ (τέτιξ δὲ ἀνάλις), զոր մեք հայուս-ի կամ ծ-Կալ-Կալ-
 ընթերցար կալի, զի բանք լինին աստանօր զօգտակարութենէ ծ-
 Կալին հինգանեաց, յորոց է սա՝ յալղէ անտի խեղդեանաց՝ խե-
 ցեմարթ ոչինչ փորբիկ:
 1600. Միւրն են բանք Պիւրիկայ և մթալոյն ևս մեկնութիւնք կամ
 Թարգմանութիւնք Մորիկայ և Միւրն: Վերջինս ունի այսպէս.

- Τὴν ξηρὰν ὕγρῳ στοιχειώσεις αἰθάλην·
 Οἰδημα γαστρὸς, καὶ ποδῶν ἐπιθρύσεις,
 Νεύρων δὲ πληγὰς, καὶ ζοφώσεις ὀμμάτων,
 1590. Καὶ τὴν πρὸ ρινῶν αἱματορροίαν σθέσεις·
 Καὶ θαυμάσας τὸ θεῖον ὑμνήσεις κράτος,

Βαλὼν ἐν ἀντίφραγμα μυρταῖς νόσοις.

Πόθεν δὲ, καὶ πῶς ταῦτα γίνεται θέλων

- Εἰπεῖν, ἀτερμάτιστον ἀντλήσεις βάθος.
 1595. Καὶ τῶν ἀναγκαίων γάρ, ὥς φασι, πόρων
 Ὁ βλέννος εἶργει τὰς ἀκουσίας ῥύσεις.
 Λύκου δὲ γλῶσσα προστεθεῖσα νηπίοις
 Λύει τὰ κλειῖθρα τῆς ἀφώνου γλωσσίδος.
 Λίθους δὲ τέττιξ τῶν ποδῶν περιγλύφει,
 1600. Ὅπτὸς λιθουργὸς εἰς περίστασιν πόνου.
 Καὶ ψυχρὸς ἰδὸς θερμὸν ἔσθесεν πάθος·
 Ὅπῳ δὲ θερμῷ ψυχρὸς ὠκλασεν πόνος.
 Καὶ σὰρξ ἐχιδνῶν ἀντιφάρμακος δόσις,
 Καὶ σφίγμα σαρκὸς γίνεται λωβουμένης·

«*Չարմանի արուեստագէտ 'ի արուագի (յո՛ւ 'ի հասանի) զարբիւ, ի հիզմանց արտիկ աղաւտ։ — Mira in excoindendis lapidibus artifex, a morbi cruciatibus liberat. Իսկ Մարէլի. «*Քարահաւ որ հիզու (յո՛ւ չորացուցանէ) զցաւ առ 'ի մեղմի։ — Lapidarius torret dolorem ut mitiget. Չգիտեմ որ չափ յաշողաւ է և իմ 'ի մեկնի զառեղծուած սողիղ. զոր մարթ է թարգմանի ևս զայս օրիբակ. «*Քարահաւ եռանդուն' 'ի ըստիգման հարկի ցաւոյն»։ Կալջիբ, ընթերցողդ, զոր և հաւոյ քիչ թուիցի։***

1601. Թո՛յ ցորտ, զի՛ր՝ հոյ, և այլն, բառիք՝ իմանայ ահռու զանդեղայս համ զհաղադիս՝ առ 'ի շնչի զհերքործութիւն թուեցի 'ի մարմնի։
 1603. Անդիւրդ, աշխարհաբար ամփոփուած է անդիւրդ ձեռքդ արարարի, յորում ընտրելագոյն է մանաւանդ արութիւն անդիւրդ, որ է՝ զհիթաքի։
 1604. Ուրիշդ, իմա՛ հեղօք հարեալս (λωβουμένης), և ոչ եթէ բռնակալս։ — Հերքեր λωβουμένης.

1605. Զցաւն արգելու և զթարախն քերէ,
Եւ մարմնագործէ զխանգարեալ պատկերն,
Կերպացուցեալ զդէմս անկերպութեան.
Եւ որպէս իսկ ասեն ումանք, 'ի սոսկայի ախտին
Ժանտաւահի' բռնան ձարակելոյ դողացուցիչ եռաց-
(մամբր,
1610. Ի շնչել անդ ախտացելոյն զվերջին շռնչ (կենաց),
Եւ 'ի դրռնս անդ գերեզմանին հասեալ երեսելով,
Ի միսել անդէն կարճի գաղտնաբար զխայթոց իար,
Զքոյնն ընդդէմ բռնի կարգելով առ 'ի մարտ,
Բքանայ, տկարանայ նոր խառնըրդովն՝
1615. Զանկափ ցրտոտքիսն ճգելով 'ի բռնան անդ յեռացումնն.
Այսպէս իւրաքանչիւր որուք և առ ինչ՝
Օգտակարապէս պատշաճեալ մատուցանել զշնորհն,
Ոչինչ աւելորդ և ոչ պակաս մուծանէ.
Եւ մինչև ցկեղև անգամ և մազ և արտօսը,
1620. Եւ մինչև ցկաւ և ծուխ և աղբ:
Եւ թէ զբազում ինչ զանխլացաւ բանս,
Սակայն զնախայայտեալսդ գտեալ 'ի գոհութիւն,
Մի՛ ումեք ասել երբեք՝ թէ առ չար ինչ եղեւ 'ի
(նմանէ,
Այլ՝ զամենայն ինչ բարուք և կայտառ գործեալ:
1625. Ո՛յր գտեալ ողիոյզ և ո՛չ սքանչացաւ,
Հայելով 'ի տուողն ջերմն խոնաւութեան փայտին.
Եւ զիարդ տերևն՝ զպատրաստս 'ի սահել պտուղսն՝
Գիրկս արկեալ պահէ, զի մի անձրեւին նետ

1605. Զցաւն արգելու. յոյն՝ αἰσχρογᾶς (ἀσχη) արգելու:

1608. Հէրքեր. εἰς φρικτὸν τᾰθός.

1612. Հէրքեր. σχορπίος.

1616. Խառնակ և զժուարիմայ են բանք այսր և յաջորդ տողի. իմաստն
են՝ զի այսու եղանակաւ զամենայն ինչ օգտակար յարմարու-
թեամբ ընդ իրեարս պատշաճեալ՝ ներաշնակութեամբ յառաջ
վարեն շնորհքն սաստածային:

1619. Յիկել (μελέρι φλῶων), սոյնպէս թարգմանեն և՛ Մկնք և՛ Մո-
րէլի. այլ չիցէ ինչ արդեօք նաւանելի բառիւզ զհոգի իմանալ
(զորդ և զնշանակութիւնն ունի 'ի յոյն լեզուի) առ երբ յաջ և
արդարաւոր, եթէ մանաւանդ զվերջինս զայս արդարաւոր մարդկան
և ոչ գծառոց իմանայցեմք, զի δάκρυον փոխաբերաբար նշանակէ
հաւ. զհոյզս՝ որք նսեն արտաքս 'ի բնոյ ծառոց:

1605. Τὸν ῥοῦν γὰρ ἴσταῖ, καὶ τὸν ἰχθῶρα ξέει,
Καὶ σωματουργεῖ τὰς ρεούσας εἰκόνας,
Μορφοῦσα τὰ πρόσωπα τῆς ἀμορφίας.
Καὶ πού τινες λέγουσιν, ὥς φρικτοῦ πάθους
Εἰς λοιμὸν εἰσφρήσαντος ἐντρίμῳ ζέσει,

1610. Πνέοντος αὔραν τοῦ νοσοῦντος ἐσχάτην
Ἦδη παρ' αὐτὰς τῆς ταφῆς τὰς εἰσόδους·
Τὸ κέντρον ἐνθεις ἐξ ἀδήλου σκορπίου,
Ἰφ' τὸν ἰὸν ἀντιτάξας πρὸς μάχην,
Ἦμδλυνεν, ἡμαύρωσε συγκράσει ξένη,

1615. Ψῶξιν βαλὼν ἀπληστον ἀκράτῳ ζέσει.
Οὕτως ἕκαστα συμφερόντως ἢ χάρις,
Καὶ πρὸς τι ρυθμίσασα τῶν ἀγωγίμων,
Οὐδὲν περιττὸν, οὐδὲ λείπον εἰσάγει,
Καὶ μέχρι φλοιῶν, καὶ τριχῶν, καὶ δακρύων,

1620. Καὶ μέχρι πηλοῦ, καὶ καπνοῦ, καὶ κοπρίας·
Εἰ καὶ τὰ μὲν λέληθεν ἡγνοημένα,
Τὰ δὲ πρόδηλον εὔρε τὴν εὐχρηστίαν·
Ὡς πρὸς τι φαῦλα μηδαμῶς λοιπὸν λέγειν·

Ἄστεϊα πάντα, καὶ καλῶς εἰργασμένα.

1625. Τίς γὰρ θεωρῶν βότρυν, οὐ κατεπλάγη
Τὸν δόντα θερμὴν ὑγρότητα τῷ ξύλῳ;
Καὶ πῶς τὰ φύλλα τὰς ἐτοίμους εἰς ῥύσιν,
Ῥάγας περιπτύσσουσι, μὴ βροχῆς βέλος

1624. Պատշաճաբար եղերէ զբռնսն աստանօր՝ զսկսեալսն 'ի 1512 տո-
ղի, ընդդէմ Եղբիւրեայց և Մանրեղոց:

1625-1631. Կրկին հաստատութիւն նախընթաց բանից ընծայութեան 'ի
խաղաղոյ, 'ի նստանէ, 'ի մարգարտէ և յաւանց ինչ պատուակա-
նաց:

1625. Յայն. Ո՞յր տեսեալ (ծնարծն) զողկոյլ. Թարգմանիչն ընթեանալը
անշուշտ ըծրօն (գտեալ), եթէ ոչ համարեցիմք յաւելորդս եղեալ
զգտեալ. և զգտեալն փոխադրեալ 'ի յաշորդ ասդի՝ հայելով որ
չիք տեսը 'ի յոյն բնագրին:

1627. Իմս ըստ յունիկն՝ գտեալսն... պահի: — Սահլ փոխանակ հայելոյ
եղեալ է պար, որդէս և այլ բազում ուրիշ:

- Խոցեսցէ գթուլութիւնն, և կամ խարոյկ արեգականն
1630. Հարեալ ջերմութեամբ՝ զհիւթնն խարչատեսցէ:
Ո՛յր պատառեալ զմորթ նռան,
Եւ գիտացեալ զգիր գէջ կարկեհանացն.
Եւ զխորդ զիւրաքանչիւր ոք եդեալ 'ի տեղւոջ՝
Յանկով ընդմիջէ և բաժանէ զսահմանն,
1635. Պարունակ մղզնաձև նուրբ ձգեալ լար,
Զի մի ծանրացի մրգոյն թուլութիւն,
Եւ նեղեսցի կապովք պնդութեանն,
Եւ յայսմանէ հիւթ գիջութեան անկցի,
Եւ փոսեսցէ հատ զհատ՝ հոսմամբ. (թիւնն,
1640. Եւ ո՛չ ածցէ զմտաւ զգերագոյն քան զմիտս բնու-
Եւ նախ քան զուտելն՝ օրհնեսցէ զմչակն ամենայնի.
Քանզի միտք նոյնժամայն վաղվաղակի՝ ընթացիւք
(բնութեան՝
Թողեալ զսքանչելիսն՝ առ պատճառն ընթանայ:
Ո՛վ տնկեաց զանդընդամած կաթն՝
1645. Զմարգարիտսն սպիտակամորթս սնուցեալս:
Ուստի՛ է կանաչ զըմրուխտ բնութեամբ,
Ոչ միայն 'ի գարնան, այլ յամենայն ժամանակի:
Ո՛վ եդ ծաղիկ 'ի շափիղային քարի.
Եթէ ոչ և 'ի քարին տնկի՛ր ծաղիկ:
1650. Ուստի՛ է հրաճաճանչ ներկ կարկեհանաց,

1629. Խոյն-յոյն. յօր. յեռն:
1631. Յոյն յաւելմամբ. Ո՛յր քաջիկ բաժանմամբ (εὐδαιμόνων) պա-
տառեալ:
1632. Գիւլ խրիհան անուանէ զհաստ նռան՝ 'ի գոյն կարկեհանի:
1633. Մզնոյն աղաւաղութն է ինչոյն-ոյ, այս է՝ իբրև զմիզն: Սա-
կայն յոյն յաւելու φλογόνης, որ է՝ (պարուտակ) քոջ-վա-
լոր-վա-վա, որ պակասի 'ի նայումս. քանզի պարտա-է և փն
հոմանշանաք են նմոյն բառի:
1636. Տողս այս և յաջորդ երկուքն՝ պատշաճ կրկնութիւնք են (տուգ
ինչ տարբերութեամբ բանից) տողից 323 327:
1637. Նեղ-յոյն. յօր. Նեղ-յոյն, ուղղեցաւ ըստ յունի, որ ունի ժողով:
1638. 'Ιχμᾶς (հիւթ գիջութեան), յոյն յաւելու պոչն (τῆς ὀψώρας).
1640. Բռն-թիւն, յոյն՝ զպարտառ (αἰτίαν).
1641. Զհւ-թիւն-թիւն (τὸν παντοργάτην), այս է՝ զհամայնագործն,
զգործողն զամենայն:

- Πλήξῃ τὸ χαυνὸν, ἣ φλογώδης ἥλιου
 1630. Φρύξασα θερμὴ τοὺς ὀπούς ἐξιμάσῃ.
 Τίς δέρμα βροῖας εὐδαιρέτως σχίσας,
 Καὶ τὴν θέσιν γνοῦς τῶν ἐνύγρων ἀνδράκων,
 Καὶ πῶς ἐκάστῃ συντεθέντι χωρίῳ
 Φραγμὸς μεσάζει, καὶ μερίζει τοὺς ὄρους,
 1635. Ὑμὴν φλογώδης λεπτὰ τείνων σπαρτία·
 Μήπως βαρυνθῇ τῶν ὀπῶν ἡ χαυνότης,
 Καὶ θλίψῃ ξέει τῇ δέσει τοῦ σφίγματος,
 Κάντεῦθεν ἱκμάς τῆς ὀπώρας ἐκπέσῃ,
 Σήψῃ τε κόκκος ἄλλος ἄλλον ἐκρέων·
 1640. Οὐ τὴν ὑπὲρ νοῦν ἐννοήσας αἰτίαν
 Πρὸ τοῦ φαγεῖν ὕμνησε τὸν παντεργάτην;
 Ὁ νοῦς γὰρ εὐθὺς, ὥς ταχυδρόμος φύσει,

Ἀφείλ τὸ θαῦμα πρὸς τὸν αἴτιον τρέχει.

- Τίς ἐμφυτεύσας τῷ βυθῷ πηκτὸν γάλα,
 1645. Τοὺς μαργαρίτας λευκοδέσμους ἐκτρέφει;
 Πόθεν χλοάζει τῶν σμαράγδων ἡ φύσις
 Εἰς πάντα καιρὸν, οὐ γὰρ εἰς ἕαρ μόνον;
 Τίς ἄνθος ἐντέθεικε σαπφείρῳ λίθῳ;
 Εἰ μὴδὲν ἄνθος ἐν λίθῳ φυτεύεται;
 1650. Πόθεν πυραυγῆς ἡ βαφὴ τῶν ἀνδράκων

1642. Ընթիւն բնութիւն, յոյն՝ ըստ երազելիաց բնութեան: —
 Հէրթեր. ταχυδρόμος.

1643. Յոյն գրգռելու առահան պատուական՝ համիմ ասել՝ բերի
 գոր ունելին. այդ վասն է կոչէ զպիս տօս մարգրիտս, լուս
 լիւսն ահարկութեամբ իմանալով զլիծօս (գորբիւն ճորտ
 ընդ). զի առանց այդ ահարկութեան՝ բռնակու սեռիւ ՚ի վար
 արկանի (ի մարգարիտս, — լծօս): Թող զի առանց ընդ ահան պա
 տուական զասէ զնոյն, միշտեւ զհասարակ ցարանց հասանց ՚ի
 առան 1521—1530. և իսկ ահարկութեան կոչէ զնոյն՝ բեր նմա
 նապոյն ընդ հաթին, սիսեւալ հասանալով ՚ի խորս անդ ծովուց: —
 Ըստ նայ Թարգմանութեան՝ համանայն Հէրթերեան աղագորու
 թեան, ուղղելի է զաղագիրն Միշտի՝ փոխելով զլեւոծեմօս
 (սպիտակալար) ՚ի լեւոծեմօս.

1643. Հէրթեր. լեւոծեմօս.

թէ ցրտութեամբ մածչի ամենայն քար :

Ո՛վ առնէ զայս ամենայն, և գոյացուցանէ և փո-
 եթէ ոչ քո կամքդ և քո իշխանութիւնդ, (փոխէ,
 Զամենայն ինչ օգտակարապէս արարողիդ ըստ քո
 (կամացդ :

1655. Քանզի և քո իշխանութիւնդ յանբաւութիւն ձգեալ՝
 երևիս ծածուկ, և յառաջ դաս և կաս մնաս,
 կայից ընթացիւք և բերման կառուցմամբ.
 Եւ զանկերպսն հութիւնս տեսակացուցեալ,
 Նիւթ աննիւթ գործեալ խորհրդաբար,
 1660. Եւ ինքն գերագոյն քան զամենայն համբարձեալ գոս :
 Գերակատար գոս խորհրդաբար, քանզի սկիզբն ոչ
 (ունիս,
 ի կատարմանէ 'ի բաց կացեր, և որոշեցար 'ի միջոյ,
 Եւ արտաքոյ անցեր էիցս ամենայնի. և 'ի ներքս
 (ամենայնի
 Բնաւորեալ՝ արտաքոյ ամենայնի կաս մնաս.
 1665. Բայտնի գոյով՝ անյայտդ. ոչ ոչնեկով սահմանս,

1651. Իրաւամբ կասկածի Մէլքը՝ թէ ոչ այսքան արդեօք համոռօտիւ
 և զսակաւս 'ի հարիւրաւորաց յիշելով՝ դրեալ էցէ Պիսիլեայ ըզ-
 քարանց պատուականաց, և զի գուցէ պակասեն առջը ոչ սակաւք :
 1652-1765. Եղերուծ առնէ մինչև ցայսմայր ասացեալ բանիցն 'ի
 սկզբանէ անդ, զխօսան առ Աստուած դարձուցանելով, թէ որդէս
 չանաչել մարթ է 'ի գործոց անտի իւրոց զԱրարիչն :
 1654. Յոյն. Որ զամենայն առնես՝ որդէս թուիցի քիչ և կամիցիս : —
 Յօրինակին յետ առդիս դէին կրկնութիւնք առդիցն 1486 և 1487,
 զորս անդանօր կարգեցաք 'ի ծանօթութեան :
 1656. Յօր. Իբի-ի. յոյն՝ երեւիս և ծածկիս : Համեմատեա զասղազ ընդ
 որս 'ի 108-110 :
 1657. Նոյն յունաբանութիւն և ասացուածք են՝ զորս տեսաք 'ի առդն
 121 և 239. անդ զերկնային մարմնոց զշրջանս մեկնելով, իսկ
 այսր զԱստուծոյ ցուցեալ զանփոփոխելի անսահմանութիւն :
 1659. Նոյն բանք են՝ զորս տեսաք 'ի առդի անդ 893, խօսելով զհրեշ-
 տակաց, զորոց բանք են և յայտ վայրի, և զորոց հաւեաց նաեւ
 'ի առդսն 167-183 : — Այս առդ չիք 'ի առդ. Հէրքէրի :
 1660. Յոյն. Եւ ինքնդ 'ի համադոյիցս առորոշիս :
 1661. Աստանօր յօրինակին յետ և առաջութիւն զայ առդից 'ի համեմա-
 տութիւն ձգեալ ընդ յոյն բնադրին, ըստ որում և մեք զասեցաք
 զհայերենն՝ զկարգեալն այսպէս յօրինակին. «Քանզի սկիզբն ոչ

Εἰ ψυχρότετι πᾶσα πηγνυται λίθος;

Τίς ταῦτα ποιεῖ, καὶ συνιστᾷ, καὶ τρέπει,
Εἰ μὴ τὸ σὸν βούλημα, καὶ τὸ σὸν κράτος,
Τοῦ πάντα δρώντος, ὥς δοκεῖ σοι, καὶ θέλεις;

1655. Τὸ σὸν γὰρ εἰς ἄπειρον ἐκτείνας κράτος,
Φαίνῃ, καλύπτῃ, καὶ προέρχῃ, καὶ μένεις,
Στάσει τρεχούσῃ, καὶ φορᾷ πεπηγμένῃ,
Καὶ τὰς ἀμόρφους εἰδοποιῶν οὐσίας·
Ἵλῃν αὖλλον μυστικῶς ἀπειργάσω.

1660. Αὐτὸς δὲ τοῦ σύμπαντος ἐξηρημένος
Ἵπερτελὴς εἶ· καὶ γὰρ ἀρχὴν οὐκ ἔχεις·

Τέλους ἀπέστης, καὶ διέστης τοῦ μέσου,
Ἐκτὸς βεβηκώς τῶν τριῶν· καὶ τῶν ὄλων

Ἐντὸς πεφυκώς, τῶν ὄλων ἐκτὸς μένεις·

1665. Πρόδηλος ὢν, ἄδηλος· οὐκ ἔχων ὄρους,

անիւն. գերազանաւ քոս խորհրդաբար. և 'ի ներքս ամենայնի
բնաւորեալ, արտաքոյ ամենայնի կոսս քառս. ի կառարմանէ 'ի
բաց կացեր և որոշեցար 'ի միջոց, և արտաքոյ անցեր էիցս ամե-
նայնի. ի խառնութեամբ անսկզբեաբար (1667 տոյ), և այլն: Ի
կարգեալ բանս չիք 'ի յոյնն միայն բառս Խորհրդաբար: Ջնայնն
ծերտելոց գեր-լուր-թարգմանէ նայն (իմա գերագոյն կերպիւ
կառարեալ, ամենակառարեալ), այլ ինչ չղղագոյն թուի սուս գի-
րաւորման, այս է՝ որ անցանէ դանցանէ քան զամենայն սահմանս
(ժամանակի, տեղւոյ, և այլն), և կամ որ նոյն է՝ յաւիտեանս
քոս խաւալէս, որոյ ոչ սկիզբն, ոչ միջին և ոչ ապառնի կամ
վախճան գուցէ:

1663. Եւ արդարայն անցիք եիցս ամենայն. համանայն ընտրեմ ընթեանու
յոյն բնագրին. Եւ արդարայն անցիք եիցս ամենայն (տօն տրւոն).
ամենայն չիք 'ի յոյնն. իսկ եիցս անհարկէ 'ի պիլիս, 'ի միջն և
'ի իւրաքանչեւ, քոսս յիշեաց ի նախընթաց ասորի:

1664. Ի ներքս ամենայն բնաւորեալ, իմա ոչ գոյացաբար գտանել Աս-
տուծոյ 'ի ներքս իրաց, այլ կարողալէս լինել 'ի նոսա աստուա-
ծայնն ներկայութեանն. զի հակառակն՝ Ստոյիզիկեանց է վարդա-
պետութիւն և Պաշտօնի, որ քարոզէր զհոգի իմն ընդհանուր հա-
մադրեցո լինել: Ըստ այսմ ուղիղ մտաց իմա և գտաղան 888-
908:

Այլ գոյով սահմանաճմն սահմանողաց զսահմանս:
 Ի չխանութեամբ անսկզբնաբար, ոչ չափեալ ժամա-
 (նակաւ,
 Ակնարկելով արարեալ անժամանակաբար՝ զորս 'ի
 (ժամանակի:

Որպէս ճարտար վերակացու իմաստից,

1670. Զամենայն գործ արուեստարանել հանդիպեալ,
 Եւ զամենայն Տեսակ և զԱնուն և Բայ քերդեալ,
 Եւ նուրբ Յօդ և Ընդունելութիւն թաքուցեալ,
 Եւ զամենայն Դերանունութիւն ստուգեալ,
 Եւ ամենայն Նախադրութեան չափ տուեալ յօդաւոր,
 1675. Զրովանդակ զաշխարհ 'ի Դերբայ յեղաշրջես.
 Եւ զի մի՛ անգիտացի (ոք) զանձառելի՛ զօրոշրխանդ,
 Լծակցական Շաղկապ արկանես բոլորիցս,
 Միշտ ցուցանելով արուեստաւոր ստացմունս,
 Ամենայն ինչ եղեալ ըստ քո կամացդ:
 1680. Ապառնի, Ներկայ, Ածանցական, Առաջի եղեալ,

.

1667. Իշխանութեամբ. յոյն՝ «իւլի» (անսկզբնաբար). զբառն ἀρχή
 (սկիզբն) շփոթեալ է թարգմանչին ընդ ἀρχός (իշխան) բառի:
 1668. Անթուրիւմ, իմա՛ յաւան ինքիւ, 'ի բոլորի (ծով):
 1669. Զկերտողն ամենայն իրաց 'ի բազդատութիւն անձն ընդ կերտողի
 բանից (քերականագիտի):
 1670. Յօդ. արտաստեմեալ: — Յոյն. Քալուշիմ առ արուեստաբա-
 նուն ամենայն գործոց:
 1671. Տեւի (եծօց) և եւծօց (ճանաչող) և եւծօն (տեսող) նմանանչիւն
 բառք շփոթեալ են զգաղափարոյս և զթարգմանչիւն: Ընտրելա-
 զոյն վարկանիմ զՀէրքերեան ընթերցուն Եւծօց, որով յեղում
 զյոյն. «Ճանաչող ամենայն Անունն և նորալուր Բայի», անեալ
 զբառն ξένος (օտարական) փոխաբերական իմաստիւք՝ իբր նոր,
 անձնօթ, իմաստ (բառ և բայ). ըստ որում ունի և նայն իբր-
 րեւ, որ է իբրեւմ, նոր յօրթեւ: — Հէրքեր. Καί πᾶν μὲν
 εἰδῶς δυνάμει καὶ ῥῆμα ξένον.
 1672. Իմա՛. Եւ զնուրբ Յօդ և զթաքուցեալ Ընդունելութիւն:
 1674. Յօդաւոր. յոյն՝ «պուլմոն» (նշմարումն).
 1675. Միշտ անկարկութիւն իմն համարի գտող «ի սկզբանէ արար
 Աստուած զերկին և զերկիր» (Մենդ. Ա. 1) բանից Ս. Գրաց,
 իբր թէ ասել՝ զաշխարհս բովանդակ 'ի սկիզբն անդ 'ի Մօզեայն
 տարեալ հանես:

‘Αλλ’ ὦν ὁρισμὸς τῶν ὀριζόντων ὄρων.
 Ἄρχων ἀνάρχως, οὐ μετρούμενος χρόνῳ,

Ῥοπῇ δὲ ποιῶν ἀχρόνῳ τὰ τοῦ χρόνου.

- ‘Ὡς ἔντεχνος δὲ τῶν φρενῶν ἐπιστάτης,
 1670. Πᾶσάν τε πράξιν τεχνολογεῖν ἡσκημένος,
 Καὶ πᾶν ἰδὼν ὄνομά τε καὶ ῥήμα ξένον,
 Καὶ λεπτόν ἄρθρον, καὶ μετοχὴν κεκρυμμένην·
 Ἄντωνυμίαν δὲ πᾶσαν ἡκριβωμένον,
 Προθέσει δὲ πάσῃ μέτρα δούς ἡρμοσμένα,
 1675. Τὸν πάντα κόσμον εἰς ἐπίβλημα τρέπεις·
 Εἰ μὴ τὸ σὸν συνεῖδεν ἀβρόχως κράτος,
 Συζευτικὸν σύνδεσμον ἐμβαλεῖς ὅλοις·
 Ἄει δὲ δεικνὺς τεχνικᾶς ἐπεκτάσεις,
 Ἄπαντα γείνη πρὸς τὸ σοὶ δεδογμένον·
 1680. Μέλλων, ἐνεστῶς, παρατατικὸς, παρακείμενος,
 Σὺν τοῖς δὲ. ἅμα

1677. Թոր. արիւնիւ ուղղեցաք ըստ յունիկ: — Լիւիցիւն լւիււ, որ է շարհապէն եւ, որով կապի 'ի վերոյիշեալ բանս Ս. Գրոց ստեղծագործութիւն «երկնի եւ երկրի», ըստ Մկնի:
 1678. Չյունականն եպեկտάσεις (սարածողութիւն, - ծուծս) ընթերցեալ է Թարգմանիկն եպικτήσεις (ստացմունք): Խորթնաբան իմաստքն են պարզելի: Եւ զի յայտնի արտաքին եթէ ամենայն քոյովի առուեստիւ տարածանի՝ զամենայն ինչ ըստ կամայց քոց առնես:
 1680. Թոյնն. Ապառնի, անկատար, կատարեալ: — Չնկատրն՝ ածանցաւ անուանել չէ ինչ մեղադրելի, զի ածանցական ասի այն՝ որ դայ է անցանէ, որով նշանակէ զժամանակ եթէ դարչ է եթէ անցանելոյ, ուստի ասի անցեալ նկատր: Այլ զինչ ասել զհոշմանէ նկատրեալ ժամանակի՝ առնէ երբեւ. պարզ է մեկնութիւնն, որպէս ինչ Թուի. Չյունականն παρακείμενος (χρόνος) Կրչնայ (ժամանակ, որ է նկատրեալ (անցեալ ժամանակ), ընթերցուի Թարգմանիկն παρὰ κείμεν ε (ստալի եղեալ):
 1681. Ի յոյն բնագրիւն այդպէս պահասաւոր Թեոցեալ է արդ 'ի տղաբութիւնս, եղծեալ է աղականեալ զորով յամենայն ձեռագիր օրինակս, ըստ վկայութեան Մկնի. In omnibus enim codicibus interpolati et corrupti inveniuntur. անշուշտ նաեւ 'ի ձեռագրի անդ 'ի կիր անելոյ 'ի նայ Թարգմանիկն, ուստի Թերի Թան իմաստքն:

- Անսահման, Գերակատար, ներկոչութիւնս ունելով՝
Սահմանական, Անճառելի, Ըղձական առնել.
- Շարակարգելով զայսոսիկ անպատմելի արոշեստիս:
1685. Քանզի Հրամայական բանիւ զամենայն կերպացու-
(ցեալ՝
Հնազանդական քեզ արարչագործես ստացուած:
Ամենակերպ գորով անկերպ. ոչ ունելով կայս,
Ոչ շաւիղս. ոչ շարժութիւնս, ոչ գիտելի գնացս.
(Քանզի ամենայնի եւ շարժումն և ամենայնի հան-
(գիստ).
1690. Պարզ, Հաղորդական, առաջին, վերջին և միջին,
Բարձր, Ընդարձակ և լայն, խոր, միջակ.
Եւ ոչ ինչ յամենայնէ ես, այլ յանկոխ սահմանս
Կառուցեալ զքո խորհրդական իշխանութիւնդ:
Ամենայն ոտքեք եւ, և ոչ ոտքեք, և դարձեալ
1695. Թե՛ քովանդակ եւ, քե՛ միակ. (գի՛ ՚ի մի կցելի եւ
(այսոքիկ).
- Ձի մի՛ արկանիցի ընդ զգալի կերպարանօք՝
Մի միակ գտանելով. իսկ բովանդակ ասելով՝
Յոջանի անիմանալի բնութիւնն նորին:
Չոյն զայս ստոգագոյն ևս վերաքննեսցոք.
1700. Մի՛ գոջե՛ բովանդակ (ասելով)՝ տացե՛ կասկածանս
(չարոքեան,
Իրր գի՛ շնորհեմք շաղկապ հոսանոտս կազմաբեանն:
Եւ ամենուրեք գտանելն Աստուծոյ՝
Պատշաձի առ ոչ ուրեք հակադրութիւնն.
Ոչ իրր յերկոտս տարանջատ մասունս բաժանեալ,
1705. Ոչ ուրեքն քերիցի առ անգոյացութիւնն,
Իսկ ամենուրեքն պատշաձիցի առ բաժանմանն.
Այլ ընդդիմաբեան, որպէս ասիցե՛ ոք, բանիւք՝
1683. Ζερεθε. εὐχτιμένην πλῆσιν
1688. Ու լաւիւ, Իմա՛ ու բաց (գի՛ զգոյն ևս Եշանեկէ իչոս), Իբբ
հակադարձ լայնք. դոյնեկէս ու բիւրեւ բաց իմա՛ ու բիւրեւ հան-
բիւր (βᾶσις, հիմն, դարբար, պատասխանս ասից) Իբբ Եղգիմա-
չ Իբբ լաւիւ-բիւն բառի:
1691. Եւ լաւ. յոյն՝ ու լաւ (ἀπλότης) — Միլ-ի. յոյն՝ Կի (μέγας).
1693. Զիւի այսր տողի ՚ի հայ Թարգմանութեան գտանին հեռեւեալք՝

- Բո լանդակն և միակն, և դարձեալ ոչ ուրեքն
Եւ ամենուրեքն հարստեղով հակադրոտքեամբ՝
1710. Հաստատուն պնդեցոյք զհիմն վարդապետոտքեանց
Այլ թէ և խոր իսկ խորանայ բանս, (հաշատոյ):
Եւ 'ի բարձունս համբառնայ, ոչ կամիս երևիլ.
Թէ և 'ի բարձր և 'ի ծայրագոյն բարձրութիւնն համ-
(բառնան խորհուրդքս,
Դու 'ի ծայրագոյն խորութիւնն ընթանաս.
1715. Որպէս զի ոչ երկայնութեան հասանելի է քո խո-
(րութիւնդ,
Եւ ոչ լայնութեան զքո բարձրութիւնդ բովանդա-
Այլ յանբաւութիւն անբաւութեանց հեղեալ (կեւլ.
Ձհեղումն, որ քոյովդ տարածմամբ հատանի:
Ջոր թէ պարտ իցէ ասել՝ և որ ինչ չև ևս 'ի գոյու-
(թիւն եկեալ՝
1720. Ե՛ւ նմա՝ քոյովդ մերձաւորութեամբ կենդանախա-
(րուկիլ.
Քանզի հպիս, և առննթեր գոյով՝ անդրէն ամփոփիս,
Եւ կայիւք փախչիս. և զօրէն քեքե ստռերի
Երմբունիդ՝ 'ի կաշմանէն 'ի թաց խռսապիես: (նաց
Այսպէս զքեզ և այժմ՝ յանյագութենէ փափաքա-
1725. Տեղեկանալ կամեցեալ, և կթել բանի.
Ջայգեստան իմաստուն արարածոց քոց,
Ոչ գիտեմ թէ զոր ողկոյզ մոռացայ յափշտակել.
Քանզի զանազան և իմաստուն տեսութեամբ
Ջմիտս բաժանեմ և նեղիմ, և կամելով
1730. Առնուլ զառաջինսն՝ գողացեալ լինիմ յետնոցն.
Եւ դժուարաւ լուղիմ 'ի ծփանս,
- 1711-1718. Սքանչելի եղև գիտութիւն քո յիշէն, զօրացաւ և ոչ հան-
զարանեմ սմա. յո՞ երթայց ես յողոյ քումմէ, կամ յերեսաց
քոց ես յո՞ փախեայց. թէ ելանեմ յերկինս՝ դու անդ ես, թէ
Իջանեմ 'ի դժոխս՝ և անդր մօտ ես (Սղմ. ՃԼԸ. 6-8): — 1711.
Յպոն յաւելու՝ քան զչին: — Հէրբէր. ՅմՃԾԾ. 81.
1713. Ձեք 'ի յոյն և 'ի Բ-ընդ, այլ զարգաբար թե և 'ի Ե-ս-տ-ի-ն,
և այլն:
1714. Յոյն. Դու 'ի ծայրագոյն խորութիւն զնոսա զարձուցանես:
1717. Անբաւութեանց. յօր. յանբաւութեանց, ուղղեցաք ճոս յանին:
1719. Պարտ իցէ ասել, այս է՝ մարթ իցէ ասել:

- Τὸ πάντα καὶ ἐν, καὶ τὸ μηδαμοῦ πάλιν,
 Τῇ πανταχοῦ σφίγγοντες ἀντιφθεγγίᾳ.
1710. Στεῖρρόν τὸ βάθρον πῆξομεν τῶν δογμάτων.
 Εἰ καὶ βάθος γὰρ ἐκθαδύνει σοὶ λόγους,
 Πρὸς ὕψος ἀρθεῖς ἐμφανίζεῖν οὐ θέλεις·
 Εἰ καὶ πρὸς ἄκρον ὕψος ἀρθῶσι φρένες,
- Πρὸς ἄκρον αὐτὰς ἀνθυποστρέφεις βάθος,
 1715. Ὡς μήτε μήκος σὴ παρίπτασθαι βάθει,
- Μήτε πλάτος σὸν ὕψος εἰς πέρας τρέχειν,
 Ἄλλ' εἰς ἄπειρα τῶν ἀπείρων ἢ χύσις
 Χυθεῖσα, τῇ σ] τέμνεται παρεκτάσει·
 Ὡς, εἰ λέγειν χρή, καὶ τὰ μήπω πρὸς κτίσιν
1720. Ἐλθόντα τῇ σ] ζωπουροῦσθαι προσδέσει.
- Ἐφίστασαι γὰρ, καὶ παρὼν ἀφίστασαι,
 Μένων δὲ φεύγεις, καὶ σκιᾶς λεπτῆς δίκην,
 Ἐν τῷ κρατεῖσθαι πρὸς λαβὰς ὑπεκτρέχεις.
- Ὄδτω σε καὶ νῦν ἐξ ἀπληστίας πόθου
1725. Μαθεῖν θελήσας καὶ τρυγῆσαι τῷ λόγῳ
 Τὸν ἀμπελῶνα τῶν σοφῶν σου κτισμάτων,
 Οὐκ οἶδα ποῖον βότρυον ἀρπάσας λάδω.
 Τῇ ποικίλῃ γὰρ, καὶ σοφῇ θεωρίᾳ
 Τὸν νοῦν μερίζω, καὶ στενοῦμαι, καὶ θέλω
1730. Ἐλεῖν τὰ πρῶτα, κλέπτομαι τοῖς ἐσχάτοις,
 Καὶ δυσκαθέκτοισ ἀντινήχομαι σάλοις

1721. Հոյ՜, իմա հոյ՜ իմա — Արդե՛ն արդե՛ն, յոյն ունի՛ հոյ՜ յոյ՜ (ἀφίστασαι).

1722. Եւ իմա քաղաքի զհոյ՜ փառքիւն:

1725. Հեղեթք. κρατεῖσθαι τὸς λαβὰς.

1727. Մաւսայ յաւարտիւ յոյն՜ յաւարտիւ արդ: Թուի թարգմանիլ շփոթեալ զհեղեթքուած լածօ (ստեղծուած) և ձգած (ստեղծուած) բառից:

1730. Գաւստիւնի՛, իմա զհեալ թաւս և հոս յեսս հոսիմ:

1731. Թոք. ունի՛: — Էւ քաղաքաւ, յոյն՜ և ՚ի քաղաքի:

- Որպէս ոք նաւեալ 'ի ծփանս ծովու,
 Եւ որքան խոնարհի յանդընդոցն լայնութիւն՝
 Այնքան յաւէտ խորշումն սրտի կրէ: (ցայց,
 1735. Զի թէ և ընդ հրագութիւն փայլատակմանց ընթա-
 Եւ իբրև զթուռնս համբարձայց, և անցից ընդ
 (բնութիւնսս,
 Եւ յաւէտ ևս համբարձայց՝ և պատառեցից զերթերն,
 Եւ բացից զփականս՝ Պետրոս գալով ստեղծեալ,
 Եւ այքան արձակմամբ ոչ նեղեալ,
 1740. Գերազանցեալ ընդ երկինս՝ 'ի ջուրս հասից,
 Թերևս յանդունդս յանդընդոց, յայլ սկիզբն
 Հպեալ, և հունս ոչ ուրեք տեսեալ.
 Յայնժամ խոնարհեալ 'ի ծայրագոյնն յատակ,
 Եւ պղտորեալ առ 'ի վիհ խորութեան՝
 1745. Յնորեցայց և խռովեցայց,
 Եւ սահեալ՝ կաւս դարձեալ յերկիր՝ դարձայց.
 Քանզի ոչինչ եմ այլ՝ բայց միայն հող և մոխիր,
 Եւ կամ դատարկ և չարաշուք փոշի:
 Այլ յո՞ վերասացայց. գորպիսի՞ պատասեցից զերեր.
 1750. Կամ ընդ ո՞ր անցեալ, և ընդ երկինս ընթանալով՝
 Ի հինգերորդն համբարձայց յերկնականար Ստագի-
 (րացաշն.
 Կամ անտի դարձեալ յայլ, և կամ ընդ ո՞ր այլ դար-
 (ձեալ՝

1732. Յոյն. իբրև զնաւարկուս յանդունդս ծովու:

1733. Յոյն. յանդընդոց:

1735. Յոյն. Զի եթէ բոս բնութեան կայծական ընթացայց: — ԶԼու-
 եր-Գոթ-Ինն վրիպակ համարէի զաշտափարողի՝ փոխանակ ըստ եր-
 Գոթ-Ինն, եթէ յունական կայցականախնդիր բայն ծ.αδράμα (ըն-
 թանալ զիշ, ընդ իշ) չապր ինձ նաւաստին թարգմանչին սե-
 փական լինելոյ յունաբանութեանդ:

1737. Հէթէր. και τὴν αἰθέρα.

1738. Պետրոս Գալիլէական. յոյն. Պետրոս լինելով պիտակաբար
 (πεπλασμένος). զոր պարտ էր յեղուլ 'ի հայունմ' «Ըստ նմանու-
 թեան Պետրոսի»: — Ստեղծեալ բառը չէ իմանալի իմաստիւք
 երբեք-երբեք, այլ իբր ինքնու, ինքնու (չգ. fictif, si-
 mulé): — Ահաբարկէ 'ի բան Աւետարանին՝ Տաց քիզ զփականս
 արքայութեան երկնից (Մատթ. ԺԶ. 19):

1740. Որհնեցեք... յուրք որ 'ի վերոյ երկնից ցՏեր (Ստգ. ձեւ. 4): —

Ὡς οἱ πλείοντες ἐν βυθῷ θαλαττίῳ,
Ὅσον προκύπτει τῆς ἀθύσσου τὸ πλάτος,
Πάσχουσι μᾶλλον συστολὴν ἐν καρδίᾳ.

1735. Εἰ καὶ κράτος γὰρ ἀστραπῆς διαδράμω,
Καὶ πτηνὸς ἀΐθῳ, καὶ περάσω τὰς φύσεις

Καὶ μᾶλλον ἀρθῶ, καὶ τὸν αἰθέρα σχίσας,
Τὰς κλεῖς ἀνοίξω, Πέτρος ὢν πεπλασμένους
Καὶ τῇ τοσαύτῃ μὴ στενωθεὶς ἐκτάσει,

1740. Ὑπερβεηκῶς οὐρανούς, ὕδωρ φθάσω,
Ἵσως ἄβυσσον ἐξ ἀθύσσου, καὶ πέρας
Ἀρχῇ συνάπτων, καὶ πέρας μηδὲν βλέπων·
Τότε προκύψας εἰς τὸν ἄκρον πυθμένα,
Καὶ συνθολωθεὶς πρὸς τὸ χάσμα τοῦ βάθους,

1745. Ὡς γὰρ πάσχω, καὶ κλονοῦμαι, καὶ πάλιν
Εἰς γῆν ὁ πηλὸς συστραφεὶς ὑποτρέχω·
Οὐδὲν γάρ εἰμι πλὴν γεώδους αἰθάλη,
Καὶ πηλὸς ἀργός, καὶ κατὰ ῥόπον κόνις.
Πλὴν ποῖ πτεροῦμαι; ποῖον αἰθέρα σχίσω;

1750. Ὡς ποῖ πορευθεὶς, καὶ τὸν οὐρανὸν τρέχων
Εἰς πέμπτον ἀρθῶ τοῦ Σταγειρίτου πόλιν;

Ὡς ποῖον αὖθις ἄλλον, ἢ ποῖαν πύλιν

Անշրջահեղաց Աստուած 'ի մէջ ջրոյն' որ 'ի ներքոյ հաստատու-
թեանն, և 'ի մէջ ջրոյն' որ 'ի վերոյ հաստատութեանն (Մը-
նուհիք, Ա. 7)։

1741. Յ-ը յիշէ՛ հոգի-ւ յոյն. էւ զհաստարած ընդ սկզբան միակու-
րելով։

1746. Դարձցիս յերկիր՝ ուստի առար. զի նոյ էիր և 'ի նոյ դարձցիս
(Իս. Գ. 19)։

1748. Յոյնն. էւ կաւ անօգուտ և փոշի վայրահալ։

1753. Թարգմանեցաք ըստ ընտրելագոյն ազգաբնութեան Հերթերի. Իսկ
ապ. Միլլի և Լի. « Եւ Դրագէս դարձեալ յայլ, և կամ ընդ ո՞ր
դուռն »։ Յետ 'ի ներքորդին' հարցմամբք թուէ և՛ զվերքորդին և
զեջմերորդին կամարս՝ յորս նախնիք բաժանելին զերկիս, Իսկ
անտի և առիւր՝ հաստատութիւնն. և Իրաւամբք հարցանէ նուազ
ուրեմն՝ Իսկ յետ այնք զիսչ սյլ հաստանել անցանել կայցէ։ —
Հերթեր. ի՞նչ քոն զնոյն.

գիւղիդ.

- Որ զայն փակիցէ, և ընդ ո՞ր այլ դարձեալ.
 Որոնելով յառաջ դիմեցից, շօշափելով յետս դարձայց :
1755. Երբ զստորին երկրիս նկատեցից զանդռնդս,
 Եւ թիշրս հիշեցից անդռնդս առ անդռնդ,
 Եւ գիտացեալ զանհունս անբաւութեանն,
 Եւ յերկրէ՝ 'ի մօրէ իմմէ՝ տեղեկացայց
 Թէ ո՞ր ամփոփեաց զերկայն ոտն իւր.
1760. Յայնժամ մատուցեալ 'ի գերագոյնն զրունս,
 Զբացափակեալն բախեցից դունն.
 Քանզի բանայ և առաւել ամփոփի,
 Պարզեալ և առաւել նեղեալ,
 Թուլացուցանէ զփականսն և շարժէ զմուտն,
1765. Մտանել կամեցելոցն ընդդիմացեալ :
 Այլ որ այսքան սքանչելացդ ես ճարտարապետ,
 ԶՈրդիդ քո, որով զամենայնս ետուր փրկանս
 Վասն մեր՝ անառակ ծառայից քոց,
 Ի ձեռն թշնամեաց՝ զՈրդիդ սիրելի
1770. Որք ունելով զբնակութիւն՝ որպէս թաղեալ
 Որդունք յերկրի, 'ի գերեզմանի,
 (Քանզի երկիր է մեր՝ որպէս և նոցա՝ ամենայն ինչ,
 Վարք և սնունդ և կեցութիւն և կենաց թողումն).
 Ոչ չիջուք անդրէն 'ի խաւար,
1775. Այլ 'ի յարութիւն և 'ի նոր ստեղծումն.
 Եւ եկեալ յարոսցէ զանկեայն պատկեր,
1753. Հէրթեր. και ποτον παλιν.
 1757. Անբաւութեան, իմա՛ յափտութեանս :
 1758. Հէրթեր. και τῆς χθονός θε τῆς ἐμῆς μητρὸς μάθω.
 1761. Ի յայնն՝ Է-Էթէյ զգաւ (ἐγκλείσθω), որ նախաութիւն 'ի ներքս
 ածէ իմաստից. ուստի ըստ նայ թարգմանութեանն նարկ է ուղ-
 զազրիւ զյայն բայն և զրել էγχεύσθω (բաղիւնով 'ի ներքս մղեցից) :
 1763. Իմա՛, ընդարձակեալ զմուտն՝ այլ առաւել անձկացուցանէ :
 1764. Եւ չարիքի զոտարն. յայնն. Եւ ահաւոր զործէ (ποδῶν) զմուտն :
 1765. Մտնել. յունական բայն εἰσβλέειν առաւել ինչ ցուցանէ քան
 զսովորական Է-տնելն, այսինքն է ուրիշ Է-տնել. Է-տնել :
 1766-1838. Գոհութիւն առ Աստուած՝ ընդ առաքումն Որուպն և Հո-
 զույն, որով ծանուցաւ մեզ զխաւարիւն Ս. Երբորդութեան :
 1767-68. Յլոյն. ԶՈրդիդ քո, զազնաւելի զԲանդ, ապով վասն մեր
 անառակ ծառայիցս :

- Ἐκεῖνον ἐγκλείοντα, καὶ ποῖαν πάλιν;
 Ζητῶν προκόψω, ψηλαφῶν ὑποστρέφω.
 1755. Τὸ τῆς κάτω γῆς εἴπερ ἀθρήσω βάθος,
 Καὶ μύριον πλέξαιμι τῷ βάθει βάθος,
 Καὶ γνῶ τὸ συμπέρασμα τῆς ἀπειρίας,
 Καὶ τῆς ἐμῆς γῆς τῆς ἐμῆς μητρὸς μάθω,
 Τὸν μακρὸν αὐτῆς ποῦ συνέστειλεν πόδα·
 1760. Τότε προσελθὼν ταῖς ὑπερτέραις πύλαις,
 Καὶ τὴν ἀνοικτόκλειστον ἐγκλείσω θύραν·
 Ἀνοίγεται γάρ, καὶ πλεόν συστέλλεται.
 Ἀπλουμένη δὲ, καὶ σ.ενουμένη πλεόν,
 Χαλᾷ τὰ κλειθρα, καὶ φοβεῖ τὰς εἰσόδους,
 1765. Τοῖς εἰσβαλεῖν τολμῶσιν ἀντικειμένη.
 Ἄλλ' ὦ τοσοῦτων ἀρχιτέκτων θαυμάτων!
 Ὁ τὸν σὸν Ἰῖδν τὸν συνάφραστον Λόγον,
 Ἐκδοὺς δι' ἡμᾶς τοὺς ἀτάκτους οἰκέτας,
 Εἰς λύτρον ἐχθροῖς Ἰῖδν ἡγαπημένον·
 1770. Ὅπως ἐχ.ντες, ὥσπερ οἱ κεχωσμένοι
 Σκώληκες εἰς γῆν, ἐν τάφῳ τὰς οἰκίας·
 (Ἡ γῆ γὰρ ἡμῖν, ὡς ἐκείνοις, ἦν ὄλα,
 Βία, τροφή, δίαίτα, καὶ ζωῆς τάφος)·
 Μὴ συγκατασπασθῶμεν ἐν ζόφῳ πάλιν,
 1775. Ἄλλ' εἰς ἀνάστασίν τε, καὶ νέαν πλάσιν,
 Ἐλθὼν, ἐγείρω τὴν πεσοῦσαν εἰκόνα,

1769. Յոյն. Առ 'ի քրդանս առ Թշնամիս:

1770-71. Յոյն. Որպէս ունոցս, երբե զթաղեալս յերկրի գորգունս,
 զքնակութիւն (մեր) 'ի գերեզմանի:

1773. Կիւլ-Բիւն. Իմա՝ եղանակ կելոյ (ծաւ ա) և յետ կեանց՝ դերեզմանի: Անպա 'ի յոյն լեզու նշանակէ նաեւ բնութիւն, աստ. կայքի ոք՝ որպէս ախորժիցի: — Հերթեր. ԹՕԵ.

1774. Յոյն. ՄԲ քարշիցիմոս աղբէն 'ի Խաւարի: — Ջնայերենն գուցէ պարս. է բնթեանու ՄԲ Աշուտ և կամ մի չկարգուի: — Որ Փըր-կեանց զմեզ յիշխանութենէ Խաւարի (Կող. Ա. 13):

1775. Յօր. Այլ 'ի յարութիւն և 'ի նոր ստեղծուիմ կկոցէ նովա՝ առկիւնցս բնութիւն:

1776. Եւ գգեարուք զնորն՝ նորոգեալ 'ի գիւղութիւն, ըստ պատկերի արարչին Էւրոյ (Կող. Գ. 10):

- Եւ զաղտ ախտից՝ ՚ի բաց քերեսցէ, (նելեաւ,
Եւ զամենայն զհողն՝ ՚ի բաց թօթափեսցէ սփածա-
Եւ սպունգով զաղտեղութիւն ամենայն մաքրեսցէ,
1780. Զծանրացեալն՝ ՚ի յերկիր մղեղ՝ հոգևորացուցէ:
Աս որում զհոգին ճշմարտութեան բոլոր
Երևեալ ճանաչեն արարածք՝ պաշտելի.
Զառհաւատչեայ վերին ժառանգութեան,
Զառատն հոսումն պարգեւաց բարութեանցն,
1785. Զկենդանարար սրբասացութեանն իշխանութիւն,
Զորդեգրութեան նախասկիզբն բովանդակութիւնն,
Որ և բաժանէ որպէս կամի՝
Զաստուածագործ պարգեւացն տարածումն.
Զամենեցունց՝ վերնոցն և ներքնոցս՝ լուղ անուշու-
1790. Զօծումն և շնորհ նուիրեցելոց, (թեանն,
Զսպականացունին մեղաց սմիովումն,

1777. Յոյն. Եւ զսարդոստայնս (τὰς ἄρχανας) ախտից. Թուի ինչ փո-
խաբերաշար եղեալ զսարդոստայն փոխանակ աղտի. Եթէ ոչ զուցէ
զայլ ինչ բառ յունական (ինչ անծանօթ) ընթերցողը հայ թարգ-
մանն յիւրում օրինակի:
1780. Յօր. Դել:
1781. Յոյն՝ որով (παρ' οὗ) զհոգին, և այլն:
1782. Այլ եկեսցէ ժամանակ, և այժմ իսկ է, յորժամ հշմարիտքն
երկրպագուք երկիր պապանիցն Հօր՝ հոգևով և հշմարաութեամբ
(Յովհ. Դ. 23):
1783. Կնքեցուցք Հոգւոյն սրբոյ աւետեաց, որ է առհաւատչեայ ժա-
ռանգութեան մերոյ (Եփես. Ա. 14):
1784. Բարաւթնեցի, ըստ որում զառնի նաեւ ՚ի յոյն ձեռագրի ուրեք
(առ Մկնի) ἀγαθόν, զի καλόν քշանակէ մանաւանդ Բարեաց,
գեղեցիկութեանց:
1785. Սբարաւթնեցի, յոյն՝ սբարաւթն (ἀγαπᾶς).
1786. Բարաւթնեցի, յոյն՝ իստարաւթն, սահման, նպարս (πέρας). —
Այլ առէք զհոգին որդեգրութեան (Հովհ. Բ. 15):
1787. Յոյն յաւելմամբ. Որ և բաժանէ և բաշխէ որպէս կամի. —
Զայս ամենայն (շնորհ) աշուղէ մի և նոյն Հոգի, և բաժանէ իւ-
րաքանչիւր որպէս և կամի (Ա. Կորնթ. ԺԲ. 11):
1790. Նախնայեց, այս է՝ մկրտելոց և ձեռնադրելոց:
1791. Մթին են իմաստք այսր և յաջորդ առդի: Յունականքն σόστημα
(գրութիւն, կազմութիւն) և σύνταγμα (կարգադրութիւն) անի-
մանալի իմն ցուցանեն միաս, և շնամանալի նամադուգիցն հայ-
կական բառից աշխարհաւորութեան. Թեպէտ և մարթի

- Καὶ τὰς ἀράχνας τῶν παθῶν ἀποξέσῃ,
 Καὶ πάντα τὸν χοῦν ἐκτινάξῃ λεντίῳ·
 Σπόγγῳ δὲ τὴν ῥύπωσιν ἐκμάξας ὀλην,
 1780. Βρίθουσιν εἰς γῆν πνευματώσει τὴν κόνιν.
 Παρ' οὗ τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὀλης,
 Ἐκφανθὲν οἶδεν ἡ κτίσις σεβάσιμον·
 Τὸν ἀρραβῶνα τῆς ἄνω κληρουχίας,
 Τὸν ἄσχετον ῥοῦν τῶν καλῶν χαρισμάτων,
 1785. Τὸ ζωοποιὸν τῆς ἀγιστείας κράτος,
 Τῆς υἱοθεσίας τὸ προάρχιον πέρας,
 Τὸ καὶ μερίζον, καὶ διαιροῦν, ὥς θέλει,
 Τὰς τῶν θεουργῶν δωρεῶν ἐπεκτάσεις·
 Τὸ πᾶσι τοῖς ἄνω τε καὶ κάτω μύρον,
 1790. Τὸ χρίσμα, καὶ χάρισμα τῶν τελουμένων,
 Τὸ φθαρτικὸν σύστημα τῆς ἀμαρτίας,

հոչել զշողին Աստուծոյ արեւուն համ կարեւուն (որ է՝ ոչնչա-
 ցողիչ) մեղաց ապահանացու բնութեան մարդոյս, այսպէս և
 կենսաբան խոսքովն (այսինքն՝ յայտնութիւն) անապահա-
 նութեան. այլ այդպիսի իմաստը՝ թարգմանչին մասց են ծնունդը
 և ոչ Պիտիդիայ. — Միւր զառաջինն 'ի բարեգէ թարգմանէ
 pharmacum (չեղ), և զերկրորդն remedium (զարման), ուստի
 ամբողջին միաց բանին յայս ինչ «Ապահանացու մեղաց զեղ, և
 կենդանարար զարման անապահանութեան» կոչելով զշողին
 սուրբ. այս ևս թարգմանութիւն մասցածին թուի ինչ և անհա-
 մանայն բանից մասենաղբին: Սոյնպէս ոչինչ ընդհանր 'ի Մորէլիայ
 յեղեակն factio (արարումն, կազմութիւն) և stipendium (գրա-
 ւական) բառից. որով առանել քան զյոշականն՝ խրթնաբան
 դասին լատիններէն (Letifera peccato nefando factio; sti-
 pendium immortalitatis vividum — Մաւեր կազմութիւն
 առ Իողկալի մեղս, կենդանի գրաւական անմահութեան), իմ
 իբր կազմութիւն՝ որ մահաբեր կամ սպանիչ է մեղաց, և կեն-
 սաբան գրաւական է անմահութեան: — Ինչ լուսաղայն երեւի՝ ան-
 փոփոքն պահել զբառս կարգեալս 'ի Պիտիդիայ՝ ըստ բնիկ նշանա-
 կութեան իւրեանց, և ընթեռնուլ այսպէս 'ի Եպիսոփոս Ջապակա-
 նացոյին մեղաց գրութիւն, զկենդանարար կարգադրութիւն անա-
 պահանութեան» . այսինքն՝ զայն (հանաչին պաշտելի, առ 1782)
 որ զնէ զմեղս յապահանութիւն և կարգադրէ կամ անօրինէ ըզ-
 կենդանարարն զանապահանութիւն: — Չհանդադրան քեզ 'ի
 թարգմանութեանց կալիբր, ո՛ր բանասերը ընթերցող:

- Ձկենդանարար Հոգիդ, խոստովանութիւն անապա-
(կանութեանն,
Եւ զկիզիչ լոյսն, զզովացուցիչն բոցոյ,
Եւ զխնդութեան յաւիտեանականի կառոս,
1795. Զմարգարէիցն երևելի լոյս,
Զհրալեզու բերան առաքելոցն,
Զմարտիրոսաց նահատակութեան օծումն,
Զթողակից և զգահակից լոյս,
ԶՀայրաբարբառ Բանին աստուածպետութիւն,
1800. Զհարսնականն կնիք զաքանչելի ծննդեանն,
Ձխորհրդակալ փականս աստուածընկալ դրանն,
Ընդ որ անմարմին Բանն մոեալ՝
Եւ արտաքս մարմնով՝ ընդ կնքեալն,
Թողեալ զնոյն դուռն՝ որպէս եգիտն:
1805. Որով գունդք գիւաց հալածին,
Հետեակ 'ի վերայ ծովու հեղման.
Եւ 'ի վեր ելեալ 'ի հոսանուտ թուլութիւնն՝
Ի հողեղէն բեռնէն ոչ ծանրի.
Հաց աղբերանայ բիւրուց կերակրիչ՝
1810. Ի հնգեթիւ կոտորաց հոսմանց.
Եւ ջուր 'ի գինի աքանչեւագործի հարսանեաց՝

1792. Ի յոյն չիք Հ-դէր:

1793. Բ-յոյ. Յոյն. զցօղացուցիչն զբոց:

1794. Եւ ահա կառք հրեղէնք... Գուցէ առ զնա հողի Տեառն, և ընկէց
զնա առ Յորդանանու (Գ. Թագ. Բ. 11. 16):

1796. Եւ երեսեցան նոցա բաժանեալ լեզուք իբրեւ 'ի հոյ (Գործք
Առաքելոց. Բ. 3):

1797. "Αλεψμα հոչեր առ յոյն 'ի հեռւն իւղն այն՝ որով օծանելին
զանձինն շահատակքն՝ նախ քան զմատենի 'ի հանդէս մարտախա-
ղի՝ — Հերթեր. Յէղիμα.

1798. Համաձայն յոյն ձեռագրի միայ (առ Մէյնի), նաև հայ թարգ-
մանիչն ընթերցու սύνθρονον (աթոռակից) և զմերձաւորն նորին
συνέχθρονον, զոր և յեղու Գահ-իկ (որ նոյն է ամենեւին ընդ
-Բ-ռ-ի-ի: Ամենայն յոյն ազգաբերք ունին ընդհանրապէս զբառ-
սքն սύνθρομον (համընթանալ) և συνέχθρομον (համեաբար ար-
տաքս ընթանալ). առաջինն նշանակելով զընթացումն Հոգւոյն
ունի 'ի միասին ընդ Հօր յեութեան, այլ 'ի համեութեան անդ՝
արտաքս ընթացեալ 'ի Հօրէ եւմամբ կամ բղխմամբ:

Τὸ ζωτικὸν σύνταγμα τῆς ἀφθαρσίας,

Τὸ φλεκτικὸν φῶς, τὴν δροσίζουσαν φλόγα,

Τὸ τῆς χαρᾶς ὄχημα τῆς αἰωνίου,

1795. Τὸ τῶν προφητῶν ὀπτικώτατον σέλας,

Τὸ πυρσόγλωσσον τῶν ἀποστόλων στόμα,

Τὸ τῆς πάλης ἀλειμμα τῆς τῶν μαρτύρων,

Τὸ σύνδρομόν τε, καὶ συνέδρομον σέλας

Τῆς Πατροφειγγοῦς τοῦ Λόγου θεαρχίας,

1800. Τὸ νυμφικὸν σφράγισμα τοῦ ξένου τόκου.

Ἡ μυστικὴ κλεῖς τῆς θεοδόχου πύλης,

Δι' ἧς ἄσαρκος εἰσεληλυθὼς Λόγος

Ἐξῆλθεν ὢν ἔνσαρκος, ἐσφραγισμένην

Ἀφείς ἐκείνην, ὥσπερ εὖρε, τὴν θύραν.

1805. Δι' οὗ φάλαγξ μὲν δαιμόνων ἐλαύνεται,

Πεζεύεται δὲ τῆς θαλάσσης ἡ χύσις.

Ἀνειμένη δὲ τῆς ῥοῆς ἡ χαυνότης,

Ἐκ τοῦ γεώδους οὐ βαρεῖται φορτίου·

Ἄρτοι δὲ πηγάζουσι· μυριοτρόφοι

1810. Ἐκ πενταρίθμων ἐκρυνέντες κλασμάτων,

Ἵδωρ δὲ νέκταρ θαυματουργεῖται γάμφ,

1799. ՉՀայրաբարբառ. յոսեփէն՝ զՀայրաբարբառ Բանի արարածիդոս-
բիւն, այս է՝ զաստուածական պատգմութիւն ընդ Բանի՝ որ լոյս
է (ծագեալ) 'ի Հօրէ: (Համեմատեալիբ ընդ 1835 տարի): —
Չյոսեփական խտրութեան (հայրաշող, հայրալոյս) հայ թարգ-
մանի ընթեանոյր աշուշտ յօրինակի իւրում խտրութեան
(հայրական, — հայրաբարբառ):

1800. (Մարիամ) զաստ յղացեալ 'ի Հոգւոյն արքայ (Մարթ. Ա. 18):

1805-1833. Ի համար արկածի զարանիւնադարձութիւնս Գրիգորոսի: Ըստ
բանից շորից աւետարանացն: — (Մարթ. Ե. Թ. ԺԶ. — Մարկ.
Ը: — Ղուկ. Է. Ը. Թ. ԺԳ. ԺԴ. — Յովհ. Զ. Թ. ԺԲ.):

1806. Յոյն. Ոսի. ք զնացեալ լիւի 'ի հոսանաւս ծովու: — Թուի ինձ
Թէ ընթեանու զայցե զհոյերէն. Հիւր-նի 'ի վերայ իւր, իբր
գիմարուի զայ 'ի հաւիտա ընթացեալ լիւի (պեզծեալ), եթէ
ու զամբիթ ընթեանու՝ հիւր-նի 'ի վերայ ծովու, իբր զայ
չեղոք իմաստիւր:

1810. Յոյն. հոս-նի (էքրենտես).

1811. Յոյն. Եւ ըստ 'ի նեկտար, և սյն. սյն է՝ 'ի քաղցր ուտարակ:

- Յանյայտ ողկուզից. (գտնասանելիս.
Եւ քանչացուցանէ զճաշակելիս, զհոտոտելիս և
Եւ երիս սահմանս փոխարինեաց 'ի միոյն բանէ:
1815. Առ որ կամեսցի գալ մաքսաւոր՝
Աւետարանիչ լինի աստուածագորդ.
Իսկ պոռնիկ՝ հոսմամբ արտասուաց մկրտի,
Յուցանելով՝ թէ զիարդ եղեւ առանց վտանգի
Լուացման հաղորդելով յերկրորդ կարիս:
1820. Ընդ որոյ ձեռն՝ ծառայանայ դժնդակ ախտք,
Դառն շարաւ ուրկութեան արտաքսի.
Կաղպրէ զանյօդ կապս.
Ձգէ զառ 'ի ներքս ամփոփումն,
Եւ ամփոփէ զծանրութիւն երկայն ախտից.
1825. Յամաքեցուցանէ զվտակս արեան,
Ձխրամատեալ ազուգայս՝ խնու քղանցիւք.
Եւ հողով՝ կոյր աշաց լինի տեսութիւն,
Ի թքոյ Ստեղծչին երկուցեալ:
Եւ դժուր մեռանին յանկարծօրէն.
1830. Մեծատունք տնանկացեալ և սպանօղն սպանեալ.
Եւ խամրի՝ զմեռեալս արտաքս թքանելով,

1812. Յոյն. Գիւնի պատրաստեալ յանյայտ ողկուզից:
1815. Յոյն. Եւ նորագործէ զճաշակելիս, զհոտոտելիս և զգոյացու-
թիւնն: — Որպէս տեսնի՝ փոխանակ փոխ (գրեութիւն) բռնի՝
ընթեռնոյթ թարգմանին յօրինակի իւրում ծփս (գտնասանելիս):
1814. Իմա, միով բանիւ զերից իրաց զսահմանս յառեութեանցն փո-
փոխեաց միանգամայն:
1815. Յոյն. Առ որում կատարեալն տեղամ մաքսաւոր, եթէ կամես-
ցի: Զյունականն τελεσθεῖς իմանամ խորհիւ, այն է՝ քաջա-
վարժ սովորեալ, կատարելագործեալ (յարուեստի իւրում):
1819. Այս է՝ ապացոյց լինելով թէ որպէս մարթ իցէ անվտանգ 'ի
ստիպել հարկին վարել երկրորդ աւազանան, լուանալով իմն 'ի
մեղաց 'ի ձեռն խորհրդոյ ապաշխարութեան կամ խոստովանու-
թեան: — Հերբեր. λουτρον.
1820. Ընթերցիք Իսայայան. քանզի ոչ ասա միայն, այլ 'ի բազում
տեղիս ըսա յաւանական ոճոյ յեղեղանն դէն զգէմս բային՝ եթէ
աէր բային զէջոք սեռ ունիցի 'ի յոյն, որպիսի է և παῖδος
(յոքն. παῖδι):
1822. Կաղպրի. այսպէս յօրինակի. գուցէ ընթեռնելի Կաղպրոց զբի-
ւսա որում ունի յոյն. Պրիկ 'ի կազս զանյօդ շողկազմուսն:

- Ἐτοιμος οἶνος ἐξ ἀδήλων βοτρώων,
 Καινίζεται δὲ γεῦσιν, ὄσπρησιν, φύσιν·
 Καὶ τρεῖς ὄρους ἡμειψεν ἐξ ἑνὸς λόγου.
1815. Παρ' ᾧ τελεσθεὶς καὶ τελώνης, εἰ θέλει,
 Εὐαγγελιστὴς γίνεται θεογράφος.
 Πόρνη δὲ βέλθοις δακρύων βαπτίζεται,
 Δεικνύσα πῶς ἔνεστι κινδύνου δίχρα
 Λούτρου μετασχεῖν ἐξ ἀνάγκης δευτέρου.
1820. Δι' οὗ τὰ δεινὰ δουλαγωγεῖται πάθη,
 Λώδης δὲ πικρὸς ἐξορρίζεται βρόμος·
 Σφίγγει δὲ χολᾶς τὰς ἀνάρθρους συνθέσεις·
 Ἐκτείνεται δὲ συστολὴ παρειμένη·
 Συστέλλεται δὲ δυσπαθυῦσα μακρότης·
1825. Ξηραίνεται δὲ κρουνὸς ἡματωμένος,
 Σφαγεὺς ἀγωγὸς ἐμφραγεῖς τῷ κρασπέδῳ·
 Κόνις δὲ τυφλῶν ὀμματοῖ θεωρίαν,
 Τὸ πτύσμα τοῦ Πλάσαντος εὐλαδουμένη·
 Καὶ νεκρὸς ἄδης γίνεται παρ' ἐλπίδα,
1830. Πλούτων πενιχρὸς, καὶ σφαγεὺς ἐσφαγμένος·
 Μαραίνεται γὰρ τοὺς νεκροὺς ἀναπτύων,

1823. Յայն. Պարզի հիւսցեալն հարկաւորութիւն: — Ա՛րդարեւ առ-
 առեալ է փոխանակ ստուղի բառի. իսկ 'ի փեր առիւր (պող 1791)
 փոխանակ սօստիւմա (դրութիւն) բառի:
1824. Յայն. Կարէի երկարատեւ զրկուած զգայարանաց: — Միշտ յե-
 դու. Cutis ex morbo distenta contrahitur, այս է. փար.ի
 մարմն երկայնեալ 'ի 'բուանդութենէ: Իսկ Մորելիի թարգմանէ.
 At longitudo nimia et ægra astringitur, որ է. Երկայնու-
 թիւն կարի է քան' աճիոքի: — Ասպածեւս 'ի յայն նշանակէ
 բառացի թարգմանութեամբ շէնք-թիւն, այն է՝ շէնք-թիւն
 այլ սովորաբար ցուցանէ զանգայութիւն, զանգայութիւն-թիւն,
 զլորթութիւն, զնոթիւրութիւն շէնք-թիւն-թիւն. ըստ այսմ առա-
 ջիկ նշանակութեան' առաջի' ասեն Պիտիդէս զնոթ-իւն-թիւն,
 զորս բժշկեաց Տէր, առ զրկեալն 'ի զգայ' շնորհեալ զստուր
 զգայութեան:
1826. Հէրբէր. սֆաղից.
1827. Յայն. Եւ հալ (կօնիս ծէ):
1828. Յօր. Ի իւնից Սոփիստ. քուցէ ընթեանի 'ի բնից. այլ հալ
 ըստ յունիս է ըստ աւանդութեան Աւետարանի (Յովհ. Թ. 6):
1830. Միտարան. յայնն' Կրթարանն. բանք են զստուանայէ:

- Զորս ունէր և պնդէր ընդգրկեալ
Յիւր ապականիչն գիրկս.
Մինչև քո Որդիդ կենդանարար,
1835. Հայրական լոյս՝ նախ քան զարեգական հառագայթ,
Հինաւուրցն որդի մանուկ,
Սատակեաց զնա գեղարդեան փայտիւ:
Այլ որ այսքան սքանչելեաց ետդ ճարտարապետ,
Որ ըստ քո կամացդ զվերին դրունն
1840. Պնդես՝ յորժամ պիտոյ իցէ, և դարձեալ ընդարձա-
Յորժամ՝ քեզ թուեսցի օգտակար, (կես՝
Եւ այժմ մերձեալ բաց զներքին դրունսս.
(Քանզի դրունս աշխարհական բնակութեանս
Զայս կոչեմք մեք՝ զոր պատրաստեցիր քաղաք).
1845. Եւ տո՛ւր սմա՝ որ առ 'ի քէն առեալ ունի զիշխա-
Աշխարհափրկողիս, Հալածչիս Պարսից, (նութիւն,
(Մանաւանդ թէ ապրեցոյց մա և զՊարսս).
Տիրել ընդ արեգակամբ բոլոր աշխարհի:
Յոյց զերկիրս՝ երկնի նմանեալ,
1850. Միայ արեգական ծագեալ և՛ ստորնայնոցս.
Քանզի սմա՝ որ տիրապետող յայտնեցաւ Պարսից՝
Վայելէ լինել աշխարհակալ տէր:
Եւ արա՛ զքրտունս աշխատութեան սորա՝
Լուացումն մաքրութեան և պատմունճան անապակա-
(նութեան:
1855. Աճեցո՛ զիշխանութիւն սորա՝ քոյովդ երկիւղիւ.
Զայս ունելով Հաւատարիմ յաղթանակ՝ (նամեաց,
Երկրորդ յաղթութեան արժանաւորիլ 'ի վերայ թըշ-
Եւ զայլս անյայտ բարբարոսս 'ի հոռո գատել:

1832. Հէրբեր. Ծօփլլցե.

1838-1910. Վերջաբան, և մաղթանք առ Կայսրն (Հերակլիոս) և առ
պատրիարքն (Սարգիս):

1841. Յոյն յաւելմամբ. թուեսցի 'ի զեզ և օգտակար: — Հէրբեր.
ծօռչի օտ

1843. Բն-իւ-թի-ն. Եօր. Բն-իւ-թի-ն. ուղղեցաւ ըստ յունի:

1844. Քաղաք իմա զԿոստանդնուպօլիս, զոր իբր յաղչեցութենէ Ա-
ստուծոյ չինեալ աւանդի Կոստանդնուպօլի Մեծի:

1850. Մ-թիւ-Լ յոյն՝ Գիւր-Գիւր-Լ (χρυσό το σ).

- Οὓς εἶχεν, οὓς ἔσφιξε κολπώσας κάτω
 Ἐν ταῖς ἑαυτοῦ ψυχολέθροις ἀγκάλαις·
 Ἐως τὸ σὸν γέννημα, τὸ ζωηφόρον,
 1835. Τὸ Πατρικὸν φῶς, τὸ πρὸ ἡΐου σέλας,
 Τὸ τῶν παλαιῶν ἡμερῶν νέον βρέφος,
 Ἀνεῖλεν αὐτὸν, ἀντὶ λόγχης τῷ ξύλῳ.
 Ἄλλ' ὦ τοσούτων ἀρχιτέκτων θαυμάτων!
 Ὁ πρὸς τὸ σὸν βούλημα τὰς ἄνω πύλας
 1840. Σφίγγων, ὅτε χρή, καὶ διευρύνων πάλιν,
 Ὅταν παραστῇ καὶ δοκεῖ σοι συμφέρειν,
 Καὶ νῦν παρὼν ἄνοιγε τὰς κάτω πύλας.
 (Πύλας γὰρ ἡμεῖς κοσμικῶν οἰκητόρων
 Ταύτην καλοῦμεν, ἣν ἐπύργωσας πόλιν).
 1845. Καὶ δὸς τὸν ἐκ σοῦ προσλαβόντα τὸ κράτος,
 Τὸν κοσμορύστην, τὸν διώκτην Περσίδος,
 (Μᾶλλον δὲ τὸν σώσαντα καὶ τὴν Περσίδα),
 Ὅλον κρατῆσαι τὸν ὑπ' ἥλιον τόπον.
 Δεῖξον δὲ τὴν γῆν οὐρανὸν μιμουμένην,
 1850. Ἐνδὲς κρατοῦντος ἡλίου καὶ τῶν κάτω·
 Τὸν γὰρ φανέντα Περσικὸν κοσμοκτόνον,
 Πρέπει γενέσθαι κοσμικὸν καὶ δεσπότην.
 Ποίησον αὐτοῦ τοὺς ἰδρώτας τῶν πόνων
 Λουτρὸν καθαρμοῦ, καὶ στολὴν ἀφθαρσίας·
 1855. Αὐξήσον αὐτῷ τοῦ φόβου σου τὸ κράτος·
 Οὕτω γὰρ ἔξει πιστὰ νικητήρια
 Νίκης κατ' ἐχθρῶν ἀξιοθελὲς δευτέρας,
 Ὡς τοὺς ἀδούλους πυρπολήσας βαρβάρους.

1835. Հերթեր. αὐτῷ.

1837. Ձկնի պար ոտիդ՝ է դարբասից ժամանակին սրանեղեւ թարգմանն, համ դուցէ այլ որ է նախկին դադարադադար անտի, յաւելու զըղանակն սրանի է հարուստ. «իւ զՀաւարացիս եւ խրատի ընդ սահմանս սորա» :

1855. Իւ զայլ անոյս. յայնն անուս (զոչ գերեւան, ազատ), զոր հայն ընթերցեալ է անդաւս (անապատ), համանակն ընդ պիտու յայն օրինակի՝ յիշելու է Միսէ. որ ունի նոյնպէս անդաւս (անապատ). — Միսէ անուս բառիւ իմանալ անորժէ զւրդի-

- Արմատացո՛ր գառ՝ ի նմանէ գծադիպգարդ քարտանակսն,
1860. Աշխարհակոթ բռնի պտղովք քարեաց կենդանութեան։
Արա զնոսա ՚ի պատկերս հօր (խրեանց),
Զի եղիցի ՚ի նոսա կրկնակի իշխանութիւն.
Եւ սրեա զսուր սորա ընդդէմ՝ նոցա՝
Յորժամ ընդդէմ մեր զայրասցի սուր նոցա։
1865. Ողղեա զմիտս եոցա ՚ի խորհուրդս փրկաւետս։
Եւ ընկձեա առաջի եոցին զամենայն ժպրնութիւնս
(հակառակորդաց.
Բաց հանդէպ եոցա զդրոնս խաղաղութեան.
Կարձեա ՚ի եոցանէ զթմեայ տազնապս հոգոց։
Հայրապետին եւ այսոքիկ գոյնունք և մաղբանք.
1870. Զի բկպետ և նռաղաձայն է ՚ի ժովապահութենէ,
Այլ ՚ի լութեան՝ մեծամեծ արձագանգս հնչեցոյց ՚ի
Եդեալ զեզոսն ՚ի հոշր անդ սրտին, (ներքուտս.
Առաւել ևս մաքրագործէ զնոյն և բանայ զքերանն,
Եւ գուէ ՚ի լութեան՝ ըստ Մովսիսեանն որկորի,
1875. Եւ լսելի լինի՝ ոչ լարծելով զքերանն.
Թանայ զերկիր, և ՚ի յաւաց անդ՝ տարափս
Խիտ անձրեաց հեղոս հոսմամբ արտասուաց.
Մեք ինքնին տեսաք զայն, բկպետ և ժածկել կարծեր.
Տեսաք յայտնապես ՚ի յերկիր զհայեցոռածն արտա-
(ստալիրս,
1880. Եւ զխորհուրդս մտացն համայն ողղել ՚ի քարձոնս։

հետև ընդ լիվ՝ Քրիստոսի: — Ի տողը տասի և մանաւանդ 'ի նախորդէն՝ հետեւեցուցանել իմն կամի Մորենի՝ զի Պետրէս զրեաց զքրիթնումս նախ քան զերկրորդ յաղթնութիւնն Հերակլի 'ի վերայ Պարսից: ալլ վրիպի մեծապէս. զի տողքը այլորբիկ, որք ըզձական փափաք են միանձնան ինքնակալ լինելոյ Հերակլի 'ի վերայ համօրէն երկրի, ընկերւի նաև զայլ ևս Բաբելոնոս զեռ աննուաւս, ցուցանեն ուրեմն զնա բացարձակ իշխող 'ի վերայ Պարսից. ապա թէ ոչ՝ հաշուակ ելանեն զընտըս՝ աւանդելոցն 'ի պատմալոց ժամանակն և նորին ինքեան բանից Պետրիոսայ, որ զՀերակլէս յորովորէ անուամբքը սցորհահորիւղ, հաւնիւ Պարսկաստանի, ապրեցանքի Պարսից:

1859. Բարսեղի, խմբագրի Հերակլի:
1863. Առաջին անգամ լույս տեսավ իր գրքի «Ի դեմս Հերակլի կրթականության առաջին քաջագործի, առաջին քաջագործի» Պիտերի:

- Ῥίξωσιν αὐτῷ τοὺς ἐπανθούοντας κλάδους
 1860. Εἰς ζῶντα καρπὸν κοσμικῆς εὐκαρπίας.
 Ποίησον αὐτοὺς πατρὸς εἰκονίσματα·
 Οὕτω γὰρ αὐτοῖς διττὸν ἔσται τὸ κράτος,
 Ὅξυνον αὐτοῖς τὰ ξίφη πρὸς Βαρδάρους,
 Ὅτε πρὸς ἡμᾶς βαρβαροῦνται τὰ ξίφη.
 1865. Ἐκτεινον αὐτοῖς εἰς τὸ σῶσαι τὰς φρένας·
 Σύστειλον αὐτοῖς πᾶν ἐναντίον θράσος·

- Πλάτυνον αὐτοῖς τὰς πρὸς εἰρήνην πύλας,
 Στένωσον αὐτοῖς τὰς ἐπαχθεῖς φροντίδας.
 Ὁ πατριάρχης ταῦτα κράζει καὶ λέγει,
 1870. Κἂν ἔστιν ἰσχνόφωνος ἐξ ἀσιτίας,
 Καὶ μὴ λαλῶν ἤχησεν ἐνδοθεν μέγα.
 Τὴν γλώτταν ἐνθεις εἰς τὸ πῦρ τῆς καρδίας,
 Ἐκρυψεν αὐτήν, καὶ στομοῦται μειζδῶνς·
 Βοᾷ δὲ σιγῶν, ὥς ὁ Μωσέως φάρυγξ·
 1875. Ἀκούεται δὲ μὴ σαλεύων τὸ στόμα·
 Τέγγει δὲ τὴν γῆν, καὶ δι' ὀμμάτων βρέχει,
 Καὶ πυκνὰ νείφει τῇ φορᾷ τῶν δακρῶν.
 Ἐγνώμεν αὐτὸν, κἂν δοκεῖ λεληθέναι·
 Δῆλος γὰρ ἦν, τὸ βλέμμα χαυνώσας κάτω,
 1880. Καὶ τοὺς λογισμοὺς πάντας ἐκτείνας ἄνω.

գեայ վասն որդւոց նորին. եթէ «Սրեա զսուր նոցա ընդդէմ բար-
 բարոսաց, յորժամ», և այլն:

1864. Հէրբէր. Եւե καθ' ἑμῶν βαρβαροῦται.
 1865. Հէրբէր. αὐτῶν.
 1870. Ի հիշեա անեալ զոր ինչ ասէ ասա Պիտիդէս զհայրապետէն Սարգսէ՝
 ընդ որս 'ի սկզբան անդ քերթուածոյս (առդ 1-80), ասն և զժա-
 նօթութիւնն զոր հանդեալ կարգեցաք անդանօր:
 1874. Բաղուժ ուրէք 'ի Ս. Գրք. ընթեռնութիւն զգոչել Մովսէսի առ
 Տէր, ոչ 'ի ձայն բարբառոյ, այլ 'ի զործարանի սրբին. վասն
 որոյ և Տէր ասէր երբեմն առ նա. «ԶԷ՝ զոչես առ իս» (Եւր.
 ԺԵ՝ 19): — Ի վեր անդր ևս նուազանչ (առդ 1870) կոչեաց
 զհայրապետն՝ չանդոյն նրբանշնութեան Մովսէսի (Եւր. Գ. 10):
 1877. Հէրբէր. νίφει

- Այլ, ո՞ր խողխողիչդ կրից բարբարոսաց,
(Քանգի սպանանեն զնոսա 'ի սուր բանից),
Յոյց զամբոսքին պարսպացս մերոց,
Զի որդիք քոյին եղեն պարիսպք քաղաքաց.
1885. Ամրացո՛ զնոսա վիմալոյեան պատռարօք,
Զվեմն անկեան հաստատելով 'ի նոսա զՔրիստոս:
Հիստեալ միացո՛ զնոսին անապական մարգարտօք՝
Թարտասուցդ յօրինելոց և ոչ 'ի խեցեղիւնաց:
Մաղբեա յԱստուծոյ վասն նոցա զօրհանապագ,
1890. Զի մի՛ խաւար գիշերոյ յարիցե 'ի վերայ մեր:
Վառեա զնոսա խորհրդական եկզափօք.
Դրոշմեա 'ի նոսին զխաչանիչ պատկերս.
Լարեա զաղեղունս նոցա ոռղղելով զմատունս,
Թառցանելով զնետս նոցին սաղմոսանուագս.
1895. Գործեա նոցա պարսատիկ 'ի հեծեմանաց.
Չուլեա նոցին սռաւերս սայրասուրս,
Զհոռ մտաց աւ 'ի բաց ունելեօք կրակետեղ,
ԶՀոգին Աստուծոյ ունելով իբրև զփշուշ:
Շրջեա՛ վասն նոցին առ Աստուած զպարանոցդ,
1900. Եւ ահա ամենայն ոտք շրջեցին ընդդէմ Պարսից.
Գալարեա՛ 'ի բեմի անդր զծռանր քոյին վասն նոցա,
Եւ ահա անդէն ընդ ոտիդ կոխեցին բարբարոսք:
Զթիկունս քոյին խոնարհեցո՛ յերկիր 'ի վայր,
Եւ ահա աշխարհ ողջոյն վաղվաղակի վերականգնի:
1905. Քանգի այսու եղանակաւ՝ հեղոցեալ մեղաց
Հոսանք խնուն. և ամենեցուն խաղաղութեամբ
Ընդ խիտ անպս երկրի անցեալ 'ի բաց,
Միաձայն թերանով աղաղակեցեն համօրեն.
Ո՛րպէս զի մեծ եմ Աստուծոյ արարածոց
1910. Համայնագործութիւն արարչակերտ և իմաստուն:
1886. Շիեեայք 'ի վերայ Հիման առաքելոց և մարգարէից, որոյ է ՂԷՄԻԱ
ա՛նկեանն ՅԵՍՈՒՆ ՓՐԷՍՏՈՍ (Եփես. Բ. 20):
1890. ՀԷՐԷՐ. δμῖν εἰς μελάν: τ: τ: ἔφορ.
1892. ՀԷՐԷՐ. σαυρομορφους ἀπειθαξ.
1896. ՀԷՐԷՐ. ἡχοημένα.

- 'Αλλ' ὦ φονευτὰ τῶν παθῶν τῶν βαρβάρων·
 (Σφάττεις γὰρ αὐτὰ τῇ μαχαίρᾳ τοῦ λόγου),
 Τὸ τεῖχος ἡμῶν δεῖξον ὠχυρωμένον·
 Τὰ γὰρ σὰ τέκνα τεῖχος εὗρον αἱ πόλεις·
1885. Πύργωσον αὐτοῖς τὰς ἐπάλξεις ἐκ λίθων,
 Τὸν Χριστὸν ἀκρόγωνον ἐκβαλὼν ἴθον.
 Σύμπλεξον αὐτοῖς μαργαρίτας ἀφθόρους
 Ἐκ δακρύων παγέντας, οὐκ ἐξ ὀστράκων.
 Δάλει δι' αὐτοὺς τῷ Θεῷ καθ' ἡμέραν·
1890. Νυκτὸς γὰρ ἡμῖν οὐκ ἐγείρεται ζόφος.
 Στόμωσον αὐτοὺς μυστικοῖς ἀκοντίοις·
 Σύμπηξον αὐτοῖς σταυρομόρφους εἰκόνας·
 Τείνον τὰ τόξα τῇ τάσει τῶν δακτύλων·
 Πτέρωσον αὐτοῖς ψαλμοκίνητον βέλος·
1895. Ποίησον αὐτοῖς ἐκ στεναγμοῦ σφενδόνην·
 Χάλκευσον αὐτοῖς ἡκονισμένα ξίφη,
 Τὸ πῦρ νοητῆς ἐκ πυράγρας ἀρπάσας,
 Τὸ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα πρὸς φουσῶν ἔχων.
 Κάμψον δι' αὐτοὺς τῷ Θεῷ τὸν αὐχένα,
1900. Καὶ πᾶσα Περσίς ἀντικάμπτει τοὺς πόδας,
 Κλίνειν δι' αὐτοὺς εἰς τὸ βῆμα τὰ σκέλη,
 Καὶ πάντας ἄρδην συμπατοῦσι βαρβάρους.
 Τὰ νῶτά σου σύννευσον εἰς τὴν γῆν κάτω,
 Καὶ πᾶς ὁ κόσμος εὐθέως ἐγείρεται.
1905. Οὕτω γὰρ οἱ χυθέντες ἐξ ἁμαρτίας
 Ὅλκοι φραγῶσι, καὶ μετ' εἰρήνης ὅλοι
 Τὰ στυγνὰ τῆς γῆς ἐκπεράσωμεν νέφη·
 Μιᾶ δὲ φωνῇ πᾶν κεκράξεται στόμα·
 Ὡς ἐμεγαλύνθη τοῦ Θεοῦ τῶν κτισμάτων
1910. Ἡ δημιουργὸς καὶ σοφὴ παντοουργία!
1898. Հերբեր. Θεοῦ δὲ Πνεῦμα.
 1903. Ջրհեղուկս յերկիր խոնարհի՛լ զերկրաւ իւր նշանակէ՛:
 1905. Հերբեր. օ՛ր նսլիւնտէս.
 1909. Կերէ զգիրթուածն աշուն՝ որով սկիզբն արարեալ էր (տող 55)
 զկէր նախերգանադն:

3 2044 009 719 014

THE BORROWER WILL BE CHARGED
AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS
NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON
OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED
BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE
NOTICES DOES NOT EXEMPT THE
BORROWER FROM OVERDUE FEES.

